

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร
โครงการสังเคราะห์งานวิจัยและศึกษาทิศทางการวิจัยในอนาคต
(A Synthesis of Educational Research and Trends of Future Research)

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญณี แนนรอต และคณะ

(ส่วนที่ 1)

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ

สรุปรายงานเมื่อ มิถุนายน 2547

ISBN 974-659-536-9

กิตติกรรมประกาศ

การสังเคราะห์งานวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2543 - 2546 ในโครงการสังเคราะห์งานวิจัยและทิศทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในอนาคตรอบนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เพราะได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือจากหน่วยงานและบุคลากรเป็นจำนวนมากรวมทั้งกลุ่มนิสิตนักศึกษาผู้ช่วยวิจัย ซึ่งไม่อาจกล่าวนามได้หมด ณ ที่นี้ คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ไว้เป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่ได้สนับสนุนทุนวิจัย คุณกมลทิพย์ เมฆพุก ผู้ประสานงานโครงการ พร้อมกันนี้ศาสตราจารย์กิติคุณ ดร.นงลักษณ์ วิรัชชัย ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ด้านคำปรึกษาแนะนำอย่างทั่วถึงโดยตลอดคณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้วิจัย

บทคัดย่อและภาพรวมของบทสรุปสำหรับผู้บริหาร

เรื่อง : การสังเคราะห์งานวิจัยและทิศทางการวิจัยในอนาคต

ผู้วิจัย : รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญณี แนนรทและคณะ
ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มีวัตถุประสงค์
1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการวิจัยทางการศึกษาที่มีสาระครอบคลุมตามหมวดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 2) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทิศทางการวิจัยการศึกษาในประเทศไทยในอนาคต และ 3) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับประเด็นด้านวิชาการ การวิจัยและพัฒนาการศึกษา แหล่งข้อมูลประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ งานวิจัยทางการศึกษาที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในช่วงปี พ.ศ. 2543 – 2546 จำนวน 1,903 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต 87 เรื่อง วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต 1,431 เรื่อง งานวิจัยส่วนบุคคล 345 เรื่อง และงานวิจัยสถาบัน 40 เรื่อง จากสถาบัน 12 แห่ง (มหาวิทยาลัยขอนแก่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยมหิดล สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา วิทยาลัยสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการ) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสรุปรายงานการวิจัย ประกอบด้วยเนื้อหา 3 ส่วน คือ ข้อมูลพื้นฐานของงานวิจัย ข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาของงานวิจัย และผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพหรือเชิงบรรยาย (Qualitative Synthesis) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นหลัก

ข้อมูลที่ได้รับถูกแจกแจงตามสาระของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รวม 12 ประเด็นหลัก คือ 1) ความมุ่งหมายและนโยบายการศึกษา 2) สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา 3) ระบบการศึกษา 4) แนวทางการจัดการศึกษา 5) หลักสูตรและการสอน 6) การบริหารและการจัดการศึกษา 7) มาตรฐานและการประกันคุณภาพ 8) ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

9) ทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา 10) เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 11) ผู้เรียน 12) การปฏิรูปการศึกษา

ในแต่ละประเด็นของสาระดังกล่าวข้างต้นจะมีรายละเอียดในประเด็นย่อย มีงานวิจัยที่รวบรวมได้และสรุปรวมองค์ความรู้ ข้อค้นพบที่สำคัญจากการวิจัย สรุปได้ดังนี้

ปริมาณงานวิจัยกลุ่มใหญ่ที่สุดเป็นการวิจัยในประเด็นแนวทางการจัดการศึกษา และ/หรือ การพัฒนาการเรียนการสอน มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 631 เรื่อง (ร้อยละ 33.16) รองลงมาคือ สาระเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 262 เรื่อง (ร้อยละ 13.77) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน 200 เรื่อง (ร้อยละ 10.51) งานวิจัยเกี่ยวกับครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาและการบริหารและการจัดการมีจำนวนงานที่นำมาสังเคราะห์ใกล้เคียงกันคือ 170 และ 168 เรื่อง (ร้อยละ 8.93 และ 8.83) ตามลำดับ งานวิจัยที่มีปริมาณน้อยที่สุดคือสาระทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา จำนวน 17 เรื่อง (ร้อยละ 0.89) รองลงมาคือ ความมุ่งหมายและนโยบายทางการศึกษามีงาน 25 เรื่อง (ร้อยละ 1.31)

บทสรุปของผู้บริหาร

ข้อสรุปโดยภาพรวม

เมื่อจำแนกตามสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีข้อสรุปงานวิจัยในแต่ละหมวดดังต่อไปนี้

หมวดที่ 1 ความมุ่งหมายและนโยบายทางการศึกษา มีงานที่นำมาสังเคราะห์ 25 เรื่อง เป็นการศึกษาวิเคราะห์แนวทางการศึกษาตามปรัชญา อัตถิภาวนิยม มีการศึกษาแนวคิดของปราชญ์ชาวไทยที่ชี้ให้เห็นการจัดการศึกษาที่ดีแก่ประชาชนทุกคน เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาในทุกด้าน การศึกษาด้านการจัดระบบโครงสร้างการจัดการศึกษาในแง่เอกภาพ ด้านนโยบายและการกระจายอำนาจพบว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลที่มีศักยภาพโดยรวมในระดับปานกลาง ปัจจุบันพบว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนมาก และร่วมดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบ และตามอัธยาศัยมากกว่าการศึกษาในระบบ มีงานที่ศึกษาถึงปัจจัยเกื้อหนุนการจัดการศึกษาเอกชน ในทศวรรษหน้า และในลักษณะการจัดการศึกษาโดยครอบครัวคาดว่า เอกชนมีบทบาทมากขึ้น ด้านการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี พบว่า ทุกองค์กรศาสนา ทุกศาสนามีส่วนร่วมอย่างมากและการถ่ายโอนอำนาจการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปสู่องค์กรบริหารส่วนตำบลจะทำให้ประหยัดงบประมาณส่วนกลางได้อย่างมาก

ประกอบการและพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพมีงานวิจัย 13 เรื่อง ศึกษาถึงเครือข่ายความร่วมมือทางอาชีวศึกษา ความต้องการพัฒนาการฝึกอาชีพและทักษะการดำรงชีวิต การศึกษาวิเคราะห์การเรียนรู้ทางเศรษฐกิจพอเพียง การให้การศึกษแก่ประชาชนเพื่อการดูแลสุขภาพของตนเอง และการจัดโครงการให้นักเรียนสัมผัสชีวิตชุมชนจากประสบการณ์ตรง

ด้านการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิดและแก้ปัญหา เน้นประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ มีงานวิจัย 49 เรื่อง เป็นการใช้รูปแบบและผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาพัฒนาผู้เรียน ซึ่งทุกกิจกรรมและกระบวนการทำให้ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การเรียนรู้โดยการผสมผสานความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาประชาธิปไตย ภูมิปัญญาท้องถิ่น และศิลปวัฒนธรรม มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 41 เรื่อง

การเรียนการสอนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ที่นำมาสังเคราะห์เป็นการสอนคณิตศาสตร์ 94 เรื่อง และวิทยาศาสตร์ 70 เรื่อง งานวิจัยแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ สร้างหรือทดลองใช้รูปแบบ/วิธีสอน หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในระดับชั้นต่างๆ เป็นงานที่สนใจสร้างหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาเพื่อหวังผลในการพัฒนาตัวแปรเฉพาะบางตัวที่ไม่ใช่ผลสัมฤทธิ์โดยตรง และงานวิจัยที่มุ่งสำรวจหรือบรรยายตัวแปรทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ วิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่นำมาศึกษาทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนตามปกติ

การเรียนการสอนภาษา งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์เป็นการเรียนการสอนภาษาไทย 84 เรื่อง และการสอนภาษาอังกฤษ 116 เรื่อง งานวิจัยสามารถแบ่งเป็น 3 ลักษณะ ได้เช่นเดียวกับการสอนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต การงานพื้นฐานอาชีพ สังคมศึกษา ศิลปศึกษาและพลศึกษา มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 52 เรื่อง

การประเมินผลการเรียนรู้ มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 56 เรื่อง ประกอบด้วย การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัด ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย และมีงานวิจัยเกี่ยวกับการทดสอบ แบบทดสอบและเทคนิคการวัด และการพัฒนาทางการวัดผล

การเรียนรู้โดยความร่วมมือกับครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 24 เรื่อง ประกอบด้วยงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดอบรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม ศึกษาสภาพความต้องการมีส่วนร่วม การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การศึกษาเครือข่ายการเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อจัดการเรียนการสอน ขณะเดียวกันในมาตรา 28 ของหมวดที่ 4 นี้ได้กำหนดให้หลักสูตรการศึกษาระดับต่างๆ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ดังนั้น

งานวิจัยนี้จึงนำงานวิจัยด้านหลักสูตรและการสอน ซึ่งมีงานที่นำมาสังเคราะห์จำนวน 136 เรื่อง ซึ่งเป็นงานวิจัยข้อมูลพื้นฐานหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร การใช้หลักสูตรและกระบวนการหลักสูตร

หมวดที่ 5 การบริหารและการจัดการศึกษามิงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 168 เรื่อง เป็น การศึกษารูปแบบการบริหารและการจัดการในระดับต่างๆ การศึกษาบทบาทและภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของสถานศึกษา สภาพการดำเนินการปฏิบัติระบบการเรียนการสอนในระดับต่างๆ การศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาในการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การศึกษาปัญหาของครูในระดับต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอน

หมวดที่ 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพมิงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 96 เรื่อง มีการศึกษาด้านความพร้อมในการรองรับการประกันคุณภาพในระดับต่างๆ การศึกษาสภาพปัญหาในการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา การศึกษาความเข้าใจในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรฝ่ายต่างๆ การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลถึงการประเมินภายในสถานศึกษา

การศึกษาด้านระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพมิงานวิจัย 3 เรื่อง ศึกษาความเชื่อมโยงของการใช้การประกันคุณภาพของสถาบันศึกษากับการประกันคุณภาพจากระบบอื่นๆ

หมวดที่ 7 ครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษา มิงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 170 เรื่อง ประกอบด้วยประเด็นต่อไปนี้ คือ

การผลิตเตรียมคนเข้าสู่วิชาชีพครู บุคลากรทางการศึกษา มิงานวิจัยศึกษาถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูทั้งในอดีตและครูในปัจจุบัน งานวิจัยที่ศึกษาโดยตรงถึงการเตรียมคนเข้าสู่วิชาชีพครูมีเพียง 1 เรื่อง มิงานศึกษาถึงการพัฒนางานวิจัยในชั้นเรียน การพัฒนาครูตามแนวปฏิรูปการศึกษา ด้านปัจจัยที่ส่งผลถึงประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านครูเป็นความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตร แผนการสอน ทักษะกระบวนการ มิงานวิจัย 4 เรื่อง พบว่าครูแนะแนวในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษามีปัญหาด้านเวลา ขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการแนะแนว ด้านปัญหาและความต้องการในการพัฒนาวิชาชีพ ครูมีปัญหาในการใช้ผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา ประเภทแฟ้มสะสมงาน และสื่อสารสนเทศ และในระดับอุดมศึกษา ผู้สอนต้องการในด้านการผลิตและการใช้สื่อในระดับมาก ด้านการนิเทศพบว่าครูมีปัญหาในระดับปานกลางและตัวการการนิเทศภายในระดับมาก สำหรับครูภาษาอังกฤษต้องการการนิเทศในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการวัดและประเมินผลมากที่สุด ด้านงานวิจัยในชั้นเรียนมิงาน 5 เรื่อง พบว่าครูต้องการความรู้ในระดับมาก ด้านการสร้างค่านิยมในอาชีพครู และการประเมินศักยภาพสถาบันผลิตครู มิงานวิจัยระดับละ 1 และ 2 เรื่อง ซึ่งไม่ได้ศึกษาในประเด็นนี้โดยตรง

หมวดที่ 8 ทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 17 เรื่อง

การระดมทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา มีงานวิจัยศึกษาถึงค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนทุกระดับของการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ทั้งในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน

การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษา มีงานวิจัย 4 เรื่อง พบว่า ควรปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณจากการจัดสรรแบบแสดงรายการโดยจัดสรรเป็นก้อน โดยเป็นระบบงบประมาณแบบเน้นผลงาน ควรมีการปฏิรูปการเงินเพื่อการอุดมศึกษาโดยรัฐเปลี่ยนบทบาทจากการเน้นผู้จัดการศึกษาเป็นผู้สนับสนุนกำกับดูแลและผู้กำหนดนโยบาย

การตรวจสอบติดตามและประเมินประสิทธิภาพประสิทธิผล มีงานวิจัย 3 เรื่อง พบว่าการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 8 ขาดความชัดเจน ขาดข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปใช้กำหนดงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีงานวิจัย 2 ชิ้นศึกษาติดตามกองทุนกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา พบว่า กองทุนให้นักเรียนกู้ยืมเงินเป็นจำนวนมาก แต่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่า กองทุนฯ ประสบความสำเร็จ

หมวดที่ 9 เทคโนโลยีทางการศึกษา มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 262 เรื่อง

การวางโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา มีงานวิจัย 12 เรื่อง เป็นการพัฒนาระบบการสอนทางไกลในสถาบันอุดมศึกษา และประเมินศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

การพัฒนาแบบเรียน วัสดุ อุปกรณ์เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อเป็นการศึกษามีงานที่นำมาสังเคราะห์ 194 เรื่อง เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน 134 เรื่อง อุดมศึกษา 48 เรื่อง การศึกษานอกระบบ 1 เรื่อง การศึกษาอัยาศัย 6 เรื่อง และการศึกษาปฐมวัย 5 เรื่อง ซึ่งงานทั้งหมดนี้เป็นการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน การพัฒนาผลิตภัณฑ์การศึกษาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนให้สูงขึ้น มีการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ในวิชาคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาพบว่าเวลาที่ใช้ในคาบไม่เพียงพอ และผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการสอนทางไกลในระดับอุดมศึกษาพบปัญหาเช่นเดียวกัน และพบว่าผู้เรียนไม่คุ้นเคยกับรูปแบบการสอนทางไกล

การพัฒนาระบบสารสนเทศในชั้นเรียน มีการนำเสนอการออกแบบห้องเรียนคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนแบบร่วมมือมีการศึกษาสภาพการใช้อินเทอร์เน็ตในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาพบว่า มีปัญหาด้านงบประมาณและบุคลากร

ผลกระทบของสื่อที่มีต่อครูและบุคลากร ต่อครูพบว่าครูไม่มีเวลาในการผลิตคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และสนใจที่จะนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ไปใช้น้อย ส่วนผู้ปกครองพบว่า เป็นแบบอย่างที่ดี

ดีและชี้แนะข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับเด็ก ให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง แต่เด็กจะมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ คือ การมีโลกส่วนตัวของตัวเอง การศึกษาผลกระทบของสารสนเทศจากสื่อมวลชนพบว่า ส่งผลในระดับมาก

ผู้เรียน : มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 200 เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อผู้เรียนและลักษณะของผู้เรียนมีการศึกษาสภาพการเลี้ยงดู และพัฒนาวัยเด็ก พบว่า ความรู้ของมารดา ความมั่นคงทางอารมณ์ของมารดา ความพึงพอใจในชีวิตสมรส และแรงสนับสนุนทางสังคมของมารดา ญาติสามารถร่วมทำนายพฤติกรรมมารดาในการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนได้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียน พบว่าปัจจัยด้านตัวครู ด้านหลักสูตรการเรียนรู้ ผู้ปกครองและชุมชน และปัจจัยด้านสื่อเทคโนโลยี มีงานวิจัย 7 เรื่อง ศึกษาสาเหตุการกวดวิชาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 สังกัดกรมสามัญศึกษาพบว่า มีสาเหตุด้านส่วนตัว คือ ต้องการความรู้เพิ่มเติม ต้องการพัฒนาความรู้เดิม ต้องการให้ผลสัมฤทธิ์ดีขึ้น ด้านเทคนิควิธีสอนเข้าใจง่าย ด้านเนื้อหา มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

คุณลักษณะของผู้เรียน นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสและนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่ามีความสามารถทางเชาว์ปัญญาระดับปานกลาง เจตคติต่อการเรียนในระยะเวลาของการปฏิรูปการศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ต่างต้องการศึกษารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบที่ครูยังมีบทบาทคอยกำกับกิจกรรม และแบบที่ครูลดบทบาทลงไปปานกลาง ด้านเจตคติต่อการคบเพื่อน และความรู้ในเรื่องเพศศึกษาในระดับปานกลาง ด้านความรู้และทัศนคติต่อการป้องกันโรคเอดส์ พบว่าร้อยละ 48.7 มีความรู้เรื่องโรคเอดส์ ระดับปานกลาง และนักเรียนในระดับมัธยมศึกษามากกว่าครึ่งไม่มีภาวะเครียด และมีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในระดับน้อย แต่ร้อยละ 47.0 คิ่มเครื่องคิ่มที่มีแอลกอฮอล์ และร้อยละ 52.9 เคยใช้สิ่งกระตุ้นความรู้สึทางเพศ และพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษา มีวินัยและจริยธรรมค่อนข้างสูงในด้านความใฝ่รู้ ประหยัด เสียสละ และเมตตากรุณา ในระดับอุดมศึกษา พบว่า การใช้เวลาว่างของนักศึกษาที่อยู่ในหอพักใช้เวลาว่างด้านวิชาการ ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมไม่แตกต่างกัน แต่ด้านกีฬาและนันทนาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่พบงานวิจัยด้านการใช้เวลาว่างของนักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษา มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 80 เรื่อง เป็นการศึกษาการเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า มีความพร้อมทุกด้าน การวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการน่านโยบายการศึกษาไปปฏิบัติกรณีนโยบายการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นยังรับนักเรียนได้ต่ำกว่าเป้า คุณภาพของผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับพอใช้ การบริหารด้านวิชาการของ

โรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 พบว่า ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรของแต่ละโรงเรียนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรดังกล่าว ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาพบว่า อาจารย์มีความรู้ด้านเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประสานงานกับชุมชนในระดับปานกลาง และการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีการปฏิบัติในระดับมาก ด้านการดำเนินโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า มีความพร้อมทุกด้าน แต่มีปัญหาด้านการขาดแคลนงบประมาณ บุคลากรมีภาระมาก และขาดความรู้ความเข้าใจในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีการศึกษาคุณลักษณะและสภาพแวดล้อมของเด็กปัญญาเลิศในระดับประถมศึกษา มีการพัฒนากิจกรรมที่พัฒนาเชาวน์อารมณ์ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ และทดลองใช้รูปแบบและวิธีสอนต่างๆ พัฒนาทักษะกระบวนการคิด ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ

ทิศทางการวิจัยในอนาคต : ทิศทางการวิจัยในอนาคตอาจแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ 1) ระดับประเทศมีแนวโน้มว่าจะเป็นงานวิจัยในลักษณะบูรณาการหรืองานวิจัยที่ร่วมมือดำเนินการจากสาขาวิชาต่าง ๆ 2) ในระดับสถาบันการศึกษา งานวิจัยในระดับมหัพัตและคุยภูบัพัตควรจะดำเนินการตามสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประเด็นงานวิจัยควรตอบสนองกับงานวิจัยที่ขาดในสาระต่าง ๆ ตามที่นำเสนอในสรุปรายงานการวิจัยฉบับนี้

Abstract and Overview of Executive Summary

Title : A Synthesis of Educational Research and Trends of Future Research.

Researcher : Associate Professor Dr. Pennee Narrot and others
Faculty of Education Khon Kaen University

Abstract

This research project was funded by The Office of the Secretariat of the National Education Commission. The objectives were: 1) to study current situations of educational research work following the themes of the chapters of the National Education Act of 1999 and the second issue amendment of 2002; 2) to study the trend of future research in Thailand ; and 3) to propose the policy recommendation pertaining to the issues and approaches in conducting research and development in education.

The population of the source material of this study was educational research published during 2000 – 2003. A standard form was used as a research tool to record the data. The form had three sections : Basic data relating to research, research context and research findings, and suggestions.

A research team from 4 universities (Khon Kaen, Chulalongkorn, Naresuan, Srinakharinwirot) collected 1,903 number studies; 345 conducted by professional researchers and 42 conducted by work units , 1431 master 's degree thesis , 87 doctorol dissertations from universities (Burapha , Chiang Mai, Chulalongkorn, Kasetsart, Khon Kaen ,Mahasarakham , Mahidol , Naresuan , Silapakorn , Srinakharinwirot , Sukhothaithammatirat , Taksin) the Office of the Secretariat of National Education Commission , the National Resarch Council , The Public Health College , the Rajamangala Institutes of Technology and the Ministry of Education .

The study was a qualitative synthesis using content analysis to summarize the findings of the research. The data obtained were classified under 12 themes , based broadly on the Thai National Education Act of 1999. These themes are 1) educational goals and policies; 2) educational rights and duties; 3) educational systems; 4) national education

guidelines (the development of learning and teaching); 5) curriculum and instruction; 6) educational administration; 7) educational standards and quality assurance; 8) teachers , professors and educational personnel; 9) educational resources and investment for education; 10) educational technology; 11) learners; and 12) research related to educational reform .

The major findings can be concluded as follows : The two themes with the largest number of research items were national education guidelines (learning and teaching) (631/ 33.16 per cent) and educational technology (262 / 13.77 per cent) . The next three themes are learners (200 / 10.51 per cent) , teachers , professors and educational personnel and educational organization and administration are (170 and 168/8.93 per cent and 8.83 per cent) respectively . The two themes with the smallest number of research items were educational resources and investment for education (17 / 0.89 per cent) and goals and educational policy (25 / 1.31 per cent) .

Overview of Executive Summary

This summary contains 12 separate sections; 10 from the chapters of the National Education Act and the last two are related issues concerning learners and educational reform. For each section we report the numbers and types of studies related to the content of the Educational Act.

Chapter 1 : Educational goals and policies. There were 25 pieces of research. Research in this area can be summarized by reference to a number of sub-themes as follows:

Two documentary research were the analysis of educational philosophy and the study of the ideology of a Thai philosopher_ directing good education practice for all people to be capable of solving problem.

The study of educational administrative structure and decentralization policy (e.g., research related to the functions of local sectors) found that the Local Administrative Commission had the capacity for administration at the intermediate level and they mainly provided preschool programs and informal education more than formal education .

The study of trends of private sectors in organizing education in the future. It was predicted that the private sectors would play major roles in home – school education . Research on the contribution of educational resources for 12 – year – fundamental

education found that every religion contributed greatly to education and also the transferring of educational power would save a great amount of money for government budgets.

Chapter 2 : Educational right and duties. There were 65 studies that considered education needs . Some research looked at educational innovation for the disable; other studies considered inclusive education and equity in educational administration. There was only one study related to law and rights of Thai students and legal procedure.It was related to private life,right and freedom in expression,right I political garthering and administraive check and balace in educational institute.

Chapter 3 :Educational system. There were 53 studies which covered the implementation of western ideology in formal education system.The analysis of inclusive education showed that teachers were not well-prepared; however, there was no problem for normal student. As for non-formal education, it was found that outside communities would like to have more input in non-formal educational contexts; however, in informal education, it was found that there was active community participation. One study considered the linkage of these three systems and, it was found that at tertiary level, the approach of community way of life was used effectively in the course. Research in this area also addresses reports related to the organization of informal education by social sectors and the organization of learning resource centers under the non-government agencies. There was a research look at a strategic plan of educational institue in the next decade. It was found that, at tertiary level, the community would particpate more in an sapect of institution identity. The ICTs would play major role inlibrary service. The study related to internationalization of Chulalongkorn university,it was found that the university had been gearing towards this policy since the beginning. There was one research evaluated collaborative programm for bilateral education with foreign universites and one other research studied the tranfering of cradits from overseas universities to Thai universities.

Chapter 4 :National education guidlines. There were 631 studies. The major topics in this section are:

National resources and environment: They included 32 natural and environmental studies of which eleven implemented teaching models for the development of learning achievement; sixteen developed behaviors and attitudes towards environmental preservation

and fourteen developed or constructed teaching approaches and environmental resources. There were 13 pieces studied about vocational education network, needs for vocational and life skills development.

The development of thinking process and critical thinking: There were 49 studies related to thought-processes and problem-solving. The implementation of educational material, for learning achievement in every experimental work showed that the experimental groups performed statistically significant differences than the control groups.

There were 41 studies related to integrated knowledge, morals, ethics, local wisdoms, arts, culture and desired characteristics.

In Sciences and Mathematics teaching, there were 94 studies in teaching mathematics and 70 in teaching sciences. The research work could be classified into three main types : Constructed or experiment teaching models/ techniques or educational materials for the development of learning achievement in different levels; constructed or development of certain variables which were not particularly learning achievement and the research which intended to survey or describe variables in sciences and mathematics. It was found that constructed or experiment teaching models were contributing to the students learning achievement when compared to conventional teaching approach.

There were 84 studies in teaching and learning Thai Language and 116 pieces in teaching and learning English. The research could be classified in the same manner as in sciences and mathematics.

In the areas of character-building , life – experiences, basic vocational groups, social studies and physical education, there were 52 studies.

There were 56 studies on the evaluation of learning. They included the development of construction of measurement and evaluation tools, testing, testing kit and measurement technique and the development in educational measurement and evaluation.

As for teaching and learning through families, community and Local Administration Commission program for participation, there were 24 studies. It was found that the training program for participation was provided, the construction of relationship with community people, learning network in community were organized.

As article 28 of this chapter requires the provision of curriculum for different level of education with various approaches, 136 studies were synthesized. They covered the fundamental data of curriculum organization, curriculum development, curriculum implementation and curriculum evaluation for every level and type of education.

Chapter 5 :Educational administration : There were 168 studies. They covered administrative models and management of various educational levels. There were research related to leadership of educational institutes, factors contributing to work performance in schools, the situations of educational reform in learning and teaching, the status and problems of school – based management and the problems of teachers in learning and teaching management.

Chapter 6 : Educational standard and quality assurance . There were 96 studies. They covered the readiness of schools for the implementation of quality assurance, the situations and problems of work performance based on standard criteria in elementary and secondary levels. It was revealed that the understanding of quality assurance among teachers and personnel and factors contributing to internal evaluation. There was a study related to information system for quality assurance and three studies related to the implementation of quality assurance from other systems into educational institutes.

Chapter 7: Teachers, professors and educational personnel. There were 170 studies. The major findings are:

Research related to desired characteristics of teachers. There was only one research related to pre-service training.

There were research related to the development of classroom research, development of teachers according to educational reform concept.

The study related to factors contributing to learning and teaching in secondary schools found that teachers ‘ factors included knowledge and understanding in curriculum, lesson plan, teaching procedure. Four studies reported that counseling teachers in elementary and secondary schools had problems related to time, lack of knowledge and understanding in counseling process.

It was found that teachers had problems in the management of portfolio and information system for instruction. At the tertiary level, teachers also wanted to produce and use instructional materials at high level.

The development of an education supervision, it was found that teachers needed supervision at medium level and internal supervision was needed at high level, especially English teachers needed supervision at high level in every aspect particularly in measurement and evaluation. Five studies looked at classroom research and found that teachers needed to increase their knowledge in this area.

Promotion of value in teaching profession. There was one piece of work talking about teachers' value but it was not directly related to value in the teaching profession.

There was some research that evaluated training institutes from the perspective of individual curricula but not a whole system.

Chapter 8 :Educational resources and investment. There were 17 studies. The major findings were:

Budgeting and investment in education and the analysis of per head expenses in educational investment in every level of a 12 year basic education in both government and private schools. At the tertiary level, there were four research studies that concluded that the financial supporting funds mostly came from the government budget. When the budget was spent on expansion of educational services and building construction, it left less money for educational quality and academic development.

Educational resources allocation: Four studies conducted on educational resources concluded that budget allocation system in the future should be changed from providing according to lists of items to block grant. The studies stressed that allocations should also be work performance based. Financial systems in higher education should be reformed by changing roles of government from educational service provider to be promotor and policy maker.

Follow-up and monitoring programs for efficiency and effectiveness of educational resources management.

Three studies found that the implementation of educational reform according to the 1999 Education Act under Chapter 8 has no clear direction and no basic data for the budgeting plan for per head expenses for basic education. Two studies investigated policy and management of

student loans and found that there were quite a number of students getting loans. But still it could not demonstrate that the program was successful.

Chapter 9 : Educational technology. There were 262 studies. Twelve of them covering infrastructure and distance learning organization by tertiary level educational institutes and on evaluation of media centers in elementary education. There were 194 pieces of research work related to educational innovation, teaching and learning materials, text-books and computer assisted instruction (CAI) including the work for hearing-impaired students and the development of educational materials for learning achievement. In a study of the use of distance learning via satellite in mathematics for secondary level students it was found that learning period was short and the tertiary level students were not familiar with this learning approach.

As for classroom information systems, there were studies related to a design of computer classroom for cooperative learning, the situation of using internet in secondary school. It was found that there were problems in personnel and budgeting. In studies looking at the effects of educational technology to teachers and personnel, it was found that teachers had no time to produce CAI and had little interest in using it in classroom. As for parents, it was found that parents were good models for students by giving suggestions. However, it was found that the bad aspect of computer learning was that students had their own world. The effect of using information system from mass media, it showed great results.

Learners : As the National Education Act aimed at producing students with desired characteristics. This study investigated issues related to the learners. There were 200 pieces of research work .

Factors contributing to learners' characteristics which were background of learners such as the mother's emotional stability; satisfaction in marriage life ; social supports and support from her relatives. Factors contributing to learning achievement included teacher factors, curriculum, parents, community and information technology.

Factor contributing to learners learning achievement: There were Seven studies investigated reasons for attending intensive courses after school among grades 1-6 students. It was found that needs for additional knowledge, improve basic knowledge, improve

learning achievement and also the intensive course used teaching techniques which were easy for understanding and the content was correspond to learners' needs.

Other findings were:

Characteristics of learners: It was found that elementary and secondary school students in opportunity - expanded schools had an intellectual quotient at the intermediate level. It was found that students during a period of educational reform needed to participate in student-learning centered by the approaches of both teachers monitor activities and teachers reduce their roles at medium level. As for attitude for friendship and knowledge about sex education, it was found that they knew about sex education at the intermediate level, and learners had knowledge about and attitude towards AIDS at the intermediate level as well. More than half of students showed no sign of stress and had less risk behavior. However, 47.00 per cent of learners experienced alcohol drinking and 52.9 used media as sexual stimulant. It was also found that elementary school students showed high level of disciplines and ethics. At tertiary level, it was found that students who lived in dormitory showed high level of disciplines and ethics. And also it was found that students who lived in dormitory showed no statistically significant differences for spending their free time in academic work, religious, arts and culture but in sport and recreation.

Research related to educational reform: This issue is established in order to look directly at the movement of educational reform. There were 80 studies related to educational reform covering topics related to readiness for educational reform. In elementary schools, it was found that schools were ready in every aspect. In an analysis of factors related to education policy, a case of basic education, it was found that at secondary level, the recruitment of students did not meet the target numbers and the learning achievement was at an acceptable level. In a study of academic administration in pilot schools for basic education 2002, it was found that stake holders who participated in curriculum construction had no knowledge and understanding concerning such curriculum. As for learning process according to the 1999 Educational Act, it was found that teachers had content knowledge and pedagogical knowledge and ability to work with community at moderate levels. However, teaching with student-centered approach was practiced at greater

levels. The project for special education in elementary schools showed that they conducted under a well-prepared situation . The problems were lack of funding, personnel had high workload and had no knowledge about children with special needs. In a study of the characteristics and environments of gifted-child in elementary schools, it was found that the development activities and teaching methods and models were conducted in order to enhance the intellectual and capability of these children.

Trends of future research: Trends of future research may be organized in two main levels: 1) National level, research should be mainly integrated or collaborative; 2) At advanced degree levels, Masters degree theses and Doctoral degree dissertation' should be conducted under the themes following the chapters in the 1999 National Educational Act. The themes that should be promoted for research included issues under each Chapter in the National Education Act .

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
สารบัญเนื้อหา	ณ
ส่วนที่ 1	
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	1
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	1
1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น	2
1.5 คำนิยามศัพท์	2
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย	4
1.7 รูปแบบการนำเสนอของงานวิจัย	6
1.8 ข้อจำกัดของงานวิจัย	6
บทที่ 2 ความมุ่งหมายและนโยบายการศึกษา	8
2.1 องค์กรความรู้	8
2.2 สรุปรูปและข้อเสนอแนะ	10
บทที่ 3 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา	12
3.1 องค์กรความรู้	12
3.2 สรุปรูปและข้อเสนอแนะ	16
บทที่ 4 ระบบการศึกษา	18
4.1 องค์กรความรู้	18
4.2 สรุปรูปและข้อเสนอแนะ	23
บทที่ 5 แนวทางการจัดการศึกษา	26
5.1 องค์กรความรู้	26
5.2 สรุปรูปและข้อเสนอแนะ	69

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 หลักสูตร	75
6.1 องค์ความรู้	75
6.2 สรุปและข้อเสนอแนะ	76
บทที่ 7 การบริหารและการจัดการศึกษา	99
7.1 องค์ความรู้	99
7.2 สรุปและข้อเสนอแนะ	115
บทที่ 8 มาตรฐานและการประกันคุณภาพ	118
8.1 องค์ความรู้	118
8.2 สรุปและข้อเสนอแนะ	128
บทที่ 9 ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา	130
9.1 องค์ความรู้	130
9.2 สรุปและข้อเสนอแนะ	140
บทที่ 10 ทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา	143
10.1 องค์ความรู้	143
10.2 สรุปและข้อเสนอแนะ	149
บทที่ 11 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	152
11.1 องค์ความรู้	152
11.2 สรุปและข้อเสนอแนะ	157
บทที่ 12 ผู้เรียน	159
12.1 องค์ความรู้	159
12.2 สรุปและข้อเสนอแนะ	175
บทที่ 13 งานวิจัยและการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิรูปทางการศึกษา	177
13.1 องค์ความรู้	177
13.2 สรุปและข้อเสนอแนะ	183
บทที่ 14 สรุปและอภิปรายผล	185
บรรณานุกรม	223
ภาคผนวก ก ตารางวิเคราะห์ห่อภิมาณแนวทางการจัดการศึกษา(วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์)	225
ภาคผนวก ข ตารางสรุปผล	233
ภาคผนวก ค รายนามนักวิจัย	245
ภาคผนวก ง เครื่องมือวิจัย	248

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ส่วนที่ 2	
บทที่ 1 ความมุ่งหมายและนโยบายการศึกษา	1
1.1 ปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน โดยการให้สังคมมีส่วนในการจัดการศึกษา การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง	2
1.2 การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา การมีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ การกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและองค์กรท้องถิ่น	4
1.3 ความสอดคล้องของการดำเนินงานกับปรัชญาและนโยบายทางการศึกษาและความพร้อมของสถาบันการศึกษา	8
1.4 การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของบุคคลในครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น	10
บรรณานุกรม	15
บทที่ 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา	19
2.1 ความต้องการด้านการศึกษาของบุคคลโดยทั่วไป	20
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความต้องการด้านการศึกษาของผู้ด้อยโอกาส	26
2.3 งานวิจัยด้านสถานภาพศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้ด้อยโอกาสและแนวทางช่วยเหลือผู้ขาดแคลนให้ได้รับการศึกษา	27
2.4 กฎหมายและนโยบายที่ส่งเสริมสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา	36
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวกับเสรีภาพในการเรียนรู้และการใช้นวัตกรรมเพื่อความเสมอภาค	36
บรรณานุกรม	43
บทที่ 3 ระบบการศึกษา	51
3.1 การศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย	52
3.2 รูปแบบที่เหมาะสมของการจัดการศึกษาและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาระบบต่าง ๆ	58
3.3 ระบบการศึกษาเพื่อการมีส่วนร่วมของสังคม	58
3.4 รูปแบบความสัมพันธ์และการประสานงานระหว่างการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย	62

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.5 ความสัมพันธ์และการประสานงานระหว่างการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย	69
3.6 บทบาทที่พึงประสงค์ของหน่วยงานด้านการศึกษาไทยใน ทศวรรษหน้า	71
3.7 ยุทธศาสตร์ในการสร้างความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่าง หน่วยงานสถานศึกษา	73
บรรณานุกรม	75
บทที่ 4 แนวทางการจัดการศึกษา	83
4.1 การเรียนรู้เรื่องของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	84
4.2 การจัดการศึกษาแก่ผู้ที่อยู่ในสถานประกอบการ และพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ	98
4.3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้น ประสบการณ์และฝึกปฏิบัติ	104
4.4 การเรียนรู้โดยการผสมผสานความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาประชาธิปไตย ภูมิปัญญาท้องถิ่น และศิลปวัฒนธรรม ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมให้มีการนำคุณธรรม จริยธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน	121
4.5 การเรียนการสอน	137
4.5.1 การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์	137
4.5.1.1 การเรียนการสอนคณิตศาสตร์	137
4.5.1.2 การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์	166
4.5.2 การเรียนการสอนภาษา	189
4.5.2.1 การเรียนการสอนภาษาไทย	189
4.5.2.2 การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ	217
4.5.3 การเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	250
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ศิลปศึกษาและพลศึกษา	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.6 การประเมินผลการเรียนรู้แบบทดสอบ และเกณฑ์การประเมินผล	268
4.7 การเรียนรู้โดยความร่วมมือกับความครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นองค์กรชุมชน	287
บรรณานุกรม	298
บทที่ 5 หลักสูตร	379
5.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร	380
5.2 การพัฒนาหลักสูตร	384
5.3 การใช้หลักสูตร	409
5.4 การประเมินหลักสูตร	416
บรรณานุกรม	442
บทที่ 6 การบริหารและจัดการศึกษา	459
6.1 รูปแบบการบริหารและการจัดการในระดับต่าง ๆ	459
6.2 การพัฒนารูปแบบการเก็บข้อมูลที่เป็นระบบเดียวกัน	499
6.3 การพัฒนาระบบการตรวจ นิเทศติดตาม ประเมินผลการกระจายอำนาจทางการศึกษา	506
6.4 การกระจายอำนาจทางการศึกษา	520
บรรณานุกรม	523
บทที่ 7 มาตรฐานและการประกันคุณภาพ	543
7.1 การประกันคุณภาพและการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานและคุณภาพระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา	543
7.2 การประกันคุณภาพและการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานและคุณภาพระดับอุดมศึกษา	576
7.3 ความเชื่อมโยงของการใช้การประกันคุณภาพของสถาบันการศึกษากับการประกันคุณภาพ	584
บรรณานุกรม	586
บทที่ 8 ครู คุณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา	599
8.1 ระบบการผลิตและการเตรียมคนเข้าสู่วิชาชีพครู	599
8.2 การพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากร การสร้างค่านิยม	617

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
8.3 การประเมินศักยภาพสถาบันผลิตครู การออกนอกระบบราชการ ของสถาบันการศึกษา	662
บรรณานุกรม	666
บทที่ 9 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา	687
9.1 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา	688
9.2 การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษา	700
9.3 การตรวจสอบติดตาม ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล	704
บรรณานุกรม	711
บทที่ 10 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	713
10.1 การวางโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเทคโนโลยี	713
10.2 การพัฒนาแบบเรียน วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อการศึกษา	718
10.3 การพัฒนาเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้	774
10.4 การพัฒนาระบบสารสนเทศในชั้นเรียน	784
10.5 จรรยาบรรณในการใช้สื่อ	786
10.6 ผลกระทบของสื่อที่มีต่อผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา	786
บรรณานุกรม	793
บทที่ 11 ผู้เรียน	827
11.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อผู้เรียนและลักษณะของผู้เรียน	828
11.2 อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่อผู้เรียน	834
11.3 คุณลักษณะของผู้เรียนในปัจจุบัน	859
บรรณานุกรม	904
บทที่ 12 งานวิจัยและการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา	927
12.1 แนวคิดและสถานการณ์การดำเนินการตามแนวปฏิรูปการศึกษา ในประเทศไทย	927
12.2 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา	935
บรรณานุกรม	961
ภาคผนวก	970
ภาคผนวก ก ตารางวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษา (วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์)	
ภาคผนวก ข ตารางสรุปผล	
ภาคผนวก ค รายนามนักวิจัย	
ภาคผนวก ง เครื่องมือวิจัย	

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและความเป็นมา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนา โดยแสดงเจตนารมณ์ให้มีการใช้กระบวนการเรียนรู้และกำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนา การผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งจัดให้มีหน่วยงานกลางขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณา เสนอนโยบายและแผนในการส่งเสริม ประสานการวิจัย การพัฒนาและการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมทั้งรัฐควรจัดให้มีการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาด้วย ประกอบกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้เล็งเห็นความสำคัญในการดำเนินการตามเจตนารมณ์ข้างต้นได้จัดให้มีโครงการสังเคราะห์งานวิจัยและทิศทางการวิจัยในอนาคตขึ้น เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์ปัจจุบันของการวิจัยด้านการศึกษา ซึ่งจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาระบบการวิจัยด้านการศึกษาที่มีเอกภาพและการกำหนดนโยบายและแผนเป้าหมายของการวิจัยทางการศึกษาที่ชัดเจนและนำไปสู่การบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 สํารวจและรวบรวมเพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของการวิจัยทางการศึกษาที่มีสาระครอบคลุมตามหมวดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย

1.2.2 วิเคราะห์ทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทยในอนาคต

1.2.3 จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาการศึกษา เพื่อการพัฒนานโยบายและวางแผนการวิจัยและพัฒนาด้านการศึกษาและข้อเสนอแนะประเด็นการวิจัยและพัฒนาด้านการศึกษาที่สำคัญ

1.3 ขอบเขตการวิจัย

1.3.1 งานวิจัยชิ้นนี้ เป็นการวิจัยเอกสารงานวิจัยทางการศึกษาที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2543-2546 ทั้งที่เป็นงานวิทยานิพนธ์ปริญญาโท ปริญญาตรี วิทยานิพนธ์ปริญญาโท วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก งานวิจัยส่วนบุคคล คณะบุคคล งานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาทั้งรัฐและเอกชน และหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

1.3.2 งานวิจัยนี้ ศึกษาและสังเคราะห์ข้อมูลโดยยึดสาระของพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2542 รวม 12 ประเด็นเป็นหลัก คือ 1) ความมุ่งหมายและนโยบายการศึกษา 2) สิทธิ และหน้าที่ทางการศึกษา 3) ระบบการศึกษา 4) แนวทางการจัดการศึกษา 5) หลักสูตร 6) การ บริหารและการจัดการ 7) มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา 8) ครูอาจารย์และบุคลากร ทางการศึกษา 9) ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา 10) เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 11) ผู้เรียน 12) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษา

1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินงานภายใต้ข้อตกลงเบื้องต้นว่างานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์เป็นงานวิจัยที่มี คุณภาพ เพราะงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ จัดว่าเป็นงานวิจัยที่มีคุณภาพระดับที่เป็นที่ ยอมรับ เพราะผู้วิจัยมีคณะอาจารย์ที่ปรึกษาและได้ผ่านการพิจารณารับรองของ คณะกรรมการ สอบควบคุม คุณภาพงานวิจัยมาแล้ว ส่วนงานวิจัยของคณะบุคคลและหน่วยงานทางการศึกษา จัดว่าเป็นงานวิจัยที่มีคุณภาพ เพราะเป็นงานวิจัยที่ผ่านการรับรองโดยหน่วยงานเจ้าของเรื่อง หรือ หน่วยงานสนับสนุนการวิจัย

1.5 นิยามศัพท์

งานวิจัยทางการศึกษา หมายถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหมวดหมู่การจัดการศึกษาตาม กรอบสาระในพระราชบัญญัติการศึกษา ได้แก่

1.5.1 งานวิจัยเกี่ยวกับความมุ่งหมายและนโยบายการศึกษา หมายถึง งานวิจัยที่เกี่ยวกับ ปรัชญาการศึกษา นโยบายทางการศึกษาไทยในอนาคต คุณลักษณะของเยาวชนตามปรัชญา การศึกษา ความสอดคล้องของการดำเนินงานทางการศึกษากับนโยบายทางการศึกษา ปรัชญา การศึกษากับความพร้อมของสถาบัน

1.5.2 งานวิจัยเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา หมายถึง งานวิจัยที่ศึกษาถึงความเสมอ ภาคทางการศึกษา การได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานของปวงชน สิทธิเด็ก ความเสมอภาคของ ผู้ด้อยโอกาสแนวทางการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนให้ได้รับการศึกษา เสรีภาพในการเรียนรู้ การใช้ นวัตกรรมเพื่อส่งเสริมความเสมอภาค และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

1.5.3 ระบบการศึกษา หมายถึง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รูปแบบที่เหมาะสมของการจัดการศึกษา ประสิทธิภาพของการจัด การศึกษา ระบบต่างๆ ระบบการศึกษาเพื่อการมีส่วนร่วมของสังคม รูปแบบความสัมพันธ์และ

การประสานงานระหว่างการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย

1.5.4 งานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษา หมายถึง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิธี/รูปแบบ การใช้วิธี /รูปแบบ การสำรวจพฤติกรรมการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่การเรียนรู้เรื่อง ของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ การจัดการศึกษาให้แก่ผู้ที่อยู่ในสถานประกอบการ การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิดและการแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์ การพัฒนาประชาธิปไตย การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมให้มีการนำคุณธรรม จริยธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน การเรียน การสอนวิชาต่างๆ โดยความร่วมมือกับครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนและองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

1.5.5 งานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน หมายถึง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การใช้หลักสูตร การประเมินหลักสูตร

1.5.6 งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษา หมายถึง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารและการจัดการศึกษาในระดับต่างๆ การพัฒนารูปแบบการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบเดียวกันทั่วประเทศ การพัฒนาระบบการตรวจ การนิเทศ การติดตามประเมินผลการกระจายอำนาจทางการศึกษา

1.5.7 งานวิจัยเกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา การสอบคัดเลือกและการโอนย้าย ความเชื่อมโยงของการใช้การประกันคุณภาพของสถาบันการศึกษากับการประกันคุณภาพจากระบบอื่น

1.5.8 งานวิจัยเกี่ยวกับครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา หมายถึง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการผลิต และการเตรียมคนเข้าสู่อาชีพครู และบุคลากรทางการศึกษา การประเมิน ศักยภาพของสถาบันผลิตครู การพัฒนาครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา การนิเทศการศึกษา การสร้างค่านิยมครูอาชีพ การพัฒนาการวิจัยในชั้นเรียนของครู การประเมินศักยภาพของสถาบันผลิตครูบุคลากรทางการศึกษาเข้าประกอบวิชาชีพครู การสรรหาครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา การออกนอกกระบบราชการ การดำรงอาชีพในสถาบันการศึกษา

1.5.9 งานวิจัยเกี่ยวกับทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา หมายถึง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจากการลงทุนทางการศึกษา ทรัพยากรทางการศึกษา การลงทุนด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน

1.5.10 งานวิจัยเกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หมายถึง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวางโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเทคโนโลยีด้านวิทยุ โทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม การพัฒนาและการใช้สื่อการสอน ได้แก่ การสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนา แบบเรียน ตำรา หนังสือวิชาการ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ การพัฒนาระบบสารสนเทศในชั้นเรียน จรรยาบรรณในการใช้สื่อ ผลกระทบของสื่อในปัจจุบันที่มีต่อนักเรียน ครูและผู้บริหารการศึกษา

1.5.11 งานวิจัยเกี่ยวกับผู้เรียน หมายถึง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อผู้เรียน และลักษณะของ ผู้เรียน อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่อผู้เรียน คุณลักษณะของผู้เรียนในปัจจุบัน

1.5.12 งานวิจัยและการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา หมายถึง งานวิจัยที่ไม่เข้ากลุ่มในสาระข้างต้น แต่มีความสอดคล้องกับงานปฏิรูปการศึกษา

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

1.6.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เอกสารงานวิจัยทางการศึกษาที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2543-2546 ทั้งที่เป็นงานวิทยานิพนธ์ปริญญาโท ปริญญาตรี วิทยานิพนธ์ วิทยานิพนธ์ หรือปริญญาโท ปริญญาตรี ซึ่งเป็นงานวิทยานิพนธ์ปริญญาโท ปริญญาตรี วิทยานิพนธ์ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยส่วนบุคคล คณะบุคคล งานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาทั้งรัฐและเอกชน และหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

เอกสารงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์ หรือปริญญาโท ปริญญาตรี ซึ่งเป็นรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ จากงานวิจัยที่ตีพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2543 – 2546 ปรากฏในสถานที่ต่อไปนี้ 1) ห้องสมุด สำนักหอสมุดหรือสำนักวิทยบริการของมหาวิทยาลัย/สถาบัน คือ นเรศวร ขอนแก่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ เชียงใหม่ ศิลปากร บุรพา สงขลานครินทร์ ทักษิณ มหิดล มหาสารคาม สุโขทัยธรรมมาธิราช 2) ศูนย์วิจัยสถาบันราชภัฏต่าง ๆ 3) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 4) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ 5) วิทยาลัยการสาธารณสุข 6) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล 7) ห้องสมุดของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.6.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยที่จะนำมาสังเคราะห์งานวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสรุปรายงานวิจัย ซึ่งคณะผู้วิจัยออกแบบให้มีการบันทึกเนื้อหาสาระจากงานวิจัย 3 ประเด็น คือ ข้อมูลพื้นฐานของงานวิจัย ข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาของงานวิจัย และข้อมูลเกี่ยวกับผลการวิจัย รวมทั้งข้อเสนอแนะ

1.6.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- (1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสังเคราะห์งานวิจัยและพัฒนาแบบสรุปรงานวิจัย
- (2) ประชุมนักวิจัยเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสรุปรงานวิจัยและเกิดความชัดเจนในการใช้แบบสรุปรงานวิจัย
- (3) กำหนดปฏิทินการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย และแบ่งภาระงานการรวบรวมข้อมูล โดยใช้สถานศึกษาเป็นหลัก

1.6.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการสังเคราะห์ข้อมูลดำเนินเป็น 2 ลักษณะ คือ

- (1) การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณลักษณะหรือเชิงบรรยาย เป็นการใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และสรุปประเด็นหลักของการวิจัย
- (2) การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณภายใต้กรอบแนวทางการจัดการศึกษาในหมวดการจัดการเรียนการสอนใช้การวิเคราะห์ห่อภิมาณ (Meta analysis) เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่มีรายงานค่าสถิติที่จำเป็นและเพียงพอสำหรับการประมาณค่าขนาดอิทธิพล (Effect size) ตามหลักการสังเคราะห์ด้วยวิธีวิเคราะห์ห่อภิมาณได้ ส่วนงานวิจัยที่มีการรายงานค่าสถิติที่จำเป็น ไม่ครบถ้วนหรือไม่เพียงพอที่จะประมาณค่าขนาดอิทธิพลได้ นำมาสังเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

1.6.5 สรุปรเขียนรายงานการสังเคราะห์งานวิจัยตามลำดับ ดังนี้

- (1) สังเคราะห์องค์ความรู้และสถานภาพของงานวิจัย (State of the art review) ที่ค้นพบจากผลงานวิจัยทั้งหมดโดยจำแนกตามสาระพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รวม 12 ประเด็น ซึ่งได้แก่ ความมุ่งหมายและนโยบายการศึกษา สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาระบบการศึกษา แนวทางการจัดการศึกษา หลักสูตร การบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา เทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้เรียน และการปฏิรูปการศึกษาในภาพรวม ทั้งนี้ในการสังเคราะห์แต่ละประเด็นมีการจำแนกงานวิจัยตามประเภทและระดับการศึกษา คือ ก่อนวัยเรียน การศึกษา ขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา อุดมศึกษา การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาพิเศษ และการศึกษาทั้งระบบ และจำแนกงานวิจัยตามระดับ /ประเภทการศึกษา และเนื้อหาสาระ และสาขาวิชา พร้อมแจกแจงปริมาณงานตามสถาบันและหน่วยงาน

อนึ่งการจัดกลุ่มของงานวิจัยเพื่อจัดหมวดหมู่ตามสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในประเด็นต่างๆ จำแนกโดยใช้วัตถุประสงค์ของงานวิจัยเป็นกรอบในการจำแนก

(2) วิเคราะห์เชื่อมโยงองค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 กับความต่อเนื่องหรือผลกระทบตามแนวปฏิรูปการศึกษา

(3) บรรยายสรุปผลการสังเคราะห์ให้เห็นภาพรวมขององค์ความรู้ทุกระดับ/ประเภทการศึกษา ตลอดจนข้อเสนอแนะและทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต

1.6.6 จัดพิมพ์รายงานการสังเคราะห์งานวิจัย

ระยะเวลาในการดำเนินงาน งานวิจัยนี้ใช้เวลาดำเนินการ 6 เดือน (1 มกราคม – 30 มิถุนายน 2547)

1.7 รูปแบบการนำเสนองานวิจัย

งานวิจัยนี้จัดนำเสนอเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย บทสรุปองค์ความรู้ และข้อเสนอแนะทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต โดยเรียงลำดับเป็นประเด็นตามสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเริ่มจากความมุ่งหมายและนโยบายการศึกษา สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ระบบการศึกษา แนวทางการจัดการศึกษา มาตรฐานและการประกันคุณภาพ ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ผู้เรียน งานวิจัยและการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาและอภิปรายผล ส่วนที่ 2 เป็นรายละเอียดการสังเคราะห์งานวิจัยโดยละเอียด และเสนอพรรณานุกรมอยู่ที่ท้ายบทของแต่ละบท โดยในแต่ละประเด็นของสาระเหล่านี้จะมีรายละเอียดในประเด็นย่อยตามงานวิจัยที่ค้นพบ

1.8 ข้อจำกัดของงานวิจัย

งานวิจัยนี้มีข้อจำกัดในการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

1.8.1 งานวิจัยครั้งนี้เป็นการสังเคราะห์ภาพรวมของงานวิจัยทางการศึกษาทั้งหมดโดยไม่มี การประเมินคุณภาพของงาน แต่ยอมรับเป็นข้อดกลงเบื้องต้นว่างานวิทยานิพนธ์ได้รับการพิจารณา จากคณะกรรมการที่ปรึกษาแล้วจึงเป็นงานวิจัยที่มีคุณภาพระดับหนึ่ง และงานวิจัยของคณะบุคคล และหน่วยงาน ได้รับการพิจารณารับรองจากหน่วยงานและซึ่งเป็นงานวิจัยที่มีคุณภาพ

1.8.2 ผู้วิจัยไม่ทราบขอบข่ายประชากรที่แน่นอนว่ามีจำนวนเท่าใด การเก็บรวบรวมข้อมูล จึงเป็นการประมาณโดยคำนวณอย่างหยาบ ๆ งานวิจัยที่รวบรวมได้ในการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยทั้งหมดที่ผู้วิจัยเข้าถึงได้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ของประชากร งานวิจัยทั้งหมด

1.8.3 การจำแนกงานวิจัยตามระดับและประเภทของการศึกษาสามารถทำได้ไม่ชัดเจน แต่ การจำแนกตามสาขาวิชานั้น พบว่า สาขาวิชาจะรวมอยู่ในประเภทของการศึกษา

บทที่ 2

ความมุ่งหมายและนโยบายการศึกษา

สาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ในสาระนี้มีงานวิจัย 25 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก 1 เรื่อง ระดับปริญญาโท 18 เรื่อง งานวิจัยส่วนบุคคล 6 เรื่อง

สรุปสาระองค์ความรู้ได้ดังต่อไปนี้

2.1 ประชญาและหลักการจัดการศึกษา

- ประชญา

มีงานวิจัยในด้านนี้ 4 เรื่อง เป็นการศึกษาวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม ในด้านความมุ่งหมาย หลักสูตร บทบาทครู บทบาทนักเรียนและกระบวนการเรียน การสอน และการประเมินผล ซึ่งพบว่าโดยภาพรวมเป็นปรัชญาที่ตรงกับสภาพการจัดการเรียน การสอนที่ดำเนินอยู่ตามสาระในสาระพระราชบัญญัติการศึกษาของไทย และการศึกษาแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษาของไทยพบว่า ปราชญ์ของไทยได้ให้ข้อคิดเห็นว่า การแก้ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อมของประเทศจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อมีการจัดการศึกษาที่ดีให้แก่ ประชาชนทุกคน

การศึกษาถึงการปลูกฝังแนวคิดเรื่องชาตินิยมมาใช้เพื่อเผยแพร่และปลูกฝังวัฒนธรรมของชาติ โดยอาศัยหลักสูตรและการเรียนการสอนนาฏศิลป์และดนตรีในระดับประถมศึกษาในยุคที่มีการรณรงค์ ครูไม่ได้ปฏิบัติมากนัก แต่สื่อวิทยุที่มีขณะนั้นได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอด และใช้ระบบการศึกษาเป็นส่วนช่วยและแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาในปัจจุบัน มีแนวโน้มไปในทางพุทธปรัชญาการศึกษาสูงสุด

2.2 การจัดระบบโครงสร้างการจัดการศึกษาในแง่เอกภาพด้านนโยบายและการกระจายอำนาจ

- นโยบายการกระจายอำนาจ

มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 11 เรื่อง ซึ่งกล่าวถึงประเด็นต่อไปนี้ ความพร้อมในการรองรับการกระจายอำนาจ องค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีความต้องการพัฒนาสภาพขององค์กรในภาพรวมในระดับปานกลางถึงมาก และความพร้อมใน

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความพร้อมในบางส่วนสำหรับความพร้อมในการมีส่วนร่วมในแง่ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิดและการมีส่วนร่วมของประชาชน ต่อการบริหารงานในองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น มีประชาชนมีความรู้ความเข้าใจสูง แต่ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์กรมีน้อยในระดับความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า มีความพร้อมในบางส่วน ส่วนชุมชนมีความพร้อมในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในระดับปานกลาง และโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการประถมศึกษามีความพร้อมในการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นต่อการกระจายอำนาจในระดับมาก ลักษณะการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปยังระดับชุมชน ดำเนินการ โดยผ่านตัวแทนชุมชนที่เข้าร่วมเป็นคณะทำงานในทุกขั้นตอนของการจัดการศึกษา มีการพัฒนาบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเตรียมผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกรรมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา

ในแง่การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาในระดับประถมศึกษา พบว่า กรรมการมีความรู้ความเข้าใจไม่สูงกว่าระดับปานกลาง และในแง่ของความพร้อมในการปฏิบัติงานก็อยู่ในระดับปานกลาง

การศึกษาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดอุดรธานี พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีความเข้าใจในการจัดการศึกษา และมีการปฏิบัติการด้านการสนับสนุนงบประมาณ และเริ่มถ่ายโอนภารกิจด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย ส่วนการศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทในการเป็นกรรมการสถานศึกษานอกระบบ/การส่งเสริมอาชีพ และรวบรวมข้อมูลการประกอบอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งลักษณะที่พบนี้สอดคล้องกับการวิเคราะห์บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่จัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยมากกว่าในระบบ สำหรับการศึกษาในระบบนั้นจัดในระดับก่อนประถมศึกษาามาก

การศึกษายบทบาทของประธานคณะกรรมการบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ประธานคณะกรรมการบริหารส่วนตำบลไม่มีบทบาทในการบริหารบุคลากร แต่มีบทบาทด้านแผนงาน และโครงการจัดทำข้อมูลศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จัดกิจกรรมและโครงการ

2.3 ความสอดคล้องของการดำเนินงานจัดการศึกษากับปรัชญาและนโยบายทางการศึกษา

- ความสอดคล้องของการดำเนินงานกับปรัชญาและนโยบาย

มีงานวิจัย 2 เรื่อง ประเด็นที่ศึกษาได้แก่ การศึกษาปัจจัยที่เกื้อหนุนการจัดการศึกษาเอกชนใน ทศวรรษหน้า พบว่ามีปัจจัยด้านบริบทของสถานศึกษา ซึ่งมีคุณลักษณะเป็นนิติบุคคล ปัจจัยด้าน การบริหาร จัดการของสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ปัจจัยด้านทรัพยากร ด้านการเรียน การสอนและ ปัจจัยด้านหลักสูตรที่มีลักษณะที่บูรณาการสอดคล้องกับผู้เรียนและมีความเป็นสากลและปัจจัยด้าน ผู้เรียนที่เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสำนึกความเป็นไทย มี ความสามารถด้านคอมพิวเตอร์และภาษาอังกฤษ ในด้านลักษณะของการจัดการศึกษา คาดว่าใน อนาคตการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจะเพิ่มมากขึ้นจากปัจจุบัน แต่จะอยู่ในกลุ่มครอบครัวที่อยู่ใน สภาพที่พึ่งพาตนเองได้ ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการศึกษา และคาดว่าเอกชนจะเข้ามามีบทบาท ในการจัดการศึกษา โดยครอบครัวมากขึ้น

2.4 การระดมทรัพยากร การมีส่วนร่วมของบุคลากร ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มีงานวิจัย 8 เรื่อง เป็นการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา พบว่า ผู้ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับมาก ได้แก่ ผู้นำชุมชน องค์กรบริหารส่วนตำบล และผู้นำศาสนา ในการส่งเสริมการศึกษาทางไกล โดยมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาแก่ ประชาชนใน พื้นที่ ขณะเดียวกันงานวิจัยที่ศึกษาความเป็นไปได้ของการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับการ ศึกษาพื้นฐาน 12 ปี จากสถาบันศาสนาและท้องถิ่น พบว่า องค์กรศาสนาพุทธได้มีการระดม ทรัพยากรทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อใช้ในการจัดการศึกษา องค์กรศาสนาอิสลามระดมทรัพยากร จนทำให้ค่าใช้จ่ายต่อหัวต่ำกว่าค่าใช้จ่ายของนักเรียนในโรงเรียนรัฐ การถ่ายโอนอำนาจการจัด การศึกษาจากส่วนกลางไปสู่องค์กรบริหารส่วนตำบลจะทำให้สามารถประหยัดงบประมาณ ส่วนกลางได้ระหว่าง 500 – 2,200 ล้านบาท

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบในประเด็นของความสอดคล้องของการดำเนินงานกับปรัชญาการศึกษา นับแต่ การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมี ความสุข จากลักษณะของงานวิจัยในกลุ่มนี้พบว่า มีความครอบคลุมบทขึ้นมากกว่างานวิจัยที่พบใน การสังเคราะห์ระหว่างปี พ.ศ. 2539 – 2542

งานวิจัยที่ขาด

1. ในด้านความมุ่งหมายของการจัดการศึกษานี้ยังขาดการศึกษาระยะยาว (Longitudinal Study) ที่จะให้เห็นภาพของเยาวชนที่มีสถานภาพและบริบททางสังคมที่แตกต่างกันเมื่อเข้าสู่สภาพการศึกษาและได้รับการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดและปรัชญาตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แล้วลักษณะของผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงหรือมีการพัฒนาเป็นไปในลักษณะใด สอดคล้องกับปรัชญาที่เสนอไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเพียงใด

2. การติดตามสถานภาพการจัดโครงสร้างบริหารและกระบวนการบริหารในองค์กรเขตการศึกษาที่เป็นฐานรองรับการกระจายอำนาจ ซึ่งควรเป็นงานวิจัยเชิงวิจัยพัฒนา ไม่ใช่งานวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อให้เห็นภาพของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการดำเนินงานและวัฒนธรรมการทำงานที่สอดคล้องกับนโยบายการกระจายอำนาจการศึกษา

3. งานวิจัยเชิงวิเคราะห์ปรัชญาต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดของการจัดการศึกษาในประเทศไทย ผลที่เกิดจากการวิเคราะห์แนวคิดของปรัชญาดังกล่าวจะเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญที่ช่วยให้นักการศึกษาไทยได้เห็นภาพความเคลื่อนไหวของแนวคิดที่เป็นแรงบันดาลใจให้จัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ และมีความชัดเจนในเป้าหมายของการนำไปใช้ สามารถประยุกต์และพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยให้ดีขึ้นกว่าการรับรูปแบบสำเร็จมาใช้โดยไม่มี ความเข้าใจหรือความชัดเจนเกี่ยวกับแนวคิดหรือปรัชญาเหล่านี้เลย

งานวิจัยในอนาคต

1. งานวิจัยเชิงนโยบายศึกษาความสอดคล้องและสถานภาพของการใช้นโยบายทางการศึกษา
2. งานวิจัยเชิงนโยบายศึกษาลักษณะการศึกษาของไทยในอนาคต ด้านคุณลักษณะของเยาวชน
3. งานวิจัยเชิงพัฒนาเพื่อศึกษาโครงการบริหารภายใต้โครงสร้างการกระจายอำนาจ
4. งานวิจัยเชิงประเมิน ติดตามศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินนโยบายตามจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษา
5. การศึกษาความต้องการของสังคมด้านการศึกษา

บทที่ 3

สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

สาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีการจัดการศึกษา ให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย จัดการศึกษาให้กับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ผู้ที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ผู้ด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

ในสาระนี้มีงานวิจัย 65 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก 1 เรื่อง ปริญญาโท 43 เรื่อง งานวิจัยส่วนบุคคล 19 เรื่อง งานวิจัยของหน่วยงาน 2 เรื่อง

สรุปองค์ความรู้ได้ดังต่อไปนี้

3.1 ความต้องการของบุคคลทั่วไป มีงานวิจัย 20 เรื่อง สรุปประเด็นได้ดังนี้

ความต้องการของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนควรจัดเน้นด้านการเตรียมความพร้อมและวิชาการควบคู่กันไป ผู้ปกครองจะเลือกโรงเรียนที่อาคารและห้องเรียนมีความมั่นคงปลอดภัย อาชีพและระดับการศึกษาของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับการเลือกโรงเรียนอนุบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับความต้องการการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ของการศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ทั้งนักเรียนและผู้ปกครองต้องการให้จัดการสอนวิชาชีพในกลุ่มงานบริการเป็นลำดับสูงสุด

ความต้องการของผู้เรียนด้านการศึกษาต่อ

มีงานวิจัยศึกษาความต้องการสายอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พบว่า นักเรียนมีความต้องการทุกระดับในระดับปานกลาง ส่วนการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับเจตคติต่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถของตนในด้านการเรียนส่งผลในกลุ่มผู้ชายสูงกว่าผู้หญิง

ความต้องการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีในสถาบันราชวมงคล พบว่า การเลือกศึกษาเพราะใกล้บ้าน ค่าใช้จ่ายไม่แพง และส่วนหนึ่งมาจากชื่อเสียงคุณภาพวิชาการของสถาบัน งานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจกับความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโท พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโท ด้านความคาดหวัง

ของนักศึกษาผู้ใหญ่ในการนำความรู้จากหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประกาศนียบัตร พบว่า ผู้เรียนมีความคาดหวังระดับมาก

ความต้องการของผู้เรียนต่อสภาพการเรียนการสอน มีงานวิจัยที่ศึกษาถึงสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนด้านบริการแนะแนวของนักเรียนชั้นมัธยมปลายนักเรียนเห็นว่าบริการแนะแนวด้านบริการสารสนเทศ บริการจัดวางตัวบุคคล บริการติดตามผล และบริการรวบรวมข้อมูลรายบุคคลมีปัญหาและความต้องการในระดับปานกลาง ด้านบริการแหล่งเรียนรู้ นักศึกษาระดับปริญญาตรีเห็นความสำคัญของห้องสมุดแต่ส่วนมากใช้บริการเพียงสัปดาห์ละ 1 – 2 ครั้ง การศึกษาปัญหาและความต้องการในการใช้คอมพิวเตอร์ พบว่า นักศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลต้องการใช้คอมพิวเตอร์ฝึกทักษะ และต้องการให้บรรจุรายวิชาคอมพิวเตอร์เพื่อออกแบบศิลปะในหลักสูตร และต้องการคอมพิวเตอร์ช่วยการเรียนการสอน ด้านปัญหาและความต้องการในรายวิชาที่ศึกษา พบว่า นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์มีความเห็นต่อวิชาแคลคูลัสในระดับปานกลาง และต้องการเรียนในระดับมาก สำหรับทัศนคติของผู้เรียนวิชาชีพเกษตรกรรม พบว่า นิสิตที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกันจะมีทัศนคติต่างกัน

ความต้องการของผู้สอนและผู้บริหาร

รายงานวิจัยที่ศึกษาความต้องการใช้คอมพิวเตอร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า มีการใช้คอมพิวเตอร์ในการบริหารงานในระดับน้อย และมีความต้องการใช้ในการบริหารและการสอนต้องการในระดับมาก

3.2 ความต้องการด้านการศึกษาของผู้ด้อยโอกาส มีงานวิจัย 3 เรื่อง ได้แก่

มีงานวิจัยที่ศึกษาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวกูยในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ชาวกูยเห็นว่าการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน้าที่ของรัฐ โรงเรียนควรสอนหนังสือและให้ความรู้ที่ช่วยให้มีงานทำควรให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชาวกูยเพิ่มขึ้น การวิจัยโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเทศบาล พบว่า มีปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสการศึกษามีหลากหลายมาก งานวิจัยที่สำรวจเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อันหนึ่งของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เด็กสอบไม่ผ่านด้านการจัดหมวดหมู่มากที่สุด สำหรับความต้องการในด้านการเรียนการสอนของเด็กพิเศษเรียนร่วมโรงเรียนนำร่องระดับประถมศึกษา พบว่า สื่อไม่เพียงพอ ผู้สอนมีความต้องการใช้สื่อประเภทวัสดุในระดับมาก

3.3 สภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้ด้อยโอกาสและแนวทางในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนให้ได้รับการศึกษา มีงานวิจัย 24 เรื่อง ได้แก่

สภาพความสามารถด้านการเรียนการสอนของผู้ด้อยโอกาส การศึกษาความตั้งใจขณะร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจากกิจกรรมที่มีการเสริมแรงทางด้านวัตถุและสังคมและร่วมกัน พบว่าความตั้งใจของผู้เรียนหลังการใช้เกมกิจกรรมสูงกว่าก่อนการใช้เกม ด้านการควบคุมตนเองทั้งด้านอารมณ์ มีการศึกษาพฤติกรรมการควบคุมอารมณ์ของตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พบว่า เมื่อผู้เรียนคุมอารมณ์ไม่ได้ ใช้วิธีฝึกโดยการนับ 1 – 10 ในใจ ปรากฏว่าผู้เรียนควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น ขณะเดียวกันมีการเปรียบเทียบการรู้จักและอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้ทักษะทางดนตรี ซึ่งช่วยให้เด็กกลุ่มนี้มีการรู้จักทางอารมณ์สูงขึ้น นอกจากนี้ยังมีการใช้เมตาคognition ในการกำกับและควบคุมตนเอง ในการเรียนของนักเรียนโครงการพิเศษช่วยให้นักเรียนมีการกำกับ ควบคุมตนเองสูงกว่าก่อนการทดลอง

สำหรับทางด้านสภาพร่างกาย มีการวิจัยที่ศึกษาการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กกลุ่มอาการดาวน์ในระดับปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะซึ่งพบว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กกลุ่มนี้ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมมีความแตกต่างกัน กิจกรรมพลศึกษาได้ถูกนำมาใช้เพื่อพัฒนาความสามารถทางกลไกของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับพอเรียนได้ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ความสามารถในการอ่านของเด็กกลุ่มนี้แตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในกลุ่มที่มีความบกพร่องด้านการได้ยินได้มีการศึกษาความสามารถด้านการเปล่งเสียงโดยใช้หุ่นจำลองการเคลื่อนไหวของลิ้น พบว่า ความเคลื่อนไหวในการเปล่งเสียงของเด็กกลุ่มนี้หลังการเรียนโดยวิธีดังกล่าวสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ใช้แบบฝึกส่งเสริมความสามารถในการทำงานร่วมกันของตา มือ และสติปัญญา สำหรับกลุ่มเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยไม่มีพ่อแม่ของเด็กร่วมพัฒนา พบว่า ผลลัพธ์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

สภาพการบริหารจัดการเพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ปัญหาสูงสุด คือ ด้านการสร้างเจตคติที่ดีของเด็กพิเศษเรียนร่วม การแก้ไขปัญหากิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษและการให้ความร่วมมือระหว่างบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเด็กพิเศษ สำหรับทัศนคติของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบริหารโรงเรียนศึกษาพิเศษประเภทเด็กมีความบกพร่องทางสติปัญญา พบว่า มีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการบริหารงานวิชาการในโครงการเด็กเรียนร่วม พบว่า มีปัญหาด้านสื่อการสอน งานนิเทศภายใน และการวัดประเมินผล มีงานวิจัยที่พัฒนาลักษณะมุ่ง

อนาคตที่มีต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตชนบทยากจน พบว่านักเรียนมีพัฒนาการหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับคนพิการทางการเคลื่อนไหว พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับมาก แต่ด้านผู้สอนคือ การประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง

การศึกษาเปรียบเทียบความรู้ เจตคติต่อเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของ นักเรียนนอก โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนมีความรู้ในระดับพอใช้ สภาพปัญหาการจัดกิจกรรมของ นักเรียนนอกโรงเรียนชาวไทยภูเขาเผ่ากระเหรี่ยง พบว่า มีปัญหาระดับปานกลาง

3.4 กฎหมายและนโยบายที่ส่งเสริมสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มีงานวิจัย 1 เรื่อง ได้แก่

ศึกษาพัฒนาคุณภาพ สิทธิและหน้าที่ที่นักศึกษาไทย พร้อมด้วยกระบวนการพิจารณาทางนิตินัย สรุปได้ว่า มีประเด็นกฎบัตรสิทธินิสิตนักศึกษา ได้แก่ สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล สิทธิเสรีภาพทางความคิดเห็น การรวมกลุ่มการเมืองและการปกครองในสถาบัน การตรวจสอบการทำงานของสถาบัน และการได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ประเด็นหน้าที่นิสิตนักศึกษา ประเด็นประมวลสิทธิและหน้าที่นิสิตนักศึกษาตามหลักการอุดมศึกษาเกี่ยวกับกฎหมาย

3.5 เสรีภาพในการเรียนรู้และการใช้นวัตกรรมเพื่อความเสมอภาค มีงานวิจัย 17 เรื่อง

ที่ศึกษาพัฒนาโปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์ สำหรับเด็กตาบอดด้วยอนุบาลโดยใช้แนวคิดทฤษฎีปัญญา มีงานวิจัย 5 เรื่องที่ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ช่วยเด็กด้อยโอกาส ได้แก่ การฝึกทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักเรียนหูหนวกชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้เกมคอมพิวเตอร์และคอมพิวเตอร์ช่วยสอนได้นำมาใช้เพิ่มความสามารถในการเขียนสะกดคำทำให้สะกดคำอยู่ในระดับดี ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คอมพิวเตอร์ช่วยสอนได้ถูกนำมาใช้ในการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ซึ่งทำให้การสะกดคำหลังการสอนด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอนของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินสูงขึ้นกว่าก่อนการเรียน และคอมพิวเตอร์ช่วยสอนยังนำมาใช้สอนเรื่องจำนวน 1 – 10 ในเด็กที่มีความบกพร่องดังกล่าว ยังมีงานวิจัยอีก 1 เรื่องที่สร้างสื่อคอมพิวเตอร์เพื่อสำรวจความต้องการเรียนวิชาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสายตาระดับชั้นมัธยมศึกษาได้มีการศึกษาวิจัยออกแบบจอภาพทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนซึ่งทำให้ได้ข้อมูลสำคัญในการสร้างสื่อสำหรับช่วยเหลือผู้เรียนในกลุ่มดังกล่าว มีการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนร่วมวิชาคณิตศาสตร์ในชั้นมัธยมศึกษาสำหรับนักเรียนตาบอดในชั้นเรียนปกติ

มีการทดลองการใช้เทคโนโลยีสุขภาพจิตในโรงเรียนอบรมครู พบว่า ครูกลุ่มเป้าหมายมีเจตคติต่อการมองปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียนดีกว่าครูที่ไม่ได้รับการอบรม การศึกษาปัญหาและความต้องการการใช้สื่อการเรียนการสอนเด็กพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนนาร์อง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา พบว่า ผู้สอนมีปัญหาในการใช้สื่อการเรียนการสอนมาก สื่อการสอนมีจำนวนจำกัดไม่ตรงกับความต้องการ ในด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเสมอภาคในการเรียนรู้ มีการศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บริการแหล่งเรียนรู้ตามอรรถศาสตร์เกี่ยวกับนิทรรศการศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา พบว่า การจัดในทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมาก

หนึ่งในแง่ของความเสมอภาคมีงานวิจัยที่ศึกษาความไม่เสมอภาคของการดำเนินงาน และผลการดำเนินงานของโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การบริหารการจัดการของผู้บริหารมีความไม่เสมอภาคมากกว่าการจัดการเรียนการสอนของครู และโรงเรียนสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน และกรมสามัญศึกษามีความไม่เสมอภาคของการบริหารจัดการของผู้บริหารมากที่สุด โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มีความไม่เสมอภาคในการจัดการเรียนการสอนของครูและผลการดำเนินงานที่เกิดกับนักเรียนมากที่สุด การบริหารจัดการของผู้บริหารมีอิทธิพล อย่างมีนัยสำคัญต่อความไม่เสมอภาคของการจัดการเรียนการสอนของครู

สรุปและข้อเสนอแนะ

ภายใต้ประเด็นสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาในกลุ่มของความ ต้องการ มีงานวิจัยที่ศึกษาความต้องการของผู้ปกครองและของผู้เรียนทั้งในแง่ของการศึกษาต่อ การเลือกสถาบันการศึกษาและความต้องการด้านการเรียนการสอน ทำให้ได้ทราบว่าผู้ปกครองให้นักเรียนเรียนใน โรงเรียนที่มีความปลอดภัย อยู่ใกล้บ้าน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการ ได้แก่ ค่าใช้จ่าย การรับรู้ความสามารถของผู้เรียน ความคาดหวังของนักเรียน ความต้องการของนักเรียนมีความต้องการใช้คอมพิวเตอร์ในระดับมาก

สำหรับความต้องการของผู้ด้อยโอกาสเป็นงานวิจัยที่ศึกษากลุ่มผู้ด้อยโอกาสในเชิงบริบทสภาพแวดล้อมและเชื้อชาติ งานที่ศึกษาความต้องการของกลุ่มเด็กเร่ร่อนและเด็กที่ถูกปล่อยปละละเลยเนื่องจากความยากจน มีเพียง 1 เรื่อง จึงควรมีการศึกษาวิจัยถึงสภาพการศึกษาเล่าเรียนของเด็กเร่ร่อนหรือกลุ่มที่ติดตามพ่อแม่ที่เป็นแรงงานย้ายถิ่น เพื่อเป็นฐานข้อมูลให้กลุ่มเด็กได้รับการศึกษาโดยทั่วถึง ที่สำคัญในช่วงการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการและสภาพการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีงานวิจัย 10 เรื่อง ศึกษานวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ

งานวิจัยด้านกฎหมายและนโยบายที่ส่งเสริมสิทธิและหน้าที่ที่พบมีเพียง 1 เรื่อง ซึ่งควรเป็นประเด็นที่ได้รับการสนับสนุนเป็นพิเศษ เพราะการศึกษาวิจัยจะทำให้เกิดการเผยแพร่งานที่เกี่ยวข้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ. ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายสำคัญที่จะสร้างความเข้าใจให้กับผู้เกี่ยวข้องและประชาชนได้ทั่วถึงยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่ยังขาด

1. กฎหมายและนโยบายที่ส่งเสริมสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา
2. เสรีภาพในการเรียนรู้ของผู้ด้อยโอกาส
3. สภาพการศึกษาเล่าเรียนของเด็กเร่ร่อนหรือกลุ่มผู้ติดตามพ่อแม่ที่ย้ายถิ่นที่อยู่
4. ความเสมอภาคทางการศึกษาในแง่ที่ว่าเมื่อศึกษาต่อจนจบหลักสูตรภาคบังคับและการไม่เข้าศึกษาต่อมีข้อจำกัดหรือปัญหาอุปสรรคของผู้เรียนกลุ่มดังกล่าว

งานวิจัยในอนาคต

1. การศึกษาความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองในเขตชนบทในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของผู้เรียน
2. งานวิจัยติดตามศึกษาการเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนของผู้เรียนในบริบทต่าง ๆ
3. การวิเคราะห์กฎหมายและนโยบายที่ส่งเสริมสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา
4. ศึกษาสถานภาพด้านความเคลื่อนไหวของเสรีภาพในการเรียนรู้ของประชาชน
5. ศึกษาวิจัยถึงความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองในเขตชนบทในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของผู้เรียน
6. การวิจัยและพัฒนาการใช้นวัตกรรมเพื่อความเสมอภาค
7. การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมที่มีคุณภาพที่จะสนองความต้องการกลุ่มบุคคลทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มผู้พิการและผู้ที่อยู่ในเขตห่างไกล
8. งานวิจัยที่พัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาบุคลากรกลุ่มแรงงานเพื่อเป็นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลและเพิ่มประสิทธิภาพกลุ่มแรงงาน
9. รูปแบบการเตรียมบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อรองรับการจัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วมควรเป็นนโยบายสำคัญของหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาและผลิตบุคลากรเพื่อสอนในสถาบันการศึกษาเพื่อให้เจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาเพื่อความเสมอภาคเป็นจริงอย่างยั่งยืน

บทที่ 4

ระบบการศึกษา

สาระสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีการจัดการศึกษาใน 3 รูปแบบหลัก คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษตามอัธยาศัย

ในสาระนี้มีงานวิจัย 53 เรื่อง เป็นงานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก 11 เรื่อง ปริญญาโท 28 เรื่อง งานวิจัยส่วนบุคคล 11 เรื่อง และงานวิจัยของหน่วยงาน 3 เรื่อง

สรุปองค์ความรู้ได้ดังต่อไปนี้

4.1 ลักษณะของการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย มีงานวิจัย 14 เรื่อง

4.1.1 การศึกษาในระบบ มีงานวิจัย 8 เรื่อง

การศึกษาการจัดการศึกษาปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสเซอร์รีในบริบทสังคมไทย พบว่าสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างทฤษฎีแอนดราโกจีของมัลคัม โนลส์กับวิธีการสอนในหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูงของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา พบว่าได้มีการนำทฤษฎีนี้ไปใช้ในระดั้มาก สภาพการฝึกกำลังพลระดับสัญญาบัตรกองทัพอากาศไทย พบว่า ได้รับอิทธิพลจากประเทศมหาอำนาจทางการทหาร โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาในหลายด้าน

ในสถาบันอุดมศึกษา พบว่า ปริญญาและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาสาขาการศึกษานอกระบบมีความคล้ายคลึงกันไม่ว่าจะเป็นในประเทศหรือต่างประเทศ

ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา ได้แก่ ปัจจัยสถานการณ์โรงเรียนเป็นอันดับแรก รองลงมาคือคุณลักษณะของผู้นำ ผู้บริหาร และบรรยากาศของโรงเรียนตามลำดับ

มีงานวิจัย 3 เรื่องศึกษาถึงการจัดการศึกษาในโครงการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กพิการและเด็กพิเศษ พบว่า ครูผู้สอนและบุคลากรไม่มีความพร้อม ขาดความรู้ในการสอน การวัดและประเมินผลเด็กพิการ และมีความเห็นสอดคล้องกันว่าการจัดการเรียนร่วมไม่ได้เป็นการสร้างปัญหาให้เด็กปกติ ในด้านดำเนินงาน พบว่า โรงเรียนที่มีขนาด 12 ห้องเรียนขึ้นไปมีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กพิเศษกับเด็กปกติมากกว่าโรงเรียนที่มีขนาดต่ำกว่า 12 ห้องเรียน

4.1.2 การศึกษานอกระบบ มิงงานวิจัย 3 เรื่อง

การศึกษาผลการใช้แนวคิดในการทำงานแบบร่วมมือกันในการดำเนินงานการศึกษา นอกระบบ พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีความต้องการระบบการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมสูงกว่า ระบบการดำเนินงานที่เป็นจริงในระดับมาก ส่วนการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนตามแนวคิดของบอยเออลี่ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง พบว่า มีความต้องการโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านเนื้อหาและด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมในระดับมาก โดยเฉพาะการเรียนรู้โรคที่ติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์ การศึกษาปัญหาและความคิดเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญและหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น พบว่า สภาพการดำเนินการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับมากเช่นเดียวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนในศูนย์การเรียนชุมชน จากหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประถมศึกษา

4.1.3 การศึกษาตามอัธยาศัย มิงงานวิจัย 3 เรื่อง

การพัฒนารูปแบบการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน พบว่า การให้ชุมชนได้มีส่วนในการ แก้ปัญหานับแต่การรับรู้ปัญหา วิเคราะห์ปัญหาและวางแผนแก้ปัญหา ดำเนินการและปรับปรุงจะ ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ดังนั้นการพัฒนาของกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของ สมาชิกในชุมชนจึงเป็นเป้าหมายสำคัญ

4.2 รูปแบบที่เหมาะสมของการจัดการศึกษา

ไม่พบงานวิจัย

4.3 ระบบการศึกษาเพื่อการมีส่วนร่วมของสังคม มิงงานวิจัย 8 เรื่อง

4.3.1 การมีส่วนร่วมในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัดในเขตจังหวัดขอนแก่นมีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ที่จัดการเรียนการสอนได้ตาม มาตรฐานโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

การศึกษาแบบกลยุทธ์การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบที่ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมมี 7 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง การบริหารจัดการของโรงเรียน สื่อและเทคโนโลยีต่อการจัดการศึกษา คุณลักษณะของชุมชนที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของโรงเรียนในการพัฒนาชุมชน และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

4.3.2 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า เยาวชนที่เป็นสมาชิกต่างมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาสในวัดสวนแก้วจัดเป็นแบบกลุ่มและแบบชั้นเรียนมากที่สุด

การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า การดำเนินการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพกลุ่มเกษตรกร และการจัดในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พบว่า การพัฒนาอาชีพเกษตรกรพอใจกับวิธีและกระบวนการจัดกิจกรรมในระดับมาก ส่วนการอบรมวิชาชีพระยะสั้นมีความเหมาะสมและเป็นที่พอใจระดับปานกลาง

ส่วนการฝึกอบรมของหน่วยฝึกอบรมประจำตำบลของคณะสงฆ์หนเหนือ พบว่า มีปัญหาในด้านการดำเนินการในหลายประการ

4.4 ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย มีงานวิจัย 18 เรื่อง

- การศึกษาในระบบ

การจัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการรูปแบบการเรียนรู้วิถีชุมชนกับการเรียนการสอน รายวิชามานุษยวิทยาสุขภาพ พบว่า การเรียนรู้วิถีชุมชนมีแนวคิดและกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของรายวิชาดังกล่าวได้เป็นอย่างดี และทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง

มีงานวิจัยที่วิเคราะห์การศึกษาในระบบ และได้ข้อสรุปว่าการศึกษาในระบบมีส่วนส่งผลให้ชุมชนไม่มีความรู้ที่จะดำเนินการต่างๆได้เอง ต้องพึ่งพิงหรือยอมตามองค์กร สถาบันหรือบุคลากรนอกชุมชนที่มีความรู้ หรือมีอำนาจเหนือกว่า

- การศึกษานอกระบบ

การประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบในศูนย์การเรียนรู้ในโครงการการศึกษานอกระบบ พบว่า เมื่อผู้สอนจัดทำเอกสารการสอนเป็นปัจจุบันวางแผนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมจะทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และในการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพในเรือนจำ ก็พบว่าอยู่ในระดับดี เพราะผู้เรียนเห็นความสำคัญของวิชา และตัดสินใจเลือกเรียนวิชาชีพด้วยตนเอง เช่นเดียวกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพในหมู่บ้านที่ชาวบ้านเรียนรู้ร่วมกัน จนสามารถจัดเป็นกลุ่มอาชีพได้ รวมถึงการจัดหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนให้กับพนักงานห้างสรรพสินค้า

การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนประเมินว่าอยู่ในระดับดี

ขณะเดียวกันการพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมสำหรับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอก็นับเป็นโครงการที่มีประสิทธิภาพเนื่องจากหลักสูตรเนื้อหาสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้เรียน มีการใช้สื่อหลายรูปแบบสนองความต้องการของผู้เรียน

- การศึกษาตามอัธยาศัย

การศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อ HIV ของพนักงานสถานบริการน้ำมัน พบว่ากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่จัดให้กับพนักงานเพียงครั้งเดียวไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

การศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย พบว่า กิจกรรมค่าย กิจกรรมอบรมและกลุ่มสนใจเป็นรูปแบบที่ใช้ในการพัฒนาทักษะให้กับประชาชนทั่วไปทุกกลุ่มอายุอย่างมาก ขณะเดียวกันศูนย์วิทยาศาสตร์สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ศึกษารูปแบบของการบริการของศูนย์ฯ ที่เหมาะสมกับประเทศไทย พบว่า ศูนย์วิทยาศาสตร์ควรมีลักษณะใหญ่ ๆ 2 ประเภท คือ 1) ด้านนิทรรศการและกิจกรรม การศึกษา ควรให้ครอบคลุมเนื้อหาวิทยาศาสตร์ทุกสาขาและหลากหลาย 2) การดำเนินงานด้านภารกิจควรเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี บุคลากรควรเป็นทั้งที่ปฏิบัติงานประจำและอาสาสมัคร

การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแพร่ศาสนธรรมของวัดในพุทธศาสนา กรณีศึกษา ประเภทการศึกษาสงเคราะห์ พบว่า มี 9 องค์ประกอบ คือ การจัดองค์การสื่อสาร การส่งเสริม การเอื้ออำนวย การจัดการการเงิน การริเริ่ม การบริหารการจัดความสำคัญและการแก้ปัญหา

ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยครอบครัว พบว่า เด็กที่เรียนโดยครอบครัวได้อ่านวิเคราะห์ ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง พ่อแม่ และบุคคลในครอบครัวมีส่วนได้พูดคุยและจัดเตรียมทรัพยากรที่จำเป็นให้กับเด็ก

4.5 ความสัมพันธ์และการประสานงานระหว่างการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย มีงานวิจัย 8 เรื่อง

การใช้ระบบการเรียนการสอนทางไกลในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า มีปัญหาด้านการเรียนการสอนในระดับน้อย

การผสมผสานการให้การศึกษาระหว่างการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน พบว่าประชาชนได้รับการเสริมพลังอำนาจให้มีความรู้ได้รับข่าวสารข้อมูล ประชาชนมีส่วนร่วมทั้งในชั้นเรียนและในการฝึกอบรมในลักษณะการให้ความรู้ที่เสริมพลังอำนาจ ให้กับประชาชนนี้มีงานวิจัยที่ศึกษาถึงลักษณะการศึกษาที่ดำเนินการ โดยองค์กรที่เป็นสถาบันนอกระบบรัฐ ซึ่งพบว่ามีลักษณะเป็น 7 ลักษณะของการจัดฐานการเรียนรู้ และงานวิจัยที่ศึกษาการดำเนินงานของการให้บริการศึกษาที่เป็นลักษณะของการจัดศูนย์การเรียนรู้ 2 กลุ่มใหญ่ คือ ศูนย์การเรียนรู้ที่อิงการศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าข่ายในมาตรา 18 (3) ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และศูนย์การเรียนรู้ที่ไม่อิงเกณฑ์การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีวัตถุประสงค์การเรียนรู้ อื่นๆ

ในลักษณะการศึกษาที่นอกระบบโรงเรียนไม่อิงสถาบันของรัฐและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีพื้นฐานจากการเรียนรู้ต่างๆ ในสังคมมีงานวิจัย 2 เรื่องที่ศึกษาถึงการประสานด้านการเทียบโอนผลการเรียน พบว่า ในประเทศไทยเป็นการเทียบโอนในส่วนของสถาบันอุดมศึกษาด้วยกันและเป็น การเทียบโอนเฉพาะการศึกษาในระบบเท่านั้น ส่วนในต่างประเทศเป็นลักษณะการเทียบโอน ความรู้ของผู้เรียนที่มีมาก่อนทั้งในระบบ โรงเรียนและตามอัธยาศัย

สำหรับการประสานการจัดการเรียนรู้ระหว่างการศึกษานอกระบบในลักษณะการจัดการศูนย์ การเรียนรู้ในสถานประกอบการ พบว่า การดำเนินงานมีประสิทธิภาพการส่งเสริมการเรียนรู้ การ รายงานผล และการเชื่อมโยงการเรียนรู้ ดำเนินการได้ตามเป้าหมาย โดยนโยบายของผู้บริหารมีส่วน ในการส่งเสริมสนับสนุนให้พนักงานพัฒนาตนเอง ขณะเดียวกันเมื่อศึกษาความคิดเห็นของครู ฝึกในสถานประกอบการต่อสมรรถภาพด้านการฝึกงานของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิค พบว่า สมรรถภาพของนักศึกษาฝึกงานอยู่ในระดับปานกลาง ครูฝึกที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความเห็นต่อสภาพการฝึกงานของนักศึกษาต่างกัน

4.6 บทบาทที่พึงประสงค์ของหน่วยงานด้านการศึกษาไทยในทศวรรษหน้า มีงานวิจัย 3 เรื่อง

มีการศึกษาการวางแผนกลยุทธ์สำนักวิทยบริการ สถาบันราชภัฏ ในปี 2544-2553 พบว่า สภาพปัจจุบันของสำนักวิทยบริการ สถาบันราชภัฏและสถาบันอุดมศึกษา 3 ใน 4 ด้าน (ด้าน เอกลักษณ์ ด้านห้องสมุดสมัยใหม่และด้านมาตรฐาน) มีการดำเนินงานในระดับปานกลาง สภาพ ที่พึงประสงค์ด้านเอกลักษณ์ น่าจะมีการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ด้านห้องสมุดสมัยใหม่ มีการนำ ผลการวิจัย ICTs เพื่อการศึกษา มาใช้การผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น มีการศึกษาเรื่องแนวคิด ความเป็นนานาชาติของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปี 2459-2543 ตามความรับรู้ของผู้บริหาร สูงสุด พบว่า มีวิวัฒนาการความเป็นนานาชาติมาโดยลำดับ การศึกษาวิวัฒนาการและอนาคตภาพ

ของการศึกษาคาทอลิกกับการพัฒนาสังคมไทย พบว่า หลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนเป็นแบบยุโรป ยึดปรัชญาการศึกษาและคำสอนศาสนาเป็นหลักการจัดการศึกษา

4.7 ยุทธศาสตร์ในการสร้างความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างหน่วยงานสถานศึกษา มิงงานวิจัย 2 เรื่อง

เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาความร่วมมือทางวิชาการระดับทวิภาคี ระหว่างมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์กับสถาบันต่างประเทศ พบว่า สภาพการดำเนินความร่วมมือด้านวิชาการ ด้านการเรียนการสอน มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนบุคลากรมากที่สุด ด้านการวิจัยกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นการแลกเปลี่ยนบุคลากร และการสร้างโครงการวิจัยใหม่ ด้านบริการวิชาการ พบว่า กิจกรรมส่วนใหญ่เป็นการฝึกอบรมทางวิชาการ การศึกษาด้านการพัฒนาระบบการรับรองปริญญาของต่างประเทศเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาไทย พบว่า องค์กรประกอบที่นำมาพิจารณามี 6 ตัว

สรุปและข้อเสนอแนะ

สาระที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษามิงงานวิจัยที่ศึกษาองค์ความรู้จากการศึกษาในระบบ นอก ระบบและอัยาศัย มิงงานวิจัยที่ค่อนข้างครอบคลุม มีการวิเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนการสอนในระบบ วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคของการจัดโครงการเรียนร่วมของเด็กที่มีปัญหาทั้งด้านสติปัญญา เด็กพิการและเด็กพิเศษ ซึ่งก็พบปัญหาด้านความพร้อมของบุคลากรเป็นหลัก

มีการศึกษาการจัดการศึกษานอกระบบ ซึ่งเป็นการดำเนินงานทั้งกรมการศึกษานอกโรงเรียน และเป็นการประสานงานกับโรงเรียน การจัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน การศึกษาที่จัดโดยประชาชน

ระบบการศึกษาที่สมควรได้รับการสนับสนุนต่อไปคือการศึกษานอกระบบที่จัดโดยองค์กรอื่นที่ไม่ใช่รัฐ และการศึกษาตามอัยาศัยเพราะสามารถเข้าถึงกลุ่มประชาชนได้ทุกกลุ่ม อย่างไรก็ตามการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ได้เห็นการพัฒนางานวิจัยประเด็นนี้มากกว่างานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ในช่วงปี พ.ศ. 2539-2542 ก็คือ มิงงานวิจัยที่ดำเนินการในลักษณะของการผสมผสานระหว่างการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยมากขึ้น เช่นการจัดการศึกษาตามรูปแบบวิถีชุมชน การใช้การศึกษาตามอัยาศัยให้ความรู้กับบุคคลกลุ่มเสี่ยง การพัฒนาทักษะชีวิต การจัดการเรียนรู้โดยครอบครัว และการจัดการศึกษาโดยสังคม ซึ่งการศึกษาวิจัยในประเด็นเหล่านี้ ควรมีการศึกษาวิจัยให้ม้องค์ความรู้ที่สังคมเกิดความชัดเจนในลักษณะและผลกระทบของการศึกษาลักษณะนี้

งานวิจัยที่ขาด

1. รูปแบบที่เหมาะสมของการจัดการศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาในระบบต่าง ๆ
2. การเทียบโอนความรู้จากประสบการณ์
3. การเทียบโอนหน่วยกิตระหว่างระบบการศึกษา
4. บทบาทของสถานศึกษาในการจัดการศึกษาใน 3 ระบบ (ในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย)
5. การบริหารนอกระบบที่มีประสิทธิภาพ
6. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการศึกษาใน 3 ระบบ

งานวิจัยในอนาคต

1. รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการศึกษา (เป็นงานวิจัยที่ศึกษารูปแบบที่เหมาะสมของการจัดการศึกษา โดยน่าจะเป็นการศึกษาใน 2 ระยะ กล่าวคือ ระยะที่ 1 เป็นการตรวจตราสภาพของการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพที่มีอยู่ และระยะที่ 2 วิเคราะห์ปัจจัยเงื่อนไขที่มีต่อการเกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา หรือระยะที่ 2 แยกแยะลักษณะของรูปแบบการบริหารจัดการและสรุปความเป็นไปได้ของการนำไปใช้ภายใต้บริบท ปัจจัยเงื่อนไขที่จะนำไปสู่ประสิทธิภาพและความเหมาะสมในการจัดระบบการศึกษา แล้วนำมานำเสนอรูปแบบที่เป็นองค์รวมให้สามารถเลือกนำไปประยุกต์ใช้ได้)
2. ความเคลื่อนไหวของการเกิดและการจัดการศึกษานอกระบบและอัธยาศัยที่ไม่ใช่อยู่ภายใต้ต้องการของรัฐ ศึกษาพลังและผลกระทบที่เกิดกับการสร้างและพัฒนาบุคคล
3. ศึกษาการเชื่อมโยงระหว่างการจัดการศึกษาในระบบต่าง ๆ ระหว่างสถาบันการศึกษาที่เป็นองค์กรรัฐกับการศึกษาในภาคสังคม
4. ลักษณะ/รูปแบบที่เหมาะสมในการเทียบโอนจากการศึกษาตามอัธยาศัยสู่การศึกษาในระบบ
5. บทบาทที่เหมาะสมของสถานศึกษาในการเชื่อมโยงการศึกษาทั้ง 3 ระบบ
6. ยุทธศาสตร์การบริหารการศึกษานอกระบบ
7. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบไตรภาคี
8. การพัฒนาฐานข้อมูลอาชีพเพื่อการพัฒนาการอาชีวศึกษา

9. การศึกษาเชิงลึกถึงความเคลื่อนไหวของการเกิดและการจัดการศึกษานอกระบบและ
อัยาศัยที่ไม่ใช่อยู่ภายใต้ต้องค์กรของรัฐในแง่ของพลังและผลกระทบที่เกิดกับการสร้างและพัฒนา
บุคคล

บทที่ 5

แนวทางการจัดการศึกษา

สาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ สาระนี้เป็นสาระที่มีจำนวนงานวิจัยมากที่สุด และสื่อนำสังเคราะห์จำนวนทั้งสิ้น 631 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 33.16 ของงานวิจัยที่สังเคราะห์ในช่วง 4 ปี (พ.ศ. 2543-2546) งานวิจัยแบ่งเป็นงานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก 21 เรื่อง ระดับปริญญาโท 534 เรื่อง งานวิจัยส่วนบุคคล 66 เรื่อง และงานวิจัยของหน่วยงาน 10 เรื่อง เมื่อพิจารณาตามระดับและประเภทของการศึกษาแบ่งเป็นระดับปฐมวัย 27 เรื่อง การศึกษาขั้นพื้นฐาน 493 เรื่อง อุดมศึกษา 63 เรื่อง การศึกษานอกระบบ 7 เรื่อง การศึกษาตามอัธยาศัย 17 เรื่อง การศึกษาพิเศษ 12 เรื่อง การศึกษาต่อเนื่อง 1 เรื่อง และทั้งระบบ 11 เรื่อง

สรุปสาระองค์ความรู้ได้ดังต่อไปนี้

5.1 การเรียนรู้เรื่องของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม งานวิทยานิพนธ์ที่นำมาวิเคราะห์ ที่รวบรวมได้จากสถาบันต่าง ๆ จำนวน 32 เรื่อง

ลักษณะงานวิจัยที่นำมาวิเคราะห์สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 งานวิจัยเชิงสำรวจ หมายถึง งานวิจัยที่ศึกษาข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ในประเด็นต่างๆ มีงานวิจัยในกลุ่มนี้ จำนวน 11 เรื่อง เช่น สภาพปัญหา ปัจจัยและการรับรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา พบว่าโรงเรียนที่จัดการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาดีเด่นในสังกัดคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีการทำหลักสูตร สิ่งแวดล้อม มีนโยบายการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาและจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน พบว่า นักศึกษาเห็นด้วยกับการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมด้านการนำหลักสูตรวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมไปใช้ของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จบปริญญาตรีทางการศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป การศึกษาการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบจากแหล่งกลบมูลฝอยของเทศบาล พบว่าประชาชนรู้ว่ามีปัญหา ด้านการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา พบว่า มีการแทรกไว้ในทุกวิชาและเน้นการปฏิบัติจริงในระดับมัธยมศึกษา แต่ในระดับประถมศึกษาใช้การบรรยายประกอบสื่อ

กลุ่มที่ 2 งานวิจัยการนำรูปแบบการเรียนการสอนและการฝึกอบรมไปใช้ หมายถึง การนำรูปแบบการสอนต่างๆ แผนหรือโปรแกรมการฝึกอบรม มาใช้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ พฤติกรรม และเจตคติ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีงานวิจัยในกลุ่มนี้ จำนวน 10 เรื่อง พบว่า มีงานวิจัย 2 เรื่อง ดำเนินการกิจกรรมเกี่ยวกับมูลฝอยและมีการอบรมเชิงปฏิบัติการกับนักเรียน เรื่องแรก เป็นกิจกรรมที่ทำกับประชาชน ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยทุกชั้นตอน ส่วนการปฏิบัติการกับนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความพอใจและมีความรู้เรื่องมูลฝอยเพิ่มขึ้นกว่าเดิมในการกำจัดและ แปรรูปมูลฝอย มีการใช้กิจกรรมโครงงานสอนเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม ได้ชุดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพ 88/88 มีงานวิจัย 2 เรื่อง นำเสนอรูปแบบการใช้สื่อการเรียนการสอนนอกสถานที่ เพื่อการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาในระดับประถมศึกษา ทำให้ได้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา งานวิจัย 3 เรื่อง ใช้วิธีสอนในวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม โดยสรุปเรื่องแรกเป็นวิจัยปฏิบัติการ พบว่า มีนักเรียนมีมโนทัศน์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เรื่องต่อมาเป็นการใช้การสอนศิลปะสร้างจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม พบว่า นักศึกษามีสมาธิในการทำงานและมีผลงานสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพ มีงานวิจัย 3 เรื่อง ใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ป่าชุมชน พบว่า ทำให้นักเรียนรู้จักบทบาทตนเองและท้องถิ่น ครูเข้าใจและเกิดทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตรท้องถิ่น ผู้บริหารเห็นความจำเป็นและแนวทางการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ส่วนการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชน การพัฒนาการเรียนรู้ในการจัดการท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนได้เรียนรู้สิ่งที่เอื้อต่อ ชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน

กลุ่มที่ 3 งานวิจัยพัฒนารูปแบบการสอน หมายถึง การพัฒนารูปแบบหรือกิจกรรมการเรียนการสอน หรือแบบการฝึกอบรมที่มีการนำวิจัยปฏิบัติการมาใช้ในการพัฒนา ร่วมกับนวัตกรรมใหม่ๆ หรือรวบรวมและสร้างแหล่งข้อมูลสิ่งแวดล้อมศึกษา พบว่า มีงานวิจัยในกลุ่มนี้ จำนวน 14 เรื่อง พบว่า มีการพัฒนาคู่มือศึกษาธรรมชาติเพื่อการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมสำหรับเยาวชน ทำให้ได้คู่มือระดับที่นำไปใช้ในการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศป่าดิบชื้นได้ การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมป่าชายเลน พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์และทัศนคติสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การออกแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตรสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน พบว่า พฤติกรรมการทำงานของนักเรียนอยู่ในระดับดีและปานกลาง การศึกษาพัฒนาโมดูลสิ่งแวดล้อม พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับประถมศึกษาได้แก่ การจัดสิ่งแวดล้อมในบริเวณโรงเรียน การกำจัดสิ่งปฏิกูล กระบวนการ

อนุรักษ์พัฒนาสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการเรียนการสอนแบบโครงการผ่านระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ต เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า ผู้เรียนมีคะแนน สูงกว่าเกณฑ์ประเมินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษาพัฒนาโปรแกรมสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับเด็กวัยอนุบาล โดยผูกเป็นเรื่อง พบว่านักเรียนมีคะแนนสูงขึ้นและพฤติกรรมดูแล สิ่งแวดล้อมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียน การสอนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา พบว่ามีความพร้อมด้านหลักสูตร แผนการสอน คู่มือครูของ สสวท. ครูมีความเข้าใจ มีการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับชุมชน ปัญหาอุปสรรคคือ การพัฒนาแผนการ เรียนรู้และการผลิตสื่อของครู

ภาพรวมของงานวิจัยทั้ง 3 กลุ่ม มีการกระจายในสัดส่วนที่ไม่ต่างกันมาก งานวิจัยที่เป็น การนำเอารูปแบบการสอนหรือทฤษฎีที่มีอยู่เดิมมาใช้มีมากที่สุด รองลงมาเป็นวิจัยเชิงพัฒนาโดย ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ส่วนวิจัยเชิงสำรวจ แม้ว่าจะมี สัดส่วนน้อยที่สุดแต่ก็มีเปอร์เซ็นต์ที่ค่อนข้างสูง

5.2 การจัดการศึกษาแก่ผู้ที่อยู่ในสถานประกอบการและพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตและประกอบ อาชีพ มีงานวิจัย 13 เรื่อง

การจัดการศึกษาแก่ผู้ที่อยู่ในสถานประกอบการ

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางอาชีวศึกษา ระหว่างสถานประกอบการและองค์กร ทางการศึกษา พบว่า ภาพความต้องการของบุคลากรของสถานประกอบการและองค์กรทางการ ศึกษา สถานประกอบการเป็นประเภทอุตสาหกรรมมากที่สุด ต้องการบุคลากรที่มีความรู้ระดับ ปวส. มากที่สุด ความต้องการในการพัฒนาบุคลากรของสถานประกอบการ และองค์กรทางการ ศึกษา สถานประกอบการต้องการพัฒนาบุคลากรด้วยตนเอง โดยการปฐมนิเทศ อบรมวิธีทำงาน และให้ทำงานจริง ส่งบุคลากรไปฝึกงานข้างนอก คูงาน ทัศนศึกษา ฯลฯ

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการฝึกอาชีพและทักษะการดำรงชีวิต

มีงานวิจัยศึกษากระบวนการเรียนการสอนเชิงสถานการณ์เพื่อเสริมสร้างความสามารถทาง วิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งพัฒนาทักษะวิชาชีพให้สูงขึ้น และทัศนคติที่ดีขึ้น การศึกษาบทบาทของวิทยาลัยเกษตร และเทคโนโลยี การพัฒนาอาชีพชุมชน พบว่า มีการ ดำเนินการเพื่อให้การศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสที่เป็นบุตรหลานเกษตรกรร้อยละ 94.70 โดยให้ทุน ทำโครงการเกษตรเพื่อยังชีพ เชิญเจ้าของสถานประกอบการมาให้ความรู้ทั้งภาคบรรยาย และ ปฏิบัติเพื่อเตรียมความพร้อมผู้ประกอบการหน้าใหม่ อบรมวิชาชีพให้เกษตรกรร้อยละ 89.32 โดยอบรมความรู้ด้านการเกษตรอย่างต่อเนื่อง มีการติดตามช่วยเหลือ

การศึกษานำร่องทางเลือกในการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อความพอเพียง : กรณีศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาบ้านยาว พบว่า การดำเนินการตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ของ กรมการศึกษานอก โรงเรียนมีปัญหา แต่ทุกคนต้องพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยผ่านกระบวนการ ศึกษาครูตำรวจตระเวนชายแดนและครูการศึกษานอกโรงเรียน

การศึกษาวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้กิจกรรมทางเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้ใน ชุมชนแบบเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า แนวคิดมีทั้งในส่วนที่เน้นความพออยู่พอกิน พึ่งพาตนเอง และพึ่งพาซึ่งกันและกัน และเน้นการผลิต เพื่อสนองความต้องการในการบริโภคในครัวเรือน และการค้า มีการแลกเปลี่ยนทั้งในระดับชุมชนและระดับประเทศ กระบวนการเรียนรู้มีทั้งระดับ บุคคลและการรวมกลุ่ม

การศึกษาวิจัยในชั้นเรียนของกระบวนการจัดการโครงการอาชีพอิสระประจำปีการศึกษา 2545 พบว่า ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนกระบวนการจัดการโครงการอาชีพอิสระระดับ มาก ร้อยละ 64.7

การศึกษาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในด้านการดูแลสุขภาพเพื่อการ พึ่งพาตนเองด้านสาธารณสุขของชุมชน พบว่า ชาวบ้านมีศักยภาพที่หลากหลายในการดูแลสุขภาพ ตนเองในระดับบุคคล ครอบครัวยุค และชุมชน ในภาพรวมจะเห็นว่าชาวบ้านมีทางเลือกที่ หลากหลายในการดูแลสุขภาพ การศึกษาอนาคตภาพการพยาบาลเพื่อดูแลสุขภาพตนเองของ ประชาชนในทศวรรษหน้า พบว่าแนวโน้มของบทบาทการพยาบาลเพื่อพัฒนาการดูแล สุขภาพตนเองของประชาชนในทศวรรษหน้าที่เป็นไปได้มากที่สุดและพึงประสงค์เป็นรูปแบบการ ปฏิบัติงานในลักษณะ การทำงานเป็นทีมร่วมกับประชาชนและสาขาวิชาชีพอื่นๆ

ในระดับชั้นมัธยมศึกษา มีการจัด โครงการสัมผัสชีวิต โดยนักเรียนออกไปสัมผัสชีวิต มองเห็นความแตกต่างของชีวิตและความเรียบง่ายของชีวิต เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความ ซึนซมในวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้ข้อคิดสำหรับการดำเนินชีวิต

5.3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหาโดยเน้นประสบการณ์และฝึก ปฏิบัติ

งานวิจัยในกลุ่มนี้มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 49 เรื่อง

ในชั้นประถมศึกษา มีการใช้แผนการสอนแบบ 4 MAT ในหน่วยการเรียนรู้เรื่องตัวเราที่มี ผลต่อพฤติกรรมสุขภาพซึ่งทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมด้านสุขภาพสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เรียนอย่าง มีนัย

สำคัญทางสถิติ การศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสีในเด็กปฐมวัยพบว่าผู้ปกครองมีความเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสีในระดับสูง

มีงานวิจัย 4 เรื่อง ศึกษาถึงการพัฒนาพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ได้แก่การกล้าแสดงออกโดยใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อนกับหุ่นมือ การพัฒนาจริยธรรมในทางปฏิบัติในโรงเรียนประถมศึกษาโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อสร้างความมีระเบียบวินัย และการใช้กระบวนการปรับพฤติกรรมทางปัญญาเพื่อสร้างระเบียบวินัย ซึ่งพบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ต้องการพัฒนาเพิ่มสูงขึ้นกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม และมีการเปลี่ยนพฤติกรรมตามที่ต้องการ การใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม พบว่า กิจกรรมดังกล่าวช่วยพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม

มีงานวิจัย 10 เรื่อง ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการเชิงเหตุผล การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ความสามารถในการตัดสินใจโดยใช้รูปแบบการสอนต่าง ๆ ได้แก่ การจัดประสบการณ์ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ต่อความรู้สึทางอารมณ์ของเด็กอนุบาล การฝึกกระบวนการเรียนแบบสืบสวน กระบวนการเรียนการสอนตามแบบชุมชนแห่งการสืบสวนเชิงปรัชญา ชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับกระบวนการกระจำง่าคำนิยาม การใช้ขั้นตอนอริยสังคี การใช้เทคนิคการรับรู้ด้วยการรับใช้สังคม การใช้รูปแบบชิปปา การใช้เทคนิคแบบหมวก 6 ใบและการสอนแบบซินดิเคท รูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสอนตามแนวคิด 4 MAT ซึ่งพบว่า ผู้เรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และกลุ่มทดลองมีคะแนนการคิดวิจารณญาณสูงขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเว็บด้วยการเรียนแบบร่วมมือแบบกรณีศึกษา เพื่อการพัฒนาความคิดอย่างมีวิจารณญาณในนักศึกษาพยาบาล พบว่า หลังการฝึกอบรมพยาบาลวิชาชีพมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในระดับอุดมศึกษา การศึกษารูปแบบการเรียนรู้เชิงความร่วมมือที่สามารถพัฒนาได้อย่างครอบคลุมทั้งด้านกระบวนการทางปัญญา ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะทางสังคมและการติดต่อสื่อสาร การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ในนักศึกษาพยาบาล พบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ได้แก่ ทักษะคิดต่อวิชาชีพ ด้านความคิด ความรู้ ศึกษาแนวโน้มการแสดงพฤติกรรมและสัมพันธ์ภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา

มีงานวิจัย 1 เรื่อง เป็นงานวิจัยเพื่อพัฒนาโดยศึกษารูปแบบการเสริมพลังจิตใจคุณธรรม จริยธรรมเยาวชน พบว่า ครูมีความเข้าใจดีแต่ปฏิบัติได้ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง

แต่หลังจากการนำรูปแบบไปใช้ ความรับผิดชอบของนักเรียนต่อตนเองและการเรียนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 84.54

มีงานวิจัย 5 เรื่อง พัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์โดยใช้วิธีสอนต่างๆ ได้แก่ การจัดประสบการณ์ วางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ตามแนวการสอนแบบไฮสโคป การใช้วิธี ซินเดคส์กับการเสริมแรงด้วยเบี่ยงอัตร และการใช้วิธีซินเดคส์กับการใช้หลักฟรีแมค การใช้แผนผัง ทางปัญญา การใช้กิจกรรมสร้างสรรค์และกิจกรรมเข้าจังหวะ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม การใช้กิจกรรมสร้างสรรค์โดยใช้ทรายสี ซึ่งพบว่าผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

มีงานวิจัย 1 เรื่อง พัฒนาความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์โดยใช้เทคนิคการระดมสมองและแผนผังความคิด พบว่า นักเรียนมีคะแนนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัย

สำคัญทางสถิติ

มีงานวิจัย 1 เรื่อง พัฒนาเขาวงกตปัญหาเชิงปฏิบัติ ด้านกฎหมายโดยใช้รูปแบบการฝึกทักษะการแก้ปัญหาความขัดแย้งทางสังคมตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ พบว่ารูปแบบดังกล่าวมีผลต่อการพัฒนาเขาวงกตปัญหาเชิงปฏิบัติด้านกฎหมายของนักเรียน

มีงานวิจัย 1 เรื่อง พัฒนาเขาวงกตอารมณ์ของนักเรียนโดยการฝึกสมาธิตามแนวสติปัญญา 4 พบว่า หลังการอบรมนักเรียนที่ได้รับการฝึกมีคะแนนเขาวงกตอารมณ์เพิ่มสูงขึ้นกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาธรรมวินัยในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พบว่า ปัญหาที่พบคือ ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน งบประมาณ เอกสารประกอบหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน การนิเทศการสอน

การศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน : กรณีศึกษาวิชารัฐวิद्याลัย พบว่า แนวคิด/กระบวนการที่สัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารเป็นผู้นำทางความคิดและริเริ่มวิธีสอนใหม่ๆ

การให้ความสำคัญของการสอนจริยธรรมในสถาบันระดับอุดมศึกษา มีการจัดสอนในหลายลักษณะนับแต่การจัดเนื้อหาสาระในหลักสูตร การสอดแทรกเหตุผลเชิงจริยธรรมในวิชาที่สอนในการศึกษารายกรณี พบว่า นักศึกษาใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 5 ในการตัดสินใจมากที่สุด การใช้รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา โดยให้ความรู้และปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการความคิดความเข้าใจ ทักษะการคิดเพื่อควบคุมตนเองด้วยเทคนิคการ

ปรับพฤติกรรมทางปัญญา การเขียนโครงการช่วยเพื่อน การให้ข้อมูลเสริมแรงทางบวกซึ่งทำให้นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โปรแกรมการส่งเสริมความสามารถในการจัดเนื้อหาสาระด้วยแผนภาพ พบว่านักศึกษามีความสามารถในด้านดังกล่าวสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การพัฒนารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้โดยผ่านหน่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พบว่า สภาพขององค์การไทยอยู่ในระดับองค์การแห่งการเรียนรู้ ปานกลาง ค้นพบลักษณะไทยที่เอื้อต่อการเรียนรู้และไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนาที่จะต้องจัดทำคือ ต้องสร้างหลักสูตรและการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถส่วนบุคคลเชิงระบบ การเรียนรู้เป็นทีม ภาพในใจและวิสัยทัศน์ร่วมและความเป็นผู้นำ

การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของมัลคัม โนลส์กับนิสิตในมหาวิทยาลัย พบว่า นิสิตเห็นด้วยมากที่สุดในด้านข้อสัญญา ทำให้ผู้เรียนค้นคว้าด้วยตนเองได้

การศึกษาสภาพรูปแบบขององค์การแห่งการเรียนรู้โดยผ่านหน่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในฐานะส่วนขยายของการอุดมศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบัน องค์การไทยอยู่ในระดับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในระดับปานกลาง

5.4 การเรียนรู้โดยการผสมผสานความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ พัฒนาประชาธิปไตย ภูมิปัญญาท้องถิ่น และศิลปวัฒนธรรม มิงานวิจัย 41 เรื่อง

มิงานวิจัย 3 เรื่อง ศึกษาและพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมการใช้หนังสือการ์ตูน เพื่อให้ความรู้ในวิชาพระพุทธศาสนา 1 เรื่อง และอีก 2 เรื่อง สอนโดยใช้กลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิง จริยธรรม พบว่า นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นและคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงขึ้น และ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ พบว่า กลุ่มทดลองมีจริยธรรมทางสังคมด้านการเจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันระดับสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การเสริมสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยการพัฒนาโปรแกรมสำหรับนักเรียน พบว่า นักเรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้สอนในวิชาศิลปศึกษา

มิงานวิจัย 2 เรื่อง ศึกษาสภาพและความต้องการในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา 1 เรื่อง ประถมศึกษา 1 เรื่อง พบว่า มีการสอนในด้าน

คติ ความคิด ความเชื่อ ศิลปและวัฒนธรรม ประเพณีด้านการประกอบอาชีพ ในท้องถิ่น เทคโนโลยีชาวบ้าน คติความเชื่อ ผู้สอนต้องการให้มีการส่งเสริมบุคลากรทางการศึกษาให้เรียนรู้ จากแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น มิ่งงานวิจัย 9 เรื่อง ศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย วิถีไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น วรรณกรรมท้องถิ่น และการถ่ายทอดดนตรีไทยของปราชญ์ชาวบ้าน งาน 2 เรื่อง ศึกษาการพัฒนาเครือข่ายเสมือนช่วยการเรียนการสอน วิถีไทย และภูมิปัญญาไทย ซึ่งผู้เรียนมีคะแนน ผลสัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนเรียนและมีความคิดเห็นที่ดีต่อการเรียนรูปแบบดังกล่าว อีก 2 เรื่อง เป็นการพัฒนาชุดการเรียนรู้เพื่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนาชุดฝึก การเรียน แผนการสอนแบบบูรณาการที่ใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น อีก 2 เรื่อง เป็นการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ ภูมิปัญญาด้านอาชีพในโรงเรียน และการศึกษาลักษณะและ กรรมวิธีในการสร้างหัวโขน ซึ่งทำให้นักศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลได้ศึกษาจาก ประสบการณ์ตรง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพและความเข้าใจในอาชีพท้องถิ่นชัดเจนยิ่งขึ้น ใน กลุ่มนี้มีงานวิจัยอีก 2 เรื่อง เป็นการสอนในรายวิชา ได้แก่ การสร้างแผนการสอน วิชา วรรณกรรมท้องถิ่นซึ่งมีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนเรียน และการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง แรง โดยใช่ ของเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำใ้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติในการเรียน วิทยาศาสตร์สูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ และเรื่องสุดท้ายในกลุ่มนี้การจดสอนวิชาศิลปศึกษา โดยใช้ภูมิปัญญา ท้องถิ่น “หนังตะลุง” พบว่า การสอนแบบบรรยายสลับทั้งวิชา และแบ่งกลุ่มปฏิบัติงาน โดย ปราชญ์ชาวบ้าน การถ่ายทอดความรู้ ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ชื่นชม มีความตระหนัก และเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

การศึกษาความต้องการของวิทยากรท้องถิ่น เกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นใน โรงเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า เวลาสอนแต่ละครั้งน้อยเกินไป วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ไม่มีการเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และผู้เรียนไว้ล่วงหน้า

การศึกษาพิธีกรรมท้องถิ่นในฐานะทุนวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษาบายนศรี คู่ขวัญอีสาน พบว่า มีคุณค่าในการขัดเกลาทางสังคม สร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของ ชุมชน สะท้อนภาษา วัฒนธรรมและความบันเทิง และเป็นการสร้างพลังชุมชนในการพัฒนา การศึกษาการสำรวจการได้มา การบันทึกและการถ่ายทอดความรู้เรื่องการปั้นเครื่องปั้นดินเผา หม้อน้ำสั้กลายวิถีตรมอญเกาะเกร็ด พบว่า เป็นการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษอาจารย์ในการปั้น และ ช่างปั้น ด้วยกัน ใช้วิธีการจำเป็นส่วนใหญ่

มิ่งงานวิจัย 3 เรื่อง จัดโปรแกรมสร้างเสริมความรู้ และพฤติกรรมจริยธรรม โดยเรื่อง แรกเป็นความรู้ พฤติกรรมและเจตคติในการจัดการขยะโดยใช้แนวการจัดการเรียนรู้อย่างมีส่วน

ร่วม ซึ่งผู้เรียนพัฒนาสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อีกเรื่องหนึ่งเป็นโปรแกรมทำงานระหว่างเรียนของนิสิตนักศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยในการทำงานด้วยความซื่อสัตย์ ยึดมั่นในหลักการ รักษาสัญญาและรับผิดชอบในหน้าที่สูงกว่าก่อนเข้าโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเรื่องสุดท้ายใช้โปรแกรมการสนทนายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนปฐมวัย ซึ่งนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในเรื่องของความเชื่อมั่นนี้มีงานวิจัยที่ศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมศิลปะในชั้นเรียน พบว่าความเชื่อมั่นของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

มีการศึกษาการจัดกิจกรรมนอกชั้นเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย พบว่า เนื้อหาและกิจกรรมมีความเหมาะสมระดับดี การจัดประสบการณ์โครงการให้กับเด็กวัยนี้ พบว่า เด็กมีพฤติกรรมด้านสังคมสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์

การศึกษาผลการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ในวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์และมีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มดีขึ้น

การศึกษาด้านการพัฒนาการเรียนการสอนสุนทรียศาสตร์ในระดับอุดมศึกษา พบว่า แนวคิดในการพัฒนา ควรให้มีการพัฒนาและผลิตหนังสือและตำราสุนทรียศาสตร์ศึกษาให้เหมาะกับการเรียนรู้ทางศิลปศึกษา การสอนสถาปัตยกรรมโดยใช้แฟ้มสะสมงาน พบว่า นักเรียนมีผลการเรียนด้านจิตพิสัยสูงขึ้นหลังจากที่เรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงาน

การพัฒนาประชาธิปไตยและคุณลักษณะพลเมืองดี มีงานวิจัย 2 เรื่อง ศึกษาบทบาทของครูสังคมศึกษาในการพัฒนาคุณลักษณะประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ครูได้จัดกิจกรรมหลากหลายโดยมุ่งพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะการใช้กระบวนการปกครองแบบประชาธิปไตยพัฒนาบุคลิกภาพ และพัฒนาวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ด้านการพัฒนาคุณลักษณะความเป็น พลเมืองดีมีการจัดกิจกรรมหลากหลายเช่นกัน ทั้งในเนื้อหาบทเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมร่วมกับบุคคลเพื่อสร้างลักษณะพลเมืองดีของสังคมไทย ด้านการเมืองสังคม และประชาธิปไตย

การศึกษาสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนและพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า การเรียนแบบร่วมมือกันส่งผลต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การศึกษาผลของกระบวนการศึกษาเพื่อสร้างพลังที่มีต่อการพัฒนาแกนนำสุขภาพประจำครอบครัว พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหลังการทดลอง โดยมีความสามารถด้านทักษะการฟัง พูด วิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน การนำ

ทรัพยากรมาใช้และเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง มีความตระหนักเกี่ยวกับสุขภาพของครอบครัวและชุมชน

การศึกษาความเชื่อที่เกี่ยวกับการควบคุมทางสังคมของชุมชน พบว่า ความเชื่อด้านสุขภาพอนามัยของหญิงมีครรภ์ยังคงปฏิบัติตามความเชื่อและข้อห้ามอยู่ ด้านประกอบอาชีพเกษตรกรรมยังคงปฏิบัติเรื่องผีที่เกี่ยวข้องกับการเพาะปลูก ด้านความสัมพันธ์ชายหญิงยังเชื่อเรื่องผีป่วนอยู่บ้าง แต่ถูกละเลยไปมาก กลไกในการถ่ายทอดได้แก่การสั่งสอน การทำตัวเป็นตัวอย่าง และการเข้าร่วมในพิธีกรรมต่างๆ

5.5 การเรียนการสอน

5.5.1 คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

5.5.1.1 คณิตศาสตร์

ผลการสังเคราะห์เนื้อหางานวิจัยกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ที่นำมาสังเคราะห์มีจำนวน 94 เรื่อง พบว่าสามารถจัดกลุ่มงานวิจัยเหล่านี้ตามเป้าหมายของงานวิจัยได้ 3 ลักษณะคือ

1. งานวิจัยที่สนใจสร้างหรือทดลองใช้หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย หลักสูตร โปรแกรม หรือบทเรียน หรือกิจกรรม เทคนิค วิธีการ สื่อการเรียนการสอน และอื่นๆ เพื่อหวังผลในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นต่างๆ ในเนื้อหาเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นอกจากนี้งานวิจัยบางเรื่องยังสนใจศึกษาตัวแปรเฉพาะอื่น ๆ บางตัวนอกเหนือจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์อีกด้วย

2. งานวิจัยที่สนใจสร้างหรือทดลองใช้หรือพัฒนา หลักสูตร โปรแกรม หรือบทเรียน หรือกิจกรรม เทคนิค วิธีการ สื่อการเรียนการสอน และอื่นๆ เพื่อหวังผลในการพัฒนา

ตัวแปรเฉพาะบางตัวที่ไม่ใช่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์โดยตรง

3. งานวิจัยที่มุ่งสำรวจหรือบรรยายสภาพตัวแปรทางคณิตศาสตร์ศึกษาทั้งตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและตัวแปรอื่นๆ รวมทั้งสภาพการใช้หลักสูตรคณิตศาสตร์ในระดับต่างๆ

งานวิจัยในกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 56.70) เป็นงานวิจัยลักษณะที่ 1 คือมุ่งสร้าง พัฒนา หรือทดลองใช้ หลักสูตร โปรแกรม หรือบทเรียน หรือกิจกรรม เทคนิค วิธีการ สื่อการเรียนการสอน และอื่นๆ เพื่อหวังผลในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์งานวิจัยลักษณะที่ 1 และ 2 ส่วนใหญ่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยก่อนทดลองและการวิจัยเชิงทดลอง งานวิจัยบางเรื่องใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการร่วมด้วย มีการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์

คณิตศาสตร์หรือตัวแปรอื่นก่อนและหลังใช้ผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาที่พัฒนาขึ้นเหล่านั้นหรือเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์คณิตศาสตร์หลังใช้ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ หรือเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หรือตัวแปรอื่นหลังใช้ผลิตภัณฑ์ทางการศึกษากับกลุ่มที่ได้รับการเรียนการสอนตามปกติหรือตามคู่มือครูของสสวท.

ในการเปรียบเทียบวิธีสอนแบบต่าง ๆ กับการสอนแบบปกติ โดยการวิเคราะห์อภิमानจากงานวิจัยที่มีค่าสถิติจำเป็นเพียงพอสำหรับการวิเคราะห์ พบว่า วิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่นำมาศึกษาทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงกว่าการสอนตามปกติ (ภาคผนวก ก หน้า 229)

นอกจากนี้งานวิจัยบางเรื่องยังสนใจเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากผลิตภัณฑ์หรือวิธีการเหล่านั้นในกลุ่มนักเรียนที่ใช้การจำแนกกลุ่มโดยอาศัยเกณฑ์บางอย่าง เช่น เปรียบเทียบระหว่างนักเรียนกลุ่มเก่ง กลาง อ่อน เป็นต้น งานวิจัยในกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 39.18) เป็นงานวิจัยก่อนทดลอง และวิจัยปฏิบัติการ รองลงมา (ร้อยละ 30.93) เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง งานวิจัยก่อนทดลองส่วนใหญ่มุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในขณะที่งานวิจัยเชิงทดลองนั้นนอกจากเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มทดลองหรือกลุ่มเปรียบเทียบแล้วส่วนใหญ่มักเปรียบเทียบตัวแปรอื่นๆ รวมไปถึงด้วย ส่วนงานวิจัยเชิงบรรยายหรือเชิงสำรวจ และหาความสัมพันธ์นั้นส่วนใหญ่สนใจตัวแปรอื่นๆที่ไม่ใช่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า

1. ตัวแปรอื่นๆ ที่งานวิจัยเหล่านี้มุ่งพัฒนาหรือศึกษา สามารถจัดกลุ่มเป็นตัวแปรเกี่ยวกับนักเรียน และ ตัวแปรเกี่ยวกับครู การเรียนการสอน และ อื่นๆ ได้ดังนี้

1.1 ตัวแปรเกี่ยวกับนักเรียน เช่น การคิดแก้ปัญหา/ทักษะการแก้ปัญหา 6 เรื่อง ความคิดสร้างสรรค์ 6 เรื่อง ความคงทนในการเรียน 5 เรื่อง เจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ 5 เรื่อง ปัญหาการเรียน / ข้อบกพร่องในการเรียน 5 เรื่อง ทักษะพื้นฐานคณิตศาสตร์/ทักษะการคิดคำนวณ 4 เรื่อง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 3 เรื่อง พฤติกรรมการเรียน 3 เรื่อง ความพร้อมทางคณิตศาสตร์ 2 เรื่อง กระบวนการทางคณิตศาสตร์ 2 เรื่อง การคิดหาเหตุผลเชิงตรรกะ 1 เรื่อง มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน 1 เรื่อง ทักษะสังคม 1 เรื่อง ความพึงพอใจ 1 เรื่อง การใช้เหตุผล 1 เรื่อง ความสามารถทางคณิตศาสตร์ 1 เรื่อง การรับรู้ตนเอง 1 เรื่อง ความก้าวหน้าของการเรียนรู้ 1 เรื่อง ความวิตกกังวล 1 เรื่อง ความสามารถในการนำทักษะไปใช้ในชีวิตประจำวัน 1 เรื่อง ความสามารถในการสร้างผังมโนทัศน์ 1 เรื่อง ความเชื่อมั่นในการเรียนคณิตศาสตร์ 1 เรื่อง เซวนอารมณ์ 1 เรื่อง ความสามารถในการถ่ายโยงความรู้ 1 เรื่อง ฯลฯ

1.2 ตัวแปรเกี่ยวกับครู การเรียนการสอนและอื่นๆ เช่น ปัญหาการสอน 2 เรื่อง พฤติกรรม การสอน 1 เรื่อง รูปแบบการนิเทศ 1 เรื่อง การสอนโดยใช้ปัญหาปลายเปิด 1 เรื่อง การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร 1 เรื่อง วิธีการวินิจฉัยนักเรียนที่คลาดเคลื่อน 1 เรื่อง ความคาดหวังของผู้ปกครอง 1 เรื่อง ปฏิสัมพันธ์เพื่อการเรียนรู้ 1 เรื่อง สภาพแวดล้อมห้องเรียน 1 เรื่อง การปรับพฤติกรรม 1 เรื่อง ฯลฯ

2. ผลการวิจัยทั้งหมดสามารถสรุปประเด็นได้ดังนี้

2.1 การใช้ผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา ได้แก่ โปรแกรม วิธีการ วิธีสอน เทคนิค รวมทั้งสื่อต่างๆ ที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ให้สูงขึ้นมากกว่าไม่ใช้ผลิตภัณฑ์เหล่านั้น หรือมากกว่า การเรียนการสอนตามปกติตามคู่มือครูของสสวท. หรือ การเรียนการสอนแบบอื่นๆ ได้แก่ การสอนโดยใช้กิจกรรมแบบ TEAMS – GAMES – TOURNAMENT ชั้น ม.3 การสอนโดยใช้แบบเรียนแบบร่วมมือ เทคนิคเพื่อนเรียน เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ชั้น ม.1 การเรียนแบบแข่งขันและการเรียนแบบร่วมมือ เรื่อง สมการและอสมการ ชั้น ม.2 การเรียนโดยการแข่งขันเป็นทีมชั้น ป.5 การเรียนแบบร่วมมือกันเรียนเรื่อง อัตราส่วนร้อยละ ชั้น ม. 3 การเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ ชั้น ม.1 การเรียนแบบร่วมมือ ชั้น ม.2 การเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการสอนแบบกลุ่มที่ช่วยเหลือเป็นรายบุคคล ชั้น ป. 5 การเรียนแบบ คอนสตรัคติวิซึ่มเรื่อง การบวก ลบ คูณ ทศนิยมชั้น ป.5 กระบวนการสอนตามแนวคิดของทฤษฎีคอนสตรัค เรื่องการคูณและการหาร ชั้น ป.2 การสอนแบบ 4 MAT เรื่อง เวลา ชั้น ม.4 การสอนแบบ 4 MAT ชั้น ป.6 เรื่องรูปสี่เหลี่ยม ชั้น ป. 6 การสอนแบบปฏิบัติการเรื่อง เศษส่วน ชั้น ป. 2 การใช้ บทเรียนโมดูล เรื่องทบทวนการคูณและการหาร ชั้น ป. 3 การใช้บทเรียนโปรแกรมเรื่อง สมการและการแก้สมการ ชั้น ป. 6 การสอนเสริมด้วยบทเรียนโปรแกรมเรื่อง ลำดับเลขคณิต ชั้น ม.6 การใช้บทเรียนโปรแกรมสอนเสริมแบบร่วมมือกันเรียนรู้ เรื่องสมบัติของจำนวนนับ ชั้น ม. 1 การใช้เทคนิคการจัดแผนผังมโนทัศน์ ชั้น ม.4 การสอนโดยการอภิปรายซักถามกับการเขียนแผนภาพ เรื่อง “โจทย์ปัญหาร้อยละ” ชั้น ป.6 การใช้กระบวนการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ ชั้น ป.5 การเรียนด้วยคำสั่งการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยการทำกิจกรรมต่อเนื่องเป็นรายบุคคล รายกลุ่มสามคนและรายกลุ่มห้าคน เรื่อง วงกลม ชั้น ม.3 การสอนโดยให้ทำการบ้าน ทำการทดสอบย่อย และทำการบ้านสลับการทดสอบย่อย เรื่อง สมการกำลังสอง ชั้น ม. 3

2.2 การใช้ผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา ได้แก่ โปรแกรม วิธีการ วิธีสอน เทคนิค รวมทั้งสื่อต่างๆ ที่สามารถ พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังการเรียนให้สูงขึ้นมากกว่าก่อนเรียนโดยใช้ผลิตภัณฑ์ เหล่านั้น หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังการ

เรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ได้แก่ การสอนที่เน้นกระบวนการเรื่องพหุนาม ชั้น ม.3 การสอนที่ใช้
 สิ่งช่วย จัดมโนคติล่วงหน้าเรื่อง อัตราส่วน / ร้อยละ ชั้น ม.1 การสอนโดยใช้โครงงาน
 คณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ ชั้น ม.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการทำโครงงาน
 คณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนและตัวเลขชั้น ม. 1 การสอนแบบโครงงาน เรื่องบทประยุกต์ ชั้น
 ป.6 การสอนโดยใช้โมเดลชิปาเรื่องเศษส่วนชั้นป.3 เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ชั้น
 ป. 5 การใช้ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียน ชั้น ป.4 การสอนโดยใช้แนวคิดของทฤษฎีคอน
 สตรัคติวิสต์ และการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ เรื่อง ภาคตัดกรวย ชั้น ม.4 เรื่อง เรื่องการคูณ
 และการหารเบื้องต้น ชั้น ป.2 การสอนตามทฤษฎีสร้างสรรค์ความรู้ชั้น ม.2 การจัดกิจกรรม
 ตามแนวคิดของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยใช้เพิ่มสะสมงาน การสอนแบบแก้ปัญหาโดยใช้
 กิจกรรมการเรียนแบบคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การบวก ลบ คูณทศนิยม ชั้น ป.5 การเรียนแบบ
 ร่วมมือ เรื่องเศษส่วน ชั้น ม.1 การเรียนโดยการแข่งขันเป็นทีม ชั้น ป.5 การใช้รูปแบบการ
 สอน Group Investigation เรื่อง วงกลม ชั้น ม.3 การสอนโดยเน้น Thematic
 Approach และการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ เรื่องการบวก ลบ จำนวนที่มีตัวตั้งและ
 ผลลัพธ์ไม่เกิน 100 การใช้แบบฝึกเสริมทักษะการคิดคำนวณ เรื่อง การคูณ ชั้น ป.3 การจัด
 กิจกรรมการเรียนการสอน เรื่อง แบบรูปและการให้เหตุผล ชั้น ป.6 การใช้คอมพิวเตอร์ช่วย
 สอนซ่อมเสริม เรื่อง ความสัมพันธ์ ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การใช้กิจกรรมเสริมทักษะ/
 กระบวนการทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ปริมาตรและพื้นที่ผิว ชั้นม. 2 การคัดสรรกลวิธีการสอน เรื่อง
 “ฟังก์ชัน” ชั้นม. 4 เรื่อง “สมการ”ชั้น ม.1 เรื่อง “สมการและอสมการ” ชั้น ม.1 เรื่อง เวกเตอร์
 ในปริภูมิสามมิติ ชั้นม.5 เรื่อง “ฟังก์ชันและตรีโกณมิติ”ชั้น ม.4 เรื่อง “ปริมาตรและพื้นที่ผิว”
 ชั้น ม.2 การใช้ศูนย์การเรียนที่มีสัญญา การเรียนระดับอนุบาล

2.3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา ได้แก่ โปรแกรม วิธีการ วิธีสอน
 เทคนิค รวมทั้งสื่อต่างๆ ที่สามารถพัฒนาตัวแปรอื่นๆ ให้สูงขึ้นมากกว่าไม่ใช้ผลิตภัณฑ์เหล่านั้น
 หรือมากกว่าการเรียนการสอนตามปกติตามคู่มือครูของสสวท. หรือมากกว่าก่อนการใช้ผลิตภัณฑ์
 หรือวิธีการเหล่านั้นโดยไม่เทียบกับผลิตภัณฑ์หรือวิธีการอื่น ขอสรุปนำเสนอเฉพาะตัวแปรหลัก
 ๆ บางตัวแปร ดังนี้ 1) ผลิตภัณฑ์หรือวิธีการที่สามารถพัฒนา การคิดแก้ปัญหา / ทักษะการ
 แก้ปัญหา เช่น การพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับสัญลักษณ์และการดำเนินการของคณิตศาสตร์
 กิจกรรมเสริมทักษะ/ กระบวนการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง
 “ปริมาตรและพื้นที่ผิว” เทคนิคการสอน เล ดับเบิ้ลยู ดี แอล โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ประจำวันเพื่อ
 ส่งเสริมทักษะการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 2) ผลิตภัณฑ์หรือวิธีการที่
 สามารถพัฒนา ความคิดสร้างสรรค์ เช่น การฝึกสมรรถภาพทางสมองด้านการคิดอ่อนกนัย ชุดฝึก

การคิดการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ การสอนแบบ 4 MAT 3) ผลสัมฤทธิ์หรือวิธีการที่สามารถพัฒนา เจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ เช่น การสอนที่เน้นกระบวนการ กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการทำโครงการคณิตศาสตร์

2.4 ข้อค้นพบจากงานวิจัยที่ใช้วิธีการเชิงบรรยายในการสำรวจหรือศึกษา ลักษณะของตัวแปรต่างๆ พบว่า

1) มีงานวิจัยที่ศึกษาองค์ประกอบต่างๆที่ส่งผลหรือมีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านนักเรียน เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และอื่นๆ สามารถสรุปได้ดังนี้ รูปแบบของตัวแปรที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมลิสเรล พบว่า รูปแบบของตัวแปรที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยรูปแบบที่สร้างขึ้นอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนได้ร้อยละ 73 และพบว่าตัวแปรภูมิหลังนักเรียน ตัวแปรสไตล์การคิดแบบจำแนกประเภท ตัวแปรสไตล์การคิดแบบเชื่อมโยงสัมพันธ์ และตัวแปรเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ มีอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ต่อตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ส่วนอิทธิพลทางตรงของตัวแปรสไตล์การคิดแบบวิเคราะห์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า 1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ด้านตัวนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความสามารถวิชาการของครูและด้านการส่งเสริมการเรียนจากผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ระหว่างปัจจัยด้านกำกับตนเองในการเรียน ด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองทางคณิตศาสตร์ ด้านความเชื่อมั่นอำนาจภายในตน ด้านการรับรู้ความคาดหวังของผู้ปกครอง ด้านการศึกษาและด้านความมีวินัยในตนเองผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์มีค่าเท่ากับ 0.561 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ วัดผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์ได้ 31.5% โดยค่าน้ำหนักในรูปของคะแนนดิบของการรับรู้ความสามารถของตนเองทางคณิตศาสตร์และการรับรู้ความคาดหวังของผู้ปกครองด้านการศึกษา มีน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 7.653 และ 2.495 ตามลำดับ และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

ผลการศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ด้วยการวิเคราะห์พหุ

ระดับ พบว่า ตัวแปรระดับนักเรียนที่ส่งผลทางบวกต่อความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และเจตคติต่อวิชา คณิตศาสตร์ ส่วนตัวแปรระดับนักเรียนที่ส่งผลทางบวกต่อความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ การสนับสนุนการเรียนคณิตศาสตร์ของผู้ปกครอง ส่วนการเข้าร่วม กิจกรรมคณิตศาสตร์ของนักเรียนส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับ ตัวแปรระดับห้องเรียน พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ต่อความคิดสร้างสรรค์ ทางคณิตศาสตร์ ได้แก่ บรรยากาศในห้องเรียนคณิตศาสตร์และพฤติกรรมการสอนของครู

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เหตุผลกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา คณิตศาสตร์ พบว่า คะแนนจากแบบทดสอบแบบจำแนกประเภท แบบอุปมาอุปไมย แบบ อนุกรมภาพ แบบสรุปความ และแบบวิเคราะห์ตัวร่วม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยภายใน และภายนอกที่สัมพันธ์ต่อการรับรู้ตนเองในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 พบว่า 1) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยภายในด้านความสามารถทาง คณิตศาสตร์ ความวิตกกังวลเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ การปรับตัวด้านการศึกษาการเรียนวิชา คณิตศาสตร์ และปัจจัยภายนอกด้านแรงจูงใจจากสภาพแวดล้อมในการเรียน การอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย กับการรับรู้ตนเองในวิชาคณิตศาสตร์มีค่าเท่ากับ 0.591 ซึ่งสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2) นำหนักความสำคัญของปัจจัยภายในด้านความสามารถทางคณิตศาสตร์ ความวิตกกังวล เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ การปรับตัวด้านการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และปัจจัยภายนอกด้านแรงจูงใจ จากสภาพแวดล้อมในการเรียน การ อบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด กวดขัน ส่งผลต่อการรับรู้ตนเองในวิชาคณิตศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นปัจจัย ภายนอกด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ส่งผลต่อการรับรู้ตนเองในวิชาคณิตศาสตร์ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3) การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์เส้นทางของปัจจัยภายในด้าน ความสามารถทางคณิตศาสตร์ พบว่า ความวิตกกังวลเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ การปรับตัวด้านการ เรียนวิชาคณิตศาสตร์ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ตนเองใน วิชาคณิตศาสตร์ และปัจจัยภายนอกด้านแรงจูงใจจากสภาพแวดล้อมในการเรียนมีอิทธิพลทางอ้อม ต่อการรับรู้ตนเองในวิชาคณิตศาสตร์ โดยผ่านปัจจัยภายในด้านการปรับตัวด้านการเรียนวิชา คณิตศาสตร์ และปัจจัยภายนอกด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีอิทธิพลทางอ้อมต่อ การรับรู้ตนเองในวิชาคณิตศาสตร์ โดยผ่านปัจจัยด้านความสามารถทางคณิตศาสตร์ และความ วิตกกังวลเกี่ยวกับคณิตศาสตร์

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับระดับแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ ในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า 1.) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยบางประการกับแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์ มีค่าเท่ากับ .776 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าสัมประสิทธิ์การวัดรวมเท่ากับ .602 แสดงว่า มีปัจจัยบางประการที่ได้นำมาเป็นค่าแปรต้นมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์รวมทั้งมีการวัดรวมกันกับแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์ โดยทำนายผลได้ .602

ผลการศึกษาจิตลักษณะบางประการที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัด บุรีรัมย์ พบว่า เจตคติต่อการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ ความวิตกกังวลต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ แรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .127, .125, .127 ตามลำดับ ส่วนความภาคภูมิใจในตัวเองและการบ่งอนาคตมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .589 และ .635 ตามลำดับ

ผลการศึกษาข้อบกพร่องในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง สมบัติของจำนวนนับของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า นักเรียนมีลักษณะข้อบกพร่อง 4 ลักษณะ เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ 1.) บกพร่องในการตรวจสอบการแก้โจทย์ ร้อยละ 56.00 2.) บกพร่องในการใช้กฎ สูตรและนิยาม ร้อยละ 36.89 3.) บกพร่องในการตีความหมาย ร้อยละ 29.00 4.) บกพร่องในการคิดคำนวณ ร้อยละ 23.00 ส่วนข้อบกพร่องในการแก้โจทย์ปัญหาสมการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดนครศรีธรรมราช คือ นักเรียนมีข้อบกพร่องในขั้นตีความและทำความเข้าใจโจทย์ ร้อยละ 18.96 มีข้อบกพร่องในขั้นการใช้ตัวแปรแทนตัวไม่ทราบค่า ร้อยละ 26.15 มีข้อบกพร่องในขั้นการเขียนสมการแสดงความสัมพันธ์ตามที่โจทย์กำหนด ร้อยละ 76.85 มีข้อบกพร่องในขั้นการแก้สมการหาคำตอบ ร้อยละ 80.64 และมีข้อบกพร่องในขั้นตอบคำถามของโจทย์ ร้อยละ 84.03

ผลการวิเคราะห์หม็อตทัศน์ที่คลาดเคลื่อน เรื่อง การบวกจำนวนเต็มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดยะลา พบว่า 1) รูปแบบหม็อตทัศน์ที่คลาดเคลื่อนที่นักเรียนใช้มากที่สุดสามอันดับแรกได้แก่ นำค่าสัมบูรณ์ของทั้งสองจำนวนมาบวกกัน แล้วให้เครื่องหมายของคำตอบเป็นลบ ถ้าเครื่องหมายของตัวตั้งและตัวบอกต่างกัน และให้เครื่องหมายของคำตอบเป็น

บวก ถ้าเครื่องหมายของตัวตั้งและตัวบวกเหมือนกัน อันดับรองลงมาได้แก่ นำค่าสัมบูรณ์ของทั้งสองจำนวนมาลบกัน ถ้าเครื่องหมายของตัวตั้งและตัวบวกต่างกัน และนำค่าสัมบูรณ์ของทั้งสองจำนวนมาบวกกัน ถ้าเครื่องหมายของตัวตั้งและตัวบวกเหมือนกัน แล้วให้เครื่องหมายของคำตอบเป็นลบ ถ้าเครื่องหมายของตัวตั้งและตัวบวกต่างกัน ถ้าเครื่องหมายของตัวตั้งและตัวบวกเหมือนกัน และอันดับสามได้แก่ นำค่าสัมบูรณ์ของทั้งสองจำนวนมาบวกกัน แล้วให้เครื่องหมายของคำตอบเป็นลบ 2) นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนไม่แตกต่างกัน 3) นักเรียนที่ศึกษาใน โรงเรียนประเภทต่างกันมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนประจำจังหวัดมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแตกต่างจากนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนประจำตำบล แต่ไม่แตกต่างจากนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนประจำอำเภอ และนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนประจำอำเภอมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนไม่แตกต่างจากนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนประจำตำบลในระดับอุดมศึกษา ได้ศึกษาปัญหาการเรียนวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐานของนิสิตมหาวิทยาลัยทักษิณ พบว่า ระดับปัญหาการเรียนวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐานของนิสิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อศึกษาระดับปัญหาจำแนกตามตัวแปร ต่างๆ เช่น ตัวแปรวิธีสอบคัดเลือก หรือตัวแปร เพศ พบว่า ระดับปัญหาแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นปัญหาด้านการประเมินผลการเรียนที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อศึกษาระดับปัญหาจำแนกตามตัวแปร คณะ พบว่า โดยภาพรวม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการประเมินผลการเรียนและด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2) มีงานวิจัยที่สำรวจสภาพการใช้หลักสูตรในลักษณะต่างๆ รวมทั้งลักษณะตัวแปรบางตัวแปร เช่น ตัวแปรเกี่ยวกับครู ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ ผลการเปรียบเทียบสมรรถภาพพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของครูคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จ.นครศรีธรรมราช พบว่า ครูคณิตศาสตร์ที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรีและตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีสมรรถภาพด้านความรู้ทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติปัญหา ส่วนสมรรถภาพด้านการสอนคณิตศาสตร์และสมรรถภาพด้านเจตคติที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์ไม่แตกต่างกัน ครูคณิตศาสตร์ที่สำเร็จการศึกษาวิชาเอกคณิตศาสตร์และเอกวิชาอื่นๆ และครูคณิตศาสตร์ที่มีประสบการณ์ในการสอนคณิตศาสตร์ต่างกันมีสมรรถภาพด้านความรู้ทางคณิตศาสตร์และสมรรถภาพด้านการสอนคณิตศาสตร์ต่างกัน การนำเสนอนวัตกรรม การใช้ปัญหาปลายเปิด และได้ศึกษาการเรียนรู้อิวกาศคณิตศาสตร์ในโรงเรียน ที่เน้นกระบวนการทางคณิตศาสตร์ โดยใช้ ปัญหาปลายเปิด พบว่า (1) การใช้ปัญหาปลายเปิดเป็นสถานการณ์ปัญหา และการวิเคราะห์โปรโตคอล ทำให้ทราบว่านักเรียนได้เกิดการเรียนรู้แบบมีความตระหนักในการ

คิดหรือไม่มี (2) ปัญหาปลายเปิดทุกปัญหาส่งเสริมกระบวนการแก้ปัญหาแบบมีความตระหนักในการคิด (3) การสร้างโมเดลการพัฒนากระบวนการเรียนคณิตศาสตร์ สิ่งที่มีอิทธิพล คือ สังคมและวัฒนธรรมในชั้นเรียน ความเชื่อและประสบการณ์เดิมของครูและนักเรียน (4) การเผยแพร่โมเดลการพัฒนากระบวนการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี เพราะผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นต่อผลการวิจัยว่า ปัญหาปลายเปิดเป็นนวัตกรรมที่สอดคล้องกับแนวคิดในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้คณิตศาสตร์ได้จริง มีการศึกษาสภาพการจัดโครงการคณิตศาสตร์ในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า (1) ด้านการเตรียมการจัดทำโครงการ ผู้บริหารรับนโยบายจากโรงเรียน มีการประชาสัมพันธ์ให้ครูทราบโดยการประชุมชี้แจง มีการส่งครูเข้ารับการอบรมและสัมมนา ครูและนักเรียนเป็นผู้จัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์เอง มีการใช้งบประมาณของโรงเรียน มีการให้รางวัลเป็นเกียรติบัตรแก่นักเรียน (2) ด้านการดำเนินการ โครงการคณิตศาสตร์ที่นักเรียนจัดทำอยู่ในประเภทสำรวจ มีการเลือกหัวข้อเรื่องตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ครูมีวิธีการกระตุ้นให้นักเรียนหาหัวเรื่องโดยการตั้งปัญหาให้นักเรียนตอบ นักเรียนใช้พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ด้านจำนวนในการทำโครงการ มีการเชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ ครูแนะนำโครงการของรุ่นพี่ให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง นักเรียนทำโครงการช่วงพักกลางวัน ครูติดตามผลการปฏิบัติงานโดยให้นักเรียนรายงานเป็นระยะ ๆ นักเรียนนำเสนอผลงานที่สำเร็จแล้วหน้าชั้นเรียน ครู นักเรียน เพื่อน และผู้ปกครอง นักเรียนเป็นผู้ประเมินผลโครงการ (3) ด้านการประเมินผลการจัดทำโครงการ มีการประเมินผลการจัดทำโครงการ เมื่อสิ้นสุดการดำเนินการ โดยให้นักเรียนนำเสนอผลงาน และนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแผนครั้งต่อไป (4) ปัญหาในการจัดทำโครงการ ได้แก่ ครูขาดทักษะในการจัดทำโครงการ ไม่มีงบประมาณในการสนับสนุน นักเรียนมีความรู้ในการจัดทำไม่เพียงพอ นักเรียนมีเวลาไม่เพียงพอในการจัดทำ นักเรียนอ่านภาษาไทยไม่คล่องเป็นอุปสรรคในการทำงาน มีงานวิจัยที่ศึกษาการกำหนดสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อพิจารณาว่าสาระการเรียนรู้ที่ควรเรียนในแต่ละระดับชั้นเรียนมากที่สุดคือสาระใด ข้อค้นพบที่ได้ เช่น สาระการเรียนรู้ที่ควรเรียนในระดับมากที่สุด ในชั้น ม. 1 ได้แก่ จำนวนเต็มและสมบัติของจำนวนเต็ม ส่วนสาระการเรียนรู้ที่ควรเรียนในระดับมาก ได้แก่ เลขยกกำลังที่มีเลขชี้กำลังเป็นจำนวนเต็ม สาระการเรียนรู้ที่ควรเรียนในระดับปานกลาง ได้แก่ รูปเรขาคณิตสามมิติจากภาพสองมิติและสาระการเรียนรู้ที่ควรเรียนในระดับน้อย ได้แก่ การทดลองสุ่ม และเหตุการณ์ เป็นต้น

มีงานวิจัยที่ศึกษาบทบาทครูคณิตศาสตร์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตามความคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

พบว่า ผลการจัดอันดับความต้องการของนักเรียนต่อบทบาทครูคณิตศาสตร์ 5 อันดับ เรียงตามลำดับเป็นดังนี้ อันดับ 1 สอนและอธิบายความอย่างชัดเจน อันดับ 2 มีเทคนิคการสอนที่ปลุกเร้าความ สนใจใฝ่รู้ อันดับ 3 มีแบบฝึกหัดให้นักเรียนทำอย่างหลากหลาย อันดับ 4 มีเมตตาต่อนักเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างทั่วถึง และอันดับ 5 ประเมินผลการเรียนควบคู่กับผลงานของนักเรียนและกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ มีการศึกษาพฤติกรรมการสอนวิชาครูคณิตศาสตร์ตามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดภูเก็ต พบว่า 1) พฤติกรรม การสอนของครูคณิตศาสตร์ตามความคิดเห็นของ นักเรียน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งในกลุ่มนักเรียนที่มีเพศต่างกัน หรือ ที่เรียนระดับชั้นต่างกันแต่พฤติกรรมการสอนของครูคณิตศาสตร์ตามความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนขนาดต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีงานวิจัยที่ศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของครูคณิตศาสตร์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยทำวิจัยในชั้นเรียนเกี่ยวกับคณิตศาสตร์และอยากทำ มีความสนใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน การศึกษาปัญหาการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาของครูในกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มที่ 1 จังหวัดชลบุรี พบว่า 1) ปัญหาการสอนคณิตศาสตร์โดยเฉลี่ยมีปัญหาอยู่ในระดับมาก 2) ครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ที่มีประสบการณ์สอนวิชาคณิตศาสตร์ต่างกันมีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ที่ทำการสอนคณิตศาสตร์ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 4) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การสอนวิชาคณิตศาสตร์กับขนาดโรงเรียนต่อปัญหาการสอนวิชาคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การศึกษาปัญหาการเรียนการสอนและรูปแบบวิธีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก พบว่า 1) ด้านการวางแผนการสอน ครูต้องตระหนักและหาวิธีให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการสอนและรวบรวมข้อมูลในท้องถิ่น ความต้องการของผู้เรียน ต้องเข้าใจหลักสูตร วิธีการสอนใหม่ๆ ผู้นิเทศต้องช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำอยู่เสมอ 2) ด้านเตรียมการสอนและทำการสอน ครูต้องมีการเลือกใช้สื่อ รู้จักคิดวิเคราะห์ตามความต้องการของผู้เรียน ต้องวิเคราะห์เด็กและหากิจกรรมแก้ไขและเสริมตามความสามารถของเด็กแต่ละคน 3) ด้านการวัดและประเมินผล ต้องหาหลักเกณฑ์ วิธีการ ขึ้นตอนโดยต้องแท้โดยเข้ารับการอบรม ฝึกปฏิบัติ ภายใต้คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ มีงานวิจัยศึกษาสภาพแวดล้อมห้องเรียนและปฏิสัมพันธ์เพื่อการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่า 1) บริบทของการเรียนการสอนคณิตศาสตร์

ครูผู้สอน

ทั้งหมดจบปริญญาตรีจากหลากหลายวิชาเอก มีประสบการณ์ในการสอนคณิตศาสตร์ 5 – 25 ปี เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ 4 คน มีชั่วโมงสอนคณิตศาสตร์ 5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ มีความคิดเห็นว่านักเรียนของตนมีความสามารถทางคณิตศาสตร์ระดับเดียวกับนักเรียนในชั้นอื่น 2) บทบาทของครูในชั้นเรียน ครูมีบทบาทในลักษณะมีปฏิสัมพันธ์มากที่สุด คิดเป็น

ร้อยละ 52.70 3) กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูใช้มากที่สุด คือ การทำแบบฝึกหัด ทดลอง รองลงมาคือ การอธิบาย 4) ทิศทางของปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน มีลักษณะทิศทางของปฏิสัมพันธ์จากครูไปยังนักเรียนทั้งชั้นมากที่สุด รองลงมา คือ จากครูไปยังนักเรียนรายบุคคล 5) ชนิดของปฏิสัมพันธ์ที่พบมากที่สุดคือ การมีปฏิสัมพันธ์อันเป็นกระบวนการดำเนินงาน รองลงมาคือ การเจียบ/ไม่มีปฏิริยาโต้ตอบเป็นคำพูด

5.5.1.2 วิทยาศาสตร์

ผลการสังเคราะห์เนื้อหางานวิจัยกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ที่จัดพิมพ์เผยแพร่ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2543 – 2546 รวม 70 เรื่อง พบว่าสามารถจัดกลุ่มงานวิจัยเหล่านี้ตาม เป้าหมายของงานวิจัยได้ 3 ลักษณะ คือ

1. งานวิจัยที่สนใจสร้างหรือทดลองใช้หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย หลักสูตร โปรแกรม หรือบทเรียน หรือกิจกรรม เทคนิค วิธีการ สื่อการเรียน การสอน และอื่นๆ เพื่อหวังผลในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ระดับชั้นต่างๆ ในเนื้อหาเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นอกจากนี้งานวิจัยบางเรื่องยังสนใจศึกษาตัวแปร เฉพาะอื่นๆบางตัวนอกเหนือจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์อีกด้วย

2. งานวิจัยที่สนใจสร้างหรือทดลองใช้หรือพัฒนา หลักสูตร โปรแกรม หรือบทเรียน หรือกิจกรรม เทคนิค วิธีการ สื่อการเรียนการสอน และอื่นๆ เพื่อหวังผลในการ พัฒนา

ตัวแปรเฉพาะบางตัวที่ไม่ใช่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์โดยตรง

3. งานวิจัยที่มุ่งสำรวจหรือบรรยายสภาพตัวแปรทางวิทยาศาสตร์ศึกษา ทั้งตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและตัวแปรอื่นๆ รวมทั้งสภาพการใช้หลักสูตรวิทยาศาสตร์ใน ระดับต่างๆ

งานวิจัยในกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 62.50) เป็นงานวิจัยลักษณะ ที่ 1 คือมุ่งสร้าง พัฒนา หรือทดลองใช้ หลักสูตร โปรแกรม หรือบทเรียน หรือกิจกรรม เทคนิค วิธีการ สื่อการเรียนการสอน และอื่นๆ เพื่อหวังผลในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา

วิทยาศาสตร์งานวิจัยลักษณะที่ 1 และ 2 ส่วนใหญ่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยก่อนทดลองและการวิจัยเชิงทดลอง งานวิจัยบางเรื่องใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการร่วมด้วย มีการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์วิทยาศาสตร์หรือ

ตัวแปรอื่นก่อนและหลังใช้ผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาที่พัฒนาขึ้นเหล่านั้นหรือเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์วิทยาศาสตร์หลังใช้ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้หรือเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หรือตัวแปรอื่นหลังใช้ผลิตภัณฑ์ทางการศึกษากับกลุ่มที่ได้รับการเรียนการสอนตามปกติหรือตามคู่มือครูของสสวท.

ในการเปรียบเทียบวิธีสอนแบบต่าง ๆ กับการสอนปกติโดยการวิเคราะห์ห่อภิมาณจากงานวิจัยที่มีค่าสถิติจำเป็นเพียงพอสำหรับการวิเคราะห์ พบว่า วิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่นำมาศึกษาทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์สูงกว่าการสอนปกติ (ภาคผนวก ก หน้า 228)

งานวิจัยในกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 40.98) เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง รองลงมา (ร้อยละ 37.70) เป็นงานวิจัยก่อนทดลอง และวิจัยปฏิบัติการ งานวิจัยก่อนทดลองส่วนใหญ่มุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในขณะที่งานวิจัยเชิงทดลองนั้นนอกจากเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มทดลองหรือกลุ่มเปรียบเทียบแล้ว ส่วนใหญ่มักเปรียบเทียบตัวแปรอื่น ๆ ร่วมไปด้วย ส่วนงานวิจัยเชิงบรรยายหรือเชิงสำรวจและหาความสัมพันธ์นั้นส่วนใหญ่สนใจตัวแปรอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า

1. ตัวแปรอื่น ๆ ที่งานวิจัยเหล่านี้มุ่งพัฒนาหรือศึกษาเรียงตามลำดับความถี่ ได้แก่

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 6 เรื่อง ความสามารถ/ทักษะ/การคิดแก้ปัญหา/เชิงสร้างสรรค์/และทักษะกระบวนการคิดทางวิทยาศาสตร์ 5 เรื่อง ความสามารถทางความคิดและการทำโครงการวิทยาศาสตร์ 4 เรื่อง การคิดอย่างมีวิจารณญาณ 3 เรื่อง ความคิดสร้างสรรค์ 3 เรื่อง เจตคติต่อวิทยาศาสตร์ 3 เรื่อง ความคงทนในการเรียนรู้ 3 เรื่อง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา 3 เรื่อง เจตคติทางวิทยาศาสตร์ 2 เรื่อง ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2 เรื่อง ความสามารถในการนำความรู้วิชาวิทยาศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน 2 เรื่อง ทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ในระดับเด็กปฐมวัย 1 เรื่อง ทักษะการปฏิบัติ 1 เรื่อง การใช้ระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ 1 เรื่อง ทักษะความร่วมมือในการทำงาน 1 เรื่อง สภาพแวดล้อมทางการเรียน 1 เรื่อง ความสามารถในการแสวงหาความรู้เอง 1 เรื่อง การมีระเบียบวินัย 1 เรื่อง ความต้องการเรียน 1 เรื่อง ความรับผิดชอบต่อการเรียน 1 เรื่อง

แรงจูงใจในการเรียน 1 เรื่อง ความสามารถในการตั้งคำถาม 1 เรื่อง ความเชื่อมั่นในตน 1 เรื่อง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 1 เรื่อง ความวิตกกังวล 1 เรื่อง ทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 1 เรื่อง ทักษะทางสังคมและตระหนักคุณค่าของตนเอง 1 เรื่อง ความเข้าใจถึงอิทธิพลทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อชีวิตมนุษย์และสิ่งแวดล้อม 1 เรื่อง แนวความคิดเลือกเกี่ยวกับโมโนติฟิสิกส์ 1 เรื่อง ลักษณะเครื่องมือทางการเกษตรพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ 1 เรื่อง สภาพและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติการฟิสิกส์ 1 เรื่อง ลักษณะความรอบรู้เชิงวิทยาศาสตร์ 1 เรื่อง ลักษณะเครื่องมือวิจัยในงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ศึกษา 1 เรื่อง การใช้นวัตกรรมทางการศึกษาสำหรับวิชาวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา 1 เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับบุคลิกภาพนักวิทยาศาสตร์ 1 เรื่อง การใช้โปรแกรมวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมตามหลักสูตรวิทยาศาสตร์ 1 เรื่อง

2. ผลการวิจัยทั้งหมดสามารถสรุปประเด็นได้ดังนี้

2.1 การใช้ผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา ได้แก่ โปรแกรม วิธีการ วิธีสอน เทคนิค รวมทั้งสื่อต่างๆ ที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ให้สูงขึ้นมากกว่าไม่ใช้ผลิตภัณฑ์เหล่านั้น หรือมากกว่าการเรียนการสอนตามปกติตามคู่มือครูของสสวท. ได้แก่ การเรียนผ่านห้องเรียนเสมือนในช่วงชั้นที่ 4 การสอนตามแนวทางกิจกรรม เอส ที เอ ดี ในชั้นม.2 การเรียนแบบรูปแบบร่วมมือกันเรียนรู้ในรายวิชาชีววิทยาชั้น ม.4 วิธีการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมฤทธิ์ เรื่อง ไฟฟ้ากระแส ชั้นม.5 รูปแบบการสอนตามแนวความคิดของ Ausubel , Suchman และ Bruner เรื่องสารเคมีในเซลล์ของสิ่งมีชีวิต ชั้นม.4 การสอนตามแนวคิดแบบสร้างสรรค์ความรู้ชั้นม.6 การสอนแบบ 4 MAT ชั้นม. ต้น และชั้น ป.5 การสอนปฏิบัติวิชาเคมีด้วยเทคนิค 2 ขั้นตอนเรื่องกรด – เบส ชั้นม. 5 การใช้ชุดกิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้ทางอิเล็กทรอนิกส์แบบมีครูแนะนำในชั้นม.6 การใช้ชุดสื่อประสมเรื่องปีโตรเลียมชั้นม.2 การใช้ของเล่นในการสอนวิทยาศาสตร์ชั้น ป.6 การใช้การซ่อมเสริมและการทดสอบย่อยในชั้นม.6 การแจ้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมก่อนเรียนในชั้นม.1

2.2 การใช้ผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา ได้แก่ โปรแกรม วิธีการ วิธีสอน เทคนิค รวมทั้งสื่อต่างๆ ที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังการเรียนให้สูงขึ้นมากกว่าก่อนเรียนโดยใช้ผลิตภัณฑ์ เหล่านั้น หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังการเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ได้แก่ การใช้ 4MAT ร่วมกับการใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการความร้อนและสารชั้น ป.6 การใช้ The Constructivist Learning Model เรื่องระบบนิเวศชั้น ม.1 การเรียนแบบร่วมมือ ในชั้นม.3 และ การเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ เรื่องระบบนิเวศ การใช้โมเดลชิปปาในวิชาชีววิทยาชั้นม 5 ในวิชาเคมี ชั้นม.4 และใน เรื่องกลไก

มนุษย์ ชั้นม.2 การใช้การส่งเสริมทักษะการสื่อสารและการประเมินผลตามสภาพจริง เรื่องสาร
 รอบตัว ชั้นม.1 การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องร่างกายของเราในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
 การสอนแบบสืบเสาะ โดยเสริมกิจกรรมการออกแบบการทดลอง เรื่องแสงชั้น ม.ปลาย การใช้
 โปรแกรมบูรณาการคณิตศาสตร์กับวิทยาศาสตร์ด้วยวิธีการสอนแบบโครงงาน สำหรับนักเรียน ป.
 6 ที่มีความสามารถพิเศษ การใช้บทเรียนโมดูลสื่อประสมเรื่องแสงอาทิตย์และพลังงานชั้นม.
 ปลาย การสอนตามแนวคิดวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสังคม เรื่อง อาหารชั้นม.2 การสอนโดย
 ใช้วิธีสตอรี่ไลน์ เรื่องระบบนิเวศชั้นม. 1 การสอนแบบโครงงานโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา
 อย่างสร้างสรรค์ เรื่อง กินคืออยู่ที่ชั้นม.4 การใช้สิ่งช่วยจัดมโนคติล่วงหน้า ในการวิจัยเชิง
 ปฏิบัติการ เรื่อง โลก ดวงดาวและอวกาศ ชั้นม.3 การใช้โปรแกรมส่งเสริมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
 และเทคโนโลยีตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ชั้น ป.5 การสอนตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ตาม
 แนวคิดของอันเดอร์ ฮิล เรื่อง โลกและการเปลี่ยนแปลงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง ผลผลิต
 ทางการเกษตรและการจัดการ

2.3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา ได้แก่ โปรแกรม วิธีการ วิธีสอน
 เทคนิค รวมทั้งสื่อต่างๆ ที่สามารถพัฒนาตัวแปรอื่นๆ ให้สูงขึ้นมากกว่าไม่ใช้ผลิตภัณฑ์เหล่านั้น
 หรือมากกว่าการเรียนการสอนตามปกติตามคู่มือครูของสสวท. หรือมากกว่าก่อนการใช้ผลิตภัณฑ์
 หรือวิธีการเหล่านั้นโดยไม่เทียบกับผลิตภัณฑ์หรือวิธีการอื่น ขอสรุปนำเสนอเฉพาะตัวแปรหลัก
 ๆ บางตัวแปร ดังนี้ 1) ผลิตภัณฑ์หรือวิธีการที่สามารถพัฒนา ทักษะกระบวนการทาง
 วิทยาศาสตร์ ได้แก่การใช้ชุดกิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้ทางอิเล็กทรอนิกส์แบบมีครูแนะนำใน
 ชั้นม.6 การสอนปฏิบัติวิชาเคมีด้วยเทคนิค 2 ขั้นตอนเรื่องกรด - เบส ชั้นม. 5 การใช้ของเล่น
 ในการสอนวิทยาศาสตร์ชั้น ป.6 การสอนโดยใช้การฝึกตั้งคำถาม การเรียนผ่านห้องเรียนเสมือน
 ในช่วงชั้นที่ 4 2) ผลิตภัณฑ์หรือวิธีการที่สามารถพัฒนา ความสามารถและทักษะการคิด
 แก้ปัญหา ได้แก่ การใช้แบบฝึกการทำโครงงานภูมิปัญญาไทยทางวิทยาศาสตร์ การใช้กิจกรรม
 ชุมมนุศาสตร์ตามแนวคิด วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ สังคม การสอนโดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์
 เรื่องระบบนิเวศชั้นม. 1 โปรแกรมส่งเสริมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตามแนวคิดคอน
 สตรัคติวิสต์ การสอนโดยใช้โปรแกรม **Microworlds** 3) ผลิตภัณฑ์หรือวิธีการที่สามารถ
 พัฒนาความสามารถทางความคิดและการทำโครงงานวิทยาศาสตร์ ได้แก่ การสอนแบบโครงงาน
 โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การใช้เทคนิคผังกราฟิกในวิชาโครงงานวิทยาศาสตร์
 กับคุณภาพชีวิต การใช้แบบฝึกการทำโครงงานภูมิปัญญาไทยทางวิทยาศาสตร์ การใช้ชุดกิจกรรม
 เสริมสร้างการเรียนรู้ทางอิเล็กทรอนิกส์แบบมีครูแนะนำในชั้นม.6 4) ผลิตภัณฑ์หรือวิธีการที่
 สามารถพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ การใช้โมเดลชิปปาในวิชาชีววิทยาชั้นม 5 การ

ฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5) ผลลัพธ์หรือวิธีการที่สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ การสอนตามแนวคิดแบบสร้างสรรค์ความรู้ชั้น.6 การสอนแบบซินเนกติกส์ การใช้ 4MAT ร่วมกับการใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการความรู้ออนและสสารชั้น ป.6 6) ผลลัพธ์หรือวิธีการที่สามารถพัฒนาเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ ได้แก่ การใช้กิจกรรมชุมนุมวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสังคม การสอนแบบ 4 MAT ชั้น. ต้น การสอนปฏิบัติวิชาเคมีด้วยเทคนิค 2 ขั้นตอนเรื่องกรด – เบส ชั้น. 5 7) ผลลัพธ์หรือวิธีการที่สามารถพัฒนาเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ การสอนแบบ 4 MAT ชั้น ป.5 8) ผลลัพธ์หรือวิธีการหรือตัวแปรที่มีผลต่อความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่ การเรียนวิชาโครงการวิทยาศาสตร์ โปรแกรมส่งเสริมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ 9) ผลลัพธ์หรือวิธีการที่สามารถพัฒนาความสามารถในการนำความรู้วิชาวิทยาศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การสอนตามแนวคิดวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสังคม เรื่อง อาหารชั้น.2

2.4 ข้อค้นพบจากงานวิจัยที่ใช้วิธีการเชิงบรรยายในการสำรวจหรือ

ศึกษาลักษณะของตัวแปรต่างๆ พบว่า

1) มีงานวิจัยที่ศึกษาองค์ประกอบต่างๆ ที่ส่งผลหรือมีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านนักเรียน เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเข้าใจมโนคติ บুদ্ধิภาพ นักวิทยาศาสตร์ ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เจตคติทางด้านวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความเข้าใจถึงอิทธิพลทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อชีวิตมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน สามารถสรุปได้ดังนี้ ตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ส่วนใหญ่เป็นองค์ประกอบด้านคุณลักษณะของนักเรียน กล่าวคือ ตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเดิม ความถนัดทางเรียน และความคาดหวังของบิดามารดาที่มีต่อการเรียนของบุตร ส่วน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพมหานคร มี 4 ตัว เป็นปัจจัยที่สัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ 3 ตัว ได้แก่ เจตคติต่อวิชาฟิสิกส์ ลักษณะนิสัยทางการเรียน และ ระดับผลการเรียนเฉลี่ยวิชาฟิสิกส์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-5 และเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์ทางลบ 1 ตัว คือ เพศ ผลการศึกษาแนวความคิดเลือกเกี่ยวกับมโนคติฟิสิกส์ เรื่อง อัตราเร็วของแสง การสะท้อนของแสง การหักเหของแสง และ การเห็น ของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนที่มีความพร้อมในการสอนวิทยาศาสตร์ต่างกัน พบว่า นักเรียนมีความเข้าใจอย่างสมบูรณ์ในแต่ละมโนคติ ดังนี้ คือ มโนคติอัตราเร็วของแสง ร้อยละ 63.33-81.25 มโนคติการสะท้อนแสง ร้อยละ 49.83-65.33 มโนคติการหักเหของแสง ร้อยละ 44.50-52.83 และมโนคติการเห็น ร้อยละ 55.17-65.33 ทั้งนี้ นักเรียนในโรงเรียนที่มีความพร้อมในการสอนวิทยาศาสตร์ต่างกัน มีระดับความเข้าใจมโนคติต่างกัน กล่าวคือ นักเรียนในโรงเรียนที่มีความพร้อมในการสอนวิทยาศาสตร์ในระดับสูงกว่ามีความเข้าใจอย่างสมบูรณ์และความเข้าใจเพียงบางส่วนในมโนคติอัตราเร็วของแสง การสะท้อนของแสง การหักเหของแสง และการเห็นมากกว่า แต่มีความไม่เข้าใจในมโนคติอัตราเร็วของแสง และการสะท้อนของแสงน้อยกว่า และมีแนวความคิดที่ผิดพลาดในมโนคติการสะท้อนของแสงมากกว่า นักเรียนในโรงเรียนที่มีความพร้อมในการสอนวิทยาศาสตร์ต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนชายมีความเข้าใจเพียงบางส่วนในแนวความคิดเลือกมโนคติอัตราเร็วของแสง การสะท้อนแสง และการหักเหของแสงมากกว่านักเรียนหญิง แต่มีแนวความคิดที่ผิดพลาดในมโนคติการสะท้อนแสงและการหักเหของแสงน้อยกว่านักเรียนหญิง

มีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว กับ บุคลิกภาพนักวิทยาศาสตร์ของนักเรียนในโครงการพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่า การสื่อสารเชิงบวกมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพนักวิทยาศาสตร์ของนักเรียน โดยการสื่อสารจากมารดาเป็นตัวแปรที่มีอำนาจการทำนายบุคลิกภาพนักวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ส่วนตัวแปร เพศ และ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ไม่มีผลต่อบุคลิกภาพนักวิทยาศาสตร์ ผลการศึกษาคุณลักษณะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม พบว่า คุณลักษณะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของนักเรียนกลุ่มที่เรียนและไม่ได้เรียน วิศวกรรมศาสตร์แตกต่างกัน ในด้านความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทาง

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่วนเจตคติทางด้านวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และความเข้าใจถึงอิทธิพลทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อชีวิตมนุษย์และสิ่งแวดล้อมของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ไม่ต่างกัน ผลการศึกษาความสามารถในการนำความรู้วิชาฟิสิกส์ไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการนำความรู้ไป ใช้ในชีวิตประจำวัน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความสามารถในการนำความรู้วิชาฟิสิกส์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ในระดับสูง 1 ด้าน คือ ด้านคลื่นแสง เสียง ระดับปานกลาง 1 ด้าน คือด้านกลศาสตร์ และระดับต่ำ 3 ด้าน คือ ด้านฟิสิกส์อะตอมและฟิสิกส์นิวเคลียร์ ด้านความร้อน และด้านไฟฟ้า แม่เหล็ก นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนที่มี

ระดับคะแนนเฉลี่ยต่างกันมีความสามารถ ในการนำความรู้วิชาฟิสิกส์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน แตกต่างกันทุกด้านยกเว้นด้านกลศาสตร์ และด้านความร้อน และนักเรียนต่างเพศกันมีความสามารถในการ นำความรู้วิชาฟิสิกส์ไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านกลศาสตร์แตกต่างกัน

2) มีงานวิจัยที่สำรวจสภาพการใช้หลักสูตรในลักษณะต่างๆ รวมทั้งลักษณะตัวแปรบางตัวแปร เช่น ตัวแปรความรู้ทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้งการสำรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ศึกษา และการสำรวจแหล่งทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อใช้ในการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ รวมทั้งการศึกษาศมรรถภาพของนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ การวิเคราะห์เครื่องมือทางการเกษตรพื้นบ้านทางวิทยาศาสตร์ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย พบว่า เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนาแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม คือ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการเตรียมดิน ได้แก่ ไถ เพือ ขุด จอบ เสียม 2) เครื่องมือที่ใช้ในการขนส่งน้ำ ได้แก่ ฟาย 3) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บเกี่ยว นวดและขนส่งข้าว ได้แก่ เคียว หลาว รถขนข้าว ไม้ตีข้าว แอ้ว แคะ วิ มอง เกวียน 4) เครื่องบำรุงรักษาข้าว ได้แก่ เถลว และหุ่นไล่กา ธงไล่ถนง กะลิก ยุงข้าว เสวียน อนึ่ง มีการศึกษาผลการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ผลผลิตทางการเกษตรและการจัดการ พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดลำปางที่สามารถนำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ผลผลิตทางการเกษตรและการจัดการได้ มีจำนวนทั้งหมด 71 รายการ โดยนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ หลังการสอนสูงกว่าก่อนการสอน นอกจากนี้ มีการพัฒนาฐานข้อมูลแหล่งวิทยาการชุมชนในของพื้นที่การศึกษาที่ 2 จังหวัดขอนแก่น สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผลการนำไปให้ครูทดลองใช้พบว่า ครูมีความเห็นว่าฐานข้อมูลที่พัฒนาขึ้น มีคุณภาพในระดับดีและมีความพึงพอใจในการใช้ฐาน ข้อมูลในระดับมาก ผลการศึกษาศภาพการใช้โปรแกรมวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมตามหลักสูตร วิทยาศาสตร์มัธยมศึกษาตอนปลาย โครงสร้าง 3 ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่ง พบว่า ในด้านการเตรียมการใช้โปรแกรมวิทยาศาสตร์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติระดับมาก ส่วนการเตรียมการใช้โปรแกรมวิทยาศาสตร์ของครูโดยภาพรวมมีการปฏิบัติระดับปานกลาง การนำโปรแกรมวิทยาศาสตร์ไปใช้ของผู้บริหารและของครู และการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้โปรแกรมวิทยาศาสตร์ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติระดับปานกลาง ส่วนปัญหาอุปสรรคที่พบในระดับมาก คือ การขาดครูที่จบสาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการศึกษานอกสถานที่ และห้องเรียนไม่เพียงพอที่จะทำเป็นห้องปฏิบัติการ อย่างไรก็ตามมีข้อค้นพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดกรมสามัญศึกษาโดยรวมทุกด้านอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ ผล

การศึกษาสภาพการใช้นวัตกรรมทางการศึกษาสำหรับวิชาวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ฝ่ายบริหารและครูผู้สอน วิชาวิทยาศาสตร์เห็นความจำเป็นของนวัตกรรมทางการศึกษา โรงเรียนและหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ได้สนับสนุนการใช้นวัตกรรมทางการศึกษา โดยมีกิจกรรมที่ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการใช้นวัตกรรมทางการศึกษา จากหนังสือเอกสารต่าง ๆ ผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมทางการศึกษาศึกษา นิเทศก์ ครูผู้สอน วิทยาศาสตร์ นวัตกรรมที่มีประโยชน์ ได้แก่ การสอนแบบสืบสวนหาความรู้ การสอนแบบใช้ชุดการสอน การสอนแบบใช้ศูนย์การเรียนรู้ และการสอนแบบโครงงาน

การสำรวจเครื่องมือวิจัยในงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ศึกษา พบว่า เครื่องมือทั้งหมดมี 1143 ชิ้น แบ่งเป็น เครื่องมือที่ใช้ทดลอง 478 ชิ้น ประกอบด้วยแผนการสอนและสื่อต่าง ๆ และ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล 665 ชิ้น ประกอบด้วยแบบทดสอบและแบบวัดต่าง ๆ ซึ่งเครื่องมือที่มีการใช้กันมากที่สุด คือ เครื่องมือวัดตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งส่วนใหญ่ผู้สร้างโดยใช้กรอบแนวคิดของ BLOOM การศึกษาลักษณะความรอบรู้เชิงวิทยาศาสตร์ พบว่า 1.) ความรอบรู้เชิงวิทยาศาสตร์ในบริบททางสังคมไทย หมายถึง การที่บุคคลสามารถเข้าใจใน มวลความรู้ทางวิทยาศาสตร์ จนสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม 2.) ความรอบรู้เชิงวิทยาศาสตร์มีองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน คือ (1) ธรรมชาติทางวิทยาศาสตร์ (2) ความรู้ ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ (3) ลักษณะนิสัย 3) ลักษณะความรอบรู้เชิงวิทยาศาสตร์ในบริบททางสังคมไทย ได้แก่ (1) ความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ช่วยพัฒนาภาคเทคโนโลยี (2) ความรู้และความเข้าใจผลกระทบของวิทยาศาสตร์/ภาคเทคโนโลยีที่มีต่อสังคม (3) การปลูกฝังเรื่องของการคำนึงและเจตคติทางวิทยาศาสตร์ (4) ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (5) ทักษะทางคณิตศาสตร์ (6) การประยุกต์ใช้ทักษะและความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในชีวิตประจำวัน (7) ความรู้ความเข้าใจหลักการพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และข้อจำกัดทางวิทยาศาสตร์ (8) ความซาบซึ้งและการเห็นความสำคัญทางวิทยาศาสตร์ (9) การใช้ผลของความรู้ทางวิทยาศาสตร์โดยคำนึงด้านจริยธรรม การคุณธรรม ความเข้าใจปรากฏการณ์บางอย่างในโลกที่เกี่ยวกับมนุษย์ที่วิทยาศาสตร์ไม่สามารถอธิบายได้ ผลการศึกษาสมรรถภาพครูวิทยาศาสตร์ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสาขาวิทยาศาสตร์ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า นักศึกษามีสมรรถภาพครูวิทยาศาสตร์ด้านความรู้ในการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แต่มีระดับสมรรถภาพครูวิทยาศาสตร์ด้านการปฏิบัติในการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่เน้นผู้เรียน

เป็นสำคัญโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย และไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ในการสอนวิชาวิทยาศาสตร์และปฏิบัติการในการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

5.5.2 การเรียนการสอนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

5.5.2.1 การเรียนการสอนภาษาไทย

ในกลุ่มนี้มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ ประกอบด้วยงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ การพัฒนา รูปแบบ/วิธีสอน และการสำรวจและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ มีงานวิจัย 84 เรื่อง สรุปได้ดังนี้

มีงานวิจัย 22 เรื่อง ศึกษาการใช้รูปแบบ/วิธีสอนในการอ่าน โดยมี 2 เรื่อง ใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือแบบ STAD และมุ่งประสบการณ์ภาษา ส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านและความรับผิดชอบ อีก 3 เรื่อง เป็นการพัฒนาทักษะในการอ่านและเขียนคำโดยแบบฝึกเสริมทักษะ 2 เรื่อง และกิจกรรม CIRC 1 เรื่อง อีก 5 เรื่อง เป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์และเจตคติในการอ่านจับใจความภาษาไทยแบบปฏิบัติการตามแนวคิดของคอมส์ 2 เรื่อง รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้โดยโปรแกรม CIRC รูปแบบการเรียนแบบปรึกษาและเรียนแบบช่วยเหลือ และบทเรียนโปรแกรมสำเร็จรูปการ์ตูน อีก 5 เรื่อง เป็นการส่งเสริมความเข้าใจในการอ่าน โดยรูปแบบการสอนตามทฤษฎีอภิปัญญา วิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา รูปแบบความคิดรวบยอดล่วงหน้า เพื่อนช่วยเพื่อนกับการเสริมแรงและรูปแบบการสอนแบบ เอสพีโอเอ็ม งานวิจัยอีก 2 เรื่อง เป็นการส่งเสริมการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้วรรณกรรมที่ตรงกับความสนใจของวัยรุ่นและใช้กลวิธีชี้้นำการอ่านและติดตามระดับสูง งานวิจัย 2 เรื่องสุดท้ายในกลุ่มนี้เป็นการอ่านสอนสรุปอิงความและการอ่านบันทึกคำภาษาไทยโดยใช้วิธีสอนแบบสนทนาและกลวิธีสรุปอิงความแตกต่างกัน

มีงานวิจัย 9 เรื่อง ศึกษาการส่งเสริมด้านการเขียน โดย 5 เรื่อง เป็นการส่งเสริมทักษะในการเขียนเรียงความด้วยวิธีสอนแบบตรวจแก้ไขงานโดยครู เพื่อนและตนเอง รูปแบบ

การสอนแบบแผนที่ความคิด วิธีสอนแบบเสริมการเขียนแบบบันทึกการเรียนรู้และการใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่กำหนดอรรถลักษณะทางภาษาและกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในด้านการเขียนนี้มีงานวิจัย 4 เรื่อง พัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ชุดการสอน 2 เรื่อง ใช้แบบฝึกและใช้สื่อประสมอย่างละ 1 เรื่อง

ด้านผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาไทย มีงานวิจัย 13 เรื่อง พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบการสอนแบบสตอรี่ไลน์ 1 เรื่อง มีงาน 2 เรื่องใช้แบบซิปปา แผนผังทางปัญญาและการกำกับตนเอง 1 เรื่อง คอมพิวเตอร์ช่วยสอนและให้

ข้อมูลย้อนกลับ 3 ชนิด 1 เรื่อง และคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิธีเดียว 1 เรื่อง ชุดการสอน 1 เรื่อง และชุดการสอนมินิคอร์สและวิธีสอนแบบอิเล็กทรอนิกส์ 1 เรื่อง แบบร่วมมือกันเรียนรู้ 1 เรื่อง และร่วมมือกันเรียนรู้เน้นนวัตกรรมพื้นบ้าน 1 เรื่อง เกมและแบบฝึกเสริมทักษะ หนังสือทักษะสัมพันธ์นิทานพื้นบ้านอีสาน และวิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาใช้เพลงทำนองพื้นเมืองและทำนองสมัยนิยม อย่างละ 1 เรื่อง และมีการนำวิธีใช้เพิ่มสะสมงานมาใช้สอนในวิชาภาษาไทย ซึ่งพบว่า สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้เช่นกัน

จากการใช้รูปแบบและวิธีสอนทุกวิธีทุกรูปแบบทำให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่าผู้เรียนที่เรียนตามวิธีการสอนปกติ ส่วนกิจกรรมบูรณาการถูกนำมาใช้สอนในวิชาภาษาไทย เพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณลักษณะ เก่ง ดี มีสุข ซึ่งพบว่า คุณลักษณะด้านเก่ง มีคะแนนสูงสุด นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยอีก 2 เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการคิดจินตนาการกับความสามารถในการใช้ภาษาหลังจากใช้วิธีสอนแบบผสมผสาน และใช้คำถามในกิจกรรมภาษาเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ/วิธีสอนในการสอนภาษาไทยมีงานที่นำมาสังเคราะห์ 26 เรื่อง มีงานวิจัย 2 เรื่อง พัฒนาหนังสือ และแบบฝึกทักษะมุ่งประสบการณ์ภาษา มีงานวิจัย 9 เรื่อง พัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความ ทักษะการเขียนสะกดคำ บทเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม แบบฝึกเสริมทักษะกิจกรรมขั้นตอนที่ 5 บทเรียนเกี่ยวกับธรรมชาติ สื่อประสมพัฒนาทักษะการเขียนเรียงความพื้นฐาน บทเรียนวรรณกรรมท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะภาษา บทเรียนภาษาไทยเรื่องภูมิปัญญาอย่างละ 1 เรื่อง พัฒนาแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2 เรื่อง พัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อพัฒนาความสามารถในการฟังพูดโดยใช้ทรายเปียก และพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อพัฒนาความเข้าใจคำศัพท์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน การพัฒนาการเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติให้กับเด็กปฐมวัย มีงานวิจัยที่ประยุกต์ทฤษฎีสามศรมาใช้ในการอ่านเพื่อความเข้าใจ มีงานวิจัย 1 เรื่อง ที่พัฒนารูปแบบการใช้กระบวนการกลุ่มแบบร่วมมือกันเรียนรู้กับการจัดชั้นเรียนแบบเรียนร่วมชั้นวิชาภาษาไทย

การสำรวจด้านการสอนภาษาไทย

มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 7 เรื่อง ได้แก่ การศึกษาแรงจูงใจในการอ่านของนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง การศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูแม่แบบวิชาภาษาไทย พบว่า สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพด้านการจัดทำแผนการสอนที่มีองค์ประกอบครบทุกด้าน มีความ

ชัดเจนสอดคล้องสัมพันธ์กัน การศึกษาปัญหาการสอนภาษาไทยของครูในระดับประถมศึกษา

พบว่า มีปัญหาด้านการนำหลักสูตรไปใช้ การเตรียมการจัดการเรียนการสอนและการใช้สื่อการสอน การประเมินการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา พบว่า การสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาในโรงเรียนประถมศึกษาโดยรวมมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ผลการทดลองการสอนภาษาไทยในโรงเรียนจัดการสอนศาสนาอิสลาม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนที่เรียนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาแบบบูรณาการ และแบบรับภาษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 พบว่า นักเรียนทั้งสองระดับชั้นชอบเรียนภาษาไทยและมีค่าเฉลี่ยคะแนนในทักษะต่างๆ เป็นที่น่าพอใจ งานวิจัย 1 เรื่อง ที่สังเคราะห์งานวิจัยภาษาไทย พบว่า วิธีการสอนทุกวิธีทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่าผู้เรียนที่เรียนตามวิธีสอนปกติ สื่อการสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานทุกสื่อ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยศึกษาสภาพการเรียนภาษา พบว่า มีการเรียนแบบมีส่วนร่วมมากที่สุด

5.5.2.2 การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

งานวิจัยที่ศึกษาการใช้รูปแบบ/วิธีสอนที่นำมาสังเคราะห์ มีงานวิจัย 116 เรื่อง สรุปได้ดังนี้

มีงานวิจัย 3 เรื่องเป็นการพัฒนาทักษะด้านการฟังประกอบด้วย การใช้วิธีสอนกลวิธีอภิปัญญา การใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสารและใช้วิธีทัศนที่มีต่ออักษรบรรยาย มีงานวิจัย 5 เรื่อง ส่งเสริมความสามารถและทักษะในการพูดโดยใช้วิธีการสอนและรูปแบบในการสอนประกอบด้วย วิธีการเรียนรู้กลุ่มคำรูปแบบใช้นิทานพื้นบ้านประกอบการสอน ใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ใช้ไวยากรณ์แบบบูรณาการและกิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อสื่อสารและพัฒนาทักษะการฟังและพูด มีงานวิจัย 3 เรื่อง พัฒนาทักษะภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้รูปแบบการสอน 4

MAT System ใช้เพิ่มสะสมงานและการใช้การสอนกลวิธีในการปฏิสัมพันธ์ มีงานวิจัย 1 เรื่อง พัฒนา
การจดจำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยจัดกิจกรรมฝังความสัมพันธ์ของความหมายในการเรียนแบบร่วมมือ
อีก 1 เรื่อง ใช้เกณฑ์ประกอบทำนองเพลงที่คุ้นเคยและไม่คุ้นเคย และมีงานวิจัย 1 เรื่องใช้
กิจกรรมคิดปะชว้ยให้นักเรียนในระดับประถมศึกษาที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ จดจำคำศัพท์ได้ดีขึ้น
มีงานวิจัยที่ใช้รูปแบบการสอน/วิธีสอนต่างๆ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านได้แก่ งานวิจัย 9 เรื่อง
พัฒนาทักษะการอ่านประกอบด้วย การใช้กลวิธีการตั้งคำถามถามตนเอง และกลวิธีการจดบันทึก
การเรียนรู้คำศัพท์ด้วยวิธีเน้นคำศัพท์เป้าหมาย การสร้างแผนผังทางปัญญา การใช้เทคนิคคัลล์แมน
ใช้

รูปแบบ MIA ใช้รูปแบบ CIRC ใช้เทคนิค ITR และใช้เทคนิค KWLH และใช้วิธีการ

ให้อ่านหนังสือนอกเวลา งานวิจัยอีก 4 เรื่อง พัฒนาทักษะการอ่านและเจตคติความสนใจในการอ่านประกอบด้วย ใช้ความรู้เดิมด้วยเทคนิคโครงสร้างระดับยอด ใช้การสอนตนเอง ใช้การสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาแบบที่ 1 ใช้ทฤษฎีการสื่อสารของจอห์นสัน

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัย 1 เรื่อง ที่ใช้การสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาแบบที่ 2 พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และทักษะการอ่าน มีงานวิจัยที่ใช้วิธีสอนแบบจินตนาการส่งเสริมความสามารถในการอ่านและเขียน ใช้กิจกรรมเล่านิทานพัฒนาทักษะการฟังและพูด

มีงานวิจัย 8 เรื่อง ใช้รูปแบบการสอนและวิธีสอนเพื่อพัฒนาทักษะการเขียน โดยมี 2 เรื่อง ใช้กิจกรรมการเรียนรู้แนวคิดสร้างสรรค์ความรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และ 1 เรื่อง ใช้การเรียนรู้ภาระงานที่ใช้ความรู้เป็นฐาน พัฒนาทักษะการเขียนและเรียนรู้ด้วยตนเอง อีก 4 เรื่อง พัฒนาการเขียนด้วยการใช้วิธีสอนโดยการวาดภาพประกอบบทเรียนสอนตามแนวคิดของบรูคส์ และวิทโธร วิธีสอนแบบโคลซและวางเงื่อนไขและการใช้เพิ่มสะสมงานอย่างละ 1 เรื่อง และการพัฒนาการเขียน เรื่องสุดท้ายใช้กระบวนการเฮวินส์ในการพัฒนาทักษะการเขียนและลดความวิตกกังวลของผู้เรียน

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่พัฒนาผลสัมฤทธิ์และคุณภาพการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ จำนวน 15 เรื่อง ประกอบด้วย การเรียนโดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แบบเรียนกับครูและเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง วิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา 2 เรื่อง แบบร่วมมือกันเรียนรู้ 2 เรื่อง งานวิจัย 2 เรื่องใช้รูปแบบ 4 MAT การสอนแบบโครงงาน ประยุกต์ทฤษฎีทางปัญญา รูปแบบบูรณาการเรียนรู้อาษาชุมชน CIRC ใช้ KWL-PLUS ใช้เทปที่มีตัวชี้แนะและไม่มีตัวชี้แนะ และใช้รูปแบบการสอนที่ใช้สิ่งช่วยจัดมโนคติล่วงหน้าอย่างละ 1 เรื่อง

การวิจัยที่พัฒนารูปแบบวิธีสอนและสื่อที่ใช้

ในการสอนภาษาอังกฤษมี 24 เรื่อง เป็นการพัฒนาสื่อประเภทหนังสือ 2 เรื่อง ชุดการสอน 2 เรื่อง แบบฝึกทักษะ 2 เรื่อง สื่อการสอนเสริม 1 เรื่อง คอมพิวเตอร์ช่วยสอน 1 เรื่อง การพัฒนาเพิ่มสะสมงาน 2 เรื่อง ซึ่งเป็นระดับอุดมศึกษา 1 เรื่องและมีมัธยมศึกษา 1 เรื่อง นอกนั้นเป็นการพัฒนาบทเรียน ได้แก่ พัฒนาคำอธิบายกิจกรรมการเรียนรู้เน้นปฏิบัติ พัฒนาคำอธิบายภาษาอังกฤษและโครงงาน บทเรียนภาษาอังกฤษแนวการสอนใช้เนื้อหาหน้าสู่บทเรียนพัฒนาการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ พัฒนากิจกรรมเล่นปนเรียน

ประสิทธิภาพกิจกรรมประกอบคำศัพท์ อย่างละ 1 เรื่อง และสร้างเอกสารประกอบการสอนเพื่อการสื่อสารด้านการท่องเที่ยวเป็นระดับอุดมศึกษา 1 เรื่องและระดับประถมศึกษา 1 เรื่อง การพัฒนาด้านอื่น ได้แก่ การพัฒนาระบบการสอนตามแนวทางของสถาบัน พัฒนาการสอน IDI

(ของสหรัฐอเมริกา) การพัฒนากิจกรรมฝังมโนคติสัมพันธ์ พัฒนารูปแบบการสอนอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ อย่างละ 1 เรื่อง

การสำรวจและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ

งานวิจัยในประเด็นที่นำมาสังเคราะห์ สรุปได้ดังต่อไปนี้

การสำรวจและศึกษาตัวแปรที่สัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบพหุระดับของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลของการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ได้แก่ เจตคติต่อการเรียน ความตั้งใจ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การส่งเสริมของผู้ปกครองและความสัมพันธ์ภายในครอบครัว การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษกับความสามารถในการพูดและเขียนภาษาอังกฤษ พบว่า ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมีการใช้กลวิธีการเรียนรู้ภาษาในระดับปานกลาง และการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการนำเสนอบนจอคอมพิวเตอร์และระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและรูปแบบการนำเสนอภาพบนจอคอมพิวเตอร์ การศึกษาตัวแปรคัดสรรทางจิตวิทยาที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ในระดับมัธยมศึกษา พบว่า ตัวแปรด้าน

การกำกับตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณในระดับมัธยมศึกษา พบว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานครมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การเปรียบเทียบการใช้กลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีความสามารถในการอ่านแตกต่างกัน พบว่า นักเรียนใช้กลวิธีทุกด้านในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านเนื้อเรื่อง ภาษาอังกฤษที่เหมาะสมกับเพศระหว่างนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 พบว่า นักศึกษาชายมีความเข้าใจการอ่านเนื้อเรื่องภาษาอังกฤษที่เหมาะสมกับเพศชายมากกว่านักศึกษาหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับนักศึกษาหญิง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความจำระยะสั้นด้านภาษา ความสามารถในการฟังและการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษา พบว่า ช่วงความจำระยะสั้นด้านภาษาในด้านการจำตัวอักษรภาษาอังกฤษโดยเฉลี่ยเท่ากับ 4 ตัวอักษร ความจำระยะสั้นด้านภาษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการฟังความเข้าใจภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กลวิธีสร้างแรงจูงใจในชั้นเรียนของครูภาษาอังกฤษ ที่เกิดมากที่สุดคือ กลวิธี การสร้างความสนใจ การเปรียบเทียบแรงจูงใจในการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษทางภาษาอังกฤษ พบว่า แรงจูงใจของกลุ่มนี้เพิ่มขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การวิเคราะห์รูปแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ส่งผลต่อเจตคติและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา พบว่า ครูแกนนำจะใช้อิทธิพลทางตรงมากกว่าทางอ้อม การศึกษาพฤติกรรมของครูต้นแบบ พบว่า มีการเตรียมการสอนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครบทุกชั้นตอน การศึกษาพฤติกรรมการสอนภาษาอังกฤษของครูในระดับประถมศึกษา พบว่า พฤติกรรมที่ปฏิบัติมากที่สุดได้แก่ การจัดบรรยากาศในโรงเรียนและด้านเทคนิควิธีสอน การศึกษาความสามารถในการฟังและพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่เริ่มเรียนภาษาอังกฤษในวัยที่แตกต่างกัน พบว่า ไม่ผ่านเกณฑ์ของสำนักงานการประถมศึกษา การศึกษาปัญหาในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับต่างๆ พบว่า ในวิทยาลัยนาฏศิลป์ภาคกลาง นักศึกษามีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับการศึกษาวิจัยในนักเรียนอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร การศึกษาข้อบกพร่องในการเรียนไวยากรณ์ เรื่อง **Tenses** ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า นักเรียนไม่เข้าใจลักษณะเฉพาะของการใช้รูปประโยคของแต่ละ **Tenses**

การศึกษาแบบการเรียนและความสามารถในการสอนตนเองของนักศึกษาในสถาบันราชภัฏ พบว่า นักศึกษาเรียนแบบผสมสูงสุด รองลงมาคือ ศึกษา ค้นคว้าและมีแบบประสบการณ์น้อยที่สุด การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีใช้ในการฟังและความสามารถในการฟังของนิสิต วิชาเอกภาษาอังกฤษ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการฟังอยู่ในระดับปานกลางและกลวิธีที่ใช้มากที่สุดคือการตั้งใจฟังคำศัพท์ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองกับคะแนนผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาอังกฤษ และคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษา พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีงานวิจัยที่พบว่า การฝึกควบคุมตนเองและฝึกสมาธิสามารถส่งผลต่อการลดพฤติกรรมไม่สนใจการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาลงได้ การศึกษาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการบริหารการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา พบว่า ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนได้แก่ การศึกษาเพิ่มความรู้ภาษาอังกฤษของครู การดำเนินการเรียนการสอน ความพร้อมของนักเรียน การสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียนและการสนับสนุนของผู้ปกครอง การศึกษา

ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรพุทธศักราช 2539 พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมเป็นไปได้ในการปฏิบัติในระดับมากทุกเรื่อง

การวิเคราะห์งานวิจัยทางการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้านทักษะการอ่านของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายระหว่างปี 2531 – 2541 พบว่า มีงานวิจัยเกี่ยวกับวิธีสอน ทักษะ

การอ่านภาษาอังกฤษมากที่สุด

5.5.3 การเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีงานวิจัย 52 เรื่อง

กลุ่มวิชาการงานอาชีพ วิชาสังคมศึกษา กลุ่มวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบและวิธีสอนในกลุ่มวิชาดังกล่าวที่นำมาสังเคราะห์ สรุปได้ดังนี้

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

มีงานวิจัยที่ใช้สไลด์เทปประกอบเสียงมีการสรุปด้วยกระบวนการวิทยาศาสตร์ 1 เรื่อง และใช้สไลด์เทปประกอบเสียง 2 เรื่อง มีงานวิจัย 3 เรื่อง ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยสอน เรื่อง

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เรื่องสัตว์ อย่างละ 1 เรื่องและคอมพิวเตอร์นำเสนอสื่อประสม เรื่อง จักรวาลและอวกาศ 1 เรื่อง มีงานวิจัยที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูป 2 เรื่อง และบทเรียนสำเร็จรูปกับ แบบเรียนเชิงวรรณกรรม 1 เรื่อง มีงานวิจัย 3 เรื่อง ที่ใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันรูปแบบ ต่างๆ ได้แก่ การเรียนแบบโครงการและร่วมมือกันแบบ STAD กิจกรรมร่วมมือแบบ Jigsaw และกิจกรรมร่วมมือกันเรียนรู้อย่างละ 1 เรื่อง นอกจากนี้เป็นรูปแบบการสอนตามแนว ทฤษฎีสามเกลียวของสเตจันเบอร์ก เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ กิจกรรมรูปแบบ 4 MAT กิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านเพื่อพัฒนาสุนทรียภาพ กิจกรรมศูนย์การ เรียนที่มีกิจกรรมกลุ่มแตกต่างกัน อย่างละ 1 เรื่อง และมีการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม 1 เรื่อง ใน กลุ่มนี้มีการเลือกเรื่องจักรวาลและอวกาศมาใช้สอนถึง 4 เรื่อง

กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ในระดับมัธยมศึกษา มีงานวิจัยที่นำกิจกรรมกระจำนียมที่มีต่อพฤติกรรมเสี่ยงของ นักเรียนและใช้รูปแบบ 4 MAT และกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์พัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม ความ ซื่อสัตย์

กลุ่มศิลปศึกษา

มีการใช้การสอนแบบโครงงานเพื่อสร้างสรรค์งานศิลปะด้วยวัสดุ การใช้รูปแบบ
ชิปป่า ในวิชาการพิมพ์

กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา

มีการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เรื่อง การป้องกันอุบัติเหตุ

งานวิจัยด้านการพัฒนารูปแบบ/วิธีสอน

มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์สรุปได้ดังนี้

ในระดับประถมศึกษา มีงานสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม 2 เรื่อง คือ ชุดอาชีพเสริมใน
ท้องถิ่นและชุดชุมชนของเรา มีการสร้างบทเรียนเล่มเล็กสอนเรื่องพระพุทธศาสนา มีการพัฒนา
หน่วยบูรณาการการเรียนการสอนเรื่อง ปอเกลือที่นาอยู่ การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำ
ตนเอง

ในระดับมัธยมศึกษา มีงานวิจัย 3 เรื่อง พัฒนาเครือข่ายเสมือนช่วยการเรียนการสอน
ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง สถานที่สำคัญในประเทศไทย บุคคลสำคัญของไทย และ
ภูมิศาสตร์ประเทศไทย

ในระดับอุดมศึกษา มีการพัฒนาการสอนแบบบูรณาการ โครงการออกแบบในวิชา
ออกแบบพาณิชย์โดยอินเทอร์เน็ต

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจและปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์สรุปได้ดังนี้

กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาใน
โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง การศึกษาแนวโน้มการ
จัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในทศวรรษหน้า พบว่า ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อ
พระพุทธศาสนา ด้านลักษณะและความรู้พื้นฐาน ควรให้พ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดีขณะอยู่ที่บ้านและ
ควรให้ทุกคนเรียนพระพุทธศาสนาในโรงเรียน

ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
พบว่า ครูสังคมศึกษามีการปฏิบัติในระดับมาก ได้แก่ การใช้หลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียน
การสอน การวัดประเมินผลการเรียนการสอน ปฏิบัติในระดับน้อย ในด้านการใช้สื่อการเรียน
การสอนและแหล่งวิทยาการในท้องถิ่น ด้านสมรรถภาพและความต้องการในการเสริมสร้าง
สมรรถภาพของครูสังคมศึกษาในการสอนวิธีประวัติศาสตร์ในระดับนี้ พบว่า ครูเห็นว่าตนเองมี
สมรรถภาพน้อยในด้านความรู้ ด้านทักษะการปฏิบัติ มีความต้องการเสริมสมรรถภาพด้านความรู้
คุณลักษณะ และทักษะการปฏิบัติในระดับมาก

ผลของการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยาที่มีต่อแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ในวิชาดนตรี ในระดับมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนที่เรียนในบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยามีคะแนนเฉลี่ยแรงจูงใจสูงกว่ากลุ่มทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ด้านปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีปัญหาปานกลาง เช่นเดียวกับครูศิลปะ ปราชญ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่มีปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ

การศึกษาการจัดการเรียนการสอนของครูในกลุ่มนี้ พบว่า มีการเตรียมการสอนจัดกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ใช้การสาธิตประกอบการปฏิบัติจริง สภาพโดยรวมเร้าความสนใจนักเรียน

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

การศึกษาความตระหนักในการสอนเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหภาวะมลพิษ พบว่า ผู้สอนมีความตระหนักระดับมาก

5.6 การประเมินผลการเรียนรู้ แบบทดสอบและเกณฑ์การประเมินผล

การวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนรู้ แบบทดสอบและเกณฑ์การประเมินผล มีงานวิจัย

56 เรื่อง สรพองค์ความรู้ได้ดังนี้

1. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัด

1.1 การสร้างเครื่องมือวัดทางด้านพุทธิพิสัย

ระดับปฐมวัย มีงานวิจัย 1 เรื่อง คือ การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความคิดรวบยอดระดับปฐมวัย พบว่า แบบทดสอบความคิดรวบยอดมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยการหาค่าสหสัมพันธ์กับแบบคิดแยกเด็กแบบหมุน 1 มีค่าถึง 0.9354 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความคิดรวบยอดใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์ของแบบทดสอบย่อยแต่ละฉบับมีค่าตั้งแต่ 0.6197 ถึง 0.9612 และใช้สูตร KR 20 ของแบบทดสอบย่อยแต่ละฉบับมีค่าตั้งแต่ 0.5921 ถึง 0.9599

ระดับประถมศึกษา มีงานวิจัย 1 เรื่อง คือ การสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยทักษะการเขียนภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า แบบทดสอบวินิจฉัยทักษะการเขียนภาษาไทย มีความตรงเชิงเนื้อหาและสามารถวินิจฉัยในเรื่องความสามารถด้านสะกดคำ ด้านการใช้คำและด้านการเรียบเรียงประโยคได้

ระดับมัธยมศึกษา มิงงานวิจัย 2 เรื่อง คือ การพัฒนาแบบทดสอบวิชาคณิตศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามแนวการวัดและประเมินผลที่เน้นการปฏิบัติ พบว่า สามารถวัด ด้านการคิดและการใช้เหตุผล การคิดคำนวณและการแก้ปัญหาได้ การสร้างแบบทดสอบวัดการคิด อเนกนัย ด้านสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ได้ แบบทดสอบย่อย 6 ฉบับ วัด 3 ด้าน คือ ด้านความคล่องในการคิด ด้านความยืดหยุ่นในการคิด และด้านความคิดริเริ่มรวมทั้งสามารถจำแนกผู้ที่มีความคิดอเนกนัยด้านสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ สูงและต่ำได้ดี

ระดับอุดมศึกษา มิงงานวิจัย 1 เรื่อง คือ การสร้างแบบทดสอบวัดความถนัดทางช่าง อุตสาหกรรม พบว่า ได้แบบทดสอบย่อย 7 ฉบับ ซึ่งมีความตรงเชิงโครงสร้าง ความตรงเชิง พยากรณ์ในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม มีค่า 0.8548

1.2 การสร้างเครื่องมือวัดทางด้านจิตพิสัย

ระดับปฐมวัย มิงงานวิจัย 1 เรื่อง คือ การพัฒนาแบบประเมินเชาวน์อารมณ์ โดยใช้กิจกรรมเกมสำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย พบว่า แบบประเมินเชาวน์อารมณ์ 13 ชุด สามารถประเมินคุณลักษณะเชาวน์อารมณ์ของเด็กได้ 6 คุณลักษณะ คือ ความสามารถในการรอ คอย ความซื่อสัตย์เป็นที่ไว้วางใจ การแสดงอารมณ์ต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม การรักษาระเบียบ วินัย ความสามารถในการสร้างความสนุกสนานให้เกิดแก่ตนเองและผู้อื่น และความสามารถในการสร้าง สัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น

ระดับประถมศึกษา มิงงานวิจัย 4 เรื่อง คือ การสร้างแบบสอบวัดจริยธรรม สันโดย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอโนนไทย จังหวัด นครราชสีมา ได้ แบบทดสอบ 3 ลักษณะ คือ แบบสอบลักษณะยถาลากสันโดย แบบสอบ ลักษณะ ยถาพลสันโดย และแบบสอบลักษณะยถาสารูปสันโดย ซึ่งแบบสอบวัดจริยธรรม สันโดยมีความตรงเชิงโครงสร้าง ความตรงเชิงเนื้อหา ค่าความเที่ยงและค่าอำนาจจำแนกตาม เกณฑ์ การพัฒนาเครื่องมือประเมินพฤติกรรมรับผิดชอบและเหตุผลเชิงจริยธรรมสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ได้แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นแบบสำรวจ รายการ

สำหรับสังเกต พฤติกรรมรับผิดชอบต่อที่นักเรียนแสดงออก 19 องค์ประกอบ จำนวน 143 ข้อ และมีความตรง เชิงโครงสร้างและความเชื่อมั่นของการตรวจ การสร้างแบบสอบวัดจริยธรรมคุณธรรมบด 10 สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ได้แบบสอบวัดจริยธรรมคุณธรรมบด 10 ด้านกาย วาจา ใจ ที่มีความตรงเชิงโครงสร้าง ความเที่ยง ค่าอำนาจจำแนก และเกณฑ์ปกติ ของท้องถิ่น การพัฒนาเครื่องมือและวิธีการวัดตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนระดับ

การศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวมพบว่า จาก การวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบและลักษณะหลากหลายวิธีได้ผลสอดคล้องกันและได้องค์ประกอบที่ สำคัญขององค์ประกอบเดียวคือ ความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละเพื่อส่วนรวม

1.3 การสร้างเครื่องมือวัดทางด้านทักษะพิสัย

ระดับปฐมวัย มิงงานวิจัย 1 เรื่อง คือ การพัฒนาการสังเกตของเด็ก ปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวทางโปรแกรมมาทาว พบว่า ทักษะสังเกตทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณลักษณะ ด้านการกะประมาณและด้านการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05

ระดับอุดมศึกษา มิงงานวิจัย 2 เรื่อง คือ การสร้างแบบทดสอบการว่ายน้ำท่า ผีเสื้อ สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา พบว่า แบบทดสอบมีความเป็นปรนัย มีความเที่ยงตรง และมีความเชื่อมั่น การสร้างแบบวัดผลการปฏิบัติงานอาหาร พบว่า การวัดผลการปฏิบัติงาน อาหารมี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นก่อนปฏิบัติงาน ขั้นการปฏิบัติ ขั้นหลังการปฏิบัติและขั้นผลสำเร็จของ งาน

1.4 การสร้างเครื่องมือวัดทางด้านอื่นๆ

ระดับมัธยมศึกษา มิงงานวิจัย 2 เรื่อง คือ การสร้างแบบทดสอบวัด บุคลิกภาพจรรยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสุรินทร์ พบว่า มีความเที่ยงตรงเชิง โครงสร้าง โดยลักษณะของบุคลิกภาพจรรยา มี 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านไม่กล้า แสดงออกและหลีกเลี่ยงสังคม และด้านไม่กล้าแสดงความคิดเห็นและคล้อยตามผู้อื่น รวมทั้งมี ความเที่ยงตรงเชิงพินิจ มีค่าความเชื่อมั่น ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและเกณฑ์ปกติเป็นคะแนนที่ การ สร้างเกณฑ์การประเมินเพิ่มสะสมงานครู พบว่า ได้สร้างตัวบ่งชี้คุณภาพของเพิ่มสะสมงานที่มี ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจำนวน 43 ตัวบ่งชี้ และสร้างเกณฑ์การประเมินเพิ่มสะสมงานครู ตาม ระดับคุณภาพครูทั้ง 5 ระดับ จากตัวบ่งชี้ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่มีความเหมาะสมในการ นำไปใช้ปฏิบัติจริงรวมทั้งสิ้น 35 ตัวบ่งชี้

ระดับอุดมศึกษา มิงงานวิจัย 1 เรื่อง คือ การประยุกต์ใช้เพิ่มสะสมงาน ประเมินผลการเรียนรายวิชาการเขียน 1 ระดับปริญญาตรี พบว่า การใช้เพิ่มสะสมงานที่มี ประสิทธิภาพมีการดำเนินงาน 7 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผนและเตรียมการ 2) การเก็บ รวบรวมและจัดระบบผลงาน 3) การคัดเลือกและปรับเปลี่ยนผลงาน 4) การจัดระบบเพิ่มผลงาน ดีเด่น 5) การแสดงความคิดเห็นต่อผลงานและตรวจสอบความสามารถของตนเอง 6) การ ประเมินผลงาน 7) การจัดนิทรรศการและแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับผลงาน

2. การทดสอบ แบบทดสอบ และเทคนิคการวัด

การทดสอบ แบบทดสอบ และเทคนิคการวัดเป็นการวิจัยเกี่ยวกับการทดสอบแบบเทเลอร์ แบบทดสอบ เอ็ม อี คิว มาตรฐานประมาณค่า และรูปแบบต่างๆ ของข้อสอบที่วัดสิ่งเดียวกัน

ระดับมัธยมศึกษา มิงงานวิจัย 5 เรื่อง คือ การดำเนินการสอบแบบทดสอบเทเลอร์ตามยุทธวิธีของเบย์ในวิชาคณิตศาสตร์ ค. 014 โดยเว็บเพจ พบว่าข้อสอบจำนวน 355 ข้อ มีค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก ค่าความน่าจะเป็นของการเดา และค่าความเชื่อมั่นเป็นไปตามเกณฑ์และใช้ เว็บเพจในการดำเนินการสอบได้ การเปรียบเทียบคุณภาพแบบทดสอบอัตนัย ประยุกต์ (MEQ) และแบบทดสอบเลือกตอบ (MCQ) เพื่อวัดความสามารถในการแก้ปัญหา พบว่า แบบทดสอบอัตนัยประยุกต์และแบบทดสอบเลือกตอบมีความแตกต่างกันในค่าความยากอำนาจจำแนก ความเที่ยงและความตรงเชิงเกณฑ์สัมพัทธ์ การเปรียบเทียบความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของมาตรวัดเจตคติแบบลิเคอร์ต์ที่จัดเรียงลำดับข้อความทางบวกและทางลบต่างกัน

พบว่า มาตรวัดเจตคติต่อการเรียนคอมพิวเตอร์มีค่าความเชื่อมั่นที่คำนวณด้วยสูตร Feldd- Raju และค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างต่างกัน การเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อสอบของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่มีรูปแบบการตอบและวิธีการวิเคราะห์ข้อสอบต่างกัน พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเลือกตอบที่วิเคราะห์ข้อสอบแบบคลาสสิคอลลกับแบบราสันในแบบทดสอบเลือกตอบแบบเลือกหลายคำตอบมีค่าแตกต่างกัน การเปรียบเทียบความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบความเครียดของนักเรียนที่มีการจัดเรียงข้อความและจำนวนมาตราต่างกัน พบว่า ความเชื่อมั่น ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบความเครียดชนิดทางเดียวระหว่างการจัดเรียงข้อความต่างกันเมื่อมีรูปแบบมาตราการวัดเหมือนกัน มีค่าแตกต่างกันและความเชื่อมั่น ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบความเครียดระหว่างการจัดเรียงข้อความเหมือนกันเมื่อจัดรูปแบบมาตราการวัดต่างกันมีค่าต่างกัน

3. การพัฒนาทางการวัดผล

การพัฒนาทางการวัดผล เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแบบประเมิน การพัฒนารูปแบบการประเมิน และการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อประโยชน์ทางการวัดผลระดับมัธยมศึกษา มิงงานวิจัย 3 เรื่อง คือ การพัฒนาแบบประเมิน 360 องศาสำหรับ

การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า มีแบบประเมิน 4 ฉบับ คือ 1) แบบประเมินที่ประเมินโดย

ผู้บริหารโรงเรียน 2) แบบประเมินที่ครูผู้สอนประเมินตนเอง 3) แบบประเมินที่ประเมินโดย

เพื่อนครู 4) แบบประเมินที่ประเมินโดยนักเรียน ทุกฉบับเป็นมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ การเตรียมการสอน กระบวนการสอน การวัดและประเมินผล การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ และความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ทุกแบบประเมินมีความตรงเชิงโครงสร้าง มีความเที่ยงและมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ การพัฒนารูปแบบการประเมินการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการประเมินประกอบด้วย โครงสร้างที่สัมพันธ์กับ 4 องค์ประกอบ คือ 1) เป้าหมายของการประเมิน 2) สิ่งที่มีประเมิน 3) วิธีการประเมิน 4) วิธีการตัดสิน การจัดการเรียนรู้ของครู คือ แนวคิดและวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยถือผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด รูปแบบการประเมินมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับได้ตามเกณฑ์คุณภาพงานประเมิน 3 เกณฑ์ คือ คุณภาพของคำถามการประเมิน คุณภาพของวิธีการประเมิน และคุณภาพของผลการประเมิน การพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการวิเคราะห์ข้อสอบและการจัดเก็บข้อสอบสำหรับแบบทดสอบแบบอิงเกณฑ์ พบว่า โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีความตรงเชิงโครงสร้าง มีความเชื่อมั่นด้านผลการวิเคราะห์ของโปรแกรมอย่างสม่ำเสมอและโปรแกรมให้ความปลอดภัย ด้านข้อมูลและรายโปรแกรม

4. ผลของตัวแปรทางการวัดผล

ผลของตัวแปรทางการวัดผล เป็นการวิจัยเกี่ยวกับ ผลของการตรวจให้คะแนนด้วยวิธีต่างกัน ผลของการคิดคะแนนสอบคัดเลือกด้วยวิธีต่างกัน

ระดับประถมศึกษา มิงงานวิจัย 1 เรื่อง คือ การศึกษาหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ตรวจให้คะแนนโดย กฎชิลลิ่งที่แตกต่างกัน พบว่า การให้คะแนนตามกฎชิลลิ่งแบบที่ 1 และแบบที่ 2 ความเชื่อมั่นระหว่างตำแหน่งที่หนึ่ง ตำแหน่งที่สอง ตำแหน่งที่สาม และการไม่กำหนดตำแหน่งการตอบผิด มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยการให้คะแนนตามกฎชิลลิ่งแบบที่ 1 ค่าความ เชื่อมั่นของการตอบผิดตำแหน่งที่หนึ่งมีค่าสูงสุด แต่แบบที่ 2 ค่าความเชื่อมั่นของการตอบผิดตำแหน่งที่สองมีค่าสูงสุด

ระดับอุดมศึกษา มิงงานวิจัย 2 เรื่อง คือ การศึกษาวิธีการแปลงคะแนนสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาโดยวิธีการของทบวงมหาวิทยาลัย วิธีการแปลงเป็นคะแนนมาตรฐาน และวิธีการเทียบมาตราโดยใช้ข้อสอบร่วม พบว่า คะแนนแปลงผลการเรียนสะสม โดยวิธีการ 3 วิธี พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีคะแนนแปลงผลการเรียนสะสมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นวิธี

การแปลงเป็นคะแนนมาตรฐานที่ และวิธีการเทียบมาตราโดยใช้ข้อสอบร่วมของนักเรียนโปรแกรมวิทยุไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนโปรแกรมศิลป์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

และเมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีค่าเฉลี่ยของคะแนนแปลงผลการเรียนสะสมสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนแปลงผลการเรียนสะสม ทั้ง 3 วิธี มีความสัมพันธ์กันสูงในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประเภทของแบบทดสอบร่วมที่มีผลต่อคุณภาพของวิธีการเทียบมาตราเชิงเส้นตรง พบว่า ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการเทียบมาตราเชิงเส้นตรง (SEE) ณ ตำแหน่งคะแนนมาตรฐานของ $Y(Zr)$ ณ ตำแหน่งเดียวกันในกรณีที่ผลการสอบรายบุคคลมีคะแนนรวม 40 คะแนน ระหว่างการใช้แบบสอบร่วมภายนอกกับการใช้แบบสอบร่วมภายใน มีค่าไม่แตกต่างกัน

5. เทคนิคการวิเคราะห์แบบต่างๆ

เทคนิคการวิเคราะห์แบบต่างๆ ในทางการวัดผลการวิจัยนั้น ได้แก่

การวิเคราะห์องค์ประกอบ การวิเคราะห์โดยใช้หลายลักษณะหลายวิธีหรือลักษณะหลากหลายวิธี (Multitrait Multimethod)

ระดับประถมศึกษา มิงงานวิจัย 1 เรื่อง คือ การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของแบบสำรวจพหุปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่หาด้วยวิธีความสัมพันธ์หลายลักษณะหลากหลายวิธี พบว่า มีการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความเที่ยงตรงเชิงเหมือนและเชิงจำแนก พร้อมทั้งหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบสำรวจพหุปัญญาฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 ด้วยสูตรของไฮซ์และเบอร์สเตคท์ ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบสำรวจพหุปัญญาหลายสูตร Y_f -แต่ละสูตร ทั้งสองฉบับมีค่าสูงกว่า 0.07

ระดับมัธยมศึกษา มิงงานวิจัย 3 เรื่อง คือ การศึกษาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดการรับรู้สมรรถภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยแบบหลายลักษณะหลากหลายวิธี พบว่า เมื่อพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงเหมือนและเชิงจำแนกของแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับ มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างแบบหลายลักษณะหลากหลายวิธี และได้ใช้การวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยันความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง พบว่า ทั้ง 2 ฉบับ มีโครงสร้างสอดคล้องกับแนวโครงสร้างของฮาร์เตอร์ การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดกระบวนการในการกำกับตนเองในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของบันดูรา ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า แบบทดสอบวัดกระบวนการในการกำกับตนเองทั้งแบบข้อความและแบบสถานการณ์มีโครงสร้างสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของบันดูราและความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างแบบหลายลักษณะหลากหลายวิธีของแบบทดสอบวัดกระบวนการในการกำกับตนเอง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงจำแนกมีค่าต่ำกว่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงเหมือน การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของ

แบบสอบถามแบบแผนการปรับตัวในการเรียนตามแนวของมิดเกลย์และคณะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างแบบการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบสอบถามและแบบแผนการปรับตัวในการเรียนมีโครงสร้างสอดคล้องกับทฤษฎีของมิดเกลย์และคณะ และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างแบบหลายลักษณะหลากหลายวิธีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงจำแนกมีค่าต่ำกว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงเหมือน

6. ตัวแปรทางการเรียนการสอน

ตัวแปรทางการเรียนการสอนเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรทางด้านพฤติกรรมในชั้นเรียนของผู้เรียน

ระดับประถมศึกษา มิงงานวิจัย 1 เรื่อง คือ การพัฒนาความรู้สึกเชิงจำนวน เรื่องเศษส่วนและทศนิยมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ความรู้สึกเชิงจำนวนหลังจากจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้สึกเชิงจำนวนสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ระดับมัธยมศึกษา มิงงานวิจัย 3 เรื่อง คือ ผลการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การตั้งถิ่นฐานที่มั่นคงของอาณาจักรไทย ในรายวิชา ส. 028 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่สอนด้วยวิธีบรรยายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลของการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจีโอ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการทำงานร่วมกันในรายวิชา ส. 503 สังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจีโอ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการร่วมมือโดยใช้เทคนิคจีโอสูงกว่านักเรียนที่ได้รับ

การสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิชาสังคมศึกษา โดยการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์และการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ความคิดสร้างสรรค์และมนุษยสัมพันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ระดับอาชีวศึกษา มิงงานวิจัย 1 เรื่อง คือ ผลการเรียนและความสนใจวิชาสถิติที่ใช้หลักการเพื่อรอบรู้ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พบว่า นักศึกษาที่เรียนด้วย

หลักการเรียนรู้เพื่อรอบรู้ที่ซ่อมเสริมโดยครูกับโดยเพื่อนช่วยเพื่อนจะมีจำนวนนักศึกษาผ่านเกณฑ์ต่างกัน และทั้ง 2 กลุ่มมีความสนใจในวิชาสถิติระดับปานกลาง

7. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ระดับมัธยมศึกษา มิงานวิจัย 1 เรื่อง คือ ปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสามารถจำแนกกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคัลระหว่างกลุ่มตัวแปรอิสระจากปัจจัยทางด้านสติปัญญาและปัจจัยทางด้านมิใช่สติปัญญา กับกลุ่มตัวแปรตามจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เกิดจากกลุ่มตัวแปรตามที่มีน้ำหนักมากที่สุด คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทย์-คณิต กลุ่มตัวแปรอิสระมีน้ำหนักมากที่สุดคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตัวแปรที่สำคัญที่จำแนกความแตกต่างของกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และถูกคัดเข้าในสมการจำแนกคือ ความถนัดด้านเหตุผล ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเดิม ความถนัดด้านภาษา อาชีพผู้ปกครองรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ความถนัดด้านจำนวน และเพศนักเรียน

ระดับอุดมศึกษา มิงานวิจัย 1 เรื่อง คือ ประสิทธิภาพด้านความตรงเชิงพยากรณ์ของข้อสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพระนครใต้ พบว่า คะแนนรวม 9 สาขาวิชาที่สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ บริหารธุรกิจ ฟ้าเครื่องแต่งกายโลหะวิทยาไฟฟ้ากำลัง การบัญชี เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ อิเลคทรอนิกส์ ช่างยนต์และเลขานุการ ข้อสอบคัดเลือก 14 รายวิชา ที่สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8. สภาพ ปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล

ระดับประถมศึกษา มิงานวิจัย 2 เรื่อง คือ การศึกษาความรู้และปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลโดยใช้เพิ่มสะสมผลงานของครูประถมศึกษาในสำนักงานเขตบางนา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูในโรงเรียนประถมศึกษามีความรู้ในการวัดและประเมินผลโดยใช้เพิ่มสะสมผลงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ครูในโรงเรียนขนาดกลางมีความรู้ระดับปานกลาง ครูในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กมีความรู้ในระดับค่อนข้างน้อย สภาพ และปัญหา

การประเมินผลโดยใช้เพิ่มสะสมงาน นักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สภาพและปัญหาในการดำเนินการในแต่ละขั้นตอน ขั้นที่ 1 วางแผน ครูร้อยละ 78 มีการเตรียมตัวครูเอง นักเรียนและผู้ปกครอง ปัญหาคือ ครูไม่มีทักษะในการวิเคราะห์หลักสูตรและวางแผนการสอน ขั้นที่ 2 การเก็บรวบรวมผลงาน ครูร้อยละ 100 ให้

นักเรียนเก็บรวบรวม ปัญหา คือ นักเรียนเก็บผลงานไม่ครบตามจุดประสงค์ ชั้นที่ 3 การคัดเลือกผลงาน ครูร้อยละ 33 ให้นักเรียนคัดเลือกผลงานของตนเอง ปัญหาคือนักเรียนคัดเลือกผลงานไม่ครอบคลุม ชั้นที่ 4 การสะท้อนความคิดเห็นหรือแสดงความรู้สึกรู้สึกต่องาน ครู ร้อยละ 22 ใช้คำถามให้นักเรียนสะท้อน ปัญหาคือ นักเรียนหาจุดเด่น – จุดด้อย ไม่ตรงประเด็น ชั้นที่ 5 การประเมินผลงาน ครูร้อยละ 74 ให้นักเรียนประเมินผลงานร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ปัญหาคือบุคคลที่เกี่ยวข้องไม่เข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลงาน

5.7 การเรียนรู้โดยความร่วมมือกับครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน มิงงานวิจัย 24 เรื่อง

- การจัดการอบรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
มิงงานวิจัยที่สร้างเสริมความรู้ เจตคติและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชน สตรี พบว่า ผู้เข้าอบรมมีความรู้และเจตคติทางการเมืองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
- สภาพและความต้องการในการมีส่วนร่วม
การศึกษาความต้องการของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย พบว่า มีความต้องการมีส่วนร่วมในทุกด้าน ในขณะที่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่า ผู้ปกครอง ผู้บริหารและผู้สอนคาดหวังต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับปานกลาง การศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับประถมศึกษาในการบริหารโรงเรียน พบว่า ในภาพรวมสภาพการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ปัญหาคือ ผู้ปกครองไม่มีเวลา โรงเรียนไม่แจ้งให้ทราบ ในโรงเรียนโครงการเพื่อนเด็ก พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนมีส่วนร่วมในระดับมาก ในด้าน การพัฒนาผู้เรียนและการเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชนแต่ปัญหาคือ ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่อง หลักสูตร ทำให้ไม่สามารถช่วยบุตรหลานด้านวิชาการได้ การศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรในท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มิงงานวิจัย 3 เรื่องที่ศึกษาในประเด็นนี้ งานวิจัย 1 เรื่อง พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำท้องถิ่นมีส่วนร่วมในงานวิชาการหลายด้านและอีก 2 เรื่อง พบข้อสรุปประเด็นการมีส่วนร่วมเช่นเดียวกัน ยกเว้นไม่มีส่วนร่วมในการประเมินผล

ในจังหวัดสมุทรสงครามมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนในการ นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการเรียนการสอน พบว่า ผู้ปกครองและผู้ทรงคุณวุฒิจากประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการเสนอความคิดริเริ่มในการปฏิบัติตามหน้าที่ในระดับน้อย การศึกษาด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา พบว่า

การใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชนทุกประเภทเพื่อจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง การศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาล พบว่า ผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กปฏิบัติบ้างและไม่ปฏิบัติบ้างใน 3 ด้าน คือ การพัฒนาเด็กให้ความรู้ ผู้ปกครองและการติดต่อสื่อสาร และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในระดับมาก

- การสร้างความสัมพันธ์

การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชน เพื่อพัฒนาวัฒนธรรม พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรมตามสถานที่ปรากฏในปัจจุบันกับสภาพที่ต้องการให้เกิดในอนาคต ทั้งในระดับนโยบายและระดับการปฏิบัติมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนเพื่อศึกษาด้านวัฒนธรรมมี 1) ด้านนโยบาย เป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วม 2) ด้านการปฏิบัติ ได้แก่ การจัดการศึกษา การจัดการทำสื่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติ ยุทธศาสตร์การพัฒนา ด้าน วัฒนธรรมด้วยกระบวนการพลังร่วม

- แนวทางและรูปแบบการมีส่วนร่วม

การพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนโรงเรียนวัดหนองหอย จังหวัดนครศรี-ธรรมราช ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน พบว่า ชุมชนต้องการมีส่วนร่วมในระดับมากทุกด้าน ประสิทธิภาพของการบริหารโรงเรียนตามรูปแบบการมีส่วนร่วมก่อนและหลังการดำเนินการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในระดับอนุบาล ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนได้มีการศึกษาการดำเนินการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน พบว่า ในระดับมัธยมศึกษาผู้ปกครองมีระดับความคิดเห็นด้านความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนสูงกว่าระดับอื่น การศึกษาการใช้เครือข่ายการเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อจัดการเรียนการสอน ยกเว้นองค์กรภาครัฐประเภทหน่วยงานรัฐ การศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนของบุคคลในชุมชนในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ชุมชนมีความพร้อมที่จะเข้าร่วมบริหารระบบการศึกษาอยู่ในระดับมาก

การพัฒนาโปรแกรมการใช้สารนิทัศน์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครูในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล พบว่า หลังการทดลองใช้โปรแกรมผู้ปกครองมีคะแนนความร่วมมือสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษาจันทมคติเกี่ยวกับการจัดการบริการสถานเลี้ยงเด็กในประเทศไทย (อายุ 0-6 ปี) พบว่า วัตถุประสงค์ที่สำคัญคือเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่ถูกต้องตามหลักวิชาและเพื่อฝึกนิสัยพื้นฐานของการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม ในด้านบทบาทของรัฐ ชุมชน และเอกชนในการจัดบริการเลี้ยงดูเด็ก พบว่า มีการจัดกลุ่มทำงานซึ่งประกอบด้วยผู้แทนรัฐ - ชุมชน - เอกชน แนวทางการจัดการศึกษาของเด็ก

ระดับก่อนปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ไม่มีปัญหาในด้านเป้าหมาย แต่มีปัญหาด้านการจัดห้องเรียน บุคลากรขาดทักษะการแก้ปัญหา ข้อบกพร่องของผู้เรียน ด้านแนวทางการจัดการต้องการให้สถานศึกษาต้องอยู่ในชุมชนเป็นอันดับแรก

- ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

ขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับปานกลาง ปัจจัยที่เกี่ยวกับบุคคลของผู้นำท้องถิ่นด้านความฉลาดทางอารมณ์ทั้ง 5 ด้าน มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

ขั้นพื้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ และการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีนัยสำคัญในการพยากรณ์การมีส่วนร่วมดังกล่าวตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมและเจตคติต่อการมีส่วนร่วม

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. การเรียนรู้เรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สรุป มีงานวิจัย 32 เรื่อง ซึ่งนับว่าเป็นการตื่นตัวในด้านการให้ความรู้เรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการจัดการเรียนการสอนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ซึ่งกระบวนการดำเนินการจัดการเรียนการสอนในลักษณะของการให้ความรู้ ความตระหนักและสร้างจิตสำนึกควรได้รับการส่งเสริมให้ขยายตัวกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการในลักษณะกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ (Action Research) ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา

ข้อเสนอแนะ การทำวิจัยวิทยานิพนธ์ควรลดการทำวิจัยเชิงสำรวจลง เพราะประเด็นที่ทำมักมีคำตอบคล้าย ๆ กันอยู่แล้ว ส่วนการทำวิจัยการนำรูปแบบการสอนมาใช้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ มีสัดส่วนที่มากที่สุด ถ้าจะมีการทำวิจัยในกลุ่มนี้ควรใช้นวัตกรรมที่มีผู้พัฒนาใหม่มาใช้มากกว่าการนำทฤษฎีเก่าที่คนใช้มานานมาแล้วนำมาใช้ซ้ำซาก และควรทำวิจัยในการพัฒนารูปแบบการสอนให้มากขึ้น โดยอาจใช้วิธีหรือการฝึกอบรมพัฒนา โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการร่วมกับการพัฒนารูปแบบที่มีการบูรณาการ ควรเน้นประเภทที่ครูประจำการสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ด้วย

2. การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะด้านการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ

สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในสถานประกอบการมีเพียง 1 เรื่อง ซึ่งศึกษาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับสถาบันการศึกษา การจัดการศึกษาในสถานประกอบการอาจมีการศึกษาวิจัยในประเด็นระบบการศึกษา เนื่องจากมีลักษณะเป็นการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ ปริมาณงานวิจัยในด้านนี้ควรได้รับการส่งเสริมเพราะสภาพสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว กลุ่มแรงงานที่อยู่ในสถานประกอบการต่าง ๆ เป็นกลุ่มที่ต้องการการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นทักษะด้านวิชาชีพและทักษะทางสังคม เพื่อให้สามารถดำรงอาชีพและปรับตัวในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยที่ควรเป็นลักษณะของงานวิจัยและพัฒนา เพื่อให้มีการพัฒนาที่เป็นผลกระทบต่อกลุ่มผู้ใช้แรงงาน และผู้เกี่ยวข้องโดยตรง ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนากรอบการพัฒนาทรัพยากรบุคคลต่อไป

3. การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหาโดยเป็นประสบการณ์และฝึกปฏิบัติ

สรุป ได้พบความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ในพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ซึ่งพบว่า มีการใช้รูปแบบและวิธีสอนที่หลากหลายในการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการคิด และการสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะ งานวิจัยที่น่าจะศึกษาวิจัยต่อไป คือ การวิเคราะห์จุดอ่อนในกระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการคิดแก้ปัญหาของเยาวชนไทย ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการวิเคราะห์วิเคราะห์แก้ปัญหา หรือความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน (ไทย) โดยมีการจัดกลุ่มแบ่งศึกษาตามระดับอายุ บริบทสังคม และรูปแบบการเรียนการสอนที่ได้รับ และควรเป็นการศึกษาในลักษณะต่อเนื่อง เพื่อให้เห็นช่วงของการพัฒนาการที่เปลี่ยนไป และมั่นใจว่าเป็นการพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

4. การเรียนรู้โดยการผสมผสานความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาประชาธิปไตย ภูมิปัญญาท้องถิ่น และศิลปวัฒนธรรม

สรุป มีการนำผลิตภัณ์ทางการศึกษามาใช้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในการเรียน สร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พฤติกรรมประชาธิปไตย และศึกษาในบริบทของท้องถิ่นและวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ จากงานวิจัยในกลุ่มนี้ พบว่า แม้จะมีการศึกษาวิจัยในด้านความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ลักษณะอันพึงประสงค์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และศิลปวัฒนธรรมจำนวนมาก แต่งานศึกษาถึงยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการนำคุณธรรมจริยธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน ยังไม่มีในลักษณะของการบูรณาการอย่างชัดเจน เพราะไม่ได้นำภูมิปัญญาไทย วิถีไทยเข้ามาบูรณาการ

ให้เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิด วิธีคิด วิธีปฏิบัติของผู้เรียน ขณะนี้ในสถานศึกษาสามารถพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่โรงเรียนตั้งอยู่ถึง 30% ดังนั้นการศึกษาวิจัยในลักษณะของการบูรณาการการเรียนรู้โดยผสมผสานองค์ประกอบต่าง ๆ ข้างต้นเข้าไว้น่าจะส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการมีค่านิยมและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์สอดคล้องกับสังคมไทย และสามารถปรับรับกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

5. การเรียนการสอนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์

สรุป ในกลุ่มวิชาคณิตศาสตร์มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 94 เรื่อง และงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ 61 เรื่อง ซึ่งนับว่าเป็นกลุ่มงานวิจัยที่ครอบคลุมการนำรูปแบบและวิธีการสอนที่หลากหลายมาใช้ในการสอน มีการพัฒนารูปแบบและวิธีสอนและมีการสำรวจตัวแปรที่ส่งผลหรือมีความสัมพันธ์กับผู้เรียนอย่างกว้างขวาง ฉะนั้นงานวิจัยด้านการเรียนการสอนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์จึงควรมีการนำผลการศึกษาไปขยายผลให้กับผู้สอนได้นำไปปฏิบัติ เพื่อให้แนวคิดและวิธีการเรียนการสอนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ไม่ใช่เป็นเพียงวิชาที่ศึกษาในหลักสูตรเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในชั้นอย่างเดียว

ข้อเสนอแนะ งานวิจัยที่ควรได้รับการส่งเสริมควรเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบูรณาการเทคโนโลยีพื้นฐานกับองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่นำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่น เป็นงานวิจัยที่บูรณาการความรู้ทางคณิตศาสตร์กับอาชีพหรือการศึกษาค้นหาที่สัมพันธ์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีชีวิตของผู้เรียน

6. การเรียนการสอนภาษาเป็นกลุ่มที่มีงานวิจัยมากอีกกลุ่มหนึ่ง คือ 200 เรื่อง

สรุป การใช้รูปแบบทุกวิธีทุกรูปแบบ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่าผู้เรียนที่เรียนตามวิธีสอนปกติ

ข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะเป็นแนวทางเดียวกับประเด็นการเรียนการสอนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ นั่นคือ ควรมีการเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากการใช้รูปแบบวิธีสอน และเทคนิควิธีที่ได้ผ่านการทดลองและพัฒนาอย่างดี แล้วสรุปเป็นองค์ความรู้และแนะนำให้ผู้สอนนำไปใช้ในการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อจะส่งผลถึงการพัฒนารูปร่างของนักเรียนและพัฒนางานด้านการเรียนการสอนของครูผู้สอนไปพร้อมกัน

7. การเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ วิชาสังคมศึกษา กลุ่มวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา

สรุป งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์แม้ว่าจะมีไม่มากนัก 52 เรื่อง แต่มีความครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ตามกลุ่มวิชา

ข้อเสนอแนะ งานวิจัยที่ศึกษาถึงความต้องการปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนให้กลุ่มวิชาเหล่านี้ เพื่อให้สามารถพัฒนาผู้สอนได้ตรงตามประเด็นปัญหา เนื่องจากมีงานวิจัยที่พบว่า ผู้สอนปฏิบัติการสอนมากแต่การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดประเมินผล มีการปฏิบัติน้อย และครูเห็นว่าตนเองมีสมรรถภาพน้อยในด้านความรู้ และทักษะปฏิบัติ

8. การประเมินผลการเรียนรู้แบบทดสอบและเกณฑ์การประเมินผล

สรุป มีการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัด ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย และเครื่องมือวัดด้านอื่น ๆ มีการทดสอบแบบทดสอบและเทคนิคการวัด มีการพัฒนาทำการวัดผล การศึกษาผลของตัวแปรและเทคนิคการวิเคราะห์แบบต่าง ๆ ตัวแปรทางการเรียนการสอน การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและสภาพปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล

ข้อเสนอแนะ แนวโน้มของงานวิจัยของการประเมินผลการเรียนรู้แบบทดสอบ และเกณฑ์การประเมินผลที่น่าจะทำในอนาคตควรเป็นงานวิจัยที่เน้นการวิจัยและพัฒนาและเน้นวิจัยเชิงบูรณาการในเรื่องดังต่อไปนี้ 1) การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา เนื่องจากโรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษาและได้ดำเนินการใช้หลักสูตรนี้ครบทุกโรงเรียนแล้ว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนต่อไป 2) การพัฒนาเครื่องมือในการประเมินคุณลักษณะต่างๆ ของผู้เรียน เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาต่อไป 3) การประเมินผลตามสภาพจริงในรายวิชาต่างๆ 4) การพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในทางการวัดและประเมินผล เพื่อประโยชน์แก่บุคลากรทางการศึกษาในการนำไปใช้ต่อไป 5) การวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ทางการวัดและประเมินผล เพื่อสร้างองค์ความรู้และนำไปใช้ในบริบทของสังคมไทยต่อไป

9. การเรียนรู้โดยความร่วมมือกับครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน

สรุป มีงานวิจัยศึกษาถึงการสร้างเสริมความรู้ เจตคติและการมีส่วนร่วมของชุมชน การศึกษาสภาพความต้องการในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรทางการศึกษากับชุมชน รูปแบบการมีส่วนร่วมกับชุมชนและปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะ งานวิจัยที่ควรได้รับการส่งเสริม คือ การประเมินผลความร่วมมือในการจัดส่งเสริมการเรียนรู้ ความร่วมมือขององค์กรต่าง ๆ ควรมีการใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่จะก่อให้เกิด

ความร่วมมือกันและดำเนินไปอย่างยั่งยืน การศึกษาควรครอบคลุมทั้งลักษณะการร่วมมือที่มีอยู่ก่อน และแนวทางที่ควรดำเนินการต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยที่ขาด

1. การเรียนที่มุ่งพัฒนาทักษะด้านการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ
2. กระบวนการคิดของเยาวชนไทย
3. การเรียนรู้ที่บูรณาการคุณธรรมจริยธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันที่เข้าถึงและสอดคล้องกับวัฒนธรรมและบริบทไทย
4. การบูรณาการวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ในวิถีชีวิต
5. รูปแบบความร่วมมือในการจัดส่งเสริมการเรียนรู้ โดยความร่วมมือขององค์กรต่างๆ
6. รูปแบบการวัดและประเมินผลตามระดับช่วงชั้น
7. แหล่งเรียนรู้ตามบริบทไทย

งานวิจัยในอนาคต

- 1 ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้เป็นวิถีชีวิต
2. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่นำภูมิปัญญาไทย วิถีไทย เข้ามาบูรณาการเป็นแนวคิด วิธีคิด วิธีปฏิบัติที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนไป
3. การบูรณาการเทคโนโลยีพื้นบ้านกับองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่นำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่น
4. การบูรณาการความรู้ทางคณิตศาสตร์กับอาชีพในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือชีวิตประจำวัน
5. การพัฒนาผู้เรียนด้วยวิธีสอนและรูปแบบการสอนต่างๆ โดยอาศัยงานวิจัยในชั้นเรียน
6. การประเมินผลความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และองค์กรต่างๆ ในการจัดการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)
7. รูปแบบและวิธีสอนที่เสริมสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้คิดเป็น ปรับตัวได้ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถดำรงตนในสังคมปัจจุบันได้ด้วยความเข้าใจทั้งฐานวัฒนธรรม ฐานคิดตามความเป็นไทยและเข้าใจฐานคิดวัฒนธรรมของชนชาติอื่น ยอมรับในความเหมือนและความต่างในเชื้อ

ชาติ ศาสนาและวัฒนธรรมมีทักษะทางสังคม สามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างมีความสุข ความสำเร็จ การวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือในการประเมินคุณลักษณะต่างๆ ของผู้เรียนเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษา

8. รูปแบบการประเมินผลตามสภาพจริงในรายวิชาต่างๆ /การวัดและประเมินผลตามระดับช่วงชั้น

9. การพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวัดและประเมินผล เพื่อให้บุคลากรทางการศึกษาได้ใช้ประโยชน์ การวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ทางการวัดและประเมินผล เพื่อสร้างองค์ความรู้ และนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสังคมไทย

10. การศึกษาพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามบริบทไทย

บทที่ 6

หลักสูตร

ในสาระตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 4 มาตรา 28 ได้กำหนดให้หลักสูตรการศึกษาต้องมีลักษณะหลากหลาย ให้จัดตามความเหมาะสมแต่ละระดับและกลุ่มบุคคล โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ มุ่งพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถ ความดีงามและความรับผิดชอบต่อสังคม ในประเด็นนี้มีงานวิจัยทั้งสิ้น 136 เรื่อง

ผลการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาของงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักสูตร

6.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร มีงานวิจัยทั้งหมด 8 เรื่อง จำแนกตามสาระที่ศึกษาได้เป็น 4 ประเด็น คือ สภาพปัญหาและความต้องการหลักสูตรท้องถิ่น การเตรียมความพร้อมสมรรถภาพที่พึงประสงค์และการจัดทำระบบสารสนเทศ

6.1.1 สภาพปัญหาและความต้องการหลักสูตรท้องถิ่น งานวิจัยในประเด็นนี้มี 3 เรื่อง มีงานวิจัย 1 เรื่องศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนระดับประถมศึกษาพบว่าชุมชนมีความต้องการให้โรงเรียนนำเนื้อหาด้านการเกษตร เช่น การทำนา การทำไร่ นาสวน ผสม สวนผลไม้ มาพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ด้าน การเกษตร สามารถนำความรู้กลับมาช่วยทำงาน ซึ่งเป็นอาชีพของครอบครัวได้ และชุมชนมีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ผู้รู้ในท้องถิ่นยินดีให้ความร่วมมือทั้งการเป็นวิทยากร การเอื้อเพื่อแปลงเกษตรสาธิต และบุคคลในชุมชนยินดีสนับสนุนด้านสื่อ – วัสดุการสอน และเงินสนับสนุน โรงเรียนมีความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในด้านบุคลากร อาคาร สถานที่ สื่อ-วัสดุ แหล่งศึกษาความรู้เพิ่มเติมนอกชั้นเรียนและงบประมาณ ชุมชนและโรงเรียนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนและชุมชนเป็นอย่างดี แนวทางการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น คือ โรงเรียนต้องประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเข้าใจและทราบถึงประโยชน์ของหลักสูตรท้องถิ่น บอกความต้องการของโรงเรียนต่อชุมชนในการร่วมกันพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียนให้มีคุณภาพเพื่อให้ชุมชนเกิดความเชื่อถือ ส่วนงานวิจัยอีก 2 เรื่องศึกษาสภาพและความต้องการด้านการเรียนการสอนรายวิชาออกแบบหลักสูตรศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย พบว่า ทั้งสภาพและความต้องการด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากเกือบทุกด้าน ทั้งด้านวัตถุประสงค์การเรียนการสอน โดยเฉพาะวัตถุประสงค์การส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางการออกแบบ ด้านเนื้อหาวิชา

โดยเฉพาะเนื้อหาการมุ่งเน้นกระบวนการออกแบบที่มีขั้นตอนในการแก้ปัญหา ด้านวิธีการ
 ดำเนินการสอน โดยเฉพาะการให้นักศึกษานำเสนอผลงานการออกแบบและมีการ
 วิพากษ์วิจารณ์ผลงาน และการเรียนการสอนเน้นฝึกผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ สามารถนำความรู้ไป
 ประยุกต์ใช้สร้างสรรค์ ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า สภาพปัจจุบันมีอยู่ในระดับปานกลาง
 แต่มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะต้องการเทคโนโลยีสมัยใหม่มาเป็นเครื่องช่วยใน
 การปฏิรูปการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ความต้องการในการจัดกิจกรรมการพบ
 กลุ่มตามวิธีเรียนทางไกลของนักศึกษาสายสามัญระดับมัธยมศึกษาของศูนย์บริการการศึกษานอก
 โรงเรียน พบว่า มีความต้องการให้นำปัญหาจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมานำเสนอในวันพบ
 กลุ่ม แต่พบว่าผลการปฏิบัติมีน้อย ด้านกิจกรรมที่ครูการศึกษานอกโรงเรียนปฏิบัติ คือ การให้ครู
 การศึกษานอกโรงเรียนเชิญผู้รู้ในท้องถิ่นมาบรรยายในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้าน
 กิจกรรมการพบกลุ่ม คือ การให้ครูจัดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ใน
 ชุมชน และด้านสถานที่พบกลุ่ม คือ อยู่ใกล้แหล่งความรู้ เช่น ห้องสมุดประชาชน

6.1.2 การเตรียมความพร้อม งานวิจัยในประเด็นนี้มี 2 เรื่อง ศึกษาการเตรียมความพร้อมใน
 การจัดหลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์แบบบูรณาการโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของวิทยาลัย
 พยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข พบว่า วิทยาลัยพยาบาลในสังกัด
 สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุขส่วนใหญ่มีการเตรียมความพร้อมในการจัด
 หลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์แบบบูรณาการโดยใช้ชุมชนเป็นฐานทั้ง 3 ด้าน คือ การ
 กำหนดนโยบาย การจัดทำ หลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ สำหรับด้านที่มีการเตรียมความ
 พร้อมมากที่สุดคือการนำหลักสูตรไปใช้โดยจะพบว่าทุกวิทยาลัยมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้
 การเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียน ส่วนด้านที่มีการเตรียมความ
 พร้อมน้อยที่สุดคือ ด้านการจัดทำหลักสูตร โดยเฉพาะมีส่วนน้อยที่ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้
 ในการจัดทำหลักสูตร โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน และเรื่องการเตรียมความพร้อมของชุมชนที่
 ใช้เป็นฐานในการเรียนรู้ของนักศึกษา สำหรับปัญหาการเตรียมความพร้อมพบว่าผู้ที่รับผิดชอบ
 ในการจัดหลักสูตรส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ
 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน นอกจากนี้ยังไม่เคยเข้ารับการอบรม สัมมนาหรือร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ที่
 เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเลย ความพร้อมในการจัดการ
 เรียนการสอนอาชีวศึกษาทางไกล ของกรมอาชีวศึกษา พบว่า ทั้งในภาพรวมและรายด้าน มีความ
 พร้อมอยู่ในระดับปานกลาง

6.1.3 สมรรถภาพที่พึงประสงค์ งานวิจัยในประเด็นนี้มี 3 เรื่อง โดยศึกษาการพัฒนา
 กระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณลักษณะของนักเรียนระดับประถมศึกษาในการสร้างความรู้

ตามแนวคอนสตรัคติวิซึม พบว่า คุณลักษณะของนักเรียนระดับประถมศึกษาในการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิซึม ประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ คือ การกำกับตนเอง ทักษะทางสังคม และทักษะในการสืบสอบ กระบวนการเรียนการสอนที่ ส่งเสริมคุณลักษณะของนักเรียนระดับประถมศึกษาในการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิซึม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ (1) เกิดความขัดแย้งทางปัญญา นักเรียนเกิดความขัดแย้งทางความคิดที่เป็นผลจากความรู้เดิมกับข้อมูลที่รับเข้ามาใหม่ไม่สอดคล้องกัน (2) แสวงหาคำตอบ นักเรียนจัดกลุ่มและดำเนินการค้นหาคำตอบเพื่อลดความขัดแย้งทางปัญญาที่เกิดขึ้น (3) ตรวจสอบความเข้าใจ นักเรียนสร้างความรู้ของตนเองผ่านการเจรจาต่อรองทางสังคม (4) ใช้ความรู้ที่เรียนมา นักเรียนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้วมาใช้ในบริบทอื่น ๆ และพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมการกำกับตนเองและพฤติกรรมที่แสดงทักษะในการสืบสอบส่วนใหญ่อยู่ในระดับควรปรับปรุง หลักสูตรอุตสาหกรรมศาสตรบัณฑิต วิชาเอกออกแบบสิ่งทอ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า จุดเด่นของหลักสูตร คือ หลักสูตรควรมีการปรับปรุงให้ทันสมัยเสมอ คุณลักษณะเด่นของผู้สำเร็จการศึกษา คือ ผู้สำเร็จการศึกษาควรเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือทำหน้าที่เป็นหัวหน้างานหรือผู้ประสานงานได้เป็นอย่างดี ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ เพื่อให้ผู้จบการศึกษาเป็นผู้มีความคิดปะสำหรับอุตสาหกรรมสิ่งทอ ด้านทักษะพิสัย ได้แก่ เพื่อให้ผู้จบการศึกษาสามารถสร้างสรรค์และปรับปรุงงานออกแบบ สิ่งทอให้ทันสมัยอยู่เสมอ ด้านจิตพิสัย ได้แก่ เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณธรรม ระเบียบวินัย ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร สำนึกในจรรยาบรรณ มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ สังคมและสิ่งแวดล้อม มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ มุ่งมั่นพัฒนางานให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ ด้านคุณสมบัติผู้ควรได้รับเลือกเข้าเรียน ต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) หรือผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพสายศิลป์ หรือสายออกแบบ ด้านเนื้อหาสาระที่จัดให้ผู้เรียน ควรมีลักษณะส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้และเห็นคุณค่าของสิ่งทอพื้นถิ่น เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งทอไทย ด้านโครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วยหมวดวิชาศึกษาทั่วไป 30 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะ 90 หน่วยกิต หมวดวิชาเลือกเสรี 10 หน่วยกิต วิชาที่ควรศึกษา ได้แก่ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป: การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม เทคนิคการพัฒนาบุคลิกภาพภาษาอังกฤษ 1 เคมีสิ่งแวดล้อม นันทนาการ หมวดวิชาชีพเฉพาะ : กลุ่มวิชาพื้นฐาน : เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ , กลุ่มวิชาชีพบังคับ : หลักการวาดภาพร่างเพื่อการออกแบบ, กลุ่มวิชาชีพเลือก : การออกแบบเส้นด้าย และหมวดวิชาเลือกเสรี: การดำเนินธุรกิจทางสิ่งทอ การจัดประสบการณ์วิชาชีพ ควรมีการจัดประชุมสัมมนาหรือเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านออกแบบสิ่งทอมาบรรยายให้ความรู้แก่นักศึกษา เทคนิคการสอน การสอนแบบเน้นกระบวนการปฏิบัติจริง และ ด้านวัตถุประสงค์การประเมินผลการเรียนการสอน ด้านพุทธิพิสัย ควรประเมินว่า มีความรู้และความสามารถวางแผน

คิด วิเคราะห์ เพื่อสร้างสรรค์และปรับปรุงผลงานออกแบบสิ่งทดแทน ด้านทักษะพิสัย มีความสามารถในการนำเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบสิ่งทอ ด้านจิตพิสัย มีความสำนึกในจรรยาบรรณ มีความรับผิดชอบต่อนักที่ สังคม และสิ่งแวดล้อม ด้านหลักการวัดและประเมิน การประเมินผลควรเป็นไปตามเกณฑ์ทางวิชาการโดยพิจารณาทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ส่วนเครื่องมือสำหรับใช้ในการวัดและประเมินผล คือ การสอบภาคปฏิบัติ และเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน คือ คู่มือพัฒนาการเฉพาะตัวของนักศึกษาพิจารณาเป็นรายบุคคล

6.1.4 การจัดทำระบบสารสนเทศ งานวิจัยในประเด็นนี้มี 1 เรื่อง โดยศึกษาการจัดทำผลการเรียนตลอดหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อใช้ในการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาระบบใหม่ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการ 1) จัดทำเอกสารเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาระบบใหม่และเอกสารเกี่ยวกับการคำนวณค่าผลการเรียนเฉลี่ยและลำดับผลการเรียนเฉลี่ย เผยแพร่ในโรงเรียน 2) จัดอบรมบุคลากรในโรงเรียนให้ได้รับความรู้ความเข้าใจการจัดทำค่าผลการเรียนเฉลี่ยและลำดับผลการเรียนเฉลี่ย 3) วางแผนงานและปฏิทินปฏิบัติงานในการจัดทำค่าผลการเรียนเฉลี่ยและลำดับผลการเรียนเฉลี่ย 4) แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดทำค่าผลการเรียนเฉลี่ยและลำดับผลการเรียนเฉลี่ย 5) กำหนดผลการเรียนเฉลี่ยและลำดับผลการเรียนเฉลี่ย โดยใช้โปรแกรมบริหารโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา 6) ผู้บริหารโรงเรียนกำกับติดตามให้ครูส่งผลการเรียนตามกำหนดเวลาและสนับสนุนให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ สำหรับปัญหาในการจัดทำผลการเรียนที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ 1) ครูอาจารย์ส่วนใหญ่ขาดความสนใจและไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การคัดเลือกระบบใหม่ 2) เจ้าหน้าที่ทะเบียน-วัดผลไม่มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ 3) การเตรียมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องยังไม่เพียงพอ

6.2 การพัฒนาหลักสูตร มีงานวิจัยทั้งหมด 49 เรื่อง มีการพัฒนาหลายลักษณะ ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรม หลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรวิชาชีพ จำแนกตามระดับการศึกษาได้เป็นการพัฒนาหลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา หลักสูตรนอกระบบและหลักสูตรฝึกอบรม ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของงานวิจัยทุกระดับ พบว่า คล้ายคลึงกันคือจะเริ่มจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานนำไปกร่างหลักสูตร โดยเน้นให้ผู้เรียนหรือชุมชนหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการนำหลักสูตรที่ได้ไปทดลองใช้เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์ ผลการทดลองใช้ของทุกหลักสูตร ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นหรือเท่ากับเกณฑ์ที่กำหนด และมีแนวโน้มให้ความสำคัญ

กับเด็กที่มีความบกพร่องและหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น รวมทั้งให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นการเตรียมการ ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาสร้างความตระหนักในการจัดทำสาระของหลักสูตร แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร พัฒนาบุคลากร จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ และจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ ปัญหาที่พบ ได้แก่ ครูผู้สอนบางส่วนขาดการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ฝ่ายแผนงานของสถานศึกษาขาดการประสานงานในการเก็บข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ตลอดจนข้อมูลบางส่วนไม่เป็นปัจจุบัน 2) ขั้นการดำเนินการ สถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยบุคลากรในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทุกคน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา แล้วครูผู้สอนจัดทำสาระของหลักสูตร โดยกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค กำหนดเวลา จำนวนหน่วยกิต จัดทำคำอธิบายรายวิชา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ ออกแบบการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษากำหนดการวัดผล ประเมินผล ตลอดจนออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปัญหาที่พบ ได้แก่ ครูผู้สอนบางส่วนขาดความเข้าใจที่ชัดเจนในการกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การกำหนดโครงสร้างของหลักสูตร การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่กำหนดขึ้น ตลอดจนการจัดการเรียนรู้ขาดการบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้และงบประมาณด้านสื่อการเรียนรู้ไม่เพียงพอ 3) ขั้นการนิเทศและติดตามผล บุคลากรของสถานศึกษาได้รับการนิเทศและติดตามผลจากฝ่ายวิชาการและศึกษานิเทศก์ ไม่พบปัญหาการนิเทศติดตามผล สำหรับโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม มี 8 องค์ประกอบ คือ (1) ปัญหา/ความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร (2) หลักการเป้าหมาย (3) เนื้อหาสาระ (4) กิจกรรม (5) การประเมินผล (6) แผนปฏิบัติการ (7) คู่มือฝึกอบรม (8) คู่มือฝึกประสบการณ์

6.2.1 การพัฒนาหลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน งานวิจัยระดับนี้มี 36 เรื่อง โดยเป็นการพัฒนาหลักสูตรระดับประถมศึกษา 13 เรื่อง ประกอบด้วยการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเสมียนนารี กรุงเทพมหานคร และศึกษาผลสัมฤทธิ์และเจตคติของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามหลักสูตรพร้อมทั้งประเมินความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองต่อกิจกรรมตามหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง นครปฐมบ้านเรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่องการทำเทียนเจล การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์ป่าชายเลน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นโยบายทางการศึกษาของประเทศต้องการให้

สถาบันการศึกษา องค์กรต่างๆ และชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยให้จัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์อาหารจากกล้วย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการตระหนักรู้ตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นงานหัตถกรรมพื้นบ้านการทำมีดประเก้อมเงินของชุมชนบ้านสอ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่เอื้อต่อการพัฒนาการเลี้ยงโคนม : กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี การพัฒนาหลักสูตรมัลติเทคนิคน้อยงานไม้แกะสลักและงานไม้สำหรับหมู่บ้านหัตถกรรมไม้และแกะสลักบ้านถวายเป็นกรณีศึกษาโรงเรียนบ้านต้นแก้ว อำเภอบางคนที จังหวัดเชียงใหม่ ในรูปแบบโรงเรียนเข้าเป็นแนวร่วมกับชุมชน การพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา และมีงานวิจัย 10 เรื่อง ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นหลักสูตรท้องถิ่นระดับปฐมวัย หลักสูตรกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพในระดับประถมศึกษา และกลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยีในระดับมัธยมศึกษา งานวิจัย 4 เรื่อง พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีงานวิจัยที่พัฒนาหลักสูตรสร้างเสริมความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการจัดการกับอารมณ์ตนเอง สำหรับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นด้านการวางแผนเพื่อพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเทคนิคการสอนความคิดสร้างสรรค์สำหรับครูประถมศึกษา เป็นการพัฒนาหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย 8 เรื่อง ประกอบด้วย การดำเนินงานและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา การพัฒนาหลักสูตรการปลูกพืชผักสวนครัว ตามสภาพแวดล้อมระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการอนุรักษ์โบราณสถานวัตถุ อำเภอรูทอง สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการทำผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าวสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การนวดไทย สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาอังกฤษเรื่องการสอนวิชาภาษาอังกฤษโครงการระดับมัธยมศึกษาสำหรับครูในกลุ่มสหวิทยาเขตเมืองสิงห์ จังหวัดกาญจนบุรี การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแก่นนำสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาหลักสูตรวิชาเลือกโดยใช้ เนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคเหนือตอนบน สำหรับนักเรียนในภาคเหนือตอนบน พบว่า ชั้นที่ 1 ประชุมปฏิบัติการผู้เกี่ยวข้อง

คัดเลือกภูมิปัญญา คัดเลือกรายวิชาเลือกที่มีอยู่เพื่อปรับใช้ให้ สอดคล้องกับภูมิปัญญาที่
คัดเลือกไว้ ถ้าไม่มีรายวิชาที่คัดเลือกใดสอดคล้องให้ปรับใช้ในวิชา โครงการ ชั้นที่ 2 พัฒนา
หลักสูตรวิชาเลือก แผนการสอน และสื่อฯ โดยใช้การปฏิบัติงานแบบ มีส่วนร่วม ชั้นที่ 3 ใช้และ
ประเมินหลักสูตรฯ ใช้หลักสูตรรายวิชาที่จัดทำขึ้นให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ ชั้น
ที่ 4 ปรับปรุงหลักสูตรตามข้อเสนอแนะ

6.2.2 การพัฒนาหลักสูตรระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา งานวิจัยระดับนี้มี 7
เรื่อง ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2540 สาขาวิชา
ช่างก่อสร้างในวิทยาลัยเทคนิค เขตการศึกษา 9 การพัฒนาหลักสูตร การเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการ
สื่อสารธุรกิจตามหลักการจัดการศึกษาแบบเน้นผลการเรียน สำหรับนักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจ
วิชาเอกภาษาอังกฤษธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล การสร้างวิชาทักษะชีวิตเพื่อพัฒนา
สุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นผู้นำสำหรับ
นักศึกษาพยาบาล ให้มีผลสัมฤทธิ์ เจตคติ และมีพฤติกรรมความเป็นผู้นำ การพัฒนาหลักสูตรครู
นักวิจัยในชั้นเรียนสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มีการพัฒนาสาระหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ
ในการวิจัย สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ และมีการศึกษากรอบแนวคิดเพื่อพัฒนาหลักสูตร
ประกาศนียบัตรพื้นฐานวิชาชีพเทคนิค 1 ปี ในวิทยาลัยชุมชน

6.2.3 หลักสูตรนอกระบบ งานวิจัยระดับนี้มี 6 เรื่อง ประกอบด้วย การพัฒนา
หลักสูตรวิชาชีพอย่างมีส่วนร่วมสำหรับผู้ใหญ่นอกโรงเรียน การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม :
การเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อพัฒนาความสามารถ
ในการจัดการกับความขัดแย้งของตำรวจชุมชน การดำเนินงานจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชน ระดับ
อนุปริญญา พุทธศักราช 2545 การพัฒนาหลักสูตรอบรมผู้ประกอบการเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กที่มี
ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปฐมวัย การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการ
วิจัยในชั้นเรียนสำหรับครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย

6.3 การใช้หลักสูตร มีงานวิจัยทั้งหมด 16 เรื่อง จำแนกตามระดับการศึกษาได้เป็น การใช้
หลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา

6.3.1 การใช้หลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน งานวิจัยระดับนี้มีทั้งหมด 7 เรื่อง โดยเป็น
การใช้หลักสูตรระดับประถมศึกษาจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ การใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา
พุทธศักราช 2540 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ 1) มีการวางแผนการใช้หลักสูตรโดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการจัด
กิจกรรมให้สอดคล้องเหมาะสมกับวัย ความสนใจ ความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล

ของเด็ก และมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การอบรมเลี้ยงดูและการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กได้พัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้อง 2) มีการเตรียมบุคลากรโดยจัดครูที่มีประสบการณ์เข้าสอน อัตราส่วนครูต่อเด็กเป็น 1: 21-30 คน และได้ส่งครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร มีการเตรียมผู้ปกครองให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรด้วยการปฐมนิเทศผู้ปกครอง 3) เอกสารและคู่มือประกอบหลักสูตร ที่จัดให้กับครูได้แก่ หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ และคู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (อายุ 3-6 ปี) ของกรมวิชาการ 4) มีการจัดบริการสื่อ เครื่องเล่นและวัสดุอุปกรณ์โดยผู้บริหารโรงเรียนให้ครูประจำชั้นเป็นผู้สำรวจสื่อ เครื่องเล่นและวัสดุอุปกรณ์ประกอบการจัดกิจกรรม แล้วรายงานผลต่อผู้บริหารโรงเรียน ด้วยการพิจารณาความสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก 5) การจัดอาคารสถานที่และการใช้แหล่งวิทยาการในท้องถิ่น มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการนำหลักสูตรไปใช้โดยคำนึงถึงบรรยากาศในการเรียนรู้ ความสะอาดความปลอดภัยและความพร้อมของอาคารสถานที่ และมีการนำแหล่งวิทยาการจากภายนอกท้องถิ่นมาใช้ประกอบการจัดกิจกรรม 6) มีการดำเนินการนิเทศและติดตามผล และ 7) การประชาสัมพันธ์หลักสูตร มีการชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตรให้ผู้ปกครองทราบในเรื่องแนวทางและวิธีการดำเนินการจัดกิจกรรม ด้านการดำเนินงานการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร สภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนนำร่องและ โรงเรียนเครือข่ายระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร พบว่า 1) สภาพการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนทั้ง 4 ด้านโรงเรียนให้ความสำคัญและปฏิบัติในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ คือ การดำเนินการตาม หลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรและงบประมาณ และการดำเนินการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน และมีการให้ความสำคัญและปฏิบัติมากที่สุดจำนวน 2 ข้อ คือ การจัดทำหลักสูตรโดยเน้นให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และการส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ปัญหาที่พบ โรงเรียนให้ความสำคัญและปฏิบัติในระดับน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรที่เน้นคุณลักษณะของผู้เรียนดังกล่าว ในข้อ 1) นอกจากนี้การจัดอบรมครูเพื่อทำหน้าที่ในการจัดทำหลักสูตร การจัดระบบนิเทศภายในเพื่อพัฒนาบุคลากรและการเรียนการสอน การจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาบุคลากรให้รับกับหลักสูตร การจัดทำจุดประสงค์การเรียนรู้ การศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อและประเมินคุณภาพมาตรฐานสื่อ ก็ให้ความสำคัญในระดับน้อยด้วย การนำกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการเลี้ยงโคนมไปประยุกต์ใช้ในต่างบริบท พบว่า 1) โรงเรียนและชุมชนทั้ง 4 แห่ง มีศักยภาพและความต้องการเพียงพอที่จะจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ในด้านสภาพและปัญหาของชุมชนและโรงเรียน ความต้องการ

และความพร้อมของโรงเรียนและชุมชนในด้านทรัพยากรและด้านจิตใจ รวมทั้งความสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชนและบุคลากรในโรงเรียน 2) ในด้านเนื้อหาที่ควรนำมาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า เนื้อหาที่สมควรนำมาจัดหลักสูตรท้องถิ่นแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มดังนี้ กลุ่มเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร คือ เรื่องข้าวซ้อมมือของโรงเรียนวัดสมานกิจและเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ของโรงเรียนจอมราช และกลุ่มเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมประเพณี คือ เรื่อง เครื่องจักสานต้นโพธิ์ของโรงเรียนชุมชนวัดใหญ่ต้นโพธิ์ และเรื่องศิลปวัฒนธรรมชายไทยตะนาวศรีของโรงเรียนบ้านนาโคบอน และเป็นการใช้หลักสูตรระดับมัธยมศึกษา 2 เรื่อง ได้แก่ ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรภาษาอังกฤษของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาด้านขาดงบประมาณในการจัดหาบุคลากรภายนอกมาช่วยสอน แก้ไขโดยประชาสัมพันธ์ขอความช่วยเหลือจากผู้ปกครอง ครูผู้สอนหลักสูตรภาษาอังกฤษมุ่งเน้นให้นักเรียนสอบเข้ามหาวิทยาลัยมากกว่ามุ่งเน้นให้นักเรียนมีความสามารถในการสื่อสาร แก้ไขโดยครูผู้สอนปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องทั้งมุ่งเน้นเข้ามหาวิทยาลัยและเพื่อการสื่อสาร สภาพปัญหาและแนวทางการจัดหลักสูตรและการสอนวิชางานช่างพื้นฐานชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า จำนวนเอกสารด้านหลักการของโรงเรียนส่วนใหญ่มีไม่เพียงพอ การพัฒนาหลักสูตรเน้นให้สอดคล้องตามสภาพชีวิตจริง เศรษฐกิจและสังคมท้องถิ่น โรงเรียนส่วนใหญ่มีความพร้อมในการเปิดสอนงานไฟฟ้า สภาพการจัดการเรียนการสอนเป็นทักษะกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เรียน สถานที่เรียนและฝึกปฏิบัติส่วนใหญ่ใช้โรงฝึกงานของโรงเรียน สื่อการสอนส่วนใหญ่จัดทำขึ้นเองยังมีจำนวนไม่เพียงพอ วิธีสอนที่ครูใช้มากที่สุดคือ แบบสาธิตและการบรรยายโดยใช้ใบงาน การศึกษาการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นของผู้บริหารโรงเรียนกรมสามัญศึกษา พบว่า มีการดำเนินการในระดับปานกลาง

6.3.2 การใช้หลักสูตรระดับอาชีวศึกษา งานวิจัยระดับนี้มีเพียง 3 เรื่อง ได้แก่ การจัดการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า หลักสูตรที่โรงเรียนใช้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายทางการศึกษา โรงเรียนได้นำหลักสูตรมาปรับใช้ได้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นและโรงเรียน เนื้อหาวิชาของหลักสูตรทางวิชาชีพทำให้ผู้เรียนได้รับการปฏิบัติจริง แต่เนื้อหาวิชาของวิชาพื้นฐานบางวิชาไม่สอดคล้องกับหลักสูตรทางวิชาชีพ การจัดการครูเข้าสอนทำได้ตรงตามวุฒิทางการศึกษา และความถนัดทางวิชาชีพระบบการปฏิบัติงานและการทำทะเบียนการจบ หลักสูตรมีความคล่องตัว มีการประสานงานที่ดีภายในโรงเรียนโดยมีหัวหน้าหมวดวิชาชีพเป็นหลัก แต่ขาดการติดตามงานจากฝ่ายบริหารทุกระดับ การให้นักเรียนได้ฝึกงานตามสถานประกอบการหรือการทำโครงการอาชีพอย่างน้อย 360 คาบ ตลอดหลักสูตรทำได้

ดี มีการเน้นย้ำการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางวิชาชีพ ปัจจัยที่เป็นโอกาสสำหรับการจัดการศึกษาระดับนี้ คือ การมีพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 การขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 9 ปี นโยบายกองทุนกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา ความเชื่อมั่นและความไว้วางใจของผู้ปกครอง โอกาสได้ทำงาน การคัดเลือก ผู้เรียนด้วยตนเองของครูผู้สอน จำนวนของผู้เรียนที่ต้องการเรียนต่อในระดับ ปวช. ของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีมากขึ้นทุกปี การประเมินการใช้หลักสูตร ปวช. ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลพบว่า ดำเนินการอย่างครบถ้วน ผู้สอนปรับปรุงเนื้อหาให้เหมาะกับนักเรียน

6.3.3 การใช้หลักสูตรระดับอุดมศึกษา งานวิจัยระดับนี้มีทั้งหมด 9 เรื่อง ได้แก่ การพัฒนาแผน กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนทางครุศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ พบว่า จุดแข็งจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางครุศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ คือ อาจารย์มีความรู้และประสบการณ์ มีความเป็นเครือข่าย นักศึกษาส่วนมากเป็นคนในท้องถิ่น จุดอ่อน คือ อาจารย์มีภาระงานหลายด้าน นักศึกษามีพื้นฐานความรู้ต่ำ ส่วนที่เป็นโอกาสของสถาบันราชภัฏ คือ นักเรียนมีความต้องการเข้าศึกษามากขึ้น อุปสรรค คือ อัตราการบรรจุอาจารย์ การใช้เทคโนโลยีและการบริหารจัดการ กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในคณะครุศาสตร์ ประกอบด้วยกลยุทธ์ 7 ด้าน คือ กลยุทธ์ด้านอาจารย์ กลยุทธ์ด้านนักศึกษา กลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการ กลยุทธ์ด้านปัจจัยและสิ่งแวดล้อม ความสะดวกพื้นฐาน กลยุทธ์ด้านหลักสูตร กลยุทธ์ด้านกระบวนการเรียนการสอน และกลยุทธ์การสร้างความสำเร็จของอาจารย์ และการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ ซึ่งกลยุทธ์แต่ละด้านมีกลวิธีที่สำคัญคือ การเพิ่มการเชิดชูเกียรติและให้รางวัลแก่อาจารย์ทางด้านการสอน การปรับพื้นฐานความรู้ นักศึกษา การปฏิรูปการบริหารจัดการคณะครุศาสตร์ให้มีความคล่องตัว การจัดตั้งศูนย์สื่อวัสดุ อุปกรณ์และคอมพิวเตอร์ การจัดหลักสูตรที่หลากหลาย จัดตั้งศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนและการสร้างความตระหนักในการทำงานเป็นทีม แนวทางการเร่งรัดการสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า องค์ประกอบที่ทำให้ให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร สำเร็จการศึกษาล่าช้ากว่าที่หลักสูตรกำหนด ได้แก่ การปฏิบัติตัวของนักศึกษา การเอาใจใส่ของอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษาทั่วไป และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ การค้นคว้าแบบอิสระเกี่ยวกับการวางแผนการเรียน และการทำวิจัยของนักศึกษา การใช้หลักสูตรสถาบันราชภัฏ พุทธศักราช 2543 สาขาวิชาศิลปะศาสตร์ในระดับปริญญาตรี สถาบันราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ พบว่า สถาบันราชภัฏส่วนใหญ่เตรียมบุคลากรโดยประชุมทำแผนแนวปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตร จัดอาจารย์เข้าสอนตามความสามารถ ความถนัด ประสบการณ์ของอาจารย์ จัดตารางสอนคำนึงถึงความเหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชาที่แตกต่างกัน

จัดแผนการเรียนวิชาการศึกษาทั่วไปให้เรียนภายใน 4 ภาคเรียนแรก จัดบริการวัสดุหลักสูตรให้การสนับสนุนอาจารย์ใช้และผลิตสื่อการสอน โดยใช้เทคโนโลยีและแหล่งค้นคว้า IT จัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ แก่ผู้ใช้หลักสูตรด้านปัญหา พบว่า สถาบันมีจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ ขาดห้องเรียนเฉพาะ ขาดการนิเทศติดตามผลหลักสูตรที่ต่อเนื่อง ขาดการวางแผนการประชาสัมพันธ์ หลักสูตรอย่างเป็นระบบ มีการจัดตั้งศูนย์วิชาการเฉพาะในบางสถาบัน และขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร สถาบันราชภัฏส่วนใหญ่ได้วางแผนการเปลี่ยนหลักสูตรไปสู่การสอน อาจารย์ได้รับการสนับสนุนให้จัดทำแผนการสอนและออกสารประกอบการสอน อาจารย์แจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักศึกษาทราบเสมอ ไม่มีการจัดสอนเสริม อาจารย์ใช้วิธีวัดและประเมินผลการเรียนรู้หลายวิธีประกอบกัน ด้านปัญหาพบว่าขาดคู่มืออาจารย์และหนังสือเรียน นักศึกษามีพื้นฐานความรู้แตกต่างกันมาก อาจารย์ผู้สอนขาดทักษะในการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ และอาจารย์ผู้สอนมีความเข้าใจรายวิชาการศึกษาทั่วไปที่เป็นลักษณะบูรณาการน้อย การใช้โครงการฝึกสอนของคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลพบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง การทำกิจกรรมหลักสูตรของนักศึกษาวิทยาลัยสาธาณสุขพบว่า มีส่วนทำให้นักศึกษาเกิดความสามัคคีและได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม การประเมินการใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงพบว่า การเปลี่ยนหลักสูตรไปใช้สอน มีการทำแผนการสอน วางแผนการใช้อยู่ในระดับมาก

6.4 การประเมินหลักสูตร มีงานวิจัยทั้งหมด 63 เรื่อง จำแนกตามระดับการศึกษา ได้เป็น การประเมินหลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษา และการศึกษานอกระบบ งานวิจัยเหล่านี้ส่วนใหญ่อาศัยแบบจำลองของชิปปี้ (CIPP Model) เป็นกรอบในการประเมิน ดังนี้ 1) ประเมินบริบท ได้แก่ วัตถุประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตร 2) ประเมินปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ บุคลากร อุปกรณ์การเรียนการสอน ตำราเรียน สถานที่เรียน และปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนการสอน 3) ประเมินกระบวนการ ได้แก่ ด้านการบริการ กระบวนการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดและประเมินผล 4) การประเมินผลผลิต ได้แก่ คุณสมบัติของผู้จบการศึกษา และความพึงพอใจของผู้ใช้ งานวิจัยด้านการประเมินมีแนวโน้มที่ใช้วิธีการเชิงระบบเกี่ยวกับการประเมินปัจจัยเบื้องต้น การประเมินกระบวนการ การประเมินผลลัพธ์ โดยใช้กระบวนการใหม่เกี่ยวกับการประเมิน คือ ดำเนินการอย่างเป็นระบบที่ต่อเนื่อง ทันสมัย ทันการเปลี่ยนแปลง สนองตอบความต้องการของสังคม และความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

6.4.1 การประเมินหลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน งานวิจัยระดับนี้มี 3 เรื่อง ได้แก่ การประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ในปี

การศึกษา 2545 พบว่า 1) สถานศึกษาส่วนใหญ่มีความพร้อมด้านบุคลากรในกลุ่มสาระ 3 อันดับแรก คือ ภาษาไทย สังคมศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม และสุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระที่สถานศึกษาขาดความพร้อมคือ ภาษาต่างประเทศ ศิลปะและคณิตศาสตร์ และสิ่งที่สถานศึกษาดำเนินการในระดับมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการ/วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนและการจัดครูเข้าสอนตรงตามความรู้ความสามารถ 2) ผู้บริหารเห็นว่า บุคลากรในสถานศึกษามีความเข้าใจหลักสูตรสถานศึกษาในระดับมาก ครูได้จัดกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ในระดับมาก 3 อันดับแรก คือ จัดกิจกรรมการสอนโดยสอดคล้องคุณธรรมจริยธรรม ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงและจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) ชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้คือ ให้การสนับสนุนด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ เป็นวิทยากรและเป็นสถานที่ศึกษาดูงาน ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนมี 12 ด้าน คือ 1) โครงสร้างองค์กร ได้แก่ การกำหนดบทบาทหน้าที่และการประสานงาน 2) เทคโนโลยีองค์การ ได้แก่ เทคโนโลยีเพื่อการดำเนินงานและประสานงาน 3) วัฒนธรรมองค์การ ได้แก่ การถ่ายทอดวัฒนธรรมด้วยการอบรมบุคลากร 4) บรรยากาศองค์การ ได้แก่ การทำงานเป็นทีมสัมพันธ์ 5) การรับรู้ของบุคลากร ได้แก่ การรับรู้ในบทบาทหน้าที่และกฎระเบียบ 6) ทักษะ-คติและค่านิยมของบุคลากร ได้แก่ ความมุ่งมั่นจริงจังต่อความสำเร็จของงาน 7) บุคลิกภาพของบุคลากร ได้แก่ บุคลิกภาพที่เหมาะสมกับหน้าที่ 8) การเรียนรู้ของบุคลากร ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 9) การจูงใจของบุคลากร ได้แก่ การมอบหมายงานที่เหมาะสมกับบุคคล 10) การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ ได้แก่ ความสอดคล้องระหว่างเป้าหมายกับทรัพยากร 11) การกำหนดกลยุทธ์ ได้แก่ การจัดทำวัตถุประสงค์สอดคล้องกับเป้าหมาย 12) การปฏิบัติตามกลยุทธ์ ได้แก่ การเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและกำกับตรวจสอบการใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์ การประเมินงานเฝ้าระวังและส่งเสริมทันตสุขภาพโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาพบว่ามีการดำเนินงานในระดับมาก การประเมิน ประสิทธิภาพของศูนย์บรมเด็กก่อนก่อนเกณฑ์ในวัด พบว่าประสิทธิภาพตามความเห็นของครูพี่เลี้ยงและผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก

6.4.2 การประเมินหลักสูตรระดับอาชีวศึกษา งานวิจัยระดับนี้มี 6 เรื่อง ได้แก่ การประเมินผลการใช้หลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการท่องเที่ยว ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2536 ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า 1) ด้านบริบท ผู้บริหารและอาจารย์มีความเห็นต่อจุดมุ่งหมาย โครงสร้าง และเนื้อหาของหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมน้อย ส่วนนักศึกษาว่ามีความเหมาะสมมาก 2) ด้านปัจจัยนำเข้า ผู้บริหารและอาจารย์มีความเห็นต่อ

คุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอนว่าเหมาะสมมาก คุณลักษณะของผู้เรียน สื่ออุปกรณ์การสอนและสภาพแวดล้อมในการเรียนเหมาะสมน้อย ส่วนนักศึกษามีความเห็นว่าเป็นเหมาะสมมาก 3) ด้านกระบวนการเรียนการสอน ผู้บริหารมีความเห็นว่าเป็นเหมาะสมน้อย อาจารย์เห็นว่าเป็นเหมาะสมมาก ส่วนนักศึกษาเห็นว่าเป็นเหมาะสมมากที่สุด 4) ด้านผลผลิต ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวและผู้บังคับบัญชาให้ความคาดหวังต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาสูงมาก โดยเฉพาะความมีจริยธรรม คุณธรรม และความสามารถในวิชาชีพ โดยเฉพาะด้านการใช้ภาษาต่างประเทศ ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการฝึกสอนของนักศึกษาสายครุระดับปริญญาตรี ณ ศูนย์กลางสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า นักศึกษาฝึกสอนมีความคิดเห็นว่าการดำเนินการฝึกสอนอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางและมาก การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาช่างยนต์ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลส่วนกลาง พบว่า โครงสร้างหลักสูตร คุณลักษณะของอาจารย์ นักศึกษามีความเหมาะสมระดับมาก ส่วนงบประมาณสื่อการสอนและการบริหารการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

6.4.3 การประเมินหลักสูตรระดับอุดมศึกษา งานวิจัยระดับนี้มี 38 เรื่อง ได้แก่ การประเมินการจัดการเรียนการสอนตามโครงการสอนแบบจุลภาค ภาควิชามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า การดำเนินการสอนได้เหมาะสมมาก คือ กำหนดให้นักเรียนผ่านกระบวนการเรียนก่อนเรียน การจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย การบรรยาย การประชุมกลุ่มย่อย และการฝึกทักษะทางการสอน ฝึกการประเมินตนเองหลังฝึกปฏิบัติ ทักษะการสอน การฝึกปฏิบัติทักษะการสอนมีความเหมาะสมและให้ประโยชน์มาก ได้แก่ การเตรียมความพร้อมของนักศึกษาโดยการ Pre-Conference ก่อนฝึกปฏิบัติทักษะการสอน ขณะฝึกปฏิบัติอาจารย์นิเทศจะสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการสอน บันทึกวิธีทัศน์ และทำการประเมินตนเองหลังการฝึกปฏิบัติทักษะการสอนสิ้นสุดลง และการ Post-Conference กับอาจารย์นิเทศหลังการฝึกปฏิบัติทักษะการสอน มีการประเมินผลการสอน จากการประเมินการฝึกทักษะการสอน ผลงานต่าง ๆ โดยไม่มีการสอบ ผลการเรียนเป็น A, B+, B, C+, C, D+, D และ F ให้อาจารย์นิเทศในสายวิชานั้นเป็นผู้ประเมิน การประเมินการจัดกิจกรรมพิเศษ 20% ให้แต่ละสายวิชากำหนด นำหนักคะแนนเอง

การพัฒนากลยุทธ์การจัดการหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ในประเทศไทย พบว่า สภาพการจัดการหลักสูตร M.B.A ของมหาวิทยาลัยของรัฐมีความพร้อมทั้งคณาจารย์ อาคารสถานที่และงบประมาณ มีความได้เปรียบทางด้านทุน ค่าใช้จ่ายรวมเฉลี่ยเพื่อการศึกษาตลอดหลักสูตรของนักศึกษาหลักสูตร M.B.A ของมหาวิทยาลัยของรัฐเท่ากับ 326,326 บาท และมหาวิทยาลัยของเอกชนเท่ากับ 398,972 บาท ส่วนกลยุทธ์การจัดการหลักสูตร M.B.A ในประเทศไทยโดยทั่วไปควรจะใช้กลยุทธ์ระดับองค์กรแบบรักษาเสถียรภาพ กลยุทธ์ระดับการ

แข่งขันควรรพยายามเพิ่มจำนวนนักศึกษามากขึ้นและมีการใช้อาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก
ร่วมกันอย่างเต็มที่เพื่อให้ได้ต้นทุนต่อหน่วยต่ำ ควรเน้นสร้างภาพพจน์ของหลักสูตรเพื่อให้เกิด
ความ

แตกต่าง กลยุทธ์เฉพาะของมหาวิทยาลัยของรัฐ ควรพัฒนาอาจารย์ประจำและเน้นคุณภาพของ
มหาบัณฑิต ส่วนกลยุทธ์เฉพาะของมหาวิทยาลัยของเอกชนควรเน้นการตลาดเชิงรุกทั้งระดับ
มหาวิทยาลัยและหลักสูตรใช้กลยุทธ์สถานที่ตั้งเป็นหลัก เน้นการให้บริการของเจ้าหน้าที่แก่
นักศึกษาเพิ่มและพัฒนาอาจารย์ประจำ

สภาพและปัญหาการจัดการสังเกตและฝึกปฏิบัติงานครูของศูนย์ปฏิบัติการฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า การจัดกิจกรรมเพื่อ
เตรียมการก่อนการสอนและการจัดกิจกรรมระหว่างการสอน จำนวนนิสิตที่เหมาะสมภายใต้การ
ดูแลควรเป็น 1-3 คน และไม่เกิน 6 คน การจัดกิจกรรมให้นิสิตรายการที่ควรจัดมากที่สุด คือ ให้
นิสิตศึกษาเอกสารประเมินผลการเรียนและจัดป้ายนิเทศ การประเมินหลักสูตรสาขาวิชาอนุบาล
ศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ลักษณะโครงสร้างของ
หลักสูตรเป็นแบบรายวิชาที่มุ่งเน้นการพัฒนาวิชาการ ประสบการณ์การเรียนรู้มุ่งเน้นเนื้อหาทฤษฎี
และการปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียนมีโอกาสในการประยุกต์ใช้ความรู้ด้านเนื้อหา ทฤษฎี และทักษะการ
ปฏิบัติในลักษณะบูรณาการเพื่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้และทักษะการสื่อสารที่นำไปใช้ในการ
แก้ปัญหาและสร้างองค์ความรู้ใหม่ ให้ผู้เรียนมีอำนาจและอิสระในการตัดสินใจ และมีส่วนร่วมใน
การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง มีระบบการพัฒนาหลักสูตรที่ตรวจสอบได้ทั้งในระดับปฏิบัติและ
นโยบายเพื่อให้เกิดการปรับปรุงหลักสูตรอยู่เสมอ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องมี
ส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามวิถีทางที่เป็นประชาธิปไตย การเปรียบเทียบความ
จำเป็นและประสิทธิภาพในการผลิตบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยระหว่าง
โปรแกรมการศึกษาแบบปกติ และโครงการเร่งรัดการผลิตและพัฒนาบัณฑิต ระดับปริญญาตรี
พบว่า โครงการ รพค. และโปรแกรมการศึกษาแบบปกติมีประสิทธิภาพในการผลิตบัณฑิตอยู่ใน
ระดับสูง โครงการ รพค. มีประสิทธิภาพในการผลิตบัณฑิตต่ำกว่าโปรแกรมการศึกษาแบบปกติแต่
มีประสิทธิภาพในระดับองค์กร คือ ค่าร้อยละของจำนวนบัณฑิตที่ประกอบอาชีพครูสูงกว่า
โครงการ รพค. มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาการผลิตบัณฑิต โดยเน้นที่ผลการเรียนและการสำเร็จ
การศึกษาตามกำหนดของนิสิต ขณะที่โปรแกรมการศึกษาแบบปกติต้องเน้นให้บัณฑิตเลือกที่จะ
ประกอบอาชีพครูมากยิ่งขึ้น สภาพการพัฒนาหลักสูตรมหาวิทยาลัยขอนแก่น กลุ่มวิชา
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พบว่า ในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีหลักสูตรทุกระดับ

รวม 49 สาขาวิชา การจัดทำเอกสารหลักสูตรมีความแตกต่างกัน ด้านคำศัพท์ในหลักสูตร ภายใต้กรอบปรัชญา เป้าหมาย วัตถุประสงค์

ด้านความเคลื่อนไหวของหลักสูตร พบว่า ช่วงของการดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรส่วนใหญ่ โดยเฉพาะหลักสูตรมหาบัณฑิตในคณะศึกษาศาสตร์ ไม่ได้ปรับปรุงตามกำหนดเท่าที่ควรจะเป็น คือ ทุกๆ 5 ปี ด้านการใช้หลักสูตร พบว่า มีปัญหาที่หลากหลายทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอนและการบริหารบุคลากร การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ความต้องการใช้หลักสูตรทุกระดับวิชาที่จัดไว้ในหลักสูตรเป็นที่ต้องการ มีประโยชน์ องค์กรประกอบเบื้องต้นของหลักสูตรเหมาะสมและสอดคล้อง สภาพการใช้หลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล การศึกษาของอาจารย์ผู้สอนเป็นที่พอใจ และผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิต อยู่ในระดับดีถึงดีมาก การประเมินและติดตามผลหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2538 สาขามัธยมศึกษา วิชาเอกภาษาอังกฤษ พบว่า การจัดการเรียนการสอนมีปัญหาบ่อยและได้รับคุณลักษณะของบัณฑิตในระดับมาก การนำเนื้อหาและทักษะภาษาไปใช้ประกอบอาชีพและศึกษาต่อในระดับมาก ส่วนการประเมินติดตามผลหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2538 สาขามัธยมศึกษา วิชาเอก ภาษาฝรั่งเศส พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพทางการสอนมีปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร ในด้านเนื้อหา การจัดการเรียนการสอนและการนำความรู้ไปใช้ประกอบอาชีพอยู่ในระดับน้อย บัณฑิตส่วนใหญ่ประกอบอาชีพที่ไม่ใช่ทางการศึกษา คุณลักษณะที่ได้จากการเรียนรู้อยู่ในระดับน้อย การประเมินหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2538) สาขามัธยมศึกษา พบว่า หลักสูตรเหมาะสมในโครงสร้างและจำนวนหน่วยกิตรวม สิ่งที่ควรปรับปรุงคือ เพิ่มหน่วยกิตวิชาเลือกเสรี เน้นภาคปฏิบัติ ทักษะของนิสิตต่อการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป รายวิชามุ่งเน้นกับความงาม พบว่า ทักษะของนิสิตต่อการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป รายวิชามุ่งเน้นกับความงามด้านเนื้อหาวิชา มีความเหมาะสมระดับมาก ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมระดับปานกลาง การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอน ภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ด้านบริบทวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของสังคมปัจจุบัน มีคุณค่า และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงอยู่ในระดับมาก โครงสร้าง เนื้อหาวิชา การจัดการเรียนการสอน ทดสอบความรู้รวบยอดมีความเหมาะสม ด้านปัจจัยเบื้องต้น คุณสมบัติของครูอาจารย์อยู่ในระดับ A การแบ่งภาระงานของอาจารย์สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน คุณสมบัตินักศึกษาก่อนเข้าศึกษาสอดคล้องดี แต่ไม่ควรจำกัดอายุในการเข้ารับการศึกษา ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ความเข้าใจ หลักสูตรของอาจารย์ผู้สอนและการจัดแผนการศึกษาส่วนใหญ่เหมาะสมดี ด้าน

ผลิตบัณฑิตมีความพอใจของความรู้ที่ได้รับอยู่ในระดับดีพอสมควร สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการทำงานได้ และสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหน้าที่การงานหรือได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เพิ่มเติม การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า นักศึกษาและมหาบัณฑิตส่วนใหญ่รับทราบถึงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและได้รับชี้แจงหลักสูตรจากอาจารย์ที่ปรึกษา การกำหนดวัตถุประสงค์ชัดเจนและเหมาะสม โครงสร้างและเนื้อหาวิชาของหลักสูตร จำนวน 40 หน่วยกิต มีความเพียงพอเหมาะสม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกระบวนวิชานั้น ๆ มาก

การประเมินหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พบว่า การประเมินบริบท วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับปัจจัยภายนอก มีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในระดับมากที่สุด โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย ใช้ภาษาที่ชัดเจนเข้าใจง่าย และสามารถนำไปปฏิบัติได้อยู่ในระดับมาก โครงสร้างของหลักสูตรด้านจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร หน่วยกิตหมวดวิชาเฉพาะ หน่วยกิตชุดวิชาวิทยานิพนธ์ และระยะเวลาที่ใช้ในการอบรมเข้มเสริมประสบการณ์มหาบัณฑิต มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนหน่วยกิตชุดวิชาบังคับและหน่วยกิตชุดวิชาเลือกมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เนื้อหาสาระของชุดวิชาในหลักสูตรมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการและวิชาชีพอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ความต้องการของผู้เรียน มีความถูกต้องทันสมัยอยู่ในระดับมาก ส่วนวิธีการและเกณฑ์การประเมินผลการศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด การประเมินปัจจัยเบื้องต้น ด้านอาจารย์และด้านนักศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน มีความเพียงพอ มีคุณภาพ และมีความสะดวกในการใช้บริการอยู่ในระดับมาก การประเมินกระบวนการ พบว่า กระบวนการบริหารและบริการหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สำหรับกระบวนการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก การประเมินผลผลิต พบว่า มหาบัณฑิตมีคุณลักษณะทั่วไปตรงกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในระดับมาก และมีความสามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้ในวิชาชีพในระดับมากที่สุด ผลการเรียนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยนเรศวรที่สำเร็จการศึกษาปีการศึกษา 2538-2540 พบว่า ผลการเรียนของบัณฑิตคณะต่าง ๆ ปีการศึกษา 2538-2540 มีค่าเฉลี่ยแต่ละรายวิชามีค่าอยู่ระหว่าง 2.12-3.04 ผลการเรียนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของบัณฑิตแต่ละคณะเป็นผลการเรียนพอใช้ (C) มากที่สุด รองลงมาเป็นผลการเรียนดี (B) ดีเยี่ยม (A) อ่อน (D) และตก (E) ตามลำดับ และมี

ความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนของบัณฑิต แต่ละรายวิชาในหมวดศึกษาทั่วไปกับคณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การประเมินหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง ระดับปริญญาตรีสาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ในด้านบริบทของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความชัดเจน ปฏิบัติได้ สอดคล้องกับสังคมปัจจุบันและความต้องการของนักศึกษาในระดับมาก โครงสร้างและเนื้อหาวิชามีความครอบคลุมเหมาะสมและเพียงพอ ด้านปัจจัยเกื้อหนุนของหลักสูตร อาคารสถานที่มีความเพียงพอ เหมาะสมมาก อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนมีคุณภาพและความสอดคล้องในระดับปานกลาง แหล่งวิทยาการที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมีคุณภาพและเพียงพอในระดับมาก นักศึกษามีคุณสมบัติก่อนเข้ารับการศึกษเป็นไปตามเกณฑ์ อาจารย์มีวุฒิการศึกษาในระดับชั้น A ตำแหน่งทางวิชาการในลำดับชั้น D และผลงานทางวิชาการในลำดับชั้น B ด้านการดำเนินการหลักสูตรมีการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมอยู่ในระดับมาก การวัดและการประเมินมีความเหมาะสม และการประชาสัมพันธ์หลักสูตรเหมาะสมและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายดีมาก และด้านผลผลิตของหลักสูตร ระดับผลการเรียนเฉลี่ยของบัณฑิตส่วนใหญ่เท่ากับหรือมากกว่า 3.00 และใช้ระยะเวลาในการสำเร็จการศึกษาไม่เกิน 2.5 ปี คุณภาพในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และหน่วยงานต้องการให้บัณฑิตตามหลักสูตรมีคุณลักษณะในด้านการมีความรู้ที่ทันสมัย ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันได้ ติดตามการทำกิจกรรมทางวิชาการของนักศึกษาและอาจารย์จากการจัดตารางเรียนรูปแบบใหม่ พบว่า นักศึกษาและอาจารย์มีความพึงพอใจต่อการจัดตารางเรียนรูปแบบใหม่ทำให้วันศุกร์ของทุกสัปดาห์เป็นวันว่างจากการเรียนการสอน เพื่อให้ให้นักศึกษาและอาจารย์มีโอกาสทำกิจกรรมทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง และเป็นโอกาสที่นักศึกษาจะได้ร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณภาพนักศึกษาควบคู่กับการพัฒนาวิชาการ การจัดตารางเรียนแบบใหม่โดยกำหนดคาบเรียนละ 80 นาที ข้อดีคือทำให้การเรียนการสอนมีความต่อเนื่อง เนื้อหาสาระมากพอ ข้อเสียคือ ไม่เหมาะสมกับบางลักษณะวิชา อาจนำมาซึ่งความเบื่อ จากข้อค้นพบนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายคือ มหาวิทยาลัยควรประชาสัมพันธ์ความมุ่งหมายของการจัดตารางเรียนแบบใหม่ ควรกำหนดแผนการจัดกิจกรรมทั้งด้านวิชาการและด้านการพัฒนาคุณภาพนักศึกษาควบคู่กันไป การติดตามผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ส่วนใหญ่รับราชการตำแหน่งอาจารย์ หลังสำเร็จการศึกษาแล้วส่วนใหญ่ไม่เปลี่ยนงาน ความคิดเห็นของมหาบัณฑิตเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้เข้าศึกษาต่อเรื่องอายุ ส่วนใหญ่เห็นว่าไม่ควรจำกัดเรื่องวุฒิการศึกษาก่อนเข้ารับการศึกษเห็นว่าไม่ควรจำกัด ควรรับวุฒิปริญญาตรีทุกสาขา แต่มีเงื่อนไขมากที่สุดเรื่องประสบการณ์การทำงานก่อนเข้าศึกษาเห็นว่าจำเป็น การพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอนกระบวนวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษาเบื้องต้นของคณะ

ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในด้านกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า 1) ด้านกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่า การสอนแบบออนไลน์เพื่อเสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติและการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการจัดการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน การประเมินโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ พบว่า โครงการนี้เป็นโครงการที่ส่งเสริมและยกระดับการศึกษาของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดภาคใต้ที่ด้อยโอกาสให้สูงขึ้น โดยมุ่งแก้ปัญหาด้านสังคมจิตวิทยา เพื่อลดปัญหาความหวาดระแวงและการกระตุนุญแหย่ให้เกิดความแตกแยก เป็นโครงการที่ช่วยให้เกิดความรู้สึกที่ผูกพันระหว่างกัน สร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับประชาชน ซึ่งพบว่าปัญหาดังกล่าวได้ลดลงในระดับหนึ่งแต่ปริมาณของผลผลิตยังไม่ทั่วถึงและเพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการของสังคม ผลผลิตของโครงการที่ผ่านกระบวนการครบวงจรมีคุณภาพตามที่โครงการกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ผลผลิตของสถาบันอุดมศึกษาและคุณภาพการทำงานของบัณฑิตในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ผลผลิตของสถาบันอุดมศึกษาระดับปริญญาตรีเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ เป้าหมายการผลิตบัณฑิตทบวงมหาวิทยาลัยผลิตบัณฑิตได้น้อยกว่าเป้าหมาย ส่วนกระทรวงฯ สามารถผลิตบัณฑิตได้มากกว่าเป้าหมายที่กำหนด อัตราการออกกลางคันของนักศึกษาสังกัดทบวงสูงกว่ากระทรวงฯ ภาวะการมีงานทำ บัณฑิตสังกัดกระทรวงมีงานทำในสัดส่วนที่มากกว่าบัณฑิตสังกัดทบวง คุณภาพการทำงานของบัณฑิต จุดเด่นในการปฏิบัติงานของบัณฑิต คือ ความรู้เกี่ยวกับงานที่รับผิดชอบ และจุดด้อย คือ ความสามารถใช้ภาษาต่างประเทศ การติดตามผลบัณฑิตสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ส่วนใหญ่สมัครงานที่หน่วยงานบริษัทเอกชนหรือสถานศึกษาเอกชน และปัญหาที่พบคือ การศึกษาไม่ตรงกับหน่วยงานที่ต้องการ คุณลักษณะที่บัณฑิตที่พึงพอใจคือ ความรับผิดชอบงานที่มอบหมาย คุณลักษณะบัณฑิตที่ไม่พึงพอใจคือ ความสามารถด้านคอมพิวเตอร์ ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาหลักสูตร มี 4 ด้าน คือ จุดเด่นของสาขาวิชาสังคมศึกษา เป็นสาขาวิชาที่มีศาสตร์หลากหลายในด้านองค์ความรู้และเป็นศาสตร์ที่บูรณาการสหสาขาวิชา จุดด้อยของสาขาวิชาสังคมศึกษา คือ เนื้อหาไม่ทันสมัยเน้นทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติการเรียนการสอนแบบท่องจำ ไม่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรง ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา คือ กระบวนการศึกษา ช่วยพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับบัณฑิต แนวทางการดำเนินงานเพื่อให้บัณฑิตมีงานทำมากขึ้นคือ การพัฒนาทักษะด้านภาษาต่างประเทศและคอมพิวเตอร์ การศึกษาความเห็นในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์ของสถาบันราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก การประเมินหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า บริบท อาจารย์ นิสิต และบัณฑิตมีความ

เหมาะสมในระดับมาก การติดตามผลมหำบัณฑิตสาขาวิชาการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก การศึกษาหลักสูตรการร่วมผลิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตระหว่างคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร และวิทยาลัยพยาบาลในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ผู้เรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก การประเมินหลักสูตรปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า คณาจารย์และนิสิต พบว่า การจัดการสอนวิชาศึกษาทั่วไปเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง การประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ลำปาง พบว่า มีความสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมในระดับมาก

6.4.4 การประเมินหลักสูตรการศึกษานอกระบบ งานวิจัยระดับนี้มี 8 เรื่อง ได้แก่ การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของส่วนราชการ (กศน.) เรื่องระบบบริหารและการจัดการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า คุณภาพระบบบริหารการจัดการศึกษานอกโรงเรียนบรรลุผลสำเร็จร้อยละ 64.71 ของตัวชี้วัด โดยบรรลุผลสำเร็จอย่างยิ่งใน 3 มิติ คือ ความสามารถในการบริหารภายในของส่วนราชการ/ความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากร และประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ ส่วนมิติที่ยังไม่บรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์ที่กำหนดมี 2 มิติ ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพและความพึงพอใจของผู้รับบริการ ความคิดเห็นของครูประจำกลุ่มเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2539 พบว่า ครูประจำกลุ่มที่มีอายุและวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2539 โดยรวมแตกต่างกัน การประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า ด้านบริบท มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ด้านปัจจัยเบื้องต้น โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ด้านกระบวนการ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านผลผลิต โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของครูและนักศึกษาเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระอภิธรรมของสำนักเรียนพระอภิธรรมเขตภาคกลาง พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนพระอภิธรรมของสำนักเรียนพระอภิธรรมเขตภาคกลางในด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและการประเมินผล โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ในด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนพระอภิธรรมที่พบ คือ พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่ไม่รู้จักและไม่เห็นคุณค่าของการศึกษาพระอภิธรรม ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ครูยังคงใช้วิธีการสอนโดยการบรรยายเป็นหลัก ขาดการใช้สื่อและวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน ความพึงพอใจของนักศึกษาที่ปฏิบัติงาน โครงการเรียนรู้ร่วมกันสร้างสรรค์ชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า รูปแบบการปฏิบัติงานนักศึกษามีความเห็นว่ากิจกรรมที่เสนอแนะเป็น

ความต้องการของประชาชนในพื้นที่และแก้ปัญหาชุมชนได้ปานกลางนักศึกษาส่วนใหญ่พึงพอใจ คุณลักษณะของอาจารย์นิเทศก์มากที่สุดในเรื่องการมีมนุษยสัมพันธ์และเป็นกันเองกับนักศึกษา การมีความรู้เกี่ยวกับโครงการ การมีความเป็นประชาธิปไตย สำหรับคุณลักษณะที่นักศึกษาพอใจ อาจารย์ที่ปรึกษาภาคสนามมากที่สุด ได้แก่ เรื่องของการสอดแทรกคุณธรรมให้นักศึกษาตระหนัก ในบทบาทและหน้าที่และให้ความเป็นกันเอง ส่วนความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของตนเอง นักศึกษาพึงพอใจมากที่สุดในเรื่องความขยันอดทน ผู้งาน มีความเชื่อมั่นในตนเองและนักศึกษา เห็นว่าโครงการมีจุดเด่น คือ มีกิจกรรมหลากหลายและมุ่งเน้นการพัฒนาชุมชน จุดด้อยของ โครงการ เห็นว่า อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่ปรึกษาภาคสนามขาดการประสานงานที่ดี การ ประสานงานระหว่างองค์กรภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ชัดเจน การศึกษาทฤษฎีของ นักศึกษาต่อปัญหาการดำเนินงานตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพ พบว่า นักศึกษาทุกสาขา ทุกระดับการศึกษามีทฤษฎีสรุปได้ว่า ด้านการวัดผลและด้าน ปัญหาทั่วไปมีปัญหาในระดับน้อยด้านสื่อการเรียนการสอนมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

สรุปสาระสำคัญ

การสังเคราะห์งานวิจัยด้านหลักสูตร มีงานที่นำมาสังเคราะห์ จำนวน 127 เรื่อง จำแนกเป็น 4 ประเด็น คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินหลักสูตร

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร จำแนกเป็น สภาพปัญหาและความต้องการ การ เตรียมความพร้อม สมรรถภาพที่พึงประสงค์ การจัดทำระบบสารสนเทศ พบว่างานวิจัยเกี่ยวกับ ประเด็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตรน้อยที่สุด ด้านสภาพปัญหาและความต้องการ สาระสำคัญคือชุมชนมีความต้องการและพร้อมจะร่วมมือพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับท้องถิ่น ด้านการเตรียมความพร้อม สาระสำคัญ คือผู้รับผิดชอบในการจัดทำหลักสูตรส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้านสมรรถภาพที่ พึงประสงค์ สาระสำคัญคือระดับประถมศึกษาควรส่งเสริมคุณลักษณะในการสร้างความรู้ตามแนว constructivism ระดับอุดมศึกษาควรส่งเสริมคุณลักษณะด้านการเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเป็นหัวหน้างานและผู้ประสานงานวัตถุประสงค์ของ หลักสูตรและการวัดประเมินผลตามหลักสูตรควรครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะ พิสัย ด้านการจัดทำระบบสารสนเทศ สาระสำคัญ คือโรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการจัดทำ สารสนเทศ

การพัฒนาหลักสูตร จำแนกเป็น การพัฒนาหลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาหลักสูตรระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา การพัฒนาหลักสูตรนอกระบบ สำระสำคัญ คือการพัฒนาหลักสูตรทำในหลายลักษณะ ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรม หลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรวิชาชีพ จำแนกตามระดับการศึกษาได้เป็นการพัฒนาหลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของงานวิจัยทุกระดับ พบว่าคล้ายคลึงกันคือจะเริ่มจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานนำไปยกร่างหลักสูตร สำระสำคัญ คือเน้นให้ผู้เรียนหรือชุมชนหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการ

การนำหลักสูตรที่ได้ไปทดลองใช้เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์ ผลการทดลองใช้ของทุกหลักสูตร ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นหรือเท่ากับเกณฑ์ที่กำหนด และมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับเด็กที่มีความบกพร่องและหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น รวมทั้งให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นการเตรียมการ ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาสร้างความตระหนักในการจัดทำสาระของหลักสูตร แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร พัฒนาบุคลากรจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ และจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ ปัญหาที่พบ ได้แก่ ครูผู้สอนบางส่วนขาดการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ฝ่ายแผนงานของสถานศึกษาขาดการประสานงานในการเก็บข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ข้อมูลบางส่วนไม่เป็นปัจจุบัน 2) ขั้นการดำเนินการ สถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยบุคลากรในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทุกคน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา แล้วครูผู้สอนจัดทำสาระของหลักสูตร โดยกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค กำหนดเวลา จำนวนหน่วยกิต จัดทำคำอธิบายรายวิชา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ ออกแบบการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษากำหนดการวัดผลประเมินผล ตลอดจนออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปัญหาที่พบ ได้แก่ ครูผู้สอนบางส่วนขาดความเข้าใจที่ชัดเจนในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การกำหนดโครงสร้างของหลักสูตร การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่กำหนดขึ้น การจัดการเรียนรู้ขาดการบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และงบประมาณด้านสื่อการเรียนรู้ไม่เพียงพอ 3) ขั้นการนิเทศและติดตามผล บุคลากรของสถานศึกษาได้รับการนิเทศ และติดตามผลจากฝ่ายวิชาการและศึกษานิเทศก์ ไม่พบปัญหาการนิเทศติดตามผล โครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม มี 8 องค์ประกอบ คือ 1) ปัญหา/ความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร 2) หลักการ เป้าหมาย

3) เนื้อหาสาระ 4) กิจกรรม 5) การประเมินผล 6) แผนปฏิบัติการ 7) คู่มือฝึกอบรม 8) คู่มือฝึกประสบการณ์

สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตร พบว่า สิ่งที่โรงเรียนให้ความสำคัญและปฏิบัติในระดับมาก คือการดำเนินการตามหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร และงบประมาณ และการดำเนินการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน และมีการให้ความสำคัญและปฏิบัติมากที่สุด จำนวน 2 ข้อ คือ การจัดทำหลักสูตรโดยเน้นให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และการส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสิ่งที่โรงเรียนให้ความสำคัญและปฏิบัติในระดับน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรที่เน้นคุณลักษณะของผู้เรียน การจัดอบรมครูเพื่อทำหน้าที่ในการจัดทำหลักสูตร การจัดระบบนิเทศภายในเพื่อพัฒนาบุคลากรและการเรียนการสอน การจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับหลักสูตร การจัดทำจุดประสงค์การเรียนรู้ การศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อและประเมินคุณภาพมาตรฐานสื่อ

การประเมินหลักสูตร จำแนกเป็น การประเมินหลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การประเมินหลักสูตรระดับอาชีวศึกษา การประเมินหลักสูตรระดับอุดมศึกษา การประเมินหลักสูตรการศึกษานอกระบบ สำคัญ คือ ระดับอุดมศึกษาให้ความสำคัญกับการประเมินหลักสูตรมาก งานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรส่วนใหญ่อาศัยแบบจำลองของชิปปี้ (CIPP Model) เป็นกรอบในการประเมิน ดังนี้ 1) ประเมินบริบท ได้แก่ วัตถุประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตร 2) ประเมินปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ บุคลากร อุปกรณ์การเรียนการสอน ตำราเรียน สถานที่เรียน และปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียน 3) ประเมินกระบวนการ ได้แก่ ด้านการบริการ กระบวนการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดและประเมินผล 4) การประเมินผลผลิต ได้แก่ คุณสมบัตินักเรียน และความพึงพอใจของผู้ใช้

สรุปและข้อเสนอแนะ

ในด้านหลักสูตรขณะนี้การบูรณาการหลักสูตรมีการดำเนินงานอย่างกว้างขวาง สถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา ได้มีการจัดหลักสูตรในลักษณะความร่วมมือกับสถาบันอื่น เป็นต้นว่า สถาบันอาชีวศึกษากับสถานประกอบการ หรือสถาบันอุดมศึกษากับสถาบันต่างประเทศหรือสถาบันอุดมศึกษากับสถาบันเครือข่าย มีการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการหลักสูตรท้องถิ่น โดยมีการเตรียมความพร้อมและจัดทำระบบสารสนเทศด้านสภาพปัญหาและความต้องการ พบว่า ผู้รับผิดชอบในการจัดทำหลักสูตรส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีงานวิจัยที่ศึกษาด้านการ

พัฒนาหลักสูตรถึง 51 เรื่อง นอกจากนี้มีการศึกษาด้านการประเมินหลักสูตรในระดับต่าง ๆ ส่วนใหญ่อาศัยแบบจำลองของชิปปี้ (CIPP model)

งานวิจัยที่ขาด

1. การประเมินหลักสูตรแบบบูรณาการ
2. การพัฒนาหลักสูตรความร่วมมือระหว่างสถาบันในระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา
3. พัฒนาหลักสูตรชุมชนเป็นฐาน
4. หลักสูตรสำหรับผู้ด้อยโอกาส

งานวิจัยในอนาคต

1. การหาแนวทางให้เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนอย่างแท้จริง
2. การเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ในการจัดทำหลักสูตรโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
3. การพัฒนาระบบการสร้างความรู้ความเข้าใจผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการที่เกี่ยวกับหลักสูตร
4. การพัฒนาระบบการพัฒนาหลักสูตรแบบใช้ชุมชนเป็นฐาน
5. การพัฒนาหลักสูตรสำหรับผู้ด้อยโอกาสหรือการพัฒนาหลักสูตรสำหรับกลุ่มพิเศษ
6. การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการในรูปแบบต่างๆ
7. การประเมินหลักสูตรลักษณะบูรณาการ โดยอาจดำเนินการโดยการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อให้ผู้สอนได้มีส่วนในการประเมินตนเอง
8. การใช้หลักสูตรร่วมระหว่างสถาบันต่างๆ ทั้งในส่วนของสถาบันในประเทศด้วยกันและสถาบันในประเทศกับสถาบันต่างประเทศ
9. รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรให้เกิดประสิทธิภาพ
10. การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา เนื่องจากทุกโรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษาและได้ดำเนินการใช้หลักสูตรนี้ครบทุกโรงเรียนแล้ว เพื่อจะได้เป็นแนวทางแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมตามบริบทของโรงเรียนต่อไป
11. การประเมินในลักษณะการวิจัยและพัฒนาใน โครงการจัดการศึกษา ที่ดำเนินการโดยองค์กรต่างๆ ในสังคมที่ไม่ใช่ภาครัฐ เพื่อให้การศึกษาในลักษณะดังกล่าวเพิ่มคุณภาพและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น
12. การประเมินหลักสูตรโดยใช้วิธีการเชิงระบบ เกี่ยวกับการประเมินปัจจัยเบื้องต้น การประเมิน กระบวนการ การประเมินผลลัพธ์ โดยใช้กระบวนการทัศน์ใหม่เกี่ยวกับการประเมิน คือ

ดำเนินการอย่างเป็นระบบที่ต่อเนื่อง ทันสมัย ทันการเปลี่ยนแปลง สนองตอบความต้องการของ
สังคม และความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

บทที่ 7

การบริหารและการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้กระทรวงมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการศึกษาทุกระดับทุกประเภท ให้กระทรวงมีองค์กรหลักที่เป็นคณะบุคคลในรูปสภาหรือในรูปแบบคณะกรรมการจำนวนสี่องค์กรเพื่อพิจารณาให้ความเห็นหรือในคำแนะนำแก่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีและอำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ให้ในสาระนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 168 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก 11 เรื่อง ปริญญาโท 145 เรื่อง วิจัยส่วนบุคคล 10 เรื่องและวิจัยหน่วยงาน 2 เรื่องเป็นงานในระดับปฐมวัย 8 เรื่อง การศึกษาขั้นพื้นฐาน 129 เรื่อง อุดมศึกษา 23 เรื่อง การศึกษานอกระบบและการศึกษาพิเศษอย่างละ 2 เรื่อง การศึกษาต่อเนื่อง 1 เรื่อง และการศึกษาทั้งระบบ 3 เรื่อง สรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้

7.1 รูปแบบการบริหารและการจัดการในระดับต่าง ๆ มีงานวิจัยรวม 113 เรื่อง

7.1.1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา แยกเป็นรายด้าน ดังนี้

7.1.1.1 ด้านการจัดการศึกษา

ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลราษฎร์นุเคราะห์ พบว่า ทั้งระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษาผู้ปกครองมีความพอใจในระดับมาก การศึกษาการปฏิบัติตามธรรมเนียมโรงเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ได้วางแผน กำหนดขอบเขตของปัญหาและความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ความต้องการ สร้างความเข้าใจแก่บุคลากร กำหนดหน้าที่ของผู้ปฏิบัติ ประเมินผลระหว่างการปฏิบัติงาน รูปแบบโรงเรียนที่เน้นความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ พบว่า ประกอบด้วย 7 ปัจจัย/องค์ประกอบศึกษาสภาพความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาพบว่า ด้านบุคลากร ด้านอาคารและสถานที่ในการจัดการศึกษา ด้านสื่อวัสดุ ครุภัณฑ์เพื่อการศึกษาและด้านนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน บริหารการจัดการศึกษาและประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน พบว่าประสิทธิผลของโรงเรียน ด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ตามความคิดเห็นของครูที่อยู่ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาแตกต่าง

กัน การศึกษาสภาพการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ของโรงเรียน พบว่าโรงเรียนได้ปฏิบัติอย่างถูกต้องในกิจกรรมการเรียน การรับนักเรียนในเขต ส่วนกิจกรรมที่โรงเรียนปฏิบัติแล้วแต่ยังไม่ถูกต้องคือ การสำรวจความต้องการจากผู้ปกครองชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน การศึกษาประเมินโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน บริบท 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ด้านสภาวะแวดล้อมโครงการต่ำกว่าเกณฑ์ ศึกษากระบวนการวางแผนการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา พบว่ามีปัญหาด้านวัสดุ อุปกรณ์ บุคลากรในโรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการ ยุทธศาสตร์ของโรงเรียน ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า การบริหารงานบุคลากรปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูงสุด ศึกษาแนวทางในการกำหนดนโยบายมาตรการในการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนให้มีความเหมาะสมและมีความผูกพันต่อองค์กร พบว่า ระดับความผูกพันต่อองค์กรของอาจารย์อยู่ในระดับมาก การศึกษาและเปรียบเทียบการดำเนินงานการปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาล พบว่าโดยภาพรวมโรงเรียนได้มีการดำเนินงานการปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับ “มาก” และการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานรวมทั้งศึกษาข้อเสนอแนะการดำเนินงานของโรงเรียนร่วมสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาพบว่า มีผลการดำเนินงานที่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษาแนวทางการบริหารและจัดสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบว่า แนวคิดพื้นฐานใช้หลักการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม การบริหารตนเอง การตรวจสอบถ่วงดุล รูปแบบเป็นรูปแบบที่ผู้บริหารเป็นหลักและรูปแบบที่มีครูเป็นหลัก ชุมชนเป็นหลัก

7.1.1.2 ด้านบทบาทวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษา

- บทบาท

ศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทที่รับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการบริหารงานวิชาการ ระดับปฐมวัยของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความคาดหวังต่อบทบาทการบริหารงานโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ศึกษาบทบาทที่รับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาในเขตการศึกษา 7 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนต่างก็มีบทบาทที่รับรู้ในการส่งเสริมที่แตกต่างกันอยู่ 3 เรื่อง ศึกษาบทบาทการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารโรงเรียนแกนนำปฏิรูปการเรียนรู้ ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทในอุดมคติ บทบาทที่รับรู้ บทบาทที่เป็นจริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดย

ภาพรวมและบทบาทแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก ศึกษาระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบมุ่งงานและแบบมุ่งมิตรสัมพันธ์ ระดับผลการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารงาน ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบมุ่งงาน แบบมุ่งมิตรสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารงาน พบโดยภาพรวมทั้ง 2 แบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงพยากรณ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

- วิสัยทัศน์

ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์วิสัยทัศน์ทางการจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษาและเปรียบเทียบวิสัยทัศน์ทางการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความแตกต่างกันในตัวแปรปัจจัยด้านชีวสังคมพบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์วิสัยทัศน์ทางการจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนคือ ประสบการณ์ทางการบริหาร วิธีการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน สาขาวิชาที่ศึกษา อายุ พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงาน และบุคลิกภาพการตัดสินใจต่อสิ่งที่รับรู้ประเภทใช้ความรู้สึก ศึกษาและเปรียบเทียบวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า วิสัยทัศน์ด้านจุดมุ่งหมายของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัยและด้านการบริการการศึกษา ขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มที่จบมัธยมศึกษาตอนปลายหรือต่ำกว่ากับกลุ่มมัธยมศึกษาตอนปลายมีวิสัยทัศน์แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติทั้ง 3 ด้าน ศึกษาเปรียบเทียบเจตคติของผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนร่วมต่อการจัดโครงการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติกในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า มีเจตคติอยู่ในระดับสูงและมีความแตกต่างกัน ในทุกด้าน เปรียบเทียบการรับรู้ของผู้บริหารกับครูผู้สอนจำแนกรายด้านและรวมทุกด้านพบว่าไม่แตกต่างกัน ศึกษาการนำเสนอแบบจำลองการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบคุณลักษณะ จำนวน 5 ด้านได้แก่ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะ 3) ด้านทัศนคติ 4) ด้านคุณธรรม และจริยธรรม 5) ด้านบุคลิกภาพ ศึกษาคุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคภาคใต้ พบว่า ด้านบุคลิกภาพอยู่ในระดับมากและมีด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรม ด้านภาวะผู้นำและด้านความรู้ความสามารถในการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง ศึกษาบุคลิกภาพด้านความเป็นผู้นำตามแนวทางประชาธิปไตยของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลและเปรียบเทียบบุคลิกภาพด้านความเป็นผู้นำโดยจำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน พบว่า บุคลิกภาพโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านปัญหาธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้และเกณฑ์การบริหาร โครงการฝึกอบรมหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษา

ระดับสูง ของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ พบว่ามีตัวบ่งชี้และเกณฑ์จาก
ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งหมด 56 ตัวบ่งชี้ 115 เกณฑ์

- ภาวะผู้นำ

ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่ามีภาวะผู้นำตามแนวภาวะผู้นำพิสัย
สมบูรณ์อยู่ในพิสัยต่ำถึงพิสัยกลาง ควรมีการพัฒนาพฤติกรรมอันเป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำ
ตามแนวภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ 8 องค์ประกอบ จาก 9 องค์ประกอบ การศึกษารูปแบบ
ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อภาวะความเป็นผู้นำของคณบดี
สถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสังกัด ทบวงมหาวิทยาลัย พบว่า คณบดีที่มีภาวะความเป็นผู้นำที่มีความ
พร้อมในด้านภูมิหลัง ด้านคุณลักษณะเฉพาะ ด้านพฤติกรรมของความเป็นผู้นำ ภาวะความเป็นผู้นำ
ของคณบดีนั้นสามารถพิจารณาได้จากความสำเร็จของงานในคณะ ความพึงพอใจของผู้ร่วมงาน
และการพัฒนาผู้ร่วมงานให้มีผลงานทางวิชาการ

7.1.1.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลและระดับประสิทธิภาพ
ของโรงเรียนเอกชน พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของโรงเรียนทุกด้านมีความสัมพันธ์กัน
ทุกค่า ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานและวิธีเผชิญปัญหาในการปฏิบัติงาน
ของครูสายปฏิบัติการสอนโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ตัวแปรที่มี
ผลความสัมพันธ์ทางบวกกับปัญหาในการปฏิบัติงานได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ประสบการณ์ใน
การทำงาน บุคลิกภาพ ความภูมิใจในตนเอง ความภูมิใจในโรงเรียนที่สอน ความพึงพอใจในการ
ปฏิบัติหน้าที่ สภาพแวดล้อมของห้องเรียน สื่อและอุปกรณ์ทางการเรียนการสอน ศึกษาปัจจัยที่
ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของโรงเรียนตามนโยบายของรัฐในโครงการโรงเรียนสีขาว กรมสามัญ
ศึกษา พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 16 ตัว สามารถอธิบายความแปรปรวนของการนำนโยบายไปปฏิบัติได้
ร้อยละ 34.4 และศึกษาสภาพการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้และปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิรูปการ
เรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับ “มาก” คือ
ด้านการบริหารจัดการด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการ
สนับสนุน ปัจจัยทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7.1.2 สภาพปัญหาและการดำเนินงานด้านบริหารของหน่วยงาน แยกเป็นรายด้าน ดังนี้

7.1.2.1 ด้านการจัดการศึกษา

- หลักสูตร

ศึกษาความคิดเห็นของครูปฐมวัยต่อการบริหารงานของกลุ่มโรงเรียนในเครือสารสาสน์ สังกัดคณะกรรมการศึกษาเอกชนพบว่าอยู่ในระดับมาก ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียน ประถมศึกษา พบว่ามีการปฏิบัติงานในโรงเรียนเกือบทุกงาน มีบางส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติ เช่น ประเมินผลการใช้หลักสูตร วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรแม่บทกับแผนการสอน นำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในปีที่ผ่านมาใช้ในการวางแผนการสอน จัดทำวิจัยในชั้นเรียน และเก็บข้อมูลจุดเด่น จุดด้อยของนักเรียนเป็นรายบุคคล ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา พบปัญหาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำสาระต่างๆ ของหลักสูตรใหม่ สถานศึกษาขาดแคลนครู จำนวนครูไม่ครบชั้น การวัดและการประเมินผลไม่เป็นไปตามสภาพจริง ขาดการวางแผนการนิเทศ ขาดการส่งเสริมและการพัฒนาให้ครูได้ศึกษาดูงานในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ศึกษาปัญหาการจัดการเรียนร่วมระดับอนุบาลในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่าโรงเรียนไม่สามารถดำเนินการตามนโยบายได้ทั้งหมด บุคลากรไม่เพียงพอ ขาดความรู้ ความสามารถและทักษะในการสอนและจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

- วิชาการ

ศึกษาการบริหารจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนประถมศึกษาในเขตนิเทศที่ 4 พบว่าผู้บริหารควรนำหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาใช้มีการกำกับ ติดตาม นิเทศ และประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การบริหารการจัดการเรียนการสอนควรเน้นให้นักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ศึกษาการบริหารงานวิชาการที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ศึกษาความมีประสิทธิภาพผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางใน 6 ด้านโดยภาพรวมและรายด้านมีระดับความมีประสิทธิภาพผลของโรงเรียนอยู่ในระดับ “มาก” เกือบทุกด้าน ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานและปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3 ขั้นตอนคือ ขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินการและขั้นประเมินผลของผู้บริหารและครู พบว่าโดยภาพรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ศึกษาการปฏิรูประบบการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา : การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี พบกลวิธีการปฏิรูปการเรียนรู้ปรับเปลี่ยนกระบวนการสอนของครูจากการป้อนหรือการให้เป็นการจัดการ นำความรู้ในชุมชนมาใช้และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ กลยุทธ์ในด้านการจัดการ ศึกษาสภาพการบริหารงานและปัญหาการบริหารงานในโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา พบว่า ส่วนใหญ่ระดับการปฏิบัติ

อยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่พบมาก ได้แก่ ขาดเอกสารที่จะศึกษาค้นคว้า สื่อการเรียนการสอน อาคารประกอบและอาคารเรียนไม่เพียงพอ ศึกษาระดับการปฏิบัติงานและเพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารสหวิทยาเขต สังกัดกรมสามัญศึกษา ตามตัวแปรจังหวัดที่ตั้ง ในปีการศึกษา 2543 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่พบคือ ชุมชนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อโรงเรียนเกี่ยวกับคุณภาพที่ไม่ทัดเทียมกัน และศึกษาการพัฒนารูปแบบและกลยุทธ์การบริหารคุณภาพสำหรับกิจการนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน พบว่า กิจการนักศึกษามหาวิทยาลัย เอกชนมีภารกิจ 2 ด้าน คือ ด้านการพัฒนานักศึกษา ด้านการบริการนักศึกษา ในด้านกลยุทธ์การบริหารคุณภาพมี 4 ด้าน

- ด้านจริยธรรม

ศึกษาการปฏิบัติและปัญหาการดำเนินโครงการ โรงเรียนสีขาวในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าส่วนใหญ่ปฏิบัติระดับมาก มีปัญหาน้อย โดยที่ปัญหาจากชุมชนเป็นปัญหามากกว่าปัญหาที่มาจากโรงเรียนศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานการจัดการเรียนการสอนส่วนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบปัญหาการบริหารอยู่ในระดับปานกลางมีแนวโน้มไปทางมาก และสอดคล้องกับสภาพของการบริหารงานน้อย ศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่ามีปัญหาในระดับปานกลาง ที่มีปัญหามากกว่าประเด็นอื่น คือครูให้ความดูแล กำกับ ติดตามพฤติกรรมด้านจริยธรรมของนักเรียนไม่สม่ำเสมอและขาดข้อมูลที่เป็นตัวบ่งชี้ด้านจริยธรรมของนักเรียน

- ด้านธุรการ

ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการบริหารงานธุรการในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตตะวันออก พบว่า ปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ศึกษาระดับและเปรียบเทียบการปฏิบัติงานด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติงานโดยภาพรวมและรายองค์ประกอบปานกลาง ส่วนองค์ประกอบด้านส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเต็มเวลาอยู่ในระดับมาก ศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาแบบสหวิทยาเขตของโรงเรียนมัธยมศึกษาพบว่า มีปัญหาการหมุนเวียนบุคลากรที่มีความชำนาญในบางรายวิชาหรือมีความสามารถไปช่วยงานในโรงเรียนที่ขาดแคลน การจัดนักเรียนที่โรงเรียนขาดแคลนครูผู้สอนในแต่ละสาขาวิชาให้ไปเรียนในโรงเรียนที่มีความพร้อม ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารงานฝ่ายจัดการศึกษาของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี พบว่ามีการรวบรวมข้อมูลสถิติให้เป็นปัจจุบัน รายงานต่อผู้บังคับบัญชาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

7.1.2.2 ด้านการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา

ศึกษาการปฏิบัติงานและเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่าง

โรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง ศึกษาถึงสถานการณ์การจัดกิจกรรมงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้รับรายงานความก้าวหน้าเกี่ยวกับโรงเรียนสีขาวสูงสุดและโรงเรียนขนาดใหญ่จะรายงานความก้าวหน้าสูงสุด ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนประถมศึกษากับชุมชน พบว่าขาดแคลนงบประมาณเพื่อนำมาจัดกิจกรรมด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ชุมชนมีฐานะทางเศรษฐกิจยากจนเท่านั้น กรรมการโรงเรียนมีงานประจำไม่ค่อยมีเวลาให้กับโรงเรียน สภาพเศรษฐกิจในชุมชนไม่เอื้อต่อการบริจาคเพื่อจัดตั้งชมรม สมาคม มูลนิธิ ศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามประเภทและขนาดของโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 4 พบว่า ปฏิบัติงานในระดับปานกลางและด้านสร้างเกียรติประวัติโรงเรียนและให้บริการชุมชนอยู่ในระดับมาก ศึกษาสภาพและปัญหาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูพบว่าส่วนใหญ่ปฏิบัติได้เหมาะสมแล้วคือ การโน้มน้าวครูให้ทำงานเต็มความรู้ความสามารถ ทักษะคิดในการทำงานและการแสวงหาวิธีทำงานที่ทำให้งานสำเร็จ ส่วนสิ่งที่ผู้บริหารและครูควรปรับปรุงแก้ไขคือ ขวัญและกำลังใจ งบประมาณและสวัสดิการ และศึกษาความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุการแพร่ระบาดและการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษา พบว่าครูมีความคิดเห็นในระดับปานกลางหลายสาเหตุ

7.1.2.3 ด้านการบริหารสถานศึกษา

ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานของโรงเรียนอนุบาลเอกชนในช่วงภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ พบปัญหาการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานด้านการจัดซื้อสื่อการเรียน การจัดบริการด้านต่างๆ ด้านอาคารสถานที่และการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไม่เพียงพอ บุคลากรต้องการหารายได้พิเศษเสริมจากงานประจำ ส่งผลให้ประสิทธิภาพการทำงานด้อยลง ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนาครูโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีบทบาทในการพัฒนาครูในระดับมากถึง 8 ด้าน ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนสภาพการบริหารงานและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า มีปัญหาด้านขาดบุคลากรที่มีความรู้การแนะแนว ไม่มีการวางแผนงาน ปฏิบัติตามแผนอย่างจริงจัง ผู้ที่ทำหน้าที่นี้เทศไม่มีความรู้ด้านการแนะแนว การดำเนินงานไม่เป็นระบบ ศึกษาสภาพและปัญหาของการดำเนินการตามกระบวนการบริหารโรงเรียน

ประถมศึกษา พบว่า มีการปฏิบัติงานครบทุกด้าน สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการตามแผน และด้านการประเมินผล มีบางรายการที่ไม่ปฏิบัติเท่าที่ควร ปัญหาของกระบวนการบริหาร โรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ศึกษาการใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้นำหลักธรรมพรหมวิหาร 4 ไปปฏิบัติในสถานศึกษาอยู่ในเกณฑ์สูง ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 พบว่าโดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ศึกษาความมีประสิทธิภาพเชิงระบบของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีประสิทธิภาพเชิงระบบอยู่ในระดับ “มาก” และ ศึกษาความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใน 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการและด้านปัจจัย ทั้งหมด 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้ พบว่าภาพรวมมีประสิทธิภาพในระดับดี

7.1.2.4 ด้านอาคารและสถานที่

ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงาน อาคารสถานที่ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่าโดยส่วนใหญ่ที่ปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมใน 3 ด้านคือ 1) การใช้พื้นที่ 2) อาคารสถานที่ 3) การใช้ระบบสุขาภิบาล พบความคาดหวังลำดับสูงสุดคือ มีน้ำดื่ม น้ำใช้ สะอาด และถูก สุขลักษณะ และศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานบริหารอาคารสถานที่แผนกมัธยมศึกษา โรงเรียนเอกชน พบว่าควรนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนา ควรประชาสัมพันธ์ให้ทุกฝ่ายรับทราบผลของการปรับปรุงงานอาคารสถานที่ทุกด้านอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

7.1.2.5 ด้านการป้องกันยาเสพติด

- สภาพการดำเนินงาน

ในโรงเรียนประถมศึกษาพบว่า มีการดำเนินการป้องกันและแก้ไขใน 6 ด้าน มีการวางแผนป้องกันในระดับมากถึงมากที่สุด ทั้งในระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา ในส่วนของโรงเรียนเอกชนมีการดำเนินงานใน 7 ด้าน แต่มีปัญหามากคือ ผู้ปกครองปกป้องนักเรียนในปกครองของตนมากเกินไป ครุมีชั่วโมงสอนมาก มีการสำรวจการใช้แนวคิดตามรูปแบบ “คิดเป็น” ของโกวิท วรพิพัฒน์ และวิเคราะห์ปัญหาในการป้องกันและแก้ไขเยาวชนติดสารเสพติดในสถานศึกษาของ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ได้มีการนำแนวคิด “การคิดเป็น” มาดำเนินการป้องกันและแก้ไขเยาวชนติดสารเสพติดในสถานศึกษามาใช้โดยการจัดทำแบบสำรวจเกี่ยวกับระบบการคิด ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน จัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เอื้อประโยชน์

กับเยาวชน และจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อเติมเต็มข้อมูลทั้ง 3 ด้าน ศึกษาสภาพและปัญหา การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดตามทัศนะของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันยาเสพติดใน โรงเรียน 4 ด้าน พบว่าโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง ใหญ่และใหญ่พิเศษ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับ มาก โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และศึกษาการพัฒนากระบวนการเผยแพร่ ความรู้เรื่องการป้องกันสิ่งเสพติดสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 6 พบว่า ระบบการเผยแพร่ความรู้ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน

7.1.3 การบริหารรายด้านในสถานศึกษา

- กิจกรรมสหกรณ์

ศึกษาการปฏิบัติงานและเปรียบเทียบการปฏิบัติงานการจัดกิจกรรมสหกรณ์ของ ผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารส่งเสริมให้จัดกิจกรรมร้านค้าในโรงเรียน กิจกรรมออมทรัพย์และ เงินทุน ไม่ควรมุ่งหวังกำไรเกินไป ควรส่งเสริมให้จัดกิจกรรมส่งเสริมการผลิต และควรจัด กิจกรรมร้านค้าให้เป็นแบบอย่างแก่ชุมชน

- สภาพแวดล้อมในการเรียน

ด้านสภาพการจัดชั้นเรียนรูปห้องเรียนใหญ่ของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มโรงเรียน สันปูเลย อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ พบว่า มีปัญหาจำนวนนักเรียนน้อยและขาดแคลนครูผู้สอน เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจจึงมีการจัดชั้นเรียนโรงเรียน 2 ระดับชั้น การประสานงานระหว่าง โรงเรียนกันเองและระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองหรือชุมชนที่ยังไม่ทันต่อเหตุการณ์แต่ก็เป็น ปัญหาที่แก้ไขได้ในอนาคต ส่วนรูปแบบสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อสัมฤทธิ์ผลของสมรรถภาพ ด้านการเรียนรู้ พบว่า รูปแบบสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี

- สภาพและปัญหาการจัดการห้องสมุด

สำหรับสภาพและปัญหาการจัดการห้องสมุดของโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนในส่วน ภูมิภาค พบว่า ห้องสมุดไม่เป็นปัจจุบัน วัสดุครุภัณฑ์มีไม่เพียงพอ การจัดสรรงบประมาณไม่ เพียงพอ ผู้มาใช้บริการมีน้อย นักเรียนให้ความสนใจในกิจกรรมน้อย ศึกษาการจัดกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัญหาที่พบได้แก่ขาดวิทยากรท้องถิ่นที่จะให้ความรู้แก่ นักเรียน ขาดครูที่มีความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรม ครูไม่มีเวลาเพียงพอที่จะดำเนินงาน ขาด ตัวอย่างการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และผู้ปกครองไม่ตระหนักถึงประ โยชน์ของการจัดกิจกรรม

- การบริหารเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์

การศึกษากระบวนการบริหารเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ พบว่า ไม่มีการจัดหารายได้ พิเศษสนับสนุน บุคลากรไม่เพียงพอ ศึกษาสภาพและปัญหาการใช้คอมพิวเตอร์ในการบริการแนะ

แนวโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก การศึกษากระบวนการบริหารเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสภาพการใช้คอมพิวเตอร์ในระดับมัธยมศึกษา มีงานวิจัย 3 เรื่อง พบว่า มีปัญหาด้านงบประมาณสนับสนุน บุคลากรไม่เพียงพอและเครื่องคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอน

ในระดับอุดมศึกษา การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานหน่วยทะเบียน และประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบปัญหาการลงทะเบียน การติดตามตัวนักศึกษาขาด สภาพปัญหาและแนวทางการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีโรงเรียนเข็ญราชวิทยาคม พบแนวทางการปฏิบัติงานได้ 3 แนวทาง

การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาผู้บริหารการศึกษาและความเสมอภาคในการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาพบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

- **การจัดแหล่งเรียนรู้** การศึกษาปัญหาและความต้องการในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

- การมีส่วนร่วมของนักเรียนและผู้ปกครอง พบว่า การปฏิบัติงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม จังหวัดเข็ญราช ครูและนักเรียนเห็นว่าไม่ได้ปฏิบัติ คือ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

- ในระดับอุดมศึกษา กระบวนการบริหารโครงการเสริมสร้างวินัยนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า ในภาพรวมและรายชั้นตอนผู้บริหารและคณาจารย์มีทัศนคติอยู่ในระดับน้อย การบริหารงาน กิจกรรมนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย พบว่า ปัญหาในการบริหารงานกิจกรรมนิสิต นักศึกษาส่วนใหญ่ขาดการวางแผน ทุนไม่เพียงพอและขาดความร่วมมือกัน ศึกษาทัศนะของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุมที่มีต่อการให้บริการนักศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีปทุมใน 5 ด้าน พบว่า นักศึกษาชายและหญิงมีทัศนะต่อการจัดการบริการนักศึกษาโดยรวมและแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

- กิจกรรมนักเรียน ศึกษาระดับและเปรียบเทียบการปฏิบัติงานการจัดกิจกรรม การสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา พบว่า ในภาพรวมและรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน การจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า มีการดำเนินงานโดยรวมและรายชั้นตอนอยู่ในระดับมาก

- สภาพและปัญหาของการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองลำพูน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยปัญหาที่พบคือ ขาดบุคลากรด้านการแนะแนว ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการแนะแนว ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์

- งานด้านการบริการนักเรียน การศึกษาการจัดการโรงอาหารในโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย พบว่า อาคารสถานที่ของโรงอาหารสะอาดมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สถานที่รับประทานอาหารจัดได้อย่างเหมาะสม

- งานบริการนักศึกษา มีการศึกษาสภาพและความต้องการเกี่ยวกับการให้บริการของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาควิชามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า โดยส่วนรวมมีปัญหาในระดับมากในเรื่องการลงทะเบียน ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการจัดกิจกรรมนักศึกษาเกี่ยวกับลักษณะกิจกรรม การดำเนินกิจกรรมและการเข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งศึกษาผลของการจัดกิจกรรมนักศึกษาและข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมนักศึกษา พบว่า นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการวางแผน ได้พบและปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา การเลือกสถานที่จัดกิจกรรมและการกำหนดช่วงเวลาการจัดกิจกรรมเหมาะสมมาก ปัญหาที่สำคัญคือ เป็นกิจกรรมที่ใช้งบประมาณสูง

- การบริหารงานด้านอื่น ๆ

ศึกษาระดับการปฏิบัติงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษา ตามตัวแปรประสบการณ์ ในตำแหน่งและขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงานของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา พบว่าอยู่ในระดับมาก การปฏิบัติงานของข้าราชการครูเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการควบคุมความประพฤติและการแต่งกายของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและด้านความประพฤติอยู่ในระดับมาก ด้านการแต่งกายไม่แตกต่างกัน การศึกษาและเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการครองงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

7.1.4 การใช้อำนาจของผู้บริหารและวัฒนธรรมองค์กร

ศึกษาความต้องการและการได้รับการมอบอำนาจและแนวทางการกระจายอำนาจการบริหารงานบุคคลตามความต้องการของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขต 12 พบว่า โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ศึกษาลักษณะงานกับความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 12 พบว่า อยู่ในระดับมาก ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการตัดสินใจกับผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 12 พบว่ารูปแบบการตัดสินใจมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ การศึกษาคุณลักษณะและพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ความสามารถในการบริหารงาน คือ ความสามารถในการจัดการ มุ่งมั่นในความสำเร็จ รักการ

ทำงาน ต้องการให้งานมีความก้าวหน้า ริเริ่มสร้างสรรค์ ค้นคว้าวิธีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ทำงานอย่างมีคุณภาพ การศึกษาเปรียบเทียบการใช้อำนาจของผู้บริหารตามแนวคิดของ French และ Raven พบว่า การใช้อำนาจระดับมากที่สุด คือ อำนาจการให้คุณ ระดับน้อยคือ อำนาจการให้โทษ ศึกษาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษากับสถาบันอุดมศึกษา มีจำนวน 10 ตัวแปรและได้ รูปแบบความร่วมมือ 2 รูปแบบ รูปแบบที่ 1 เป็นความร่วมมือที่สามารถดำเนินการได้ทันที ซึ่งไม่มีเงื่อนไขและข้อจำกัด โดยดำเนินการความร่วมมือที่เกี่ยวกับยุทธศาสตร์ กิจกรรมการร่วมมือ พร้อมกับแนวทางการพัฒนาความร่วมมือ จะเกิดผลการพัฒนาวิชาชีพครูเฉพาะด้านความ รับผิดชอบ รูปแบบที่ 2 เป็นความร่วมมือที่ดำเนินการอย่างสมบูรณ์แบบ ทั้งในเรื่องยุทธศาสตร์ กิจกรรมความร่วมมือ พร้อมกับดำเนินการตามแนวทางความร่วมมือ โดยมีเงื่อนไขและข้อจำกัด โดยจะเกิดผลพัฒนาวิชาชีพครู ทั้งความรู้วิชาชีพครูและความรับผิดชอบต่อครู ศึกษาอิทธิพลทางตรง ของคุณสมบัตินิสัยของผู้บริหารที่มีต่อคุณภาพการบริหาร พบว่า วุฒิต่างการศึกษา การศึกษาอบรมมีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพการบริหาร การวิเคราะห์รูปแบบของสถาบันอุดมศึกษา 3 สถาบันคือ สถาบันราชภัฏ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และด้าน นโยบายเพื่อเป็นข้อมูลให้กระทรวงสาธารณสุขตัดสินใจกำหนดทิศทางของวิทยาลัย พบว่า สามารถนำไปเป็นข้อมูลในการพิจารณาดำเนินการต่อไปและมีความเป็นไปได้ ในเชิงกฎหมาย ศึกษาแบบการบริหารงานของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในอนาคต พบลักษณะที่เป็นโครงสร้าง องค์การที่มีการแบ่งแยกอำนาจในการบริหารงานวิชาการ กรอบแนวทางในการบริหารที่คำนึงถึง รูปแบบพลวัตร มาตรฐานการบริหารจัดการและความสัมพันธ์ระหว่างจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกับ รัฐและเอกลักษณ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ด้านความสัมพันธ์ของอำนาจความเป็นศูนย์กลางและ ยุทธศาสตร์การเจรจาต่อรองประสานประโยชน์กับการจัดสรรเทศะ การจัดสรรเทศะด้าน สาธารณูปโภค ไม่มีความสัมพันธ์กับอำนาจ ความเป็นศูนย์กลางและยุทธศาสตร์การเจรจาต่อรอง ประสานประโยชน์ รูปแบบการบริหารงานเชิงธุรกิจ พบว่า รูปแบบการบริหารงานเชิงธุรกิจ สำหรับหน่วยงานการบริการสนับสนุนวิชาการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐและรูปแบบประยุกต์ อีก 3 รูปแบบได้แก่ รูปแบบทางราชการ รูปแบบกึ่งราชการ และรูปแบบธุรกิจเอกชน และศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสตรีกับประสิทธิผลของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า โดยรวมในระดับมาก

7.2 การพัฒนารูปแบบการเก็บข้อมูลที่เป็นระบบเดียวกัน มีงานวิจัยทั้งหมด 18 เรื่อง

7.2.1 ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร

- สภาพการดำเนินงานสารสนเทศ

ศึกษาประเมินการดำเนินการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยใช้รูปแบบ CIPP ของสตีฟเฟิลบิม สามารถปฏิบัติได้สอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษาและความต้องการของหน่วยงานทุกระดับ ศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการและเสนอแนะระบบฐานข้อมูลสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษาพบว่าส่วนใหญ่มีความต้องการจัดทำระบบฐานข้อมูลในระดับ “มาก” ศึกษาระดับและเปรียบเทียบการปฏิบัติงานการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่าในภาพรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง การศึกษาการหาแนวทางสำหรับปรับปรุงและพัฒนาโครงการเสมาพัฒนาชีวิตของจังหวัดแม่ฮ่องสอนพบว่าโครงการสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง ควรเพิ่มทุนการศึกษา ควรปรับปรุงเกี่ยวกับความเสมอภาค ความเป็นธรรม และความยุติธรรม สำหรับกลุ่มบุคคลที่มีความเหมาะสมจะได้รับทุนการศึกษา พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบว่าระบบสารสนเทศมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้น พื้นฐานในระดับมาก ศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนนาร่องและโรงเรียน เครือข่ายสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 6 พบว่า ส่วนใหญ่ที่ปฏิบัติได้เต็มรูปแบบได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนส่วนปัญหา ได้แก่ ขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินการ บุคลากรมีจำนวนจำกัด

- ปัญหาและความต้องการ

ศึกษาปัญหาความต้องการและข้อเสนอแนะในการจัดระบบสารสนเทศจำแนกตามขนาดของโรงเรียนเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ พบว่า ปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความต้องการอยู่ในระดับมาก ส่วนความคิดเห็นของผู้ใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาในสำนักงานการศึกษาและโรงเรียนสังกัดเทศบาล โปรแกรมในระบบข้อมูลสารสนเทศที่ยังไม่สมบูรณ์เกิดความขัดข้องในการใช้งานการเชื่อมต่อระบบเครือข่ายยังทำได้ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ผู้ปฏิบัติส่วนใหญ่ยังหาขาดความรู้ความเข้าใจในระบบอย่างแท้จริง ศึกษาการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศโดยรวมไม่แตกต่างกัน สภาพการบริหารสารสนเทศ ประเภทของสารสนเทศที่ใช้ การใช้สารสนเทศของแต่ละหน่วยงานและปัญหาหรือข้อจำกัด ผู้บริหารระดับกลางใช้สารสนเทศงบประมาณและสารสนเทศพัสดุ ปัญหาของผู้บริหารระดับสูง คือ ด้านบุคลากรผู้บริหารระดับกลางขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบ

โดยตรงในการจัดการด้านข้อมูลการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลขาดงบประมาณสนับสนุนการอบรมพัฒนาบุคลากร ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานการเงินและบัญชีโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 พบว่า มีปัญหาโดยรวมและรายด้าน 5 ด้าน การศึกษาและเปรียบเทียบระดับปัญหาการปฏิบัติงานตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการประจำปี ในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาและแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ในเขตการศึกษา 1,9,12 และโรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาในระดับน้อย เขตการศึกษา 4 มีปัญหาสูงกว่าเขตการศึกษาอื่นๆ และเขตการศึกษา 1,12 มีปัญหาค่ากว่าเขตการศึกษาอื่นๆ การศึกษาและเปรียบเทียบความรู้และการดำเนินงานเกี่ยวกับการวางแผนงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของผู้บริหารและครู โรงเรียนในโครงการนำร่องพบว่า ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน สภาพการดำเนินงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการใช้แนวโน้มและสภาพปัญหาเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการบริหารการศึกษา พบว่าวิทยาเขตส่วนกลางสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลทุกฝ่ายมีการใช้คอมพิวเตอร์มากที่สุดในเรื่องของงานพิมพ์ มีแนวโน้มในการใช้จัดทำฐานข้อมูล สภาพและปัญหาการดำเนินงานจัดระบบสารสนเทศของศูนย์ข้อมูลการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา พบว่า มีข้อมูลกระจายอยู่หลายที่เนื่องจากมีหลายหน่วยงานรวบรวมข้อมูล บุคลากรมีภาระงานสอนมาก ทำให้ไม่มีเวลาพอในการตรวจสอบข้อมูล และการประมวลผลข้อมูล และศึกษาการจัดระบบ การใช้ และปัญหาในการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัญหาการจัดและการใช้ระบบสารสนเทศ คือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ บุคลากรไม่มีเวลาเพียงพอ ขาดวัสดุอุปกรณ์และศึกษาสารสนเทศเพื่อการวางแผนผลิตบัณฑิตปริญญาตรี พบว่าจัดทำกลยุทธ์ด้านการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี ได้แก่ ปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมขององค์กร/หน่วยงานภายนอกหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่น พัฒนาระบบการมีงานทำ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถาบันอุดมศึกษา ด้านความคิดเห็นและการรับรู้เกี่ยวกับการสอบเข้ามหาวิทยาลัยด้วยวิธีแอดมิชชันของนักเรียน ครูและผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 พบว่า อยู่ในระดับปานกลางส่วนใหญ่ยังไม่ทราบเกี่ยวกับเรื่องแอดมิชชันและศึกษาการจัดระบบสารสนเทศในด้านสภาพการจัดปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดระบบสารสนเทศ พบว่า มีปัญหาในระดับ “ปานกลาง” ทุกด้าน

7.3 การพัฒนาระบบการตรวจ นิเทศติดตาม ประเมินผล มีงานวิจัยทั้งหมด 32 เรื่อง

- สภาพการดำเนินงาน

ด้านการนิเทศภายในโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่าโรงเรียนเอกชนได้ปฏิบัติงานทุกด้านก่อนเปิดภาคเรียน มีการแนะนำ ปฐมนิเทศครูใหม่ สภาพและ

เปรียบเทียบสภาพผลการดำเนินงานวิชาการระดับประถมศึกษาก่อนและหลังการทดลองตลอดจน ปัญหาอุปสรรคการทดลองใช้นิเทศภายในแบบร้อยเปอร์เซ็นต์ พบว่า ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพหลังการทดลอง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

- ลักษณะของผู้นิเทศ

การศึกษาทักษะของผู้นิเทศภายในโรงเรียนตามการรับรู้ของตนเองและครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในเครื่องมือลักษณะเช่นต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย พบว่า ผู้นิเทศมีทักษะทางด้านเทคนิค ทางด้านมนุษยสัมพันธ์และทางด้านคตินิยมอยู่ในระดับมาก

- ความต้องการและทิศทางการนิเทศ

แนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า ด้านนโยบายของรัฐควรทำการบริหารโดยสถานศึกษาเอกชน กรมอนามัย องค์การบริหารส่วนจังหวัดและสถาบันพัฒนาเด็กปฐมวัย ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ ด้านความต้องการการนิเทศการสอนของครูการศึกษาพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนที่เป็นศูนย์กลางทางวิชาการ เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 พบว่ามีความต้องการการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมาก การจัดการนิเทศครูเครือข่ายของครูแกนนำ ตามโครงการส่งเสริมและพัฒนาครูแกนนำเพื่อเป็นครูต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ครูมีความกังวลว่าต้องเพิ่มภาระงาน ไม่ได้รับการยอมรับจากครูเครือข่าย การดำเนินการนิเทศ ขาดงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการนิเทศ การนิเทศติดตามน้อย ครูแกนนำขาดความรู้ความเข้าใจในการประเมินและไม่ได้ได้รับความร่วมมือในการประเมิน ศึกษาความต้องการได้รับการนิเทศการสอนของครูวิชาภาษาไทย ในโรงเรียนมัธยมเขตการศึกษา 12 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก การศึกษาปัญหาและแนวทางในการพัฒนาการนิเทศการสอน วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของ เขตการศึกษา 12 พบว่าโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ศึกษากระบวนการนิเทศการสอนของหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร พบว่าประชุมก่อนการสังเกตการสอน สำหรับความเห็นของผู้นิเทศงาน โครงการตามพระราชดำริที่มีผลต่อการใช้แบบนิเทศ พบว่ากิจกรรมด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน มากที่สุด ผู้นิเทศมีมนุษยสัมพันธ์ที่เป็นกันเอง การปฏิบัติงานของผู้นิเทศภายในโรงเรียนเอกชน สังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยและระดับปานกลาง การพัฒนางานบัณฑิตศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่จะร่วมกันปฏิบัติงานทุกคน อุปสรรคคือมีภาระงานมากจึงทำให้การสื่อความหมาย การประสานงานไม่ดีเท่าที่ มีงานวิจัย สภาพ

และปัญหาการนิเทศงานของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ พบว่า ผู้ให้การนิเทศไม่สามารถนิเทศงานต่างๆ ได้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง บุคลากรร่วมวิเคราะห์ปัญหาไม่เพียงพอและผู้รับการนิเทศไม่ปฏิบัติตามแผนที่กำหนด ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศไม่มากเท่าที่ควร และวิธีการนิเทศไม่หลากหลาย ด้านการนิเทศงานการศึกษาของผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารมีความต้องการในการนิเทศเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้ง 4 ด้าน ในระดับสูงทุกรายการ และศึกษาความท้าทายในการปฏิบัติงานของอาจารย์พิเศษกับประสิทธิผล วิทยาลัยการอาชีพ เขตการศึกษา 12 พบว่า ความท้าทายมีความสัมพันธ์ทางลบกับประสิทธิผลวิทยาลัยการอาชีพทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ศึกษาสภาพการปฏิบัติงาน ปัญหาและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานรองรับนโยบาย ฝ่ายวิจัย คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ.2540-2544 พบว่า สภาพการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง การจัดหาทรัพยากรสนับสนุนการวิจัย ในภาพรวมเพิ่มขึ้น

7.4 การกระจายอำนาจทางการศึกษา มิงงานวิจัยทั้งหมด 5 เรื่อง

7.4.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหาร โรงเรียนของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านงานกิจการนักเรียนอยู่ในระดับมาก ศึกษาการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนประถมศึกษา ตามทรงระนะของผู้บริหารครูและเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีมตามตัวแปรตำแหน่งและขนาดโรงเรียน พบว่าอยู่ในระดับมาก ศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ความต้องการมีส่วนร่วมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก และศึกษาสภาพการปฏิบัติและปัญหาของการระดมทรัพยากรในชุมชนเพื่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้คำแนะนำเป็นที่ปรึกษา แจ็งแหล่งทรัพยากรที่มีในชุมชนให้โรงเรียนได้ทราบ โรงเรียนมีการ ประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการระดมและการใช้ทรัพยากรที่มีในชุมชน ให้ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับรู้รับทราบมีการปฏิบัติมากกว่าด้านอื่น

7.4.2 การปฏิบัติงานตามแนวปฏิรูป

สำหรับการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ โรงเรียน ประถมศึกษา พบว่า โดยส่วนรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง การศึกษาปัญหาความต้องการ ในการพัฒนาและกระบวนการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่คณะกรรมการ สถานศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียน ชุมชน โพนสว่างคอน โมงและโรงเรียนบ้านหัวบึง สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ บทบาทและหน้าที่ของตนเอง ด้านความเห็นของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ใน ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคลและด้านการบริหาร ทั่วไป พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แนวโน้มการปฏิบัติงานตามบทบาทการปฏิบัติงานของ หน่วยงาน ระดับเขตพื้นที่การศึกษาตามพระราชบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตามความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญอันจะนำไปสู่ข้อมูลหรือแนวทางในการจัดรูปแบบการปฏิบัติงาน พบว่า ส่งเสริมและ สนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ สามารถจัดการศึกษา การศึกษาสภาพการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่ามีปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับคือ ด้านการส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านการ รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่ง ปฏิกูล ควรจัดฝึกอบรมให้แก่บุคลากรให้สามารถนำไปปฏิบัติงานได้จริงในลักษณะการฝึกอบรม แบบเข้ม การปฏิบัติงานตามหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า โดย ภาพรวมและรายองค์ประกอบมีปัญหาค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาในการปฏิบัติงาน ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา พบว่า ระดับปัญหาการปฏิบัติงาน โดยส่วนรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง

สรุปและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ส่วนใหญ่เป็นงานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท ซึ่ง ทำการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการบริหารการศึกษาที่มุ่งเน้นการบริหารเพื่อแก้ปัญหาในการ ปฏิบัติงาน สรุปประเด็นได้ดังต่อไปนี้ 1) การศึกษารูปแบบการบริหารและการจัดการศึกษาใน ระดับต่าง ๆ ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร บทบาทของผู้บริหาร ปัญหาในการดำเนินงาน การใช้อำนาจของผู้บริหารและวัฒนธรรมองค์กร 2) การพัฒนารูปแบบระบบการเก็บข้อมูล ได้แก่ สารสนเทศเพื่อการบริหาร 3) การพัฒนาระบบการตรวจ นิเทศติดตามประเมินผล 4) การกระจาย อำนาจทางการศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงเรียนในการบริหารงาน และการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการระดมและการใช้ทรัพยากรในชุมชน

ประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาและส่งเสริมการพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อการบริหารงาน ให้บรรลุผลในการบริหาร โดยเฉพาะการบริหารในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ยังไม่พบงานวิจัย ดังกล่าว ควรส่งเสริมเพื่อพัฒนาระบบการกำกับ ติดตาม นิเทศและประเมินผลการศึกษา ภายหลังการกระจายอำนาจการบริหารสู่เขตพื้นที่การศึกษา ตลอดจนบทบาทและหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา นอกจากนี้ควรส่งเสริมและสนับสนุนการ พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารที่มีประสิทธิภาพทั้งในด้านระบบ บุคลากรและช่องทางการ สื่อสารในองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายนอกเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการนำนโยบายการ บริหารสู่การปฏิบัติ

งานวิจัยที่ขาด

1. โครงสร้างการบริหารและวัฒนธรรมองค์กร
2. ยุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. การพัฒนาระบบสารสนเทศและรูปแบบการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบเดียวกันทั่วประเทศ ระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ
4. การติดตามประเมินการบริหารงานหลังจากการกระจายอำนาจทางการศึกษา
5. รูปแบบการบริหารตามบริบทพื้นที่ต่าง ๆ
6. การจัดการศึกษาร่วมกับเอกชน
7. การนำการวิจัยไปใช้ในสถานศึกษา
8. ความพร้อมของบุคลากรด้านการบริหาร
9. รูปแบบการบริหารการอาชีวศึกษา
10. การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก
11. บุคลากรและช่องทางการสื่อสารในองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายนอกองค์กร

งานวิจัยในอนาคต

1. โครงสร้างการบริหารและวัฒนธรรมองค์กร
2. พัฒนายุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร
4. รูปแบบการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบเดียวกันทั่วประเทศ
5. การประเมินการบริหารงานในลักษณะการกระจายอำนาจขององค์กรเขตพื้นที่ การศึกษา
6. รูปแบบการบริหารตามบริบทพื้นที่ต่าง ๆ

7. การวิเคราะห์การจัดการศึกษาร่วมกับเอกชน (ระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ / ปัจจัยที่เปิดโอกาส/ ส่งผลให้มีส่วนร่วม)
8. ยุทธศาสตร์ในการนำการวิจัยไปใช้ในสถานศึกษา ผลการพัฒนากรรมการสถานศึกษา / การพัฒนากระบวนการบริหาร
9. ความต้องการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
10. การศึกษาการบริหารรูปแบบใหม่ของกรมอาชีวศึกษา ในช่วงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารของกระทรวง
12. ยุทธวิธีในการมีส่วนร่วมในการจัดการด้านการศึกษาของผู้ปกครองและชุมชน
13. บทบาทขององค์กรที่เป็นกลางในการสนับสนุนการจัดการศึกษา (หลังจากการปรับโครงสร้างการบริหาร) / ปัญหาการสร้างฐานข้อมูลให้เป็นระบบเดียวกัน
14. รูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก (โดยเฉพาะด้านวิชาการ)
15. การประเมินโครงสร้างหน่วยงานการบริหารงานและประสิทธิภาพหลังการปฏิรูประบบราชการ
16. การพัฒนาช่องทางการสื่อสารในองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายนอกองค์กร

บทที่ 8

มาตรฐานและการประกันคุณภาพ

สาระในหมวดที่ 6 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ให้นำหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ในสาระนี้มีจำนวน 96 เรื่อง เป็นงานวิจัยระดับปริญญาเอก 6 เรื่อง ปริญญาโท 80 เรื่อง งานวิจัยส่วนบุคคล 9 เรื่อง งานวิจัยของหน่วยงาน 1 เรื่อง เป็นงานระดับปฐมวัย 3 เรื่อง การศึกษาขั้นพื้นฐาน 62 เรื่อง อุดมศึกษา 30 เรื่อง การศึกษานอกระบบ การศึกษาต่อเนื่อง 1 เรื่อง สรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้

8.1 การประกันคุณภาพและการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานการประกันคุณภาพระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา มีงานวิจัยทั้งหมด 70 เรื่อง

8.1.1 เกณฑ์มาตรฐาน

มีการศึกษาความพร้อมในการขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา เขตการศึกษา 1 พบว่า ครูใหญ่โรงเรียนเอกชนมีความรู้เกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับสูง โรงเรียนมีความพร้อมแต่ยังไม่ผ่านการรับรองสภาพการปฏิบัติงาน ปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมและรายมาตรฐานมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ด้านความพร้อมในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความพร้อมด้านปัจจัยผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารและครูมีความสามารถในการจัดทำแผนการเรียนการสอน ศึกษาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อเตรียมพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามมาตรฐานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างมากเช่นกัน ศึกษาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน

ประถมศึกษา พบว่า ผู้บริหารปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกมาตรฐาน การประเมินโรงเรียนสาธิตสถาบันราชภัฏเชียงใหม่แบบมีส่วนร่วมตามมาตรฐานการดำเนินงานระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานด้านผู้เรียนผ่านเกณฑ์ จำนวน 9 มาตรฐาน มาตรฐานด้านปัจจัยผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 5 มาตรฐาน สภาพและปัญหาการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มบูรพา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง การพัฒนารูปแบบโรงเรียนมาตรฐาน พบว่า ได้เกณฑ์มาตรฐานสำหรับโรงเรียนมาตรฐาน เป็นกรอบโรงเรียน มาตรฐาน 4 ด้าน รวม 40 ข้อ ศึกษาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานของผู้บริหารการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ พบว่า โดยภาพรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ขาดงบประมาณไม่เพียงพอต่อการบริหาร การบริหารโรงเรียนตามมาตรฐานการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเลย พบว่า มีผลงานอยู่ในระดับปานกลาง มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของครูและผู้บริหาร สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดสงขลา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง การบริหารงานตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติทั้ง 5 มาตรฐานในระดับมาก ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง การปฏิบัติงานและเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาของครูในโรงเรียนในเครือศาลาเซียนหญิงแห่งประเทศไทย พบว่า โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบของการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ส่วนการปฏิบัติตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ทั้งรายด้านและโดยรวมแตกต่างกัน การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลเมืองตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ตามทัศนะของพนักงาน ครูเทศบาล กรรมการโรงเรียนและสถานักเรียน พบองค์ประกอบผู้เรียนมีความรักและภูมิใจในความเป็นไทย สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขอยู่ในระดับมาก การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา เฉพาะด้านกระบวนการบริหารและปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น พบว่า มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ทั้งภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ศึกษาการพัฒนามาตรฐานการศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน พบว่า ประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านกระบวนการและมาตรฐานด้านปัจจัย และศึกษาการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับโรงเรียนเหล่าทัพ พบว่า หลักการ/ยุทธศาสตร์ในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเหล่าทัพ รวม 8 ข้อ องค์ประกอบและเกณฑ์ในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเหล่าทัพ ประกอบด้วย มีปรัชญา/ปณิธาน วัตถุประสงค์และภารกิจหลักของโรงเรียน

เหล่าทัพ มีการฝึกและศึกษา มีการเตรียมทรัพยากรการเรียนรู้ มีการปลูกฝังคุณลักษณะและผู้นำ ทหารและการปกครองบังคับบัญชา มีการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนทหาร มีการบริหารและการ จัดการ มีการส่งเสริมการวิจัย

มีการติดตามและประเมินผล ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐาน โรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ส่วนที่มีปัญหามากคือ การทำแผนการสอนตามความต้องการของนักเรียน การให้นักเรียน ฝึกการวิเคราะห์ สังเคราะห์ได้ การเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้ข้อมูลจากหลายแหล่ง การสอนโดย เน้นกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตามตัวบ่งชี้มาตรฐาน

การเรียนการสอนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติของครูผู้สอนในสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ปัญหาของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น ศูนย์กลางครูส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาที่สำคัญคือ ขาดงบประมาณสนับสนุน รองลงมาคือ ครูผู้สอน ขาดความเข้าใจ นักเรียนขาดความพร้อมและความมั่นใจ ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ความ เข้าใจ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านมาตรฐานการเรียนการสอนตามนโยบาย ประกัน คุณภาพการศึกษาของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดเลย ด้าน มาตรฐานการเรียนการสอนตามนโยบายการประกันคุณภาพอยู่ในระดับมาก ปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง ศึกษาติดตามผลการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน พุทธศักราช 2541 เพื่อ เข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ กระนวน จังหวัดขอนแก่น พบว่า ด้านผลผลิต การดำเนินงานตามเกณฑ์อยู่ในระดับสูง ด้าน กระบวนการ อยู่ในระดับปานกลาง ศึกษาปัญหาในการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนและ เปรียบเทียบปัญหาของโรงเรียนที่ผ่านและไม่ผ่านมาตรฐานโรงเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ศึกษาและ เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครู โรงเรียน ประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐาน วิชาชีพครูอยู่ในระดับ “มาก”

8.1.2 การวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพ แยกเป็นรายด้าน ดังนี้

8.1.2.1 สภาพปัญหา / ปัจจัยการประกันคุณภาพ

ศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียน อนุบาลเอกชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการเตรียมการดำเนินงานส่วนใหญ่ให้ ความสำคัญ เรื่องการมอบหมายงานมีการประชุมแบ่งหน้าที่ตามความสามารถ ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับระบบ

การประกันคุณภาพการศึกษาในสภาพการดำเนินการ ปัญหาและความต้องการ รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสมในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า มีการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมในระดับมาก การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน มีการปฏิบัติสูงสุด การปฏิบัติงาน ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ด้านความคิดเห็นของครูที่มีต่อการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง การปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนอง พบว่า ข้าราชการครูมีการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูโดยภาพรวมและรายมาตรฐานอยู่ในระดับมาก การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ปัญหาที่พบ คือ นักเรียนมีพื้นฐานต่างกัน ครอบครัวมีปัญหาและผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ครูใช้วิธีการสอนแบบเก่า มีภาระงานมาก ขาดการวางแผนและการเตรียมการสอน โรงเรียนขาดงบประมาณ ขาดบุคลากรเฉพาะด้านและขาดการนิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยระดับบุคคลและระดับโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรมด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1 พบว่า ครูมีปริมาณการยอมรับการประกันคุณภาพการศึกษาสูงที่สุด ตัวแปรระดับโรงเรียนที่มีความสำคัญคือ ภาวะผู้นำทางความคิด ศึกษากระบวนการบริหารระบบคุณภาพในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า มีการดำเนินงานตามกระบวนการบริหารระบบคุณภาพอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการจัดทำแผนและโครงการพัฒนา การจัดองค์กรบริหารระบบคุณภาพ การศึกษาผลการดำเนินการตามนโยบาย 4 ในโรงเรียนนาร่องขยายการศึกษา พบว่า ด้านการประกันความปลอดภัยของนักเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนสภาพการดำเนินการ ปัญหาและความต้องการในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 4 พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกมีปัญหาในการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา โดยการวิเคราะห์หุ้ระดับด้วยโมเดลเชิงเส้นตรงระดับลดหลั่น พบว่า ปัจจัย

ระดับโรงเรียน ได้แก่ สักส่วนของนักเรียนต่อครู สักส่วนของนักเรียนต่อห้องเรียน ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ปัจจัยระดับจังหวัด ได้แก่ ค่าเฉลี่ยปริมาณการให้คำแนะนำทางวิชาการจากหน่วยศึกษานิเทศก์ของจังหวัด ค่าเฉลี่ยงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากจังหวัด ด้านสภาพการดำเนินการปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียนนาร่อง สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาคือ การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงานและการวางแผนงานในระยะต่อไปยังมีน้อย และขาดความต่อเนื่อง สภาพปัจจุบัน ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก มีปัญหาในระดับน้อย สภาพปัจจุบันและปัญหาการปฏิบัติตามกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาในส่วนของมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ด้านกระบวนการของบุคลากร ตามนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ช่วยบริหารฝ่ายวิชาการ มีความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ส่วนครูผู้สอนมีความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ศึกษาการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า ส่วนใหญ่โรงเรียนยังไม่ได้จัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของโรงเรียน ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สอดคล้องกันทั้ง 6 ด้าน ทุกขนาดโรงเรียน ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 ส่วนใหญ่ดำเนินการตามแนวทางของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 6 ขั้นตอน ปัญหาที่มีความถี่มากที่สุด 3 อันดับ การศึกษาความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพสถานศึกษาโดย องค์กรภายนอกของผู้บริหารสถานศึกษาและครู อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ปัญหาที่พบ ได้แก่ ด้านการพัฒนาคุณภาพ และตัวชี้วัดความสำเร็จคุณภาพการศึกษาเพิ่มขึ้น ด้านความพร้อม ควรมีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และหน่วยงานต้นสังกัด ร่วมกันจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการศึกษาความพร้อมในการรับการประเมินคุณภาพ

ภายนอกของโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โดยภาพรวมมีความพร้อมปานกลาง ทั้ง 3 ด้าน ความพร้อมต่อการประกันคุณภาพภายนอกรอบแรกด้าน ศึกษากระบวนการของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า มีความพร้อมตั้งแต่ระดับปานกลางถึงระดับมาก การศึกษาความพร้อม ทักษะและสภาพการปฏิบัติการประเมินผลภายในโรงเรียน เอกชน อำเภอเมืองเชียงใหม่ ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดและมาก ส่วนการปฏิเสธไม่ยอมรับผิดชอบและขาดความเชื่อมั่นในการประเมินอยู่ในระดับ ปานกลาง เห็นด้วยต่อการประเมินภายในอยู่ในระดับมากที่สุด การติดตามการดำเนินงานการรับรอง มาตรฐานคุณภาพด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอนโรงเรียนเชียงใหม่เทคโนโลยี พบว่า การใช้ทรัพยากรขาดความ ต่อเนื่อง ด้านการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนเขตการศึกษา 4 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวมและรายปัจเจกอยู่ในระดับมาก ศึกษาการประกันคุณภาพเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษา ของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดปัตตานี พบปัญหาอุปสรรคการเปลี่ยนแปลงบุคลากรของโรงเรียน สภาพการจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับธรรมนูญโรงเรียน ระบบการตรวจสอบ ระบบการประเมินตนเอง ทักษะในการตรวจสอบและประเมินตนเอง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และความรู้ความเข้าใจ แนวทางการประกันคุณภาพ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพของสถาบันการศึกษาพยาบาล เอกชน พบว่า ประกอบด้วย 3 ระบบ กระบวนการควบคุมคุณภาพ มี 3 กิจกรรม สภาพการดำเนินการประเมินผลภายใน และความต้องการรับการสนับสนุนการดำเนินการประเมินผลภายในของสถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษา พบว่า สถานศึกษาต้องการรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การเตรียมความพร้อมเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดกองวิทยาลัยอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านคุณลักษณะและวิธีการที่พึงประสงค์ในการกำหนดผู้ประเมินภายนอกสำหรับตรวจสอบสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า คุณลักษณะทั่วไป คือ มีอายุ 30 ปีขึ้นไป สำเร็จการศึกษาขั้นต่ำระดับปริญญาตรี ไม่มีประวัติเสื่อมเสีย มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง และคุณสมบัติเฉพาะ คือ ผ่านการฝึกอบรมเฉพาะทางด้านการประเมินสถานศึกษา มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณของ นักประเมิน มีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินสถานศึกษา มีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการบริหารองค์กร มีภาวะผู้นำ การสร้างความสัมพันธ์ มีทักษะการทำงานเป็นทีม และมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาสถานศึกษา

8.1.2.2 การพัฒนาตัวบ่งชี้ / การประเมินประสิทธิผลตัวบ่งชี้

ศึกษาการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้สำหรับการประกันคุณภาพภายในงาน ทัศนสาธารณสุข กลุ่มเด็กวัยก่อนเรียนพบมาตรฐานและตัวบ่งชี้ จำนวน 32 มาตรฐาน 78 ตัวบ่งชี้ ทำการพัฒนาตัวบ่งชี้รวมของความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของโรงเรียนสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมของความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมได้ตัว บ่งชี้ทั้งหมด 7 มิติ/องค์ประกอบ มีตัวบ่งชี้ย่อย 27 ตัวบ่งชี้ ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้สำหรับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ประถมศึกษาต้นแบบในเขตอำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับ ชุมชนสามารถพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้ระดับ โรงเรียน ได้ระดับหนึ่ง การประเมินตัวบ่งชี้ มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การประยุกต์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงกระบวนการ ลำดับลดหลั่น พบว่า มาตรฐานด้านผู้เรียนมีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด การวิเคราะห์ความ เหมาะสมของวิธีการประเมินตัวบ่งชี้มาตรฐานการศึกษาในการประเมินผลภายในของโรงเรียน พบว่า การประเมินผลภายในมากกว่าครึ่งเป็นการประเมินเฉพาะกิจ เน้นการประเมินภาพรวม มากกว่ารายบุคคล มุ่งประเมินสัมฤทธิ์ผลมากกว่าความตระหนักและความพยายามในการพัฒนางาน การพัฒนาตัวบ่งชี้มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกในการจัดการศึกษาโดย ครอบครัวย พบ ตัวบ่งชี้ใน 4 ด้าน ผู้ประเมินจะต้องมีความเข้าใจบริบทของการจัดการศึกษาโดย ครอบครัวย และวิธีการประเมินควรใช้วิธีการหลากหลาย ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้รวมประสิทธิผล การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและปัจจัยที่ส่งผลต่อตัวบ่งชี้รวมประสิทธิผล การปฏิบัติงาน พบว่า โมเดลประสิทธิผลการปฏิบัติงานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตัวบ่งชี้รวมประสิทธิผลการปฏิบัติงานสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวบ่งชี้รวม ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ และการพัฒนาตัวบ่งชี้เชิง คุณภาพของการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนเพชรน้ำใจ พบ 10 องค์ประกอบ 47 ตัว บ่งชี้เชิงคุณภาพ

8.1.2.3 การประเมินภายในของสถานศึกษา

ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ผลการประเมินภายในสถานศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษา โรงเรียนคันทนาเยาว กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหารที่ส่งผลต่อการ ใช้ผล การประเมินภายในสถานศึกษา ได้แก่ กระบวนการทำงานตามวงจรบริหารคุณภาพ PDCA สิ่งที่ยังเป็นอุปสรรคอยู่ คือ ภาระหน้าที่ของครูในโรงเรียนมีมาก และการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อ การดำเนินงานประเมินผลภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพิษณุโลก พบตัวแปร ทั้งหมด 12 ตัว มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการดำเนินงานประเมินผลภายในของผู้บริหารและ

มีตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 5 ตัว การวิจัยและพัฒนากระบวนการประเมินภายในของสถานศึกษา ได้กรอบองค์ประกอบการทำงานในการประเมินภายใน ได้ทราบถึงปัญหาการดำเนินงาน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและผลกระทบของโครงการพร้อมเกณฑ์ตัดสินคุณภาพสถานศึกษา

8.1.2.4 การพัฒนาเครื่องมือการประเมิน

พัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักเพื่อประเมินความเหมาะสมของวิธีการประเมินภายในของโรงเรียน พบแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักรวมทั้งหมด 20 ข้อ ผู้ใช้ในโรงเรียนเห็นว่ามิใช่ประโยชน์มากที่สุดในการปรับปรุงการออกแบบการประเมินภายใน

8.1.2.5 ระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพ

ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง มีปัญหาสูงสุดในเรื่องเตรียมความพร้อมด้านงบประมาณ และการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน พบว่า โปรแกรม Microsoft Access 2000 สามารถจัดเก็บข้อมูล ประมวลผลและนำเสนอข้อมูลและนำเสนอเป็นรายงานเพื่ออธิบายคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

8.2 การประกันคุณภาพและการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานและคุณภาพระดับอุดมศึกษา

8.2.1 ด้านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 5 เรื่อง

ศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานอาชีวศึกษา ประเภทวิชา พณิชยกรรมของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การศึกษาการประเมินคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในเขตการศึกษา 10 พบว่า ด้านผู้เรียน 7 มาตรฐานการศึกษาอยู่ในระดับดี 1 มาตรฐานการศึกษา ได้แก่ มาตรฐานที่ 10 มีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี คุณภาพการศึกษาด้านกระบวนการ 3 มาตรฐานอยู่ในระดับพอใช้ ศึกษาความพร้อมในทรัพยากร 4 ด้าน คือ เงิน คน การจัดการ และวัสดุ อุปกรณ์และความคาดหวังในการประกันคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคในเขตการศึกษา 9 พบว่ามีบุคลากรและงบประมาณไม่เพียงพอ การพัฒนาเกณฑ์การตรวจสอบผลการประกันคุณภาพของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย พบว่าเกณฑ์การตรวจสอบ 5 ระดับ และเกณฑ์ที่ได้มีความตรงตามเนื้อหา ละศึกษาเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของอาจารย์ผู้สอนคหกรรมศาสตร์ พบว่าเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของอาจารย์ผู้สอนคหกรรมศาสตร์ใน 6 ด้านอยู่ในระดับมาก

8.2.2 สภาพปัญหา / ปัจจัยการประกันคุณภาพ

ศึกษาการปฏิบัติงานการประเมินคุณภาพการศึกษาของครูโรงเรียนเอกชน ประเภท อาชีวศึกษา พบว่า ภาพรวมและรายปัจจัยอยู่ในระดับสูงกว่าระดับ ปานกลาง ศึกษาความคิดเห็น ของครูที่มีต่อการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านมาตรฐาน ประสิทธิภาพของการ จัดการและการบริหารของโรงเรียนเอกชน ประเภทอาชีวศึกษา จังหวัดสงขลา พบว่าเห็นด้วยใน ระดับมาก ศึกษาและเปรียบเทียบการปฏิบัติงานและปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน วิชาชีพครูของครูผู้สอนในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ใน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีปัญหาในระดับน้อย ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพ การศึกษาในศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่ามีการดำเนินงานในระดับปาน กลาง ศึกษาระดับความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของอาจารย์และ เจ้าหน้าที่วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีพุทธรังษี พบว่ามีความรู้และมีทัศนคติอยู่ในระดับดี และศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ต่อการใช้บริการการศึกษาคณะ วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่ามีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

8.2.3 การพัฒนาตัวบ่งชี้ / การประเมินประสิทธิผลตัวบ่งชี้

ศึกษาการประเมินตัวบ่งชี้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานการประถมศึกษา พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ศึกษารูปแบบการประกัน คุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ พบองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณภาพ 4 องค์ประกอบ มีองค์ประกอบย่อย 38 องค์ประกอบ ซึ่งมีความเหมาะสมมากที่สุดสามารถนำไปใช้ ได้ การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมคุณภาพการศึกษาและคณะครุศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ โดยกลุ่ม บุคลากรภายในและกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูล คำนำนักองค์ประกอบทั้ง 14 องค์ประกอบ มีค่าเป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่า การพัฒนา ตัวบ่งชี้ระบบการประกันคุณภาพของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ตามแนวทบทวมหาวิทยาลัย ได้ ตัวบ่งชี้ทั้งสิ้น 101 ตัวบ่งชี้ 9 องค์ประกอบ การพัฒนาดัชนีตัวบ่งชี้คุณภาพด้านวิชาการของ มหาวิทยาลัยเอกชน พบว่าดัชนีบ่งชี้จำนวน 194 ดัชนี ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้การดำเนินงานเกณฑ์ การตรวจสอบและเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่าตัวบ่งชี้การ ดำเนินงาน 25 ตัวบ่งชี้ จากทั้งหมด 29 ตัวบ่งชี้ เกณฑ์การตรวจสอบ 93 ข้อ จากทั้งหมด 108 มี ความเหมาะสมและเป็นไปได้ที่จะปฏิบัติ ศึกษาการพัฒนาดัชนีชี้วัดคุณภาพการศึกษาระบบ ออนามัยชุมชนของหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข เขตภาคเหนือ พบว่า ดัชนีตัวบ่งชี้ 4 องค์ประกอบๆ ละ 10 ดัชนี ดัชนี

ปัจจัยกระบวนการ มี 2 องค์ประกอบๆ ละ 10 ดัชนี ดัชนีปัจจัยผลิต มี 3 องค์ประกอบๆ ละ 18 ดัชนี และการพัฒนาตัวบ่งชี้รวมของคุณภาพการสอนในระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย คุณสมบัติของผู้สอน ผู้เรียน แหล่งข้อมูล การเตรียมแผนการสอน ใช้กิจกรรมการสอน การประเมินผลหลายวิธี ผลผลิตของการสอน ประกอบด้วย ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ มีทักษะการแก้ปัญหา มีการวิเคราะห์และจัดการ

8.2.4 การพัฒนาเครื่องมือการประเมิน

การพัฒนาโมเดลผลการประกันคุณภาพการอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย พบโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของผลการประกันคุณภาพการอุดมศึกษาได้ร้อยละ 95 และการพัฒนาเครื่องมือและเทคนิคการตรวจสอบคุณภาพภายในสำหรับการประกันคุณภาพการศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลเครือข่ายภาคกลางตอนล่าง พบว่าตรวจสอบคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพ ขึ้นอยู่กับการใช้เครื่องมือและเทคนิคการตรวจสอบที่มีคุณภาพและหลากหลายแล้ว ยังต้องขึ้นอยู่กับผู้ตรวจสอบที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะและประสบการณ์ในการตรวจสอบ

8.2.5 ระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพ

ศึกษาการรับสารสนเทศเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พบรูปแบบการสื่อสารที่ใช้คือ จากสื่อสารจากบนลงล่าง บุคลากรส่วนใหญ่ได้รับและต้องการรับสารนิเทศจากการประชุม สัมมนา บุคลากรประสบปัญหาในระดับปานกลางทุกด้าน

8.3 ความเชื่อมโยงของการใช้การประกันคุณภาพของสถาบันการศึกษากับการประกันคุณภาพงานระบบอื่นๆ มีงานที่นำมาตั้งเคราะห์ จำนวน 3 เรื่อง

ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารต่อการนำระบบ ISO 9000 มาใช้ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตขอนแก่น พบว่า ผู้บริหารเห็นด้วยมาก ศึกษาการประเมินประสิทธิผลองค์กรตามการรับรู้ของอาจารย์ในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนราธิวาส ภายหลังจากดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาพยาบาล ด้วยระบบบริหารคุณภาพ ISO 9002 พบว่า ทุกองค์ประกอบของประสิทธิผลองค์กรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และศึกษาการพัฒนาระบบการจัดการคุณภาพงานบริการฝึกอบรมแรงงานตามมาตรฐาน ISO 9000 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คู่มือคุณภาพ 1 เล่ม และบัญชีแม่บทเอกสารคุณภาพ ผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับดี

8.4 การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพด้านอื่นๆ

การศึกษาเรื่องคุณภาพและการประกันคุณภาพในวิถีทรรศน์การปฏิรูปอุดมศึกษาไทย พบว่าวิถีทรรศน์อุดมศึกษาไทยในทศวรรษที่ 21 จะประกอบด้วย ประชาคมแห่งการสร้างความรู้การเรียนรู้ตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยไทยแก้ไว้ในเครือข่ายแห่งการตรวจสอบ ความเป็นเลิศที่ใช้การได้ในสังคมแห่งการตรวจสอบ สำนัก ชุกรการ นิสัยประกอบการ อุดมศึกษาบนถนนนานาชาติและความหลากหลายในสังคมพหุลักษณะ

สรุปและข้อเสนอแนะ

ภายใต้ประเด็นมาตรฐานและการประกันคุณภาพเป็นเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จากการสังเคราะห์งานวิจัย พบว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษามีความตื่นตัวในด้านนโยบายระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพิ่มมากขึ้นจากในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา แต่ยังพบปัญหาในการดำเนินงานประกันคุณภาพ ปัญหาการขาดบุคลากรผู้รับผิดชอบโดยตรงในระบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษา

งานวิจัยที่ขาด

1. ระบบงานวางแผน ติดตาม ตรวจสอบ ระบบคุณภาพการบริหารการศึกษา
2. การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
3. ทักษะคติของผู้บริหาร ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาต่องานด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพ
4. เกณฑ์การประเมินบุคลากรตามวัตถุประสงค์ของงาน
5. การประเมินมาตรฐานครู อาจารย์ บุคลากร

งานวิจัยในอนาคต

1. การพัฒนาระบบการวางแผนติดตามประเมินผลโรงเรียนที่มีแนวการดำเนินการประกันคุณภาพในบริบทต่าง ๆ
2. การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
3. ศึกษาทักษะคติของผู้บริหาร ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาต่องานด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพ
4. การพัฒนาเกณฑ์ประเมินบุคลากรทางการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ ประเมินเพื่อพัฒนางาน ประเมินเพื่อเลื่อนตำแหน่ง
5. การประเมินมาตรฐานของครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

6. การศึกษามาตรฐานการศึกษา KPI ของอาชีวศึกษาและการศึกษานอกระบบ
7. การพัฒนาระบบประเมินคุณภาพวิถีไทยตามบริบทของโรงเรียน

บทที่ 9

ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

สาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีการส่งเสริมให้มีระบบการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง

ในประเด็นนี้มีงานวิจัย 170 เรื่อง เป็นงานระดับปริญญาเอก 5 เรื่อง ปริญญาโท 121 เรื่อง และงานวิจัยส่วนบุคคล 42 เรื่อง และงานวิจัยของหน่วยงาน 2 เรื่อง

สรุปองค์ความรู้ ได้ดังนี้

9.1 การผลิต การเตรียมคนเข้าสู่วิชาชีพครู บุคลากรทางการศึกษา มีงานวิจัยจำนวน 50 เรื่อง

9.1.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์และบทบาทของครู บุคลากรทางการศึกษา

มีงานวิจัยศึกษาคุณลักษณะและกระบวนการถ่ายทอดของครูไทยในอดีตและปัจจุบัน สรุปได้ว่าครูไทยมีลักษณะ 27 ประการ และมีกระบวนการถ่ายทอด 17 ประการ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม ด้านความประพฤติ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านบุคลิกภาพ ด้านการสอนและด้านวิชาการ ในระดับอุดมศึกษา นักศึกษามีความเห็นว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์พลศึกษาที่เป็นความจริงและที่คาดหวังไม่แตกต่างกัน

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย มีงานวิจัย 2 เรื่อง พบว่า มีองค์ประกอบด้านคุณวุฒิด้านความสามารถในการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตร ด้านบุคลิกภาพมีสุขภาพจิตดีและร่างกายแข็งแรง ด้านมนุษยสัมพันธ์ ทำงานกับผู้อื่นได้ มีอุดมการณ์ในวิชาชีพครู และมีคุณธรรมจริยธรรม

สมรรถภาพที่พึงประสงค์ของครูประถมศึกษา พบว่า มีสมรรถภาพที่พึงประสงค์สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในระดับมาก

มีงานวิจัย 3 เรื่อง ที่ทำการศึกษบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า อาจารย์ปฏิบัติหน้าที่ในระดับมากแต่นักศึกษาต้องการมากที่สุด คือ การเสียสละอุทิศตนช่วยเหลือนักศึกษา งานวิจัยที่ศึกษาการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ครูที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือนักเรียนมากในด้านการส่งเสริมนักเรียน แก้ปัญหา การคัดกรองนักเรียน การส่งต่อและการรู้จัก นักเรียนเป็นรายบุคคล

การศึกษาลักษณะของครูแห่งชาติ พบว่า มี 11 ลักษณะ เป็นต้นว่า มีความรักและศรัทธา ในการเป็นครู มีความทุ่มเทและรับผิดชอบในการทำงาน มีการบริหารจัดการเวลาและวางแผนการทำงานที่ดี มีบุคลิกภาพที่คึกคักน่าเชื่อถือ น่าศรัทธา เป็นต้น การศึกษาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับครู มืออาชีพ สรุปได้ 9 องค์ประกอบ คือ การปฏิบัติตน การจัดการเรียนการสอน การเตรียมการสอน ความสัมพันธ์กับผู้อื่น การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นต้น การศึกษาลักษณะของครู โรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ด้านการปฏิบัติตามระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 ด้านบุคลิกภาพและมีมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

มีงานวิจัย 2 เรื่อง ศึกษาบทบาทของครูแนะแนวที่พึงประสงค์ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ มีความคาดหวังในบทบาทของครูแนะแนวในระดับมาก ได้แก่ มีความตั้งใจที่จะชี้แจงให้นักเรียน ทราบว่าสิ่งที่นักเรียนประพฤตินั้นเหมาะสมหรือไม่ ประสานงานกับบุคลากรในโรงเรียน และ ติดตามผลการดำเนินการบริการแนะแนว และมีงานวิจัย 1 เรื่อง ที่ศึกษาถึงปัจจัยการถ่ายทอดทาง สังคมเชิงวิชาชีพครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทครูแนะแนว พบว่า ความผูกพันต่อบทบาทส่งผลโดยอ้อมต่อพฤติกรรมตามหน้าที่ผ่านเอกลักษณ์วิชาชีพ

- คุณลักษณะของผู้บริหาร

งานวิจัยที่ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่เอื้อต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ตาม แนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในระดับมัธยมศึกษา พบว่า ได้แก่คุณลักษณะด้าน คุณธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านสุขภาพ ด้านสติปัญญาและความสามารถ ในขณะที่งานวิจัยที่ศึกษา ภาวะผู้นำปริวรรตของผู้บริหาร พบว่าในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ดี คือ เป็นผู้นำเชิงอุดมคติจึงใจให้เกิด แรงบันดาลใจ กระตุ้นให้เกิดสติปัญญา และใส่ใจเฉพาะรายบุคคล สำหรับคุณลักษณะที่พึง ประสงค์เชิงจิตวิทยา พบว่า คุณลักษณะด้านการเป็นผู้นำได้รับความคาดหวังในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ด้านการปรับตัว ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณลักษณะด้านสภาวะอารมณ์ และคุณลักษณะ ด้านมนุษยสัมพันธ์ การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่มี อิทธิพลต่อผู้นำของคณบดีสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ พบว่า รูปแบบประกอบด้วยด้านภูมิหลัง ด้าน สถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง ด้านคุณลักษณะเฉพาะความเป็นผู้นำ ด้านพฤติกรรมความเป็นผู้นำและ ด้านภาวะความเป็นผู้นำ ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้สอดคล้องกับการศึกษาลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียน

งานวิจัยที่ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า คุณลักษณะในระดับมาก ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านบุคลิกภาพส่วนตัวและด้านการสร้าง ความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งใกล้เคียงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนในยุคปฏิรูปการศึกษา

ตามความคาดหวังของผู้บริหารที่คาดหวังให้ครูมีลักษณะดังนี้ คือ มีคุณธรรม จริยธรรม รัก เอาใจใส่ต่อศิษย์เท่าเทียมกัน อุทิศตนและเวลาเพื่อส่งเสริมและพัฒนานักเรียนในทุกๆ ด้าน

การศึกษายาทบาทพฤติกรรม ภาวะผู้นำที่เป็นจริงและที่คาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำทั้งที่เป็นจริงและที่คาดหวังมีการปฏิบัติในระดับมาก ด้านพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางด้านการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า ผู้นำจะปฏิบัติใน 7 ด้าน เป็นต้นว่า เป็นผู้ให้การยอมรับงานวิชาการ เป็นผู้ช่วยเหลืองานวิชาการ เป็นผู้ริเริ่มงานวิชาการ เป็นผู้ประสานงานวิชาการและเป็นผู้เข้าสังคมได้ดี

การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสตรีดีเด่น พบว่า มีลักษณะดังนี้ คือ มีระบบการบริหารที่ดี มีแรงบันดาลใจในการทำงาน มีผลงานดีเด่น

มิงงานวิจัยที่ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในวิทยาลัยพลศึกษา พบว่า ผู้บริหารมีความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ ความดี ความเก่ง ความสุข ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจและอื่นๆ ในระดับปานกลาง มิงงานวิจัย 1 เรื่อง ศึกษาบทบาททางการแนะแนวของผู้บริหารโรงเรียนและครูพบว่าครูและผู้บริหารปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการศึกษามากที่สุด

- การสรรหาและเตรียมคนเข้าสู่วิชาชีพของครู มิงงานวิจัยที่ศึกษาการสรรหาและการคัดเลือกบุคลากรของโรงเรียนเอกชนสายสามัญศึกษา พบว่า การจัดหลักความรู้ความสามารถ การวางแผนอัตราค่าจ้าง การพิจารณาคุณสมบัติ และอาจให้มีการทดลองงานก่อนการทำงานจริง ด้านการเตรียมคนเข้าสู่วิชาชีพพยาบาลในฐานะที่เป็นสถาบันการศึกษา มิงงานวิจัย 4 เรื่อง ศึกษาคุณลักษณะและสมรรถภาพด้านการนิเทศของอาจารย์พยาบาล พบว่า คุณลักษณะสำคัญได้แก่ กล้าตัดสินใจแก้ไขปัญหา ถามคำถามกระตุ้นให้นักศึกษาคิดเป็น กระตือรือร้นที่จะช่วยนักศึกษาในการเตรียมนักศึกษาพยาบาลการนิเทศถึงเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งการวิจัย พบว่า การนิเทศ และสอนโดยอาจารย์ที่เลี้ยงอย่างใกล้ชิดมีผลต่อความสามารถต่อการปฏิบัติงานพยาบาลของนักศึกษา

การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผนการปฏิรูปการผลิตและพัฒนาครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา พบว่า จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทและพันธกิจของครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีบทบาทเชิงรุกในการจัดการศึกษา

การวิจัยเอกสารเรื่องใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารได้ข้อสรุป เส้นทางการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา

9.2 การพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา การสร้างค่านิยมในอาชีพครู และการพัฒนางานวิจัยในชั้นเรียนและงานวิจัยทั่วไป มีงานวิจัยจำนวน 112 เรื่อง

9.2.1 การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามภารกิจ ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

- การพัฒนาประสิทธิภาพ

การศึกษาความเสมอภาคในการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้บริหารสังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

มีงานวิจัย 5 เรื่อง ศึกษาด้านเกี่ยวกับการพัฒนาครูตามแนวปฏิรูปการศึกษา 4 เรื่อง เป็นงานที่ศึกษากับครูระดับประถมศึกษา พบว่า มีการดำเนินงานในระดับมากโดยเฉพาะด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนานวัตกรรม การพัฒนาด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ส่วนอีก 1 เรื่อง เป็นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา พบว่า การสอนเป็นนักเรียนเป็นศูนย์กลางได้ดำเนินการในระดับปานกลาง การพัฒนาชุดฝึกการอบรมการจัดกิจกรรมกลางแจ้งของครูในระดับประถมศึกษา พบว่า ครูมีความเข้าใจเพิ่มขึ้นกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การวิจัยที่ศึกษาการดำเนินงานพัฒนาอาจารย์ในมหาวิทยาลัยพยาบาล พบว่า บุคลากรทุกฝ่ายมีความเห็นต่อการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน

9.2.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของครูและบุคลากรทางการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานบริหารของผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมี 12 ปัจจัย เป็นต้นว่า สถานการณ์ บุคลิกภาพ ลักษณะที่ปฏิบัติ การยอมรับนับถือ ความสำเร็จ ความก้าวหน้า ฯลฯ การศึกษาปัจจัยจูงใจในการทำผลงานวิชาการของข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านความก้าวหน้า ด้านลักษณะที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความมุ่งมั่นต่องานวิชาการของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยนเรศวร ได้แก่ วุฒิทางการศึกษา ความพึงพอใจต่องาน และการปฏิบัติงานด้านการผลิตผลงานวิชาการ มีงานวิจัย 2 เรื่อง ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับขวัญและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาและสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า ความก้าวหน้าในงานมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจ

การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรสายการบริหารพัสดุของมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า ปัจจัยด้านจิตลักษณะ ได้แก่ แรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ วุฒิทางการศึกษา และปัจจัยด้านพฤติกรรมการบริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกและทำการพยากรณ์ได้ 27.20 %

การศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา พบว่า การปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านบุคลากรและปัจจัยด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับขวัญกำลังใจของครูชาวเขา พบว่า ปัจจัยด้านขวัญกำลังใจอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความสำเร็จในงาน การยอมรับนับถือ เป็นต้น ปัจจัยด้านพฤติกรรมของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาที่มีส่วนร่วมตามบทบาทของคณะกรรมการโรงเรียน ประถมศึกษาโดยรวม มี 2 ระดับ คือ ด้านการจูงใจ และการกำหนดเป้าหมาย

มีงานวิจัย 2 เรื่อง ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลถึงประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา พบว่า ตัวครูในด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตร แผนการสอน ทักษะกระบวนการ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอน ในกลุ่มครูพลศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา พบว่า มีปัญหาที่ตัวครูเช่นกัน ในด้านที่ครูขาดความรู้ความชำนาญด้านการจัดโปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียน และครูมีภาระงานมาก

ปัญหาการจัดบริการแนะแนว

มีงานวิจัย 4 เรื่อง ศึกษาถึงปัญหาในการปฏิบัติงานของครูแนะแนว พบว่า ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนมีปัญหาระดับปานกลางในแต่ละครูไม่มีเวลา การขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการแนะแนวในแต่ละที่ ครูแนะแนวในสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่มีปัญหาในระดับมากเช่นเดียวกัน

9.2.3 ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาวิชาชีพด้านการเรียนการสอน

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน พบว่า ครูมีปัญหาในทุกด้าน การศึกษาปัญหาของครูพลศึกษาในวิทยาลัยพลศึกษา พบว่า มีปัญหาระดับมากด้านการจัดทำแผนการเรียนการสอนเป็นอันดับแรก

งานวิจัยที่ศึกษาความต้องการการผลิตและใช้สื่อผ่านเครือข่ายสารสนเทศของอาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า ต้องการเครือข่ายด้าน Hardware / Software / Peopleware / Management มากที่สุด การศึกษาการรับรู้และความต้องการเทคโนโลยีทางการศึกษาของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า โดยรวมอาจารย์มีการรับรู้ระดับมาก อาจารย์และพนักงานวิชาการมีความต้องการเทคโนโลยีการศึกษามากกว่าผู้บริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การพัฒนาทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษของครูในระดับประถมศึกษา ได้มีการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลโดยใช้ซีดีรอมเป็นสื่อหลัก พบว่า ครูมีความก้าวหน้าหลังการใช้ชุดฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้านความต้องการในการผลิตและการใช้สื่อของอาจารย์ในวิทยาลัยเกษตร พบว่า อาจารย์ที่สอนประเภทวิชาพื้นฐานมีปัญหาการผลิตสื่อการสอนระดับมาก ในด้านบุคลากรทางเทคโนโลยีทางการศึกษาในโรงเรียนมัธยม ผู้บริหารต้องการบทบาทด้านการจัดเก็บ ซ่อมบำรุง และรักษาสูงสุด แต่ครูต้องการบทบาทในด้านการบริหาร ด้านการรับรู้และความต้องการเทคโนโลยีทางการศึกษา กลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัย พบว่า การรับรู้ด้านการพัฒนาทักษะในการผลิตสื่อการเรียนการสอนอยู่ระดับปานกลาง และการผลิตสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อย อาจารย์และพนักงานวิชาการมีความต้องการเทคโนโลยีทางการศึกษามากกว่าผู้บริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

มีงานวิจัย 9 เรื่อง ที่ศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของครู มี 3 เรื่อง ที่ต้องการพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับแนวปฏิรูป โดยต้องการพัฒนาด้านหลักสูตร และแผนการเรียนรู้ ด้านสื่อการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ครูในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดเทศบาลต้องการพัฒนาด้านบุคลากร งบประมาณ และด้านวิชาการในระดับมาก อีก 2 เรื่อง เป็นความต้องการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาเอกชน ต้องการพัฒนาพฤติกรรมตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู และต้องการพัฒนาด้านวิชาการและทักษะวิชาชีพในระดับมาก มีงานวิจัย 2 เรื่อง พบว่า ครูในระดับประถมศึกษาต้องการพัฒนาความรู้ ทักษะ และความก้าวหน้าในวิชาชีพ และต้องการพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนอีก 1 เรื่อง เป็นความต้องการของครูในระดับมัธยมศึกษา ต้องการพัฒนาการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่นกัน และเรื่องสุดท้าย เป็นการประเมินความต้องการจำเป็น พบว่า ตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางประกอบด้วย ด้านบทบาทครู ด้านพฤติกรรมครู และด้านความรู้ของครู การศึกษาการพัฒนานโยบายการยกย่องครูที่มีผลงานดีเด่น ประกอบด้วยการพัฒนาครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง มีกองทุนส่งเสริมให้รางวัลครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา มีเกณฑ์มาตรฐานสำหรับประเมินครูและปรับแก้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ส่วนการศึกษานโยบายและสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา พบว่า ให้ออกกฎกระทรวงเพื่อจัดตั้งกองทุนส่งเสริมครู เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติ สร้างขวัญและกำลังใจแก่ครู และมีงานวิจัยที่ศึกษาการจัดตั้งกองทุนและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและสารสำคัญทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

9.2.4 ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาวิชาชีพด้านการนิเทศ

มีงานวิจัย 2 เรื่อง ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการนิเทศ พบว่า มีปัญหาในระดับปานกลาง พบปัญหาในการวิจัยเชิงปฏิบัติการในระดับมาก ครูต้องการนิเทศภายในในระดับมาก ด้านหลักสูตรและการสอน พัฒนาคณาจารย์และวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การศึกษาความต้องการของครูพลศึกษา พบว่า ครูที่สอนพลศึกษามีความต้องการการนิเทศทุกด้านในระดับมาก

สำหรับครูภาษาอังกฤษระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า มีความต้องการการนิเทศในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการวัดผลและประเมินมากที่สุด

9.2.5 ปัญหาและความต้องการพัฒนาวิชาชีพด้านการวิจัยในชั้นเรียน

มีงานวิจัย 4 เรื่อง ศึกษาความต้องการในการพัฒนางานวิจัยในชั้นเรียนของครูในระดับประถมศึกษา พบว่า มีความต้องการพัฒนาในระดับมากทุกด้าน

ส่วนในระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า มีการทำวิจัยในระดับมาก และมีปัญหาในระดับปานกลางเช่นเดียวกับในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า ปัญหาในการทำวิจัยของอาจารย์อยู่ในระดับปานกลาง แต่ความต้องการเป็นลักษณะของความต้องการด้านแหล่งทุนสนับสนุนและข้อมูลอ้างอิง

การศึกษาบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา พบว่า บทบาทโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

9.2.5.1 สมรรถภาพและองค์ประกอบของครุนักวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูประถมศึกษา พบว่า ตัวแปรความพึงพอใจประกอบด้วย ความต้องการพัฒนาการเรียนการสอน ความต้องการใช้งานวิจัยเพื่อขอเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถภาพของครุนักวิจัยในชั้นเรียน พบว่า สมรรถภาพที่จำเป็นคือ ด้านความรู้ ความสามารถในการดำเนินการวิจัย ทักษะการพัฒนาการเรียนการสอน ด้านความรู้วิชาชีพครู และทักษะการสอนเป็นต้น การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัย พบว่า ปัจจัยส่งเสริมระดับมาก คือ ปัจจัยด้านคุณลักษณะของอาจารย์

การศึกษาผลของการเสริมพลังอำนาจครูโดยการพัฒนาความสามารถด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนตามแนวคิดความร่วมมือ พบว่า หลังการเสริมพลังอำนาจ ครูทำวิจัยมากกว่าร้อยละ 50

งานวิจัยที่ศึกษากระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพครูที่ทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูที่เข้าร่วมวิจัยในชั้นเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจ และไม่ทำวิจัยในชั้นเรียน เมื่อเข้ากระบวนการพัฒนาแล้ว ครู 8 คน เขียนรายงานวิจัยได้ในเกณฑ์ดี 3 คน เขียนได้ในเกณฑ์พอใช้

การศึกษากลยุทธ์การพัฒนาวัฒนธรรมวิจัยของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ พบว่า วัฒนธรรมของคณาจารย์ยังไม่เอื้อต่อการทำวิจัย

9.2.5.2 สภาพการทำวิจัยในชั้นเรียน

ในระดับประถมศึกษา พบว่า ครูใช้เงินทุนส่วนตัวในการทำวิจัยและทำในรูปแบบการสำรวจและทดลอง มีปัญหาในระดับปานกลาง

การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของคุณภาพงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า คุณภาพงานอยู่ในระดับปานกลาง ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสูงสุด คือ ตัวแปรภายนอก

9.2.6 สถานภาพและปัญหาการพัฒนาบุคลากร

การเสริมสร้างและพัฒนาวิทยุข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา พบว่า สภาพการเสริมสร้างและพัฒนาวิทยุข้าราชการครูอยู่ในระดับปานกลาง รูปแบบจะเน้นการปฏิบัติเป็นแบบอย่างและการให้ขวัญกำลังใจมากที่สุด และการอบรมและจูงใจ

การศึกษาความต้องการของบุคลากรในการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้มีการปรับปรุงเพราะบุคลากรทุกระดับเห็นว่าโครงสร้างบริหารเดิมค่อนข้างดี แต่ต้องการให้ปรับระบบสื่อสารให้มีใช้ในทุกระดับ

ด้านอาจารย์ที่ปรึกษา พบว่า อาจารย์ที่ปรึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษาได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนและแสวงหาความรู้จากเอกสาร และได้พบว่านักศึกษาต้องการรับคำปรึกษาด้านวิชาการด้านพฤติกรรมและบุคลิกภาพด้านการประกอบอาชีพและศึกษาต่อ

9.2.7 ความคิดเห็นและทัศนคติของครูและบุคลากรทางการศึกษา

การศึกษาทัศนคติของครูระดับก่อนประถมศึกษาที่มีต่อการประเมินด้วยการสะสมผลงาน พบว่า ครูมีทัศนคติต่อการให้การประเมินแบบดังกล่าวในระดับมาก และมีทัศนคติต่อการปฏิบัติงานนี้ในระดับ ปานกลาง

การศึกษาความรู้และทัศนคติของบุคลากรในวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรต่อการประกันคุณภาพ พบว่า มีความรู้ในระดับดี และบุคลากรที่มีคุณลักษณะต่างกันมีทัศนคติต่อการประกันคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างกัน ด้านความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับการประกันคุณภาพและการรับรองคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ประเภทศึกษานอกระบบระยะสั้น เห็นว่า มีความพร้อมในระดับมาก

การศึกษาความรู้ เจตคติของครูผู้สอนที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พบว่า ครูผู้สอนมีความรู้ในระดับเบื้องต้นค่อนข้างต่ำแต่เห็นด้วยกับแนวทางการจัดการเรียนรู้อัตลักษณ์ดังกล่าว

ความเห็นของอาจารย์วิทยาลัยพยาบาลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เป็นสำคัญ พบว่า อยู่ในระดับมาก

การศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีต่อการพัฒนาบุคลากรเห็นว่ามีความคิดเห็นไม่ต่างกันในทุกกลุ่ม เช่นเดียวกับข้อค้นพบในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า ทิศนะต่อกิจกรรมการพัฒนาอาจารย์โดยรวมทุกกลุ่มไม่แตกต่างกัน ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอน อาจารย์มีการปฏิบัติด้านการสอน การวัดประเมินผล ด้านการใช้เทคโนโลยีและสื่อการสอนในระดับปานกลาง ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมทางจริยธรรมอาจารย์และนักศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลเห็นว่า พฤติกรรมที่ถือว่าผิดในระดับมากที่สุด คือ การทอดทิ้งบุพการี การลักพาตัวเรียกค่าไถ่

9.2.8 บทบาทของครูในด้านต่างๆ

งานวิจัย 2 เรื่อง ศึกษาถึงบทบาทของครูสังคมศึกษาในการป้องกันยาเสพติดและส่งเสริมประชาธิปไตย พบว่า ครูมีบทบาทมากที่สุดในการถ่ายทอด ปลูกฝังให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกถึงภัยยาเสพติดและการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

บทบาทของผู้บริหารและการพัฒนามีงานวิจัย 5 เรื่อง ศึกษาการปฏิบัติงานของผู้บริหาร พบว่าในโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนมีการปฏิบัติงานในระดับมาก ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาที่มีผู้บริหารในหลายลักษณะ เช่น แบบนักบุญ แบบหนึ่งงาน และแบบประนีประนอม และส่วนใหญ่ บริหารเวลาโดยเลือกปฏิบัติตามความสำคัญและความเร่งด่วนของกิจกรรม ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ผู้บริหารจะพัฒนาทีมงานโดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจในทีมงาน

ส่วนบทบาทในการเป็นผู้นำวิชาการ พบว่า ระดับพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในระดับมัธยมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ในการศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริม โรงเรียนสีเขียว พบว่า ผู้บริหารปฏิบัติในระดับปานกลาง

9.2.9 ลักษณะและรูปแบบการพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษา

มีการนำเสนอรูปแบบการวิจัยปฏิบัติการสำหรับพัฒนาครูระดับประถมศึกษา พบว่า ลักษณะการทำวิจัยปฏิบัติการมีหลายรูปแบบทั้งทำคนเดียวและทำเป็นทีม โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นจัดทำเป็น 3 ระยะ คือ 1) รู้จักนักเรียนรายบุคคล 2) ปฏิบัติการเพื่อประเมินการสอนของครู 3) ปฏิบัติการสร้างงานนวัตกรรม

การศึกษาเรื่องการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า มีการดำเนินการ โดยสำรวจความต้องการ วิเคราะห์ความต้องการจัดลำดับ กำหนดวัตถุประสงค์ วางแผนพัฒนา ปฏิบัติการและติดตามประเมิน ซึ่งลักษณะการดำเนินการจะ

เป็นคล้ายกับรูปแบบการพัฒนาอาชีพสำหรับอาจารย์วิทยาลัยพยาบาล คือ ศึกษาความต้องการ และ ออกแบบการพัฒนา

การพัฒนาหลักเกณฑ์และวิธีการเลื่อนระดับของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า มีหลักเกณฑ์ทั้งด้านประสิทธิภาพในตำแหน่งและประเมินผลงานวิชาการประกอบ

ผลของการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภาที่มีต่อครู พบว่า ครูมีการเปลี่ยนแปลงระดับคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานในวิชาชีพด้านการสอนที่ระดับสูงสุด และงานวิจัยที่ศึกษาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู พบว่าครูส่วนใหญ่ปฏิบัติตามเกณฑ์

9.2.10 การสร้างค่านิยมในอาชีพครู

การศึกษาค่านิยมและพฤติกรรมการดำรงชีวิตของข้าราชการครูที่มีหนี้สิน พบว่า กลุ่มครูที่มีหนี้สิน มีค่านิยมต่างกันและคล้ายกัน ส่วนหนึ่งมีความเชื่อว่าสิ่งที่ตนทำเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ส่วนหนึ่งเกิดจากลัทธิเอาอย่าง บริโภคนิยม และพบว่าไม่ว่าครูจะมีหนี้สิน หรือไม่มีก็ตาม ครูเห็นคุณค่าในอาชีพของตน

9.2.3.1 ความต้องการพัฒนาตนเองของผู้บริหาร

งานวิจัยที่ศึกษาความต้องการและแนวทางการพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ผู้บริหารพัฒนาตนเองโดยเองโดยภาพรวมในระดับมาก

การศึกษาความคาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในการบริหารงานวิชาการตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พบว่า คาดหวังในการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากที่สุด และขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดทำสาระหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรและการจัดทำแผนบูรณาการความรู้

9.2.3.2 ความต้องการพัฒนาในด้านอื่นๆของครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

มีงานวิจัย 1 เรื่อง ศึกษาปัญหาและความต้องการในการเสริมสมรรถภาพด้านการจัดทำผลงานของครูวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา พบว่า ครูวิทยาศาสตร์ต้องการเสริมสมรรถภาพด้านการจัดทำแผนการสอนบทเรียนสำเร็จรูป หนังสือสื่อต่างๆ ส่วนงานวิจัยด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูวิทยาศาสตร์ต้องการความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคการสอนวิทยาศาสตร์ เนื้อหาวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการ สื่อ และการวัดผลประเมินผล และการทำวิจัยในชั้นเรียน

9.3 การประเมินศักยภาพสถาบันผลิตครู การออกนอกระบบราชการของสถาบันการศึกษา
มีงานวิจัยจำนวน 8 เรื่อง

9.3.1 สถานภาพและความพึงพอใจในอาชีพ

มีงานวิจัยที่ศึกษารูปแบบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการในสถาบันราชภัฏ พบว่า รูปแบบความพึงพอใจมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีตัวแปรปัจจัย แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ความผูกพันในวิชาชีพ และภูมิหลังมีอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานมหาวิทยาลัย พบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยด้านอายุ ประสบการณ์ทำงาน เจตคติที่มีต่องาน ความพึงพอใจต่องานที่รับผิดชอบ ผลตอบแทนที่ได้รับ สัมพันธภาพระหว่างบุคคลในที่ทำงาน สถานที่ทำงาน นโยบายขององค์กรมีความสัมพันธ์ต่อกัน

การประเมินสมรรถนะการปฏิบัติงานในชุมชนของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า พบว่า อยู่ในระดับสูง ด้านสูงสุด คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และการพลีชีพของประชาชน

การศึกษาความพึงพอใจของครูต่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน

มีงานวิจัย 5 เรื่องที่ศึกษาความพึงพอใจ ขวัญกำลังใจของข้าราชการครูอาจารย์ในสถานศึกษา พบว่า ความพึงพอใจโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับด้านความรับผิดชอบ ลักษณะของงาน การได้รับการยอมรับและสภาพการปฏิบัติงานโดยรวม

สรุปและข้อเสนอแนะ

ในประเด็นครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มีงานวิจัยค่อนข้างครอบคลุม ดังต่อไปนี้

1. ระบบการผลิตและเตรียมคนเข้าสู่วิชาชีพครู งานวิจัยที่พบจะเน้นในเรื่องของคุณลักษณะของผู้บริหารด้านการบริหารงาน สมรรถภาพและบทบาทที่พึงประสงค์ การพัฒนาประสิทธิภาพเป็นลักษณะการประเมินความพึงพอใจของข้าราชการต่อสถาบัน

2. การพัฒนาครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา การสร้างค่านิยมในอาชีพครู พบว่า บุคลากรมีปัญหาและความต้องการในการพัฒนาตนเองของผู้สอนในสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัญหาประกอบด้วย ปัญหาด้านเทคนิควิธีการสอนให้สอดคล้องกับแนวปฏิรูปการศึกษา ปัญหาด้านการผลิตสื่อ การวัดประเมินผล ผู้สอนต้องการรับการนิเทศในระดับมาก

3. การประเมินศักยภาพของสถาบันผลิตครูและการออกนอกระบบราชการ ซึ่งมีงานวิจัย 5 เรื่อง ศึกษาความพึงพอใจในอาชีพและขวัญกำลังใจในอาชีพ

งานวิจัยที่ขาด

1. ระบบการผลิตและเตรียมคนเข้าสู่อาชีพครู
2. การเตรียมผู้บริหาร
3. การประเมินศักยภาพของสถาบันผลิตครู
4. การสร้างค่านิยมในอาชีพครู
5. การออกนอกระบบราชการของสถาบันการศึกษา
6. ศักยภาพด้านเนื้อหาวิชาของครูผู้สอน (Content knowledge) ซึ่งนับว่ามีส่วนสำคัญที่จะเสริมความมีประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน
7. การประเมินสถาบันผลิตครูโดยตรง

งานวิจัยในอนาคต

1. ศึกษากระบวนการผลิต การเตรียมคนเข้าสู่วิชาชีพครู โดยติดตามประเมินการผลิตครู 5 ปี เป็นการศึกษาระยะยาว (ขณะนี้ในช่วงการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตครู ฉะนั้นการศึกษาถึงการปรับเปลี่ยนยุทธวิธีการผลิต การบริหารงาน และหลักสูตรการผลิตครูจึงเป็นประเด็นที่น่าจะเริ่มต้นศึกษาเป็นอย่างยิ่ง)
2. การสร้างค่านิยมในอาชีพครู ควรศึกษาในลักษณะของการศึกษาระยะยาว อาจเริ่มตั้งแต่ผู้เรียนเข้าสู่สถาบันผลิตครูจนถึงสำเร็จการศึกษา เพื่อให้เห็นพัฒนาการเปลี่ยนแปลง ทศนคติและค่านิยมของผู้เป็นครู
3. การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมสำหรับพัฒนาครูในรายด้านตามปัญหาและความต้องการของครู เช่น ครูมีปัญหาขาดความรู้ในการวิเคราะห์หลักสูตร พัฒนาหลักสูตร การผลิตสื่อ การวัดประเมินผล สนใจในงานวิจัยในชั้นเรียน การมีสื่อให้ครูได้เลือกเรียนรู้ด้วยตนเอง อาจเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยพัฒนาครูได้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง
4. ศึกษาสภาพของสมรรถภาพครูในด้านเนื้อหาวิชา (Content Knowledge) และเทคนิควิธี (Pedagogical Knowledge) เพื่อให้เห็นภาพจุดเด่นจุดด้อย และสามารถส่งเสริมหรือพัฒนาได้ตรงกับปัญหา

5. ศึกษาคุณลักษณะด้านวิชาการของผู้บริหาร เพราะในปัจจุบันผู้บริหารจะต้องสามารถเป็นผู้พัฒนาด้านวิชาการ ด้านหลักสูตรและการสอนไปด้วยพร้อมกัน ฉะนั้นการศึกษาค้นคว้าดังกล่าวจะทำให้มีฐานข้อมูลเพียงพอที่จะจัดโครงการหรือแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผู้บริหารต่อไป

6. การประเมินสถาบันผลิตครูในภาพรวมทุกด้าน ขณะนี้ในงานวิจัยจะมีการประเมินหลักสูตรอยู่จำนวนหนึ่ง แต่การประเมินภาพรวมยังไม่พบ

8. การศึกษาถึงระบบการผลิตและการเตรียมคนที่ให้เห็น โครงสร้างที่ชัดเจนนับแต่การวางแผนการผลิตจนถึงระบบการผลิต ซึ่งจะนำไปสู่คำตอบถึงระบบที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น จุดด้อยที่ควรปรับปรุงตรงจุดไหน อย่างไร ประเด็นย่อยที่ควรจะรวมอยู่ในประเด็นนี้ คือ กระบวนการสร้างค่านิยมในอาชีพครู

9. รูปแบบการบริหารและการจัดการศึกษานอกระบบราชการของสถาบันการศึกษา

10. ควรเป็นการศึกษาในลักษณะของการศึกษาระยะยาว (Longitudinal study) ตั้งแต่เริ่มต้นที่ผู้เรียนเข้าศึกษาในสถาบันผลิตครูจนถึงสำเร็จการศึกษา และออกไปประกอบอาชีพ โดยเปรียบเทียบถึงความเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติและค่านิยมของผู้ที่เป็นครู

11. คุณลักษณะด้านวิชาการของผู้บริหาร (เพราะงานวิจัยที่พบส่วนใหญ่เป็นคุณลักษณะด้านการบริหารงาน การศึกษาถึงคุณลักษณะด้านวิชาการของผู้บริหารอาจจะช่วยชี้ให้เห็นผู้บริหารที่มีคุณสมบัติทั้งด้านบริหารและด้านวิชาการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารจัดการด้านวิชาการในโรงเรียน แตกต่างจากผู้บริหารที่มีคุณสมบัติด้านบริหารงานอย่างเดียวหรือไม่)

บทที่ 10

ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 ได้กำหนดให้บุคคลทุกคน มีสิทธิเสมอภาคในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

มาตรา ๕๘ ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคม อื่น ๆ และต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษา

มาตรา ๕๙ ให้สถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล มีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ทั้งที่เป็นราชพัสดุ ตามกฎหมายว่าด้วยราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่น รวมทั้งจัดหารายได้จากบริการของสถานศึกษาและเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาที่ไม่ขัดหรือแย้งกับนโยบาย วัตถุประสงค์และภารกิจหลักของสถานศึกษา

มาตรา ๖๐ ให้รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุด ต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศโดยจัดสรรเป็นเงินงบประมาณเพื่อการศึกษา

มาตรา ๖๑ ให้รัฐจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาที่จัดโดยบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ตามความเหมาะสมและความจำเป็น

มาตรา ๖๒ ให้มีระบบการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล การใช้จ่ายงบประมาณการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการศึกษา แนวการจัดการศึกษาและ คุณภาพมาตรฐานการศึกษาโดยหน่วยงานภายในและหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบภายนอก

หลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบ ติดตามและการประเมิน ให้เป็นไปตามที่กำหนด ในกฎกระทรวงใน พ.ร.บ. จึงจัดกลุ่มงานวิจัยด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม โดยมีงานวิจัย 17 เรื่อง ประกอบด้วย งานวิจัยระดับปริญญาเอก 1 เรื่อง ระดับปริญญาโท 3 เรื่อง งานวิจัยส่วนบุคคล 6 เรื่อง งานวิจัยของหน่วยงาน 7 เรื่อง จำแนกตามประเภทและระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน 8 เรื่อง การอุดมศึกษา 7 เรื่อง การศึกษาต่อเนื่อง 1 เรื่อง สรุปองค์ความรู้ จำแนกตามมาตราในหมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ดังนี้

10.1 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มีงานวิจัยจำนวน 10 เรื่อง

มีงานวิจัยระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 6 เรื่อง สรุปได้ว่ามีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น 965,419 ล้านบาท ถึง 1,023,935 ล้านบาท เป็นค่าใช้จ่ายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี มีค่าใช้จ่ายรวมระหว่าง 855,928 ล้านบาทถึง 957,787 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งประกอบด้วย การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การประกันคุณภาพ และการประเมินมาตรฐานการศึกษา เป็นเงินรวมทั้งสิ้น 79,276 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการตามโครงสร้างใหม่ เป็นเงิน 51,677 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายต่อหัวระดับมัธยมศึกษาต่ำกว่าจากที่เคยศึกษาไว้เมื่อปี 2539 ร้อยละ 23.42 ความแตกต่างดังกล่าว เนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษา ตลอดจน สภาพเศรษฐกิจที่ต่างกัน ในแต่ละช่วงเวลา ค่าใช้จ่ายต่อหัวของโรงเรียนเอกชน มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวในระดับก่อนประถมศึกษาเท่ากับ 16,094 บาท ระดับประถมศึกษาเท่ากับ 16,090 บาท ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเท่ากับ 17,840 บาท และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเท่ากับ 19,631 บาท ค่าใช้จ่ายต้นทุนต่อหัวของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการคิดจากกิจกรรมปีการศึกษา 2543 มีต้นทุนต่อหัวเฉลี่ย 12,459.02 บาท จำแนกเป็นต้นทุนส่วนโรงเรียน 8,371.40 บาท ต้นทุนส่วนของนักเรียน 4,087.62 บาท ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดอุปสงค์ที่มีต่อการเรียนกวดวิชาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 สายคณิตศาสตร์ – วิทยาศาสตร์ โรงเรียนรัฐบาลในเขตกรุงเทพมหานคร คือ เพศ อายุ รายได้ของผู้ปกครอง ผล

การเรียน ขนาดโรงเรียน มีงานวิจัยระดับอุดมศึกษา 4 เรื่อง สรุปได้ว่า งบประมาณบริหารการอุดมศึกษาของรัฐมาจากงบประมาณแผ่นดินเป็นส่วนใหญ่เพื่อการขยายบริการ สร้างอาคาร ผลิตบัณฑิต ซึ่งไม่เพียงพอกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและวิชาการ การจัดระบบงบประมาณไม่คล่องตัวเพราะปีงบประมาณและปีการศึกษาไม่ตรงกันทำให้ยากต่อการวิเคราะห์ค่าใช้จ่าย

งบประมาณจากหลายแหล่ง ทำให้ไม่เห็นภาพรวมทางการเงินของสถาบัน การบริหารเงินจากงบประมาณแผ่นดินและนอกงบประมาณมีมาตรฐานแตกต่าง การเงินและบัญชีทำในรูปเงินสดจึงทำให้ไม่รู้ต้นทุนการผลิตที่แท้จริงในการดำเนินงาน การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นมาตรฐานด้านการจัดการการเงินในรูปแบบโครงการต่างๆเพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศ มี 8 โครงการเป็นเงินทั้งสิ้น 14,020 ล้านบาท โดยสถาบันอุดมศึกษาจ่าย 8,500 ล้านบาท และรัฐอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดิน 5,520 ล้านบาท การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายต่อหน่วยของมหาวิทยาลัยของรัฐ 24 แห่ง พบว่า ค่าใช้จ่ายต่อหัวนักศึกษาและสัดส่วนของงบประมาณจากภาครัฐและค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร มีความแตกต่างอันเนื่องมาจากปัจจัยต่างๆ เช่น อายุของมหาวิทยาลัย การจัดการเรียนการสอน จำนวน

นักศึกษา สถานที่ตั้ง นอกจากนี้ยังมีความจำเป็นในการศึกษาอย่างต่อเนื่องต่อไป ทั้งในรายละเอียดของกลุ่มสาขา (Clusters) มิติของการคิดค่าใช้จ่าย ตลอดจนการเชื่อมโยงค่าใช้จ่ายต่อหัวนักศึกษา เต็มเวลากับการบริหารจัดการด้านการเงินของอุดมศึกษาในภาพรวมการศึกษารัฐนี้ทำให้เกิดประโยชน์ต่อความเข้าใจและกระบวนการจัดทำข้อมูลของมหาวิทยาลัย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อของบัณฑิตเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อของบัณฑิตอักษรศาสตร์ ได้แก่ อายุ เกรดเฉลี่ย ลักษณะและประเภทของงาน เอกชน ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว จำนวนพี่น้อง ลำดับที่พี่น้อง และแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการศึกษา การตัดสินใจศึกษาต่อระหว่างบัณฑิตเศรษฐศาสตร์และบัณฑิตอักษรศาสตร์พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน การลงทุนการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ช่วงปีงบประมาณ 2540-2544 พบว่า อัตราส่วนระหว่างนักศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับนักศึกษาทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ คิดเป็น 60.69 : 30.31 การลงทุนทางการศึกษาในทุกสาขาวิชาทั้งโดยภาพรวมและแยกตามกลุ่มสถาบัน ยังไม่มีความเสมอภาค

10.2 การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษา มิงงานวิจัย 4 เรื่อง

ควรปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณจากการจัดสรรงบประมาณแบบแสดงรายการไปเป็นการจัดสรรงบประมาณแบบรวมเป็นก้อน โดยเน้นระบบงบประมาณแบบเน้นผลงานการปรับโครงสร้างแผนงานงบประมาณด้านการศึกษาเพื่อเป็นกรอบใหญ่ของการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา การให้มีการจัดลำดับความสำคัญเชิงกลยุทธ์ของงบประมาณรายจ่ายทางการศึกษา การมีแผนกลยุทธ์ โครงสร้างแผนงานด้านการศึกษาสะท้อนหลักการและเป้าหมายด้านการกระจายอำนาจ การลดความไม่เท่าเทียมกัน การส่งเสริมคุณภาพการศึกษา การสร้างมูลเหตุจูงใจให้มีการพัฒนาเด็กและโรงเรียน นอกเหนือไปจากการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึง การแบ่งประเภทของสถานศึกษาระดับของการมีทรัพยากรทางการศึกษาที่แตกต่างกัน ระดับของผลการปฏิบัติงานทางการศึกษา การให้มีวิธีการให้เงินช่วยเหลือเพื่อสร้างความเท่าเทียมกัน ให้มีการจัดทำดัชนีความจำเป็นของแต่ละโรง ให้มีการเชื่อมโยงแผนกลยุทธ์กับเป้าหมายและการใช้จ่ายงบประมาณเป็นก้อน ให้มีการจัดทำงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะกลาง เน้นความสำคัญและมีการปฏิบัติอย่างจริงจังในด้านการติดตามและประเมินผลสำเร็จของแผน มีการจัดระบบข้อมูลเพื่อประกอบการจัดสรรและการบริหารจัดการงบประมาณเป็นอย่างดีปรับเปลี่ยนวิธีคิดของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับผิดชอบในการจัดเก็บประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลด้านการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางที่เอื้ออำนวยต่อการเตรียมการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับมาเป็นเงินก้อนโดยมีข้อมูลทุกระดับ โดยเฉพาะระดับ

โรงเรียน ได้เสนอขั้นตอน 5 ขั้นตอนในการเตรียมการจัดทำและบริหารจัดการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ขั้นตอนในการจัดทำงบประมาณ การบริหารจัดการงบประมาณที่เป็นเงินก้อน การจัดทำและบริหารจัดการงบประมาณระยะสั้น และระยะกลาง และระยะยาว

ศึกษาระบบการเงินอุดมศึกษา พบว่า การปฏิรูปการเงินเพื่อการศึกษาควรมีหลักการ ดังนี้ 1) รัฐเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ลงมือจัดการศึกษา (provider of education service) เป็นหลัก มาเป็นผู้สนับสนุน (promoter) ผู้กำกับดูแล (regulator) และผู้กำหนดนโยบายการอุดมศึกษา (policy maker) เป็นหลัก 2) ใช้กลไกทางการเงินเป็นเครื่องมือในการปรับประสิทธิภาพการจัดการศึกษา 3) การให้การอุดหนุนผู้เรียนผ่านด้านอุปสงค์ (demand side financing) ควรดำเนินการ ภายใต้หลักความเท่าเทียมกัน 4) ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นให้ได้สัดส่วนกับประโยชน์ส่วนบุคคลที่ผู้เรียนได้รับ 5) รัฐจะยังคงต้องรับภาระในเรื่องการศึกษาอยู่ โดยใช้หลัก expenditure neutrality approach 6) รัฐยอมให้สถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนเรียกเก็บค่าเล่าเรียนได้ตามหลักการคุ้มทุน (cost recovery) 7) รัฐจัดให้มีทุนเงินกู้ยืมสำหรับผู้เรียนที่ประสงค์จะกู้ทุกคน 8) รัฐพึงปฏิบัติต่อสถานศึกษาของรัฐและเอกชนอย่างเท่าเทียมกัน 9) สถานศึกษามีการบริหารจัดการตามหลักการบริหารจัดการที่ดี (good governance) 10) ปรับประสิทธิภาพของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.)

การพัฒนาระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถาบันอุดมศึกษา พบว่า การจัดสรรงบประมาณของไทยในอนาคตจะเน้นการจัดตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศเป็นหลักและมีคณะกรรมการนโยบายงบประมาณที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ทำหน้าที่กลั่นกรองการจัดสรรทรัพยากรสู่เป้าหมายก่อนการเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงจะทำตามข้อตกลงการให้บริการสาธารณะ (Public Service Agreement : PSA) กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย 1) สังคมผู้ด้อยโอกาสและยากไร้ 2) สังคมเศรษฐกิจพอเพียง 3) สังคมฐานคุณภาพ 4) สังคมแห่งการแข่งขัน ยุทธศาสตร์การพัฒนา ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองและสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน 2) การเปลี่ยนค่านิยมให้คนวุฒิเพื่อสถานภาพสู่การเพิ่มคุณภาพเพื่อการผลิตและบริการ 3) การกำหนดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้โดยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วม 4) การสร้างสาขาวิชาและขุบเล็กวิชาที่มีความซ้ำซ้อน 5) การสนับสนุนการผลิตสื่อสารสนเทศเพื่อการศึกษา 6) การมีมาตรฐานต่างระดับและมีคุณภาพระหว่างมูลค่ากับคุณค่า 7) การฝึกกำลังและการมียุทธศาสตร์ร่วมในการจัดการความร่วมมือกับต่างประเทศ 8) การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพทางปัญญาและความสามารถพิเศษ 9) การส่งเสริมและเชื่อมโยงเครือข่ายทางปัญญาของชาติเพื่อสร้างมาตรฐานงานวิจัยที่เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ในการจัดเตรียมทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานจะต้องมีการกำหนดพันธกิจ วัตถุประสงค์และเป้าหมาย เตรียม

ข้อมูลที่จะต้องใช้กำหนดตัวชี้วัด อาจต้องใช้แผนงาน (Plan Driven) เป็นการกำกับให้สถาบันอุดมศึกษาปฏิบัติตามและใช้ตัวบ่งชี้วัดการดำเนินการตามแผนงานดังกล่าว (Compliance Indicators) ด้วย

แนวนโยบายการบริหารจัดการและปัญหาการจัดการทุนการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ พบว่าปีงบประมาณ 2543 ยังไม่ชัดเจนในการดำเนินงาน ทุนมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการนักศึกษาได้รับประโยชน์จากการที่ได้รับทุนการศึกษา ระยะเวลาการประกาศรับสมัครทุน และจำนวนทุนที่จัดสรรให้แก่ นักศึกษามีความเหมาะสมน้อย ปัญหาในการจัดการทุนการศึกษา มีปัญหาด้านเวลา การประชาสัมพันธ์ การสัมภาษณ์ การจัดสรรทุน การติดตามผลผู้ได้รับทุนยังขาดการประเมิน ขาดการประสานงาน ควรแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเฉพาะกิจ เพิ่มมาตรฐาน และความเป็นธรรมในการจัดสรรทุน เพิ่มความสะดวกในการรับเงินทุนการศึกษา และเพิ่มการแสวงหาทุนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิชาชีพครู ควรกำหนดคุณสมบัติของนักศึกษาให้ ชัดเจน

10.3 การตรวจสอบติดตาม และประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ มีงานวิจัยจำนวน 3 เรื่อง

การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาคาดความชัดเจน ขาดข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปใช้ในการกำหนดงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายรายหัวในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ของสังคม ขาดการเผยแพร่ที่จะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถึงสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจากการสนับสนุนเพื่อการศึกษา ระยะต่อไปควรมีการประสานงานและทำความเข้าใจกันร่วมกันอย่างใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เร่งดำเนินการแก้ไขปรับปรุงหรือเพิ่มเติมกฎหมายหรือระเบียบต่างๆ ศึกษาวิจัยโดยใช้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ ชัดเจน และทันสมัย สำหรับนำไปใช้ในการพัฒนานโยบาย กำหนดกฎหมายหรือระเบียบในเรื่องนั้นๆ เช่น วิธีการ จัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายรายหัว รูปแบบและวิธีการระดมทรัพยากรจากภาคสังคม มาตรการที่จะส่งเสริมให้ภาคสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โครงการนำร่องต่างๆควรมีการติดตามและประเมินผล

นอกจากนั้น ยังมีการศึกษากองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา 2 ชิ้น พบว่า กองทุนฯสามารถให้กู้ยืมแก่นักเรียน นักศึกษาเป็นจำนวนมาก แต่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่ากองทุนฯ ประสบความสำเร็จในการให้กู้ยืมแก่กลุ่มเป้าหมาย ขนาดวงเงินกู้ยืมที่ผู้กู้ได้รับมีความไม่เท่าเทียมกัน 2 กรณี คือ กรณีแรกวงเงินกู้ที่ผู้กู้รายเก่าได้รับโดยเฉลี่ยสูงกว่าวงเงินกู้ของผู้กู้รายใหม่ แม้ว่าผู้กู้ทั้งสองรายจะศึกษาในสถานศึกษาเดียวกัน วิชาชีพเดียวกันก็ตาม กรณีที่ 2 ขนาดวงเงินกู้ยืมไม่เท่ากัน แม้ว่าผู้กู้จะศึกษาวิชาเดียวกัน เพียงเพราะสถานศึกษาสังกัดต่างกระทรวง สาเหตุของความไม่เท่า

เทียมกันนี้เกิดขึ้นจาก การจัดสรรงบประมาณของกองทุนฯ เน้นให้ตามสังกัดสถานศึกษามากกว่าตัวนักเรียน นักศึกษา กองทุนฯ ถูกจัดตั้งด้วยวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ทางสังคม จึงมิได้มีการระบุว่ากองทุนฯจะต้องหมุนเวียนหรือดำรงสถานะทางการเงินได้ด้วยตัวเองหรือไม่ และเงื่อนไขการชำระหนี้ของกองทุนฯ ผ่อนปรน อีกทั้งระบบการติดตามและบังคับการชำระหนี้ไม่เข้มงวด ทำให้รายได้จากดอกเบี้ยเงินกู้ยืมไม่พอที่จะครอบคลุมต้นทุนการบริหารและจัดการกองทุนได้

ข้อเสนอการจัดระบบตามแนวทางการบริหารจัดการทุนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา มีดังนี้

1. กองทุนฯ ให้เงินกู้ยืมแก่นักศึกษาระดับสูงกว่าชั้นพื้นฐาน 12 ปีเท่านั้น
 2. กองทุนฯ มีจุดประสงค์สองประการ คือ ประการแรก มุ่งเพิ่มโอกาสทางการเงินให้กับผู้เรียนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาหรือยากจน ประการที่สอง มุ่งช่วยลดภาระด้านงบประมาณเพื่อการศึกษาของภาครัฐ
 3. ตามระบบการให้เงินกู้ยืมใหม่นี้ กองทุนฯ จะเป็นบทบาทหลัก(Main Feature) ของรัฐที่จะสนองทุนเพื่อการศึกษาตามแนวทาง Demand Side Financing
 4. เกณฑ์รายได้ของครอบครัวของการมีสิทธิ์กู้ เปลี่ยนไปจากเดิม
 5. กองทุนฯ จะสามารถดำรงอยู่ได้เอง อย่างยั่งยืน
 6. กองทุนฯ มีการบริหารอย่างมืออาชีพ
 7. การติดตามการชำระหนี้เข้ากองทุน จะอาศัยกรมสรรพากร กระทรวงการคลังดำเนินการแทนเพื่อให้เกิดการชำระหนี้ที่รัดกุมและเข้มงวด
 8. ผู้กู้หลักเล็งไม่ชำระหนี้กองทุนฯ จะเท่ากับหนี้การชำระภาษีเงินได้
 9. เงื่อนไขการให้ยืมจะเข้มงวดกว่าเดิมเพื่อให้รายได้ของกองทุนฯ
 10. เมื่อผู้กู้ชำระหนี้อย่างเต็มความสามารถเป็นเวลา 25 ปีแล้ว แม้ว่าหนี้เงินกู้ยังไม่หมดผู้กู้จะได้รับยกหนี้
 11. ผู้กู้สามารถเลือกชำระหนี้เงินต้นหมดสิ้นเร็วขึ้น อัตราดอกเบี้ยที่คำนวณจะลดลง
- การวิเคราะห์ผลของเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา พบว่าหลังมีกองทุนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาในช่วงปี 2539-2543 จำนวนนักศึกษา มีแนวโน้มเพิ่มสูงกว่ากรณีไม่มีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา นักศึกษาใช้เงินกู้มากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ค่าเล่าเรียน ค่าครองชีพและค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษา หลังมีกองทุนความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาในภาพรวมเมื่อพิจารณาจากกลุ่มอาชีพผู้ปกครองเพิ่มขึ้น ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาในภาพรวมเมื่อพิจารณาจากภูมิภาคของนักศึกษาเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ความไม่เสมอ

ภาคในโอกาสทางการศึกษาในมหาวิทยาลัยเปิด เมื่อพิจารณาจากกลุ่มอาชีพผู้ปกครองลดลงมากที่สุด และพบว่าไม่มีความแตกต่างในโอกาสทางการศึกษาระหว่างเพศของนักศึกษา

สรุปและข้อเสนอแนะ

การปฏิรูปการศึกษาสะท้อนระบบคิด เจตคติ และพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในการที่ทำให้ผลผลิตคือ ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพ สร้างความร่วมมือหรือแข่งขันได้ในสังคมไทย และสังคมโลกเกิดความยั่งยืนในการพัฒนาคือ ไม่ทำลาย หรือตัดโอกาสคนในอนาคต โดยเฉพาะเรื่อง สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ

การปฏิรูประบบราชการสะท้อนสมรรถนะของบุคลากรที่ต้องรับภารกิจใหม่ได้ โดยพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization)

การปฏิรูประบบงบประมาณที่เน้นผลงาน (Performance-based budgeting) สะท้อนความเพียงพอของเงินที่ทำให้เกิดผลผลิตและผลลัพธ์ ตลอดจนแสดงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของเงินได้ต้องมีความเชื่อมโยงกับสมรรถนะบุคคลและผู้สำเร็จการศึกษาที่มีคุณภาพ ดังนั้น การปฏิรูประบบงบประมาณ การปฏิรูประบบราชการ และการปฏิรูปการศึกษา มีความเชื่อมโยงและ เกี่ยวข้องกัน

การปฏิรูปดังกล่าวต้องดำเนินการให้เป็นรูปธรรมตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วย หลักเกณฑ์ และวิธีการการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ซึ่งมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับระบบทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา คือ

1. การไม่มีขั้นตอนที่เกินความจำเป็นในการปฏิบัติงาน
2. การจัดทำระบบข้อมูลที่จะคำนวณต้นทุนผลผลิตได้
3. การจัดทำแผนปฏิบัติการงบประมาณของหน่วยงานระยะ 4 ปี

และกระจายอำนาจที่รัฐต้องถ่ายโอนงบประมาณให้แก่ท้องถิ่นร้อยละ 35 ภายในปี 2549 ซึ่งประเด็นดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานการศึกษา

- ข้อเสนอแนะ

1. สำหรับโรงเรียนและมหาวิทยาลัย ควรมีการวิจัยและพัฒนาระบบข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านกำลังคน ด้านผลผลิต-กิจกรรม-ขั้นตอน ด้านการใช้เงิน ที่มีความเชื่อมโยงระหว่าง กำลังคน ผลผลิต กิจกรรม ขั้นตอน และการใช้จ่าย เพื่อการคำนวณต้นทุนผลผลิต ต้นทุนกิจกรรม ในการเป็นสารสนเทศสำคัญในการปรับปรุงกระบวนการทำงานที่จะทำให้ผลผลิตมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล

2. สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัย และพัฒนาด้านทรัพยากรและการลงทุนของโรงเรียน เพื่อเป็นสารสนเทศในการสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดทำตัวชี้วัดระดับเขตพื้นที่ ระดับโรงเรียน ระดับสาระการเรียนรู้ ที่เป็นรูปธรรมที่แสดงเอกลักษณ์ของสาระการเรียนรู้โรงเรียน และเขตพื้นที่อย่างมีหลักวิชา

3. สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ควรสนับสนุนกลุ่ม Financing & Resources Forum ของที่ประชุมอธิการบดีให้มีความเชื่อมโยงกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการจัดทำ จัดสรร ใช้จ่าย และวิเคราะห์ผลการใช้ทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษา ในแต่ละระดับ ซึ่งมีความแตกต่างกัน ที่จะส่งเสริมซึ่งกันและกัน ใช้ทรัพยากรร่วมกันที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาโดยรวม

4. สำหรับบุคลากรในหน่วยงานการศึกษา บุคลากรของแต่ละหน่วยงานควรมีการบันทึกการใช้เวลาของแต่ละผลผลิต-กิจกรรม แต่ละวัน เพื่อเป็นสารสนเทศในการวิเคราะห์ต้นทุนกิจกรรมในการพัฒนาและปรับปรุงว่า กิจกรรมใดควรยกเลิก กิจกรรมใดควรคงไว้ กิจกรรมใดควรสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ ตลอดจนการมอบหมายงานให้สอดคล้องกับการเพิ่มคุณภาพผลผลิตเพราะค่าใช้จ่ายต่อหัวของผู้สำเร็จการศึกษาไม่ว่าระดับใดมีสัดส่วนค่าบุคลากรเป็นจำนวนที่สูงกว่าค่าใช้จ่ายนอกเหนือบุคลากร ดังนั้น การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล ของผลผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องเริ่มที่ปรับปรุงกระบวนการทำงานของบุคลากร

5. การวิเคราะห์ต้นทุนผลผลิต ต้นทุนกิจกรรม ในมิติที่สอดคล้องกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานที่สะท้อนการระดมทุน การลงทุน การจัดสรรทรัพยากร การติดตามและประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของผลผลิตทางการศึกษาในแต่ละระดับ ประเภท และหน่วยงาน จากสารสนเทศระบบใหม่ในหลากหลายมิติจากข้อเสนอแนะ 1-4 ดังกล่าวข้างต้น

งานวิจัยที่ขาด

1. การพัฒนาและบริหารงบประมาณด้านการศึกษา
2. บัตรอุดหนุนการศึกษา
3. การพัฒนาด้านทรัพยากรและการลงทุนของโรงเรียน

งานวิจัยในอนาคต

1. วิจัยและพัฒนาระบบข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านกำลังคน
2. ศึกษาเกี่ยวกับบัตรอุดหนุนการศึกษา
3. การวิเคราะห์ประสิทธิผลการใช้ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
4. ศึกษาผลกระทบของการเก็บค่าธรรมเนียมแบบลอยตัวของสถานศึกษา
5. ผลกระทบจากการนำนโยบายระดับทรัพยากรมาใช้ในสถานศึกษา
6. ศึกษาความเป็นไปได้ในการ Share ทรัพยากรเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ของครูในโรงเรียน
ในบริบทต่าง ๆ

บทที่ 11

เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ในสาระนี้มีงานวิจัย 262 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก 10 เรื่อง ระดับปริญญาโท 217 เรื่อง งานวิจัยส่วนบุคคล 33 เรื่อง และงานวิจัยของหน่วยงาน 2 เรื่อง

สรุปสาระองค์ความรู้ได้ดังต่อไปนี้

11.1 การวางโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา มีงานวิจัยจำนวน 12 เรื่อง

มีการพัฒนาระบบการสอนทางไกลในสถาบันอุดมศึกษาระบบปิด 12 แห่ง ในสาขา สังคมศาสตร์และสาขาวิทยาศาสตร์ สื่อหลักที่ใช้คือระบบประชุมทางไกลโดยวิดีโอทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และมีการนำระบบการลงทะเบียนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต นักศึกษาส่วนใหญ่สามารถลงทะเบียนผ่านระบบเครือข่ายได้อย่างเรียบร้อย ซึ่งได้มีการศึกษาสภาพ และปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตของอาจารย์และนักศึกษา พบว่า อาจารย์และนักศึกษามี ประสิทธิภาพในการใช้อินเทอร์เน็ต ด้านการผลิตสารสนเทศ บุคลากรที่ปฏิบัติงานไม่เพียงพอต่อ ปริมาณงานที่รับผิดชอบ และส่วนมากเป็นการดำเนินการด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล

ศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาชั้นนั้น ต้องคำนึงถึงการบริหารงาน การดำเนินการ อย่างเป็นรูปธรรม สถานที่ วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณ เพราะในสภาพปัจจุบันบุคลากรมีภาระงาน สอนไม่สามารถปฏิบัติงานด้านนี้ได้อย่างเต็มความสามารถอีกทั้งยังขาดความรู้และประสบการณ์

การศึกษาการบริหารการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษาขั้น พื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า มีการใช้เทคโนโลยีทางการเรียนการสอนมากที่สุด โครงสร้าง พื้นฐานมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ แต่ไม่มีการจัดระบบไฟฟ้ารองรับ

11.2 การพัฒนาแบบเรียน วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการศึกษา มีงานวิจัยจำนวน 194 เรื่อง

- บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

มีการพัฒนาและผลิตบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในวิชาต่างๆ เช่น กลุ่มแบบเรียนมีการ ผลิตภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ ในระดับช่วงชั้นต่างๆ และในการ ผลิตบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนนี้ มีการหาประสิทธิภาพและใช้วิธีกำหนดเกณฑ์ผ่านในการหา ประสิทธิภาพ มีการศึกษาผลของการใช้เนื้อหาและรูปแบบของโครงสร้างต่างๆ และเปรียบเทียบ

รูปแบบการสอน และประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ มีการศึกษาพัฒนาโปรแกรมมัลติมีเดีย บทเรียนช่วยสอนแบบไฮเปอร์มีเดีย และพัฒนาตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การใช้รูปแบบการทำความเข้าใจในการเรียนในการเผชิญปัญหาและทำการปรึกษาหารือร่วมกัน ยังได้มีการศึกษาพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสำหรับเด็กบกพร่องทางการได้ยิน ศึกษาผลของรูปแบบควบคุมเวลาการฝึกปฏิบัติที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเสนอรอบมโนทัศน์ต่างกัน ซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนไม่แตกต่างกัน มีการศึกษาผลของการควบคุมเนื้อหาบทเรียนที่มีต่อความเข้าใจของนักเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ การศึกษาเปรียบเทียบนั้น ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการเรียนแบบเดี่ยวและแบบจับกลุ่มอภิปรายโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน พบว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน การพัฒนาแบบเรียน แบบฝึก และสิ่งพิมพ์

- การพัฒนาแบบเรียน แบบฝึก และสิ่งพิมพ์

การพัฒนาแบบเรียน แบบฝึก และสิ่งพิมพ์เพื่อใช้ในการเรียนการสอน มีระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา สำหรับครูผู้สอน และพัฒนารูปแบบแผ่นพับในระดับมัธยมศึกษา การพัฒนาสื่อการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษจากนิทานพื้นบ้านไทย แบบฝึกการอ่านเพื่อการสื่อสารจากหนังสือพิมพ์ และนิตยสาร และหนังสืออ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องประเพณีท้องถิ่น ส่วนระดับประถมศึกษา ได้ศึกษาการสร้างหนังสือเสริมประสบการณ์ เรื่อง สัตว์มีกระดูกสันหลัง พัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทยสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน พบว่า แบบฝึกมีประโยชน์ทำให้อ่านออกเสียงได้และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้มี

ก ร ศ ก ย ศ า

การใช้หนังสือสปีเป็นสื่อพัฒนาการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ การพัฒนาแบบฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ นวัตกรรมการสอนที่ยืดผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนรูปแบบสิ่งพิมพ์มีการวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของแผ่นพับ เรื่อง โรคเลือดหัวใจตีบ พบว่าข้อความขนาดตัวอักษร ข้อความพาดหัวใช้วรรณศิลป์ ข้อความเสนอรายละเอียดเป็นวรรณศิลป์ ภาพประกอบเป็นภาพเหมือนจริง ลักษณะของเนื้อหาเป็นการเขียนแบบสนใจ

- ชุดฝึกอบรม

การพัฒนาชุดฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ เพื่อใช้ในการอบรมและสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง ชุดฝึกอบรมการวิจัยในชั้นเรียน เรื่อง เครื่องมือที่ใช้กับข้อมูล และการเขียนรายงานวิจัยชั้นเรียน เรื่อง การใช้และบำรุงรักษาเครื่อง VIDEO VISUALIZER ชุดฝึกความพร้อมด้านสติปัญญาสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล ซึ่งพบว่า นักเรียนมีคะแนนสูงขึ้นภายหลังการใช้ชุดฝึก และมีการสร้างหนังสือและแบบฝึกทักษะประกอบการเรียนภาษาไทย แบบมุ่งประสบการณ์ภาษา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

- ชุดการสอน/ชุดสื่อประสม

การพัฒนาชุดการสอนให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน มิงงานวิจัยในระดับ อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา

ในระดับประถมศึกษามีการผลิตในกลุ่มวิชา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในชุมชน คอมพิวเตอร์พื้นฐาน ภาษาอังกฤษ ผลปรากฏว่านักเรียนชอบชุดการสอน มีความน่าสนใจ มีสื่อหลากหลายช่วยส่งเสริมจินตนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ ทำให้รู้จักเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นและมีการศึกษาการสร้างชุดการสอนแบบศูนย์การเรียน วิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง คำสรรพนาม ซึ่งพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ส่วนระดับมัธยมศึกษา มีการพัฒนาในกลุ่มวิชา การงานและพื้นฐานอาชีพ รายวิชาช่างประดิษฐ์ของชำร่วยจากวัสดุธรรมชาติ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชางานห้องสมุด วิชาภาษาไทย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และนักเรียนชอบเรียนจากชุดการสอน

ระดับอาชีวศึกษาได้มีการพัฒนาชุดการสอนมินิคอร์สสำหรับวิชา เล็กและการแต่งหน้าเล็ก วิชาคอมพิวเตอร์พื้นฐานสำหรับช่างเทคนิคสถาปัตยกรรมซึ่งเป็นชุดการสอนแบบอิงประสบการณ์

ชุดสื่อประสมมีการพัฒนาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต วิชาสังคมศึกษา เรื่อง พระพุทธศาสนา ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์และสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น นอกจากนี้ยังได้มีการศึกษาผลของการใช้สิ่งช่วยจัดมโนภาพก่อนและหลังการนำเสนอบทเรียนสื่อประสม พบว่า ผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนไม่แตกต่างกัน

- บทเรียนโปรแกรม

การพัฒนาบทเรียน โปรแกรมให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มีการพัฒนาในรายวิชาต่างๆ เรื่อง หลักธรรมพระพุทธศาสนา และวิชาคณิตศาสตร์ ในเรื่องโจทย์ปัญหาการหาร นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาบทเรียนโปรแกรมแบบสาขา เรื่อง มลพิษทางน้ำ และยังสามารถศึกษาการใช้บทเรียน โปรแกรมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดเห็น และความคงทนในการเรียนรู้ พบว่านักเรียนเห็นด้วยกับการนำบทเรียนโปรแกรมมาใช้ในการสอนในวิชาต่างๆ

- วัสดุทัศน

ได้ศึกษาพัฒนารายการวัสดุทัศน วิชาท้องถิ่นของเรา เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ซึ่งนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียน นอกจากนี้ยังมีการ

เปรียบเทียบผลการฝึกทักษะกีฬาเทนนิส ที่ศึกษาจากวิดีโอทัศนกับการสอนปกติ ซึ่งพบว่า เรียนจากวิดีโอทัศนมีผลการเรียนสูงกว่า มีการเปรียบเทียบการเรียนจากเทปภาพรายการสอนตรงกับเทปภาพรายการสารคดี พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน และยังได้ศึกษาประสิทธิผลของรายการโทรทัศน์ยอดนิยมที่มีต่อการเรียนรู้เรื่องวัฒนธรรมไทยในระดับอุดมศึกษาซึ่งทำให้ผลการทดสอบหลังการชมรายการสูงกว่าก่อนชม

- สื่อสอนทางไกล/สื่อสอนผ่านเว็บ

ได้มีการศึกษาการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม วิชาคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา พบว่า เวลาที่ใช้ในคาบกิจกรรมไม่เพียงพอและผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลางผ่านเกณฑ์ในการเรียนรู้ ส่วนในระดับอุดมศึกษาได้ศึกษาระบบการสอนทางไกล สื่อการสอนที่ใช้เป็นสื่อหลักคือระบบการประชุมทางไกลโดยวิดีโอทัศน สื่อสิ่งพิมพ์และเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ปัญหาที่พบมากที่สุดคือไม่คุ้นเคยกับรูปแบบการเรียนการสอนทางไกล พฤติกรรมผู้เรียนผู้สอนเหมือนกับการเรียนการสอนปกติ

การสอนผ่านเว็บส่วนมากจะเป็นในระบบอุดมศึกษา มีการสอนที่เปรียบเทียบกับ การสอนปกติ วิชาพื้นฐานไมโคร โปรเซสเซอร์ วิชาการสอนกฎหมายในโรงเรียน ได้มีการศึกษาในเรื่องของเวลาเดียวกันละต่างเวลาในการเรียนรู้ผ่านเว็บ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน มีการศึกษาผลของการเชื่อมโยง ศึกษาอิทธิพลแบบการคิดแลโครงสร้างของโปรแกรม รูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บ วิชาภาษาไทยตามกระบวนการสอนของกาเย่ พบว่า ควรจัดสิ่งแวดล้อมให้น่าสนใจ ควรมีการสรุปเปรียบเทียบเพื่อเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ ใช้ภาพประกอบให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้และคำตอบด้วยตนเอง แบ่งเนื้อหาเป็นตอนๆ โดยเน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์

- แหล่งเรียนรู้

ได้ศึกษาการรวบรวมและจัดระบบสารสนเทศจากระบบเว็ลด์ไวด์เว็บ สำหรับกระบวนการ วิชาภาพถ่ายขั้นสูงทางการศึกษา พบว่า ไฮเปอร์เท็กซ์นี้มีการเชื่อมโยงที่ดี สามารถสืบค้นไปยังห้องต่างๆ ได้สะดวกและรวดเร็ว มีการพัฒนาแหล่งวิทยาการในรูปแบบของไฮเปอร์เท็กซ์ในวิชาสุนทรียภาพของชีวิตมีความเหมาะสมดีในด้านการนำทางในการสืบค้น

- พัฒนาคู่มือ

มีการพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ สำหรับครูประถมศึกษาและการพัฒนาหนังสือเรียนศิลปศึกษา และคู่มือครูศิลปศึกษา ซึ่งพบว่า ครูผู้สอนมีความเห็นด้วยต่อแนวทางการพัฒนาและข้อเสนอแนะว่าขนาดรูปเล่ม สี เนื้อหา กิจกรรมเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

ส่วนคู่มือครูควรมีการอธิบายการปฏิบัติกิจกรรม มีขั้นตอนที่ชัดเจนและเทคนิควิธีการที่ชัดเจน ให้แก่ครูผู้สอน

- รูปแบบการสอน

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการอ่านออกเสียงของนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ด้านการอ่านที่ได้รับการสอนเสริมโดยการสอนแบบเล่นปนเรียน ซึ่งทำให้ผลการเรียนสูงขึ้น และมีการใช้การเรียนแบบร่วมมือกันแบบจิ๊กซอว์ โดยการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความรู้ในระดับประถมศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้สูงขึ้น ส่วนในระดับมัธยมศึกษา ได้ศึกษาการนำเสนอรูปแบบบทเรียนมัลติมีเดียตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ การศึกษาการนำเสนอรูปแบบยี่ดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ด้วยรายการโทรทัศน์เพื่อการสอน ปัญหาที่พบคือ นักเรียนไม่สามารถซักถามหรือมีปฏิสัมพันธ์กับครูต้นทาง ไม่ทราบเนื้อหาก่อนเรียน ไม่สามารถอภิปราย ต้องให้ครูต้นทางจัดเตรียมข้อมูล กระตุ้น ใช้สื่อหลากหลาย แจกกิจกรรมให้ครูปลายทางกำหนดกิจกรรมเสริม นักเรียนและครูปลายทางช่วยกันสรุปเนื้อหา และในระดับอุดมศึกษา ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมชิ้นนี้คิดส์ในบทเรียนมัลติมีเดีย พบว่า คะแนนความคิดสร้างสรรค์และคะแนนการสร้างสรรค์ผลงานการออกแบบสูงกว่าก่อนเรียน

- หนังสือเด็ก/หนังสือการ์ตูน

ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การใช้หนังสือการ์ตูนและประกอบคำบรรยาย พบว่า กลุ่มที่เรียนจากหนังสือภาพวาดการ์ตูนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนจากหนังสือภาพประกอบคำบรรยาย ส่วนหนังสือสำหรับเด็กได้มีการวิเคราะห์ พบว่า หนังสือเด็กมีคุณประโยชน์พัฒนาเด็กปฐมวัยได้ครบทั้ง 4 ด้าน ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา

- สไลด์

ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ โดยใช้สไลด์เทพภาพถ่ายเหมือนจริงกับภาพกราฟฟิกและการสอนปกติ การพัฒนาสไลด์เทพ สไลด์เสียง สไลด์เทพการสอนโดยวิธีอุปนัยและวิธีนิรนัย ซึ่งทั้งระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษาทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ส่วนผลสัมฤทธิ์โดยวิธีอุปนัยและวิธีนิรนัยไม่แตกต่างกัน

11.3 การพัฒนาเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ มีงานวิจัยจำนวน 33 เรื่อง

ในระดับอุดมศึกษาได้มีการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการคิด บทเรียนคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่าย การพัฒนาตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ศึกษาสภาพปัญหาของการใช้อินเตอร์เน็ตบนเครือข่าย ปัจจัยที่สำคัญในการใช้เครือข่าย พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ารูปแบบของสื่อ

ด้านเนื้อหาและการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับมาก และมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ได้ร่วมมือกันอย่างแท้จริงในการอภิปราย ได้ช่วยเหลือกันในกลุ่ม สนุกสนาน กระตือรือร้นและท้าทาย ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

11.4 การพัฒนาระบบสารสนเทศในชั้นเรียน มีงานวิจัยจำนวน 5 เรื่อง

มีการศึกษาการนำเสนอการออกแบบห้องเรียนคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนแบบร่วมมือ พบว่าการจัดโต๊ะและเก้าอี้วางคอมพิวเตอร์มีผลต่อการเรียนแบบร่วมมือ และศึกษาสภาพการใช้อินเทอร์เน็ตในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นสมาชิก School net. ปัจจัยรายด้านที่ศึกษาพบว่า ต้องการการสนับสนุนด้านงบประมาณ ด้านบุคลากรมาประจำและอบรมครูด้านการใช้คอมพิวเตอร์

11.5 จรรยาบรรณในการใช้สื่อ

ไม่พบงานวิจัย

11.6 ผลกระทบของสื่อที่มีต่อครู บุคลากรและนักเรียน มีงานวิจัยจำนวน 18 เรื่อง

ได้มีการศึกษาผลกระทบของสื่อที่มีต่อครูในการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน พบว่า ครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษา ครูส่วนใหญ่ไม่มีเวลาในการผลิตคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และให้ความสนใจที่จะนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไปใช้น้อย เพราะเห็นว่ามีความยุ่งยากในการใช้ และมีสื่อการสอนอื่นที่มีความเหมาะสมกับวิชาที่ตนสอนมากกว่า แต่ก็มีความต้องการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมากที่สุด และเป็นสื่อที่มีความจำเป็นในการปฏิรูปการศึกษาของครู ส่วนครูในระดับอนุบาลใช้คอมพิวเตอร์ในการสนับสนุนการสอนมากในการทำแบบฝึกและแบบทดสอบประจำภาค

มีการศึกษาพฤติกรรมของผู้ปกครองในการควบคุมและส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ต พบว่า ผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดีและส่งเสริมให้เด็กสนใจในการใช้อินเทอร์เน็ตในทางสร้างสรรค์ โดยใช้วิธีการพูดคุย แนะนำ เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้ฟัง เมื่อพบข่าวสารจากทางสื่อต่าง ๆ สิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ เด็กเรียนรู้อินเทอร์เน็ตด้วยตัวเอง ส่วนพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ คือ การมีโลกส่วนตัวของตัวเอง และมีความเห็นว่สิ่งที่น่าเป็นห่วง คือ สื่อลามกอนาจาร

ส่วนสารสนเทศเพื่อการศึกษาจากสื่อมวลชน โทรทัศน์ และสื่อ เอกสารและสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ ส่งผลอยู่ในระดับมาก มีการศึกษาความคิดเห็นของวัยรุ่นตอนต้นเกี่ยวกับยาบ้าจากการอ่านข่าวหนังสือพิมพ์ ก่อนอ่านและหลังอ่านไม่แตกต่างกัน

สรุปและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยที่ศึกษาประกอบด้วย 1) โครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีการศึกษา มีงานวิจัย 12 เรื่อง เป็นการพัฒนาระบบการลงทะเบียน การสอนทางไกลในสถาบันอุดมศึกษา การใช้อินเทอร์เน็ตของอาจารย์และนักศึกษา 2) พัฒนาแบบเรียน วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการศึกษา มีงานวิจัย 194 เรื่อง ซึ่งประกอบด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การพัฒนาแบบเรียนแบบฝึกและสิ่งพิมพ์ การพัฒนาชุดฝึกอบรม ชุดการสอน หนังสือเด็กและชุดสื่อประสม วิกิทัศน์ สไลด์ สื่อการสอนทางไกลผ่านเว็บ การพัฒนาคู่มือ ซึ่งผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาต่าง ๆ ได้รับการพัฒนา จนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 3) การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ มีงานวิจัย 33 เรื่อง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาระบบการเรียน ได้แก่บทเรียนคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายและการใช้ในระบบอุดมศึกษา 4) การพัฒนาระบบสารสนเทศในชั้นเรียน มีงานวิจัย 5 เรื่อง เป็นการออกแบบคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ 5) การศึกษาผลกระทบของสื่อที่มีต่อครู บุคลากรและนักเรียน มีงานวิจัย 18 เรื่อง พบว่า ครูไม่มีเวลาในการผลิตคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และสนใจที่จะนำไปใช้น้อย

งานวิจัยที่ขาด

1. โครงสร้างพื้นฐานเพื่อเทคโนโลยีวิทยุ โทรทัศน์และเครือข่ายโทรคมนาคม
2. จรรยาบรรณในการใช้สื่อ
3. ผลกระทบของสื่อที่มีต่อผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา

งานวิจัยในอนาคต

1. ศึกษาวิจัยโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเทคโนโลยีด้านวิทยุ โทรทัศน์และเครือข่ายโทรคมนาคม
2. การศึกษาวิจัยศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียน ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น แหล่งเรียนรู้ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สื่อต่างๆ ที่อยู่รอบตัว และส่งผลถึงการเรียนรู้
3. การพัฒนาระบบสารสนเทศในโรงเรียน
4. การพัฒนาระบบสารสนเทศในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการใช้รูปแบบการเรียนการสอนร่วมกับการใช้สื่อทางเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ นอกจากจะหาประสิทธิภาพของสื่อที่พัฒนาขึ้นเพียงอย่างเดียว
5. จรรยาบรรณในการใช้สื่อ
6. ผลกระทบของสื่อที่มีต่อผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา
7. การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนสำหรับบุคคลพิการด้านต่างๆ และผู้ด้อยโอกาส

8. วิจัยในลักษณะสหวิทยาการ ร่วมกับสาขาอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อให้ตรงตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์

บทที่ 12

ผู้เรียน

ผู้เรียนนับเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญในการจัดการศึกษา เพื่อให้ได้ผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตอันเป็นทรัพยากรสำคัญยิ่งของประเทศชาติ มีคุณภาพตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 200 เรื่อง เป็นงานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก 4 เรื่อง ปริญญาโท 119 เรื่อง วิจัยส่วนบุคคล 74 เรื่อง และงานวิจัยของหน่วยงาน 3 เรื่อง

สรุปองค์ความรู้ได้ดังต่อไปนี้

12.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อผู้เรียนและลักษณะของผู้เรียน มีงานวิจัยจำนวน 14 เรื่อง

12.1.1 สภาพการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการวัยเด็ก

การศึกษาปัจจัยทางจิตวิทยาที่ส่งผลต่อผู้เรียน พบว่า ความรู้ของมารดา ความมั่นคงทางอารมณ์ของมารดา ความพึงพอใจในชีวิตสมรสและแรงสนับสนุนทางสังคมของมารดาจากญาติ สามารถร่วมทำนายพฤติกรรมของมารดาในการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนได้ร้อยละ 19.9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การศึกษาลักษณะการได้รับการอบรมเลี้ยงดู พฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคล และระดับความเกรงใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียน 74.2 ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล สมเหตุสมผล และนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความเกรงใจในระดับปานกลาง

12.1.2 การใช้เวลาของผู้เรียน

- ไม่พบงานวิจัย

12.1.3 ปัจจัยด้านกลุ่มเพื่อน

การศึกษาเปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนนักเรียนก่อนและหลังการได้รับการฝึกอบรม การแสดงออกที่เหมาะสมและการได้รับการให้ข้อเสนอแนะ พบว่า นักเรียนมีสัมพันธภาพดีขึ้น หลังจากได้รับข้อเสนอแนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มมีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้ากิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

มีการศึกษาพัฒนาระบบกัลยาณมิตรเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาล พบว่า นักศึกษาผู้เป็นกัลยาณมิตร มีความรู้ ความเข้าใจในการฝึกอบรมหลังเข้าโปรแกรมสูงกว่าก่อนเข้าโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักศึกษาที่เข้าโปรแกรมมีความตั้งใจแสดงกัลยาณมิตรทักษะการฟังและการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่านักศึกษากลุ่มปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

12.1.4 ปัจจัยอื่นๆ

ความคิดเห็นของเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครอง

มิงงานวิจัย 2 เรื่อง ศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเยาวชน และศึกษาผลการใช้กลุ่มสัมพันธ์ต่อการปรับตัวทางสังคมของเด็กกลุ่มดังกล่าว พบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นต่อสถานพินิจและคุ้มครองเด็กในระดับปานกลาง การใช้กลุ่มสัมพันธ์ต่อการปรับตัวทำให้เยาวชนที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีความสามารถในการปรับตัวกว่าเยาวชนที่ไม่ได้เข้ากลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การศึกษาปัจจัยความสัมพันธ์ เจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตด้านการเรียน สังคม ด้านอารมณ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีเจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตวัยรุ่นและการปรับตัวในระดับปานกลาง เจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตวัยรุ่นและการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเข้าปฏิบัติวิชาอนามัยชุมชนของนักศึกษาสังกัดสถาบันอุดมศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ผลสัมฤทธิ์ ทฤษฎีการพยาบาลอนามัยชุมชน ทศนคติต่อวิชาชีพ สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาและระหว่างนักศึกษาด้วยกัน

ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยมหิดล ในกลุ่มปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคมและส่วนตัว พบว่า ปัจจัยด้านสังคมมีผลต่อการตัดสินใจสูงสุด รองลงมาคือด้านเศรษฐกิจ และเหตุผลส่วนตัว

12.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการเรียน มิงงานวิจัยจำนวน 73 เรื่อง

12.2.1 รูปแบบในการจัดการศึกษา

การเปรียบเทียบความสามารถในการพูดของเด็กอายุ 18 – 30 เดือน ที่รับรู้ภาษาต่างกัน พบว่า วิธีการรับรู้ภาษาที่แตกต่างกันทำให้ความสามารถทางการพูดของเด็กแตกต่างกัน เจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตวัยรุ่นและการปรับตัว การศึกษาพัฒนาการด้านการเรียนของเด็กปฐมวัยที่

ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ พบว่า เด็กมีพัฒนาการด้านการเขียนสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การศึกษาผลการฝึกเกมเสริมกิจกรรมพลศึกษาที่มีต่อการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยการปรับตัวก่อนการทดลอง และหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รายงานการวิจัยที่ศึกษาการวิจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ปัจจัยที่มีผลต่อการทำนายพฤติกรรมการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในระดับมาก ได้แก่ ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านหลักสูตรการเรียนรู้ ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน และปัจจัยด้านสื่อเทคโนโลยีแหล่งการเรียนรู้ ปัจจัยที่มีผลต่อการทำนายพฤติกรรมการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ด้านหลักสูตร ด้านครูผู้สอนร่วมกันทำนายพฤติกรรมเรียนที่พึงประสงค์ได้ร้อยละ 39.10 ด้านองค์ประกอบงานคุณภาพ งานวิชาการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา พบว่า คุณภาพงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การวัดประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน การวางแผนวิชาการ การประเมินผลการจัดงานวิชาการ

มิงงานวิจัย 2 เรื่องที่ศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาและทัศนคติของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนในสถาบันราชมนฑล พบว่า การสร้างบรรยากาศที่ดีภายในชั้นเรียนและการใช้สื่อการสอนประกอบกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ในด้านสภาพการ จัดการเรียนการสอน นักศึกษาเห็นว่า มีความเหมาะสม ปัญหาที่พบ คือ ผู้สอนขาดที่ ก ษ ะ การถ่ายทอด การบริการด้านสาธารณูปโภคมีความเหมาะสมน้อย

การศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือที่บูรณาการแบบโยนิโสมนสิการที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่า กลุ่มทดลองมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านความตระหนักรู้ในตนเอง การควบคุมตนเอง การมีแรงจูงใจ การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การมีทักษะทางสังคมและอื่นๆสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การศึกษาผลสัมฤทธิ์จากการเรียนการสอนบนเว็บกับการสอนปกติ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาจิตวิทยาเบื้องต้น พบว่า ผลการเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การวิเคราะห์ปัญหาที่จะช่วยพัฒนาทักษะการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า นักศึกษามีปัญหาในวิชาพัฒนาทักษะการเรียนในระดับปานกลาง นักศึกษาต้องการให้มีห้องปฏิบัติการในการเรียน รวมทั้งเพิ่มบริการของเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เอื้อประโยชน์ต่อ

การเรียนรู้ การฝึกสมาธิแบบอานาปานสติร่วมกับการปรับพฤติกรรมด้วยการเสริมแรงทางบวกในระดับมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีนิสัยการเรียนรู้สูงกว่ากลุ่มควบคุม

สภาพแวดล้อม วัฒนธรรมและค่านิยมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พบว่า วัฒนธรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การบริหารเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย สภาพแวดล้อมเหมาะสมทั้งกายภาพและอารมณ์ เช่นผู้สอนมีความสามารถ แต่งกายสุภาพ มีกิจกรรมหลากหลาย ด้านค่านิยมมีการปลูกฝังความรับผิดชอบ คุณธรรม จริยธรรม ในการสร้างแรงจูงใจ ปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้และควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน มีงานวิจัย 3 เรื่องที่ศึกษาในด้านเหล่านี้ ซึ่งการสร้างแรงจูงใจและเสริมทักษะในการเรียนในระดับมัธยมศึกษา พบว่า การเขียนบันทึกได้ตอบสนองเสริมให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนและความสามารถในการเรียนดีขึ้น การปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ผู้สอนได้ใช้วิจัยเชิงปฏิบัติการช่วยในวิชางานบ้าน พบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ดีขึ้น มีเจตคติและพฤติกรรมการเรียนดีขึ้น ส่วนผลของการฝึกพฤติกรรมควบคุมตนเองที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวได้ทดลองใช้การฝึกดนตรีไทย ซึ่งนักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

มีงานวิจัย 5 เรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของผู้เรียนโดยการปรับลด และการเสริมพฤติกรรมในด้านต่างๆโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ซึ่งมีข้อสรุปดังนี้ ในระดับมัศึกษานำมาพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง นำมาฝึกความสามารถในการแก้ปัญหา นำมาสร้างความมุ่งมั่นในชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความสามารถในด้านดังกล่าวมากกว่าก่อนเข้ากิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะเดียวกันการปรับลดพฤติกรรมด้านการสูบบุหรี่ก็ทำให้นักเรียนมีคะแนนพฤติกรรมสูบบุหรี่ต่ำลง การป้องกันการกลับไปเสพและขายยาเสพติดของเยาวชนก็พบว่าคะแนนความรู้ ความเชื่อ และพฤติกรรมดังกล่าว กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การศึกษาการใช้โปรแกรมนันทนาการที่มีต่อการพัฒนาเขาว่าอารมณ์ของนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีพัฒนาการคะแนนเฉลี่ยของเขาว่าอารมณ์ดีกว่าก่อนการทดลองภายใน 8 สัปดาห์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านการควบคุมตนเอง เห็นใจผู้อื่น รับผิดชอบ มีแรงจูงใจ ตัดสินและแก้ปัญหา สัมพันธภาพ ด้านภูมิใจในตนเองและพอใจในชีวิต ผลการใช้โปรแกรมการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และความภูมิใจในตนเองของนักศึกษาพยาบาล พบว่า ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองและทักษะการแก้ปัญหาภายหลังการใช้โปรแกรมสูงกว่าก่อนใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การศึกษาผลการประยุกต์วิธีในการอ่านจับใจความสำคัญโดยนักศึกษารุ่นพี่ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า นักศึกษารุ่นน้องมีความสามารถในการอ่านเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับรุ่นพี่ และนักศึกษาทั้งกลุ่มมีทัศนคติที่ดีต่อการเข้าร่วมโครงการ

มีงานวิจัย 2 เรื่องที่ศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของนักศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลที่มีต่อการจัดการศึกษา พบว่า มีความคาดหวังในระดับปานกลาง และเห็นว่าการจัดการศึกษาโดยรวมมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ในด้านสภาพการจัดการเรียนการสอนมีงานวิจัย 2 เรื่อง ที่ศึกษาสภาพการจัดการสอนในห้องปฏิบัติการ และความคิดเห็นของนักศึกษาในการจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไป พบว่า ในห้องปฏิบัติการมีปัญหาเกี่ยวกับการไม่จัดทำเอกสารให้ตรงตามคำอธิบายรายวิชาในหลักสูตร ด้านการเรียนการสอนโดยทั่วไปอาจารย์ตั้งใจถ่ายทอดเป็นอย่างดี

การศึกษาการสอนรายวิชาว่าเป็นการสอนแบบบูรณาการหรือไม่ ตามทัศนะของนักศึกษาพยาบาล พบว่า การสอนแบบบูรณาการมีคะแนนเฉลี่ยระดับมาก

การประสาน 5 แนวคิดหลักในวิชาสังคมศึกษาเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา พบว่า บุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนที่สอนด้วยแนวคิดหลักดังกล่าวและวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือกันสูงกว่าการทดลอง

12.2.2 คะแนนสอบคัดเลือก ความสนใจ ค่านิยม ความต้องการ ความคาดหวัง ความวิตกกังวล

งานวิจัยที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีมีโนภาพแห่งตนกับการตระหนักรู้ในอาชีพร่วมกันส่งผลต่อความสนใจในอาชีพธุรกิจ และการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสนใจในอาชีพกับความสามารถทางสมองในระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า ความสนใจอาชีพมีความสัมพันธ์กับความสามารถทางสมอง แต่มีค่าน้อยมาก กลุ่มที่มีความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ กลุ่มงานจัดการและธุรกิจ

การวิจัยที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกอาชีพพยาบาลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า ความเข้าใจวิธีการสมัครมีความสัมพันธ์กับความสนใจในการเลือกศึกษาวิชาพยาบาลศาสตร์ ส่วนปัจจัยภายนอกได้แก่ รายได้ต่อเดือนของครอบครัวและระดับการศึกษาของมารดา มีความสัมพันธ์ทางลบกับความสนใจในการเลือกวิชาชีพนี้ การศึกษาตัวแปรด้านคะแนนเฉลี่ยมัธยมศึกษาตอนปลาย ความสามารถในการสอนของอาจารย์ การจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎี ความรู้ด้านการพยาบาลของรัฐบาลที่มีต่อผลทางการศึกษา และความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ทางการศึกษาด้านสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อวิชาพยาบาล พบว่า ตัวแปรทุก

ตัวมีค่าอำนาจในการพยากรณ์ร่วมกันได้ร้อยละ 32.2 ตัวแปรที่ส่งผลต่อเจตคติ คือ การสอน สวัสดิการ กิจกรรมเสริมหลักสูตร และความชำนาญของอาจารย์

การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาสมรรถภาพเชิงวิชาชีพของนักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และสังกัดกระทรวงศึกษาธิการพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาสมรรถภาพเชิงวิชาชีพ ได้แก่ ภูมิหลังนิสิต นักศึกษา กลุ่มอ้างอิงนอกสถาบัน หลักสูตร ประสบการณ์ในและนอกชั้นเรียน

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคะแนนสอบคัดเลือกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับคะแนนสอบคัดเลือกของวิชาพื้นฐานมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับงานวิจัย 3 เรื่องที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาที่ผ่านการสอบคัดเลือกกับนักศึกษาโควตาใน 2 สาขาวิชา ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พบว่า คะแนนสอบเข้าวิชาเคมี อังกฤษ ชีววิทยา วิธีการสอบเข้า คะแนนสอบ คะแนนเฉลี่ยมัธยมศึกษาตอนปลายและเพศ มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

- การออกกลางคัน

งานวิจัยที่วิเคราะห์ความอยู่รอดในการศึกษาในการออกกลางคันของนักศึกษา คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า ตัวทำนายของการต่อระยะเวลาการอยู่รอดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ เกรดเฉลี่ยสะสมระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดและภาควิชา

- การปรับตัวในการเรียน

งานวิจัยเกี่ยวกับการปรับตัวในการเรียนของนักศึกษา พบว่า นิสัยทางการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม และบรรยากาศในการสอนมีผลทางบวกต่อการปรับตัวในการเรียน

- ความวิตกกังวล

มีงานวิจัยที่ศึกษาเปรียบเทียบการวางเงื่อนไขในการสอบที่มีต่อความวิตกกังวลในการสอบ พบว่า นักเรียนที่ได้รับเงื่อนไขในการสอบต่างกัน มีความวิตกกังวลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีความวิตกกังวลในการสอบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

- บุคลิกภาพ

การศึกษาองค์ประกอบด้านบุคลิกภาพของนักศึกษาพยาบาล พบว่า องค์ประกอบแบบชอบการปฏิบัติจริง ชอบจินตนาการแบบสุขุม มีสติและจริงจัง ทำงานตามสบาย อารมณ์อ่อนไหว อารมณ์มั่นคง เป็นบุคลิกภาพที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

- ความสนใจและความต้องการ

การศึกษาความต้องการในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พบว่า มีความต้องการในภาพรวมระดับปานกลาง มีกิจกรรมรายกิจกรรมเดียวที่อยู่ในระดับมาก คือ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและอนามัย มีงานวิจัย 4 เรื่องที่ศึกษาปัญหาและความต้องการแนะแนวในระดับมากในด้านแนะแนวติดตามผล การวางแผนการเรียน บริการสารสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล

12.2.3 การเรียนพิเศษ / กวดวิชา

มีงานวิจัย 7 เรื่องที่ศึกษาถึงสาเหตุการกวดวิชาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า มีสาเหตุดังต่อไปนี้ สาเหตุด้านส่วนตัว ต้องการรับความรู้เพิ่มเติม ต้องการพัฒนาความรู้เดิม ต้องการให้ผลสัมฤทธิ์ดีขึ้น ด้านเทคนิควิธีการสอนเข้าใจง่าย ด้านเนื้อหา มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีงานวิจัย 1 เรื่องศึกษาสภาพการเรียนพิเศษของนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 พบว่า นักเรียนต้องการให้เข้าใจเนื้อหาบทเรียนเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

12.2.4 อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม

การจัดสภาพบริการการศึกษาในวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า การจัดบริการการศึกษาอยู่ในระดับพอใช้ การบริการที่ควรปรับปรุงได้แก่ การรับฟังความคิดเห็นร้องทุกข์ของนักศึกษา

การศึกษากุณิหลังของนักศึกษาในด้านการผ่านวิธีคัดเลือกที่ต่างกัน ผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มารดาที่มีการศึกษาและอาชีพต่างก็มีเจตคติต่อมหาวิทยาลัยไม่แตกต่างกัน

การศึกษาสภาพการดำเนินชีวิต การเรียน และสภาพแวดล้อมของนักเรียนที่มีผลการเรียนและความประพฤติ พบว่าสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ ได้แก่ บ้านอบอุ่นเอาใจใส่ ใกล้ชิด สนับสนุนการเรียน คุรรับฟังปัญหา ให้ความศึกษาตลอดเวลา ฯลฯ เด็กมีความขยันหมั่นเพียร มีน้ำใจ รับผิดชอบ กล้าแสดงออก การดำเนินชีวิต ช่วยงานบ้าน อ่านหนังสือทบทวนบทเรียน การเรียนมีสมาธิ

การศึกษาสภาพความเป็นอยู่ที่ดีในโรงเรียนของนักเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า คุณภาพชีวิตของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนร้อยละ 15.53 มีคุณภาพชีวิตสูง และไม่มีนักเรียนที่มีคุณภาพชีวิตต่ำ

12.3 คุณลักษณะของผู้เรียน มิงงานวิจัยจำนวน 113 เรื่อง

12.3.1 คุณลักษณะด้านความคิดสร้างสรรค์/ พฤติกรรมการเรียนรู้

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย พบว่า มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การใช้เทคนิคช่วยจำกับนักเรียนอนุบาล พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกรูปแบบการจำระบบเพ็ลกับนักเรียนที่ได้รับการจำแบบโลไซ และรูปแบบการจำระบบเพ็ลกับระบบลิงก์ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกรูปแบบการจำแบบโลไซกับระบบลิงก์มีความจำแตกต่างกัน

การศึกษาพื้นฐานทางมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพต่อเติม พบว่า มีทักษะพื้นฐานทางมิติสัมพันธ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับเซาว์ปัญญาและระดับภาวะสุขภาพจิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ความสามารถทางเซาว์ปัญญาของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง การศึกษาและพัฒนาเซาว์ปัญญาของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า เซาว์ปัญญาอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน การศึกษาความสามารถทางเซาว์ปัญญากับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่เป็นนัยสำคัญทางสถิติ

มิงงานวิจัยที่ศึกษาวิธีการเรียนของนักเรียนเรียนดี และวิธีการสอนของครูสอนดีในระดับประถมศึกษา พบว่า วิธีการเรียนของนักเรียนเรียนดีเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของตนเอง ดังนี้ ถ้าผลการเรียนออกมาดีก็จะตั้งใจเรียนดีขึ้นไปอีก ถ้าผิดหวังก็พยายามทำดีต่อไป การทบทวนบทเรียน การอ่านและทำการบ้านด้วยตนเองที่บ้าน

การศึกษาลักษณะการปั้น ระดับการปั้นของเด็กอายุ 3-5 ปี ปั้นชิ้นงานเกี่ยวกับอาหารมากที่สุด เด็กอายุ 3 ปีมีระดับขั้นการปั้นอยู่ขั้นที่ 1 เริ่มต้นปั้น เด็กอายุ 4 ปี มีระดับการปั้นอยู่ขั้นที่ 2 ปั้นอย่างมีความหมาย และเด็กอายุ 5 ปีมีระดับการปั้นอยู่ขั้นที่ 3 ปั้นอย่างสร้างสรรค์ ส่วนการวิเคราะห์ผลงานการแสดงออกทางศิลปะด้านการเขียนภาพระบายสีของนักเรียน ในระดับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี พบว่า ด้านเนื้อหาที่นักเรียนแสดงออกเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุด

ด้านรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พบว่า นักศึกษาชายมีรูปแบบการเรียนเป็นแบบอนเอกนัย นักศึกษาหญิงมีรูปแบบการเรียนรู้เป็นแบบปฏิบัติ ด้านการเรียนรู้

ภาษาอังกฤษ พบว่า นิสิตวิชาเอกภาษาอังกฤษระดับปริญญาตรีใช้กลวิธีการปรับโครงสร้างภาษาดังนี้ คือ กลวิธีทางความคิด กลวิธีทางโครงสร้าง กลวิธีทางคำศัพท์ และกลวิธีทางลีลาภาษา และใช้วิธีการปรับโครงสร้างภาษามากที่สุดในการเขียนแบบเล่าเรียน

12.3.2 คุณลักษณะด้านค่านิยมและความรับผิดชอบ

การศึกษาปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างความมีวินัยในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทนและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้มีค่า .670 และมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การจัดการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบต่อเรียนตามแนวทาง

อัตลักษณ์ศึกษา พบว่า คำเฉลี่ยคะแนนความรับผิดชอบต่อเรียนและระดับคะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมหลังการทดลองสอนเพิ่มขึ้น การศึกษาความนิยมไทยและแนวทางในการสร้างความนิยมไทยในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตนิยมด้านวัฒนธรรมไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย และสินค้าไทยในระดับมาก ในขณะที่ค่านิยมความเป็นไทยของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในส่วนที่ปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ มีความกตัญญูต่อบุพการีและผู้มีพระคุณ เคารพนับถือบิดา มารดา อาจารย์และผู้อาวุโส รักษาดี ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทำความดี นิยมวัฒนธรรมไทย สุภาพ เรียบร้อย ซื่อสัตย์ เป็นต้น

12.3.3 เจตคติต่อการเรียนในช่วงระยะของการปฏิรูปการศึกษา

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการเรียนกวดวิชา กับสถานะภาพส่วนบุคคลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า เพศ แผนการเรียน ชั้นปี อาชีพ ผู้ปกครอง และรายเฉลี่ยต่อรายเดือนของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อการกวดวิชาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การศึกษาระดับความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับรูปแบบการจัดประสบการณ์

การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายมีความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบที่ครูยังมีบทบาทคอยกำกับกิจกรรมนักเรียน และแบบที่ครูลดบทบาทลงไปปานกลางไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษาผลกระทบของการสอบคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ระบบใหม่ที่มีต่อผู้เกี่ยวข้อง พบว่า ผลกระทบในระดับมากคือ นักเรียนต้องแข่งขันกันทำเกรด เร่งเรียนให้จบก่อนเดือนตุลาคม ครูต้องเร่งสอน นักเรียนเครียด สุขภาพทรุดโทรม แต่พึงพอใจในระดับมากคือ การทราบคะแนนก่อนตัดสินใจเลือกคณะ

12.3.4 เจตคติและความรู้เรื่องสารเสพติด สุขภาพ เพศศึกษา การติดเชื้อ HIV และภาวะเสี่ยงอื่นๆ

มีงานวิจัย 2 เรื่อง เรื่องแรกศึกษาความเชื่ออำนาจในตน กับภาวะเหงือกอักเสบในระดับประถมศึกษา พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้เพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อีกเรื่องหนึ่งศึกษาผลการใช้โปรแกรมทันตสุขศึกษาโดยใช้ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคม พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนดีกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

มีงานวิจัย 2 เรื่องศึกษาเจตคติและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเสพยาเสพติด ในระดับมัธยมศึกษา พบว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีเจตคติในการป้องกันสารเสพติดเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และปัจจัยที่มีผลต่อการเสพยาเสพติดมาจากผู้เรียนที่อยากทดลองเพื่อหาประสบการณ์ นักเรียนวิตกกังวล นักเรียนอยากเพิ่มความกล้าและความมั่นใจ ปัจจัยจากสิ่งแวดล้อมได้แก่มีตัวอย่างการเสพยาเสพติดในโรงเรียน

มีงานวิจัย 2 เรื่องศึกษาปัจจัยความรู้เรื่องเพศศึกษาและเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศ และปัจจัยที่มีผลต่อเจตคติในการคบเพื่อนต่างเพศในระดับมัธยมศึกษา พบว่า ผู้เรียนมีความรู้เรื่องเพศศึกษาระดับปานกลางมีความเห็นและเจตคติเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศ และความสำคัญในครอบครัวในระดับมาก การศึกษาความรู้และทัศนคติของเยาวชนต่อพฤติกรรมการป้องกันเกี่ยวกับโรคเอดส์ พบว่า เยาวชนร้อยละ 48.7 มีความรู้เรื่องเอดส์ในระดับต่ำ เยาวชนส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับปานกลาง

การเปรียบเทียบเจตคติของนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ วิธีเรียนแบบชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อสิ่งเสพติด พบว่า นักศึกษามีความเห็นว่สิ่งเสพติดเป็นสิ่งไม่ดี

การศึกษาความรู้เกี่ยวกับกฎจราจรของนักศึกษาอาชีวศึกษา พบว่าพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุจากการขับขี่จักรยานยนต์ ความรู้เกี่ยวกับกฎจราจร ความเชื่ออำนาจบุคคลอื่น ความเชื่ออำนาจโชคชะตาเวทมนตร์ และโอกาสเสี่ยง ความผันผวนทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง และการรับรู้เกี่ยวกับอุบัติเหตุ ความเสี่ยง ประโยชน์ของการป้องกันอุบัติเหตุ ความเชื่ออำนาจในตนอยู่ในระดับมาก ขณะเดียวกันมีการใช้โปรแกรมสุขศึกษาเพื่อให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษา รู้และป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการขับขี่จักรยานยนต์ พบว่า กลุ่มทดลองมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวดีขึ้นกว่าก่อนการทดลอง และดีขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีการใช้กิจกรรมเข้าค่ายเพื่อสร้างความรู้ เจตคติและการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการควบคุม ป้องกันการสูบบุหรี่ พบว่า หลังการเข้าค่ายสมาชิกมีความรู้ เจตคติและพฤติกรรมมีส่วนร่วมป้องกันการบริโภคยาสูบดีกว่าก่อนเข้าค่ายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

- สุขภาพจิต

การศึกษาความเครียดของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาด้านการเรียนการสอน ทักยะในการเรียน สภาพแวดล้อมในการเรียนและความสัมพันธ์กับเพื่อน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง

การศึกษาผลการให้คำแนะนำแบบกลุ่มต่อภาวะเสี่ยงในการฆ่าตัวตายในนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนที่มีภาวะเสี่ยงในการฆ่าตัวตายหลังการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมีภาวะการเสี่ยงแตกต่างก่อนการให้คำปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การศึกษาศาเหตุความเครียดและการปฏิบัติงานเมื่อเกิดความเครียดของนักเรียนหญิงในระดับมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนมากกว่าครึ่งไม่มีภาวะเครียด ส่วนกลุ่มที่มีความเครียดสามในสี่มีภาวะเครียดระดับน้อย และไม่ถึงหนึ่งในสิบที่มีภาวะเครียดระดับมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยที่ศึกษาระดับสุขภาพจิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสที่พบว่านักเรียนส่วนใหญ่สุขภาพจิตดี การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพจิตกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาล พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ

- เพศศึกษา

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนแกนนำภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมด้านเจตคติและค่านิยมเรื่องเพศสัมพันธ์ และการสร้างค่านิยมที่เหมาะสมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ พบว่า ผู้เข้าอบรมมีความตระหนักในเรื่องเพศสัมพันธ์และการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ มีทักษะในการปฏิเสธและหาทางออก

การศึกษาพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา พบว่า เพศ ค่าใช้จ่ายที่ได้รับในการเรียน ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและค่านิยมต่อการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ในการศึกษาถึงค่านิยมและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ พบว่า ร้อยละ 62.3 มีค่านิยมทางเพศเชิงลบ และร้อยละ 79.5 มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศโดยเคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และเคยใช้สื่อกระตุ้นทางเพศ

- คุณภาพชีวิต

การศึกษาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตมีคุณภาพชีวิตโดยรวมในระดับปานกลาง

- การบริโภค

การเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคอาหารว่างของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีฟันผุ และไม่มีฟันผุ พบว่า กลุ่มที่มีความถี่มีการบริโภคอาหารว่างและมีคะแนนการบริโภคอาหารหวานมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีฟันผุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษาสภาพโรคฟันผุของเด็กพิการในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ พบว่า มีโรคฟันผุร้อยละ 67.2

การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพอยู่ในระดับน้อย ซึ่งจะเป็นด้านการรับประทานอาหารไม่เป็นเวลา การดื่มน้ำอัดลม ชา กาแฟ มีการจัดกลุ่มเสี่ยงของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา เช่นกัน พบว่า การจัดกลุ่มประกอบด้วยพฤติกรรมเสี่ยงต่ออุบัติเหตุ คือ ไม่สวมหมวกนิรภัย ด้านความเครียด ด้านการทะเลาะวิวาท พฤติกรรมด้านการบริโภค คือ ร้อยละ 40.5 รับประทานอาหารไม่เป็นเวลา มีจำนวนน้อยที่สูบบุหรี่ แต่มีร้อยละ 47.0 ที่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

ในระดับมหาวิทยาลัย นักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐมีค่านิยมโดยรวมเชิงบวกร้อยละ 90.8 ในผู้ชายต้องการคู่สมรสที่เป็นสาวพรหมจรรย์ หญิงชายไม่ควรมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน หรือหญิงสาวที่ตั้งครรภ์เนื่องจากถูกข่มขืนควรทำแท้งได้หากหญิงนั้นยินยอม ด้านพฤติกรรมเสี่ยงจะใกล้เคียงกับระดับมัธยม คือ เคยเที่ยวสถานเริงรมย์เป็นส่วนใหญ่ และร้อยละ 74.5 ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และเคยใช้สื่อกระตุ้นความรู้สึกลงทางเพศร้อยละ 52.9

12.3.5 คุณลักษณะด้านวินัย จริยธรรม และวัฒนธรรม

มีงานวิจัย 1 เรื่องที่ศึกษาปัญหาด้านวินัยของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า ตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู ส่งผลต่อบุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสม การศึกษาลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย พบว่า มีพฤติกรรมน่าพอใจในด้านคำพูด และกริยาท่าทางมากที่สุด

การศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า มีจริยธรรมค่อนข้างสูงในด้านความใฝ่รู้ การประหยัด ความเสียสละความเมตตากรุณา เป็นต้น การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความซื่อสัตย์ พบว่านักเรียนมีความรับผิดชอบ ความมีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์ต่อตนเองน้อย ในระดับอาชีวศึกษามีการศึกษาปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับความมีวินัยในตนเอง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ปัจจัยบางประการกับความมีวินัยสัมพันธ์กันในทางบวกและลบกับความมีวินัยในตนเอง ในระดับมัธยมศึกษาการพัฒนารูปแบบความรับผิดชอบ พบว่า คะแนนหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักศึกษาเห็นว่าพฤติกรรมทางจริยธรรมมีความสำคัญต่อตนเองในระดับมาก การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรม พบว่า การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในระดับมาก

ในวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามแนวทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์กอยู่ในระดับขั้นที่ 5 คือ มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยใช้หลักการทำตามข้อตกลงและคำมั่นสัญญา

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความซื่อสัตย์ต่อตนเอง และผู้อื่น โดยศึกษานำหนักความสำคัญบางประการในระดับชั้นประถมศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยรายข้อ ด้านความรับผิดชอบ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น มีค่า 1.784, 1.564, 1.463, และ 0.857 แสดงว่านักเรียนมีคุณลักษณะดังกล่าวค่อนข้างน้อย

การศึกษาการแก้ปัญหา การขาดวินัยของนักเรียนในระดับประถมศึกษา พบว่า ปัญหาวินัยเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับความประพฤติทั่วไป และเกี่ยวกับความประพฤติในชั้นเรียน ประเด็นที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ การขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง การแก้ไขควรให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบ การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อวินัยในตนเองของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา พบว่า ตัวแปรร่วมกันพยากรณ์วินัยในตนเองของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อวินัยและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม กิจกรรมเสริมวินัย ในโรงเรียนส่งผลทางบวก ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยส่งผลทางลบ

- ด้านจริยธรรมในการศึกษาและวิชาชีพ

การศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงานของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พบว่า พฤติกรรมประกอบด้วย พฤติกรรมจริยธรรมพื้นฐาน พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ พยาบาล และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการแสดงพฤติกรรมจริยธรรม ได้แก่ คุณลักษณะของอาจารย์ พยาบาลหรือพยาบาลผู้เฝ้ากลุ่มเพื่อน สถานการณ์แวดล้อม บรรยากาศในการปฏิบัติงาน

การศึกษาระดับจริยธรรมของนักเรียน นักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดกรมอาชีวศึกษา พบว่า นักเรียนนักศึกษาที่มาจากสภาพครอบครัวที่แตกต่างกัน มีจริยธรรมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมด้านระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเสียสละ การพึ่งตนเอง ความขยันหมั่นเพียรในระดับมาก ปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมระดับบุคคล เพื่อมุ่งความสำเร็จส่วนรวมของนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่า นิสิตเห็นว่าตนเองมีในระดับสูง แต่อาจารย์เห็นว่าควรพัฒนาเร่งด่วน ด้านวินัย ความรับผิดชอบ การพึ่งตนเองและตั้งใจจะ

12.3.6 เจตคติต่อตนเองและผู้อื่น

การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับความเชื่ออำนาจภายในตนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า การที่นักเรียนจะมีความเชื่ออำนาจภายในตนได้ดีนั้นจะต้องเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพในการแสดงตัว ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และมีภารกิจอย่างมีวิจรรณญาณและการศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเอง พบว่า นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้นมากหลังจากได้รับการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะการมุ่งอนาคตและความมีวินัยในตนเองส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในระดับอุดมศึกษามีการศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนที่อิงตัวแปรคัดสรรของการเรียนรู้โดยการกำกับตนเอง พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้โดยการกำกับตนเอง ได้แก่ ความรับรู้ ความสามารถในการกำกับตนเอง การมุ่งเป้าหมายเพื่อการเรียนรู้ บรรยากาศครอบครัว ความสนใจในกิจกรรมและการรับรู้ความสำคัญของกิจกรรมแม่แบบ ส่วนงานวิจัยที่ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับลักษณะการเรียนรู้ด้วยการพึ่งตนเอง พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การรับรู้ประสิทธิภาพแห่งตน และทัศนคติต่อวิชาชีพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการพึ่งตนเองของนิสิต

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาที่มี อัตมโนทัศน์ต่างกัน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตราน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนที่มีอัตราน้อยกว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การศึกษาอัตราน้อยกว่าของวัยรุ่นที่กระทำผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก พบว่า เด็กกลุ่มนี้มีอัตราน้อยกว่าปานกลาง เด็กที่มีอัตราน้อยกว่ามีความวิตกกังวลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การศึกษาความเป็นสุขของนักศึกษาพยาบาลต่อการฝึกปฏิบัติพยาบาลในห้องคลอด พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับความรู้สึกเป็นสุขมาก

12.3.7 คุณลักษณะและเจตคติด้านทักษะชีวิต และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

- การปรับตัวทางสังคม

ในระดับมัธยมศึกษา มีงานวิจัยที่ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวทางสังคม พบว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นสามารถอธิบายความแปรปรวนของการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนได้ ด้านทักษะทางสังคมการศึกษาวิจัย พบว่า ทักษะทางสังคม ได้แก่ ทักษะการสอนตนเอง ทักษะการเผชิญปัญหา ทักษะการได้มาซึ่งแรงสนับสนุนทางสังคม และทักษะการแก้ปัญหาสามารถทำนายพฤติกรรมการป้องกันการล่วงละเมิดทางเพศของนักเรียนหญิง ได้ร้อยละ 57.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การเปรียบเทียบผลการฝึกวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนในระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า นักเรียนมีสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนดีขึ้นหลังจากได้รับการฝึกวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่นเดียวกันกับกลุ่มที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ

- การศึกษาต่อ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการศึกษาต่อในระดับ ปวช. พบว่า ปัจจัยด้านครูผู้สอน ด้านการเรียนการสอน การบริหาร การจัดการและการบริหาร โรงเรียนด้านวิชาการและด้านชื่อเสียงของโรงเรียน ด้านกิจการนักศึกษา ฯลฯ มีความสำคัญในระดับปานกลาง

มีงานวิจัย 10 เรื่องที่ศึกษาถึงแรงจูงใจในการศึกษาต่อในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า อาชีพของบิดามารดาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ปัจจัยด้านครอบครัว กลุ่มเพื่อน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สถานศึกษาและโลกาภิวัตน์มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่โดยภาพรวมแรงจูงใจหลักที่ทำให้นักศึกษาเลือกเข้าศึกษาในสถาบันจะแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ 1) ปัจจัยด้านความก้าวหน้า และปัจจัยด้านชื่อเสียงของสถาบัน และ 2) ปัจจัยด้านความสนใจตรงกับความถนัดและความก้าวหน้าในอนาคต และนักศึกษาที่เข้าศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

การศึกษาระดับสัทธิภาพของนักเรียน 3 ด้าน คือ พื้นฐานจำเป็นต่อการเรียนในอนาคต ต่อการทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคม ในปี พ. ศ. 2544 พบว่า ระดับสัทธิภาพรวมของนักเรียนเมื่อเรียงลำดับแล้วทักษะพื้นฐานจำเป็นต่อการเรียนรู้ในอนาคตมีคะแนนสูงสุด รองลงมาคือทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคม และทักษะพื้นฐานจำเป็นต่อการทำงานตามลำดับ

มีงานวิจัย 3 เรื่องที่ศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย พบว่า นักศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหงมีการดำเนินชีวิตในลักษณะกลุ่มวิชาชีพกลุ่มก้าวหน้า กลุ่มวิชาการ และกลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ นิสิตในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีการเข้าร่วมกิจกรรมในระดับปานกลาง ในกลุ่มนักศึกษาที่อยู่หอพักโดยทั่วไป พบว่า นักศึกษาที่อยู่ในหอพักและอยู่ตามบ้านมีการควบคุมตนเองและมโนภาพแห่งตนในระดับสูง นักศึกษาที่อยู่ตามลำพังมีการควบคุมตนเองต่ำกว่านักศึกษาที่อยู่หอพักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษาการใช้เวลาว่างของนักศึกษาที่อยู่หอพักของสถาบันอุดมศึกษา พบว่า การใช้เวลาด้านวิชาการ ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมไม่แตกต่างกัน แต่ด้านกีฬาและนันทนาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและการศึกษาสัทธิภาพนักเรียนในปี 2546 พบว่าคะแนนสูงอันดับที่ 1 ยังเป็นทักษะพื้นฐานจำเป็นต่อการเรียนรู้ในอนาคต แต่อันดับที่ 2 ได้แก่ทักษะที่จำเป็นต่อการทำงาน และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นอันดับที่ 3 การศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า นิสิตบริโภคอาหารและเครื่องดื่มวันละ 3 มื้อ นอนวันละ 6 – 8 ชั่วโมง กิจกรรมที่ทำเมื่อว่างจากการเรียน คือ นั่งคุยกับเพื่อนและร้อยละ 98.53 มีความเครียด เรื่องการเรียนการสอน

การศึกษาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการออกกำลังกายและเล่นกีฬาของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการออกกำลังกายและเล่นกีฬาด้าน

พุทธิพิสัยในระดับปานกลาง ด้านจิตพิสัยและทักษะพิสัยในระดับดี การวิเคราะห์องค์ประกอบบุคลิกภาพของนักเรียนที่เรียนดนตรีไทยในระดับมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนที่เรียนดนตรีมีบุคลิกภาพ 3 องค์ประกอบ คือ ศักยภาพทางดนตรีไทย ความกล้าแสดงออก และการเข้าสังคม

12.3.8 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในอาชีพต่างๆ

การศึกษาและเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้จัดการฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้สำเร็จระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาธุรกิจโรงแรม พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ระดับมาก ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม เจตคติต่องานอาชีพโรงแรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ทางวิชาการ และทักษะวิชาชีพโรงแรม

นักศึกษาวิทยาลัยสาธาณสุขสิรินทรภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความคิดเห็นต่อความมั่นคงในการประกอบอาชีพบุคลากรสาธาณสุขเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความมั่นคงในการประกอบอาชีพดังกล่าวได้แก่ ความคาดหวังของตนเองของครอบครัว การจัดการเรียนการสอน ผู้สอน หลักสูตร นโยบายกระทรวงสาธาณสุข เป็นต้น

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่สาขาวิชาอุตสาหกรรม พบว่า มีคุณลักษณะต่อไปนี้ คือมีความสามารถในการถ่ายทอด มีวุฒิตรงกับงานที่ปฏิบัติ มีความตรงต่อเวลา มีความตั้งใจและติดตามงานที่ได้รับมอบหมาย มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ได้บังคับบัญชา เป็นต้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

เนื่องจากงานวิจัยด้านที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนที่นำมาสังเคราะห์ จะครอบคลุมถึงปัจจัยต่างๆที่ส่งผลต่อผู้เรียนและลักษณะของผู้เรียน และลักษณะของผู้เรียนซึ่งปัจจัยส่วนใหญ่เป็นปัจจัยที่ส่งผล

ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน การแสดงออก และพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของผู้เรียน และที่น่าสนใจคือมีงานวิจัยที่ศึกษาถึงสาเหตุการกวดวิชาของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา 7 เรื่อง ซึ่งได้ข้อสรุปสอดคล้องกันทั้งในด้านส่วนตัวของนักเรียน ด้านเทคนิควิธีสอน และด้านเนื้อหา มีการศึกษาวิจัยถึงการใช้ชีวิตของผู้เรียนกลุ่มเสี่ยง มีการศึกษาถึงรูปแบบการบริโภคของผู้เรียนและการใช้เวลาของผู้เรียน

งานวิจัยที่ขาด

1. การใช้เวลาของผู้เรียน

2. การปรับตัวในการศึกษา
3. แนวคิดของผู้เรียนเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ในสังคม เช่น การเมือง ค่านิยมและทัศนคติที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบ
4. งานวิจัยในด้านความเข้าใจเรื่องสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้เรียน

งานวิจัยในอนาคต

1. การใช้เวลาของผู้เรียนกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งในด้านของการใช้เวลาของผู้เรียนควรศึกษาในแง่ของความสัมพันธ์กับทักษะการดำรงชีวิต ความสำเร็จในวัยเรียน และความสุขหรือความพอใจ หรือปัญหาที่ผู้เรียนได้รับ ควรศึกษาทั้งในกลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาและผู้เรียนที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อจะได้เปรียบเทียบประเด็นที่น่าจะได้รับการสนับสนุนส่งเสริม และประเด็นที่ควรแก้ไข ขณะเดียวกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้มีแนวทางในการจัดกิจกรรมหรือแผนงานรองรับ เพื่อเป็นบริการหรือเพื่อช่วยแก้ปัญหาในการใช้เวลาของผู้เรียนต่อไป
2. รูปแบบการบริโภคของผู้เรียนกลุ่มต่าง ๆ
3. การปรับตัวในการศึกษาของผู้เรียนในระดับต่าง ๆ
4. เส้นทางการศึกษาต่อของนักเรียนที่ไม่ได้กวดวิชาในโรงเรียนในบริบทต่างๆ กัน จึงน่าสนใจที่จะศึกษาถึงนักเรียนที่ไม่ได้เรียนกวดวิชา ซึ่งข้อสรุปจากงานวิจัยกลุ่มหลังนี้จะช่วยให้เกิดความชัดเจนถึงความสอดคล้องของการจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนว่ามี จุดอ่อนอย่างไรหรือไม่ ในการตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน
5. รูปแบบที่เหมาะสมในการให้ความรู้กับผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดู และให้ความรู้กับบุตรหลานในเรื่องต่างๆ เช่น ยาเสพติด เพศศึกษา การดำรงตนเองตามสถานะและวัยของตนเองอย่างเหมาะสม
6. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะในการดำรงชีวิตและความสำเร็จในวัยเรียน
7. ความเข้าใจในเรื่องสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้เรียน เพื่อหาข้อสรุปว่าในบริบทของสังคมไทย มีปัจจัยใดที่มีส่วนเสริมสร้างความเข้าใจและส่งผลถึงพัฒนาการในด้าน พฤติกรรมด้านความเคารพในสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบ เพราะคุณลักษณะดังกล่าวนี้เป็น แกนสำคัญที่จะสร้างผู้เรียนให้เป็นสมาชิกที่สังคมประชาธิปไตยต้องการและส่งผลถึงรากฐานที่ เข้มแข็งของสังคมไทยต่อไป
8. รูปแบบในการเผยแพร่ข้อสรุปที่ได้จากการวิจัยทางการศึกษา ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียน ให้กลุ่มผู้ปกครองและครูอาจารย์ที่ได้รับทราบงานวิจัยที่ศึกษา โดยเป็นการศึกษาหาวิธีการที่เหมาะสมในการให้ความรู้กับผู้ปกครองและผู้สอน เพื่อให้มีความรู้ ทักษะและทัศนคติที่ถูกต้องในการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในด้านยาเสพติด เพศศึกษา และการดำรงตนตามสถานะและวัยของตนเองอย่างเหมาะสมให้กับผู้เรียน

บทที่ 13

งานวิจัยและการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา

งานวิจัยที่ได้สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 80 เรื่อง มีงานวิจัยระดับปริญญาเอก 4 เรื่อง ปริญญาโท 51 เรื่อง งานวิจัยส่วนบุคคล 22 เรื่อง และงานวิจัยของหน่วยงาน 3 เรื่อง

สรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้

13.1 แนวคิดและสภาพการดำเนินงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทย มีงานวิจัยจำนวน 15 เรื่อง

- ความพร้อมในการปฏิรูป

การเตรียมความพร้อมในการดำเนินการ ตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า มีการเตรียมความพร้อมในทุกด้าน โดยจัดประชุมครูและส่งเสริมให้ครูได้ประชุมสัมมนา

การวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการนำนโยบายการศึกษาไปปฏิบัติ : กรณีศึกษานโยบายการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การปฏิบัติในด้านปริมาณ โรงเรียนยังรับนักเรียนได้ต่ำกว่าเป้าหมาย คุณภาพด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนอยู่ในระดับพอใช้ ในการใช้ปัจจัย 15 ตัว อธิบายการนำนโยบายไปปฏิบัติ ปัจจัยดังกล่าวสามารถร่วมอธิบายผลการนำนโยบายไปปฏิบัติในด้านอัตราการเข้าเรียนของนักเรียนและผลงานของโรงเรียนที่ได้รับรางวัลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนำร่อง การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า ด้านหลักสูตร ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรของแต่ละโรงเรียนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเพียงพอเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการจัดทำหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรพบว่า ครูมีภาระงานมาก มีวุฒิและพื้นความรู้ไม่ตรงกับวิชาที่สอน ด้านแหล่งเรียนรู้ พบว่า เอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์และโสตทัศนูปกรณ์มีจำนวนไม่เพียงพอ ด้านการวัดผล ครูส่วนใหญ่มีปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจวิธีการ และกระบวนการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย

ความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาการงานพื้นฐานอาชีพในโรงเรียนขยายโอกาสที่ครูผู้สอนเห็นด้วยรายการที่เปิดสอน 12 รายการ จาก 13 รายการ เกินร้อยละ 50

ในวิทยาลัยเทคนิค การศึกษาการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พบว่า อาจารย์มีความรู้ด้านการจัดเนื้อหาสาระ การฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประสานงานความร่วมมือกับชุมชนและผู้ปกครองและการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

การศึกษากระบวนการทัศน์ในการปฏิรูปการเรียนรู้ของครูต้นแบบปี พ.ศ. 2542 พบว่า ครูต้นแบบเห็นด้วยมากที่สุดที่ผู้เรียนต้องมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ต้องมีการใช้กระบวนการคิด การมีส่วนร่วมในการประเมินผล แก้ปัญหาการเรียนรู้ได้และพึ่งตนเอง

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนต่อการจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยและเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

การศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน 11 โรงเรียน พบว่า ครูและผู้บริหารเห็นว่า กระบวนทัศน์เกี่ยวกับการเรียนรู้ในอดีตและปัจจุบันแตกต่างกัน แต่ต่างก็มีข้อเด่นและข้อด้อยแตกต่างกันไป องค์ประกอบที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารที่เห็นความสำคัญและเน้นการพัฒนา การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา และปฏิรูปการเรียนรู้ อุปสรรคต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ ผู้บริหารที่มีคุณสมบัติไม่เหมาะสม ครูและผู้บริหารขาดความเข้าใจเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้ ชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ

โครงการวิจัยนำร่อง เรื่องการพัฒนาระบบข้อมูลกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีการร่างกฎหมายตามความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 80 ฉบับ การศึกษาภาวะวิกฤตและยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์เพื่อปฏิรูปการศึกษาในแผนพัฒนาแห่งชาติ ระยะที่ 9 – 10 (2545 – 2550) พบว่า ภาวะวิกฤตจำนวนบัณฑิตใหม่ไม่สอดคล้องกับความต้องการอันแท้จริง คือในภาพรวมมีจำนวนมาก แต่ไม่เพียงพอในสาขาที่ขาดแคลน สัดส่วนคณาจารย์ต่อนิสิต นักศึกษาไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานอุดมศึกษาและคณาจารย์เกษียณอายุราชการทำให้ขาดผู้มีคุณวุฒิและประสบการณ์สูง

การศึกษาภารกิจโครงสร้างและอัตรากำลังครูของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พบว่า การจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ การบริหารและการบริการเน้นการปฏิรูปการเรียนรู้ ประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีหลากหลาย

13.2 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา มีงานวิจัยจำนวน 65 เรื่อง

13.2.1 การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ

สภาพปัญหาการดำเนินโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า มีการเตรียมการตามลำดับขั้นตอน ตั้งแต่ศึกษา

นิเทศก์ถึงผู้บริหารและครู พร้อมทั้งมีการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการเตรียมความพร้อมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยการทำ ความเข้าใจด้านทัศนคติ การจัดการสอนจะเป็นแบบเรียนร่วมในชั้นปกติเต็มเวลา ปัญหาที่พบ คือ การขาดแคลนงบประมาณ ครูมีงานมาก บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน ขาดผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางในด้านการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

การศึกษาคุณลักษณะสภาพแวดล้อมของเด็กปัญญาเลิศระดับประถมศึกษา พบว่า เด็กกลุ่มนี้จะมีพัฒนาการทางร่างกายและความสามารถทางเชาวน์ปัญญาสูงกว่าเกณฑ์ปกติของเด็กทั่วไป ผู้ปกครองและครูจะต้องส่งเสริมและเข้าใจธรรมชาติของเด็กกลุ่มนี้ ปัญหาที่พบคือ เด็กกลุ่มนี้มีปัญหาทางสังคมในด้านอารมณ์ เปลี่ยนแปลงง่าย มีปัญหาในการปรับตัวเข้ากับสังคม ไม่ชอบเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ส่วนการอบรมเลี้ยงดูเด็กปัญญาเลิศไม่แตกต่างจากลูกคนอื่นๆ บทบาทของพ่อแม่ คือ ส่งเสริมให้ลูกทำในสิ่งที่สนใจ

การใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาเชาวน์อารมณ์ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มไม่เข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การประเมิน โครงการรับนักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษระดับชาติทางศิลปะ เข้าศึกษาต่อในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า นักเรียนที่ผ่านการคัดเลือกส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ระดับกลางถึงดีมาก

13.2.2 รูปแบบการพัฒนากระบวนการคิด

ในระดับปฐมวัย ได้มีการเล่นนิทานประกอบคำถามปลายเปิดแบบเร้าที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ การใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์นอกห้องเรียนต่อความคิดสร้างสรรค์ พบว่านักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง การใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มช่วยพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมในทางที่เพิ่มขึ้น การเล่นเกมฝึกทักษะเป็นวิธีการหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เพื่อฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การจัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ พบว่า ความสามารถของพหุปัญญาทุกด้านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในระดับประถมศึกษา มีการศึกษารูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง โดยใช้ระบบการเรียนแบบเว็บเพจ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นและสามารถใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนได้ไปพร้อมกัน การศึกษาความสามารถในการคิดด้านเหตุผลของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริง โดยฝึกคิดจากแบบฝึกหัดด้านเหตุผล พบว่าหลังการใช้แบบฝึกหัดนักเรียนมีความคิดด้านเหตุผลอยู่ในระดับพอใช้ และผลสัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับการใช้แบบฝึกหัดการเขียนเชิงสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนได้แตกต่างจากก่อนการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การใช้แบบฝึก โหมดชิปปากับฝึกคิดแบบหวนทวนไปต่อความคิดสร้างสรรค์ พบว่า นักเรียนมี

ความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษา การเปรียบเทียบพัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ด้านความคิดสร้างสรรค์ที่ได้รับการฝึกกระดุมพลังสมองตามแนวคิดของ วิลเลียม พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกมีพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นกว่าก่อนการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การใช้วิธีการสอนด้วยวิธีสืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มทำให้นักเรียนมีความคิดอย่างมีวิจารณญาณ สูงกว่ากลุ่มควบคุม

ในระดับมัธยมศึกษา การสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่มีต่อทักษะการคิดอย่างมี วิจารณญาณ พบว่า ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนกลุ่มที่ใช้วิธีสอนดังกล่าวสูงกว่า นักเรียนที่เรียนตามวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับการใช้แบบฝึกคิดแบบ โยนิโซมนสีกการ การเปรียบเทียบผลของวิธีระดมสมองและวิธีซิเนคติกส์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกทั้งสองวิธีมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นไม่แตกต่างกัน

การศึกษารูปแบบเชิงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดอย่างมี วิจารณญาณ พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อการคิดวิจารณ์ของนักเรียนได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ของ การเรียน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แรงจูงใจภายใน บรรยากาศการเรียนรู้ ความเชื่อ อารมณ์ภายในตนและความเครียด มีงานวิจัย 2 เรื่องศึกษาผลการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความฉลาด ทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ พบว่า หลังการร่วมกิจกรรมนักเรียนกลุ่ม ดังกล่าวมีความสามารถทางอารมณ์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในระดับอุดมศึกษา มีงานวิจัย 3 เรื่อง พัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดย ใช้วิธีการต่างๆ กัน ได้แก่ สอนแบบเน้นวิจัยต่อการใฝ่รู้และความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และใช้รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น ซึ่งพบว่า วิธีการต่างๆ ที่ใช้ทำให้ผู้เรียนมี ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน

การศึกษาสภาพการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ นักศึกษาในวิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก พบว่า สภาพการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง

13.2.3 รูปแบบการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน

ในระดับปฐมวัย มีการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในรูปแบบ ต่างๆ ได้แก่ กระบวนการวางแผนปฏิบัติ ทบทวน การใช้นิทานปลายเปิด การคิดแบบอริยสัจ ซึ่งพบว่า หลังการใช้รูปแบบการสอนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมี นัยสำคัญ ทางสถิติ

ในวิทยาลัยพยาบาล มีการใช้กรณีศึกษาในการสอนทางคลินิก เพื่อศึกษาผลต่อความ ตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติกรพยาบาลเด็ก พบว่า ความตั้งใจกระทำพฤติกรรม

ดังกล่าวสูงกว่าก่อนได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักและความสามารถคิดเชิงวิจารณ์ญาณพบว่า ปัจจัยด้านกิจกรรมในการเรียนมีความสัมพันธ์กับความสามารถคิดเชิงวิจารณ์ญาณอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักต่อความพร้อมในการเรียนรู้แบบนำตนเองและผลสัมฤทธิ์ในการเรียน พบว่า หลังการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก นักเรียนมีความพร้อมในการเรียนรู้แบบนำตนเองสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษาการปฏิบัติตนอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักต่อสมรรถนะในการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักของอาจารย์พบว่า กระบวนการสอนดังกล่าวนี้ มี 11 ขั้นตอนและคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนหลังกระบวนการปฏิบัติตนอย่างมีส่วนร่วมสูงกว่าก่อนกระบวนการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษาเจตคติและสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก พบว่า อาจารย์และนักศึกษามีเจตคติต่อการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักทั้งโดยรวมและรายด้านในทิศทางบวก

13.2.4 ลักษณะการสอนแบบอื่นๆ

- การสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พบว่า มีการปฏิบัติการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับมาก

การศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนอาชีวศึกษา พบว่า ปัญหาเกิดเนื่องจากครูไม่สามารถสนองความต้องการของนักศึกษาได้ทุกคน

การศึกษาการใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้โดยโปรแกรมไมโครเวิลด์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์จากการสร้างหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษอิเล็กทรอนิกส์หลังจากเรียนด้วยโปรแกรมดังกล่าวมากที่สุด

- การสอนแบบบูรณาการ

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อหาเหตุผลเชิงจริยธรรมในวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร พบว่า นักศึกษารายบุคคลและรายกลุ่มมีพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้น

การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสมรรถนะการพยาบาลแบบองค์รวมดีกว่าการเรียนแบบเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

- **การสอนแบบโครงการ/โครงการงาน**

การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ พบว่า เด็กที่มีความสามารถสูงหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์โครงการมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงขึ้น เช่นเดียวกับเด็กที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาต่ำ เช่นเดียวกับการศึกษาความคิดสร้างสรรค์หลังจากที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ พบว่า ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การสร้างรูปแบบโครงการเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักศึกษาโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต พบว่า นักศึกษามีรายได้ระหว่างเรียน นักศึกษามีความอดทน พยายามบากบั่นและให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการในระดับดี

- **ร่วมมือกันเรียนรู้**

การศึกษารูปแบบการสอนโดยใช้วิธีร่วมมือกันเรียนรู้ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยร้อยละ 71.62 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์และมีเจตคติต่อการสอนในระดับดีมาก ในระดับมัธยมศึกษา การเรียนแบบปรึกษา การเรียนแบบช่วยเหลือในการอ่านจับใจความ พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

- **การเรียนรู้ด้วยตนเอง**

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่า นักศึกษาในวิทยาลัยสาธิตสุขุมวิทคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะในการเรียนด้วยตนเองหลังการเรียน โดยระบบดังกล่าวสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษาผลการใช้แบบสรูปบทเรียนด้วยตนเองต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้แบบสรูปบทเรียนด้วยตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนใช้

- **สรรคนิยม**

การพัฒนากลยุทธ์การจัดการระบบการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย พบว่า มีอาจารย์ผู้สอนที่จัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมในสถาบันอุดมศึกษาไทย 16 แห่ง ผลการทดลองใช้ยุทธศาสตร์การจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยม ทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สรูปและแก้ปัญหา มีสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล การยอมรับซึ่งกันและกันและพฤติกรรมสื่อสารหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

- **การสอนศิลปะตามแนวปฏิรูป**

การศึกษากาการจัดการสอนศิลปศึกษาของครูต้นแบบตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ พบว่า การจัดการเรียนการสอนของครูศิลปะแบ่งเป็น 6 ด้าน ด้านการเตรียมการสอน ด้าน

กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการผลิตและเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการจัดปัจจัยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และด้านการประสานความร่วมมือจัดการเรียนรู้

การศึกษากิจการจัดการสอนของครูศิลปะ โดยทั่วไป พบว่า ครูศิลปะศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยมากด้านวัตถุประสงค์ เนื้อหา การจัดกระบวนการเรียนรู้และการวัดผล

- การวัดประเมินผล

การวัดประเมินผลโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา พบว่า มีการดำเนินการค่อนข้างน้อย เพราะครูส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลตามสภาพจริง การบริหารเน้นความถูกต้องตามระเบียบการมากกว่าผลที่เกิดกับตัวนักเรียน

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. แนวคิดและสภาพการดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทย เป็นการศึกษาความพร้อมในการปฏิรูปความพร้อมของโรงเรียนในระดับต่าง ๆ มีการศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครู ซึ่งพบว่าครูและผู้บริหารเห็นว่ากระบวนการที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ในอดีตและปัจจุบันแตกต่างกัน มีโครงการวิจัยนำร่อง เรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งพบว่ามีกรยกร่างกฎหมายตามความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 80 ฉบับ การศึกษาภาวะวิกฤติและยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ เพื่อปฏิรูปการศึกษา

2. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาที่มีการศึกษาสภาพการดำเนินงานและรูปแบบการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีการศึกษารูปแบบการพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนระดับต่าง ๆ โดยมีการนำวิธีสอนและรูปแบบการสอนมาใช้อย่างหลากหลาย

งานวิจัยที่ขาด

การติดตามประเมินผลการศึกษาโดยภาพรวม

งานวิจัยในอนาคต

1. การประเมินติดตามผลการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษา โดยศึกษาเป็นรายด้านและในภาพรวมอย่างต่อเนื่อง
2. ศึกษาสภาพของโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษาและสรุปแจกแจงรูปแบบเพื่อให้โรงเรียนอื่นได้เรียนรู้และปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตน
3. ศึกษาสภาพของบุคลากรในสถานที่ดำเนินการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้เห็นการพัฒนาปัญหา และความคิดเห็นเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาบุคลากรโดยรวมต่อไป
4. ติดตามประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เห็นภาพพัฒนาการและคุณลักษณะของผู้เรียนที่ ชัดเจนว่าสอดคล้องกับเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาหรือไม่อย่างไร
5. การศึกษาความยั่งยืนและความก้าวหน้าในการปฏิรูปการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบต่าง ๆ ของโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อให้ได้เป็นรูปแบบในการศึกษาเรียนรู้ของโรงเรียนอื่น ๆ ต่อไป
6. ศึกษาวิจัยถึงการพัฒนาของบุคลากรหลังจากมีการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้เห็นถึงสภาพการปรับปรุงและพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ของบุคลากร ที่สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปตามแนวปฏิรูปการศึกษา

บทที่ 14

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการวิจัยทางการศึกษา และศึกษาและวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทิศทางการวิจัยการศึกษาในประเทศไทยในอนาคต แหล่งข้อมูลประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ งานวิจัยทางการศึกษาที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในช่วงปี พ.ศ. 2543 – 2546

วิธีดำเนินการวิจัย ดำเนินการโดยศึกษาเอกสารงานวิจัย รายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์หรือปริญญาานิพนธ์ ซึ่งเป็นรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ จากงานวิจัยที่ตีพิมพ์ ระหว่าง ปี พ.ศ. 2543 – 2546 ปรากฏในสถานที่ต่อไปนี้ 1) ห้องสมุด สำนักหอสมุดหรือสำนักวิทยบริการของมหาวิทยาลัย/สถาบัน คือ นเรศวร ขอนแก่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ เชียงใหม่ ศิลปากร บัณฑิตศึกษา สงขลานครินทร์ทักษิณ มหิดล มหาสารคาม สุโขทัยธรรมมาธิราช 2) ศูนย์วิจัยสถาบันราชภัฏต่าง ๆ 3) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 4) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ 5) วิทยาลัยการสาธารณสุข 6) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล 7) ห้องสมุดของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผลการสังเคราะห์งานวิจัยทางการศึกษา ในช่วงปี พ.ศ. 2543 – 2546 โดยศึกษาตามกรอบสาระที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ใช้วิธีการสังเคราะห์เชิงคุณภาพหรือเชิงบรรยาย (Quality Synthesis) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ทั้งหมดยกเว้นในหมวดการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ในการเปรียบเทียบวิธีสอนแบบต่างๆกับการสอนแบบปกติใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Meta Analysis) กับงานวิจัยที่มีรายงานค่าสถิติที่จำเป็นและเพียงพอสำหรับการแปลงค่าสถิติให้เป็นค่าอิทธิพล (Effect Size) ที่สามารถสังเคราะห์ได้ด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงปริมาณได้

งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์เป็นงานวิจัยทางการศึกษา จำนวน 1,903 เรื่อง เมื่อสรุปตามสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พบว่า ปริมาณกลุ่มงานวิจัยกลุ่มใหญ่ที่สุดเป็นประเด็นแนวทางการจัดการศึกษา (การพัฒนาการเรียนการสอน) มีงานวิจัย 631 เรื่อง (ร้อยละ 33.16) รองลงมาคือสาระเทคโนโลยีทางการศึกษา 262 เรื่อง (ร้อยละ 13.77) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน 200 เรื่อง (ร้อยละ 10.51) ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาและการบริหารจำนวนใกล้เคียงกันคือ 170 และ 168 เรื่อง (ร้อยละ 8.93 , 8.83) ตามลำดับ งานวิจัยที่มีปริมาณน้อยที่สุด คือ ทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษามีปริมาณงาน 17 เรื่อง (ร้อยละ 0.89) รองลงมา คือ ความมุ่งหมายและนโยบายทางการศึกษา มีปริมาณ 25 เรื่อง (ร้อยละ 1.31)

งานวิจัยประกอบด้วยวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก 87 เรื่อง (ร้อยละ4.57) วิทยานิพนธ์ปริญญาโท 1,431 เรื่อง (ร้อยละ75.20) งานวิจัยส่วนบุคคล 345 เรื่อง (ร้อยละ18.13) และงานวิจัยหน่วยงาน 40 เรื่อง (ร้อยละ 2.10)

เมื่อพิจารณาตามประเภทและระดับการศึกษาสามารถจัดลำดับได้ดังนี้ งานวิจัยกลุ่มใหญ่ที่สุดคือ กลุ่มการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีงานวิจัย 1,149 เรื่อง (ร้อยละ60.38) และกลุ่มที่รองลงมาคือกลุ่มอุดมศึกษา มีงานวิจัย 469 เรื่อง (ร้อยละ24.65) กลุ่มงานวิจัยที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือกลุ่มการศึกษาต่อเนื่อง มีงานวิจัย 15 เรื่อง (ร้อยละ 0.79)

สาระโดยสรุปมีดังนี้

หมวดที่ 1 ความมุ่งหมายและนโยบายทางการศึกษา มีงานวิจัย 25 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก 1 เรื่อง ปริญญาโท 18 เรื่อง และงานวิจัยส่วนบุคคล 6 เรื่อง พบว่า มีการศึกษาวิเคราะห์แนวทางการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม ซึ่งโดยรวมเป็นปรัชญาที่ตรงกับสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ดำเนินอยู่ตามสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาของไทย มีการศึกษาแนวคิดของปราชญ์ชาวไทยที่ชี้แนะให้มีการจัดการศึกษาที่ดีแก่ประชาชนทุกคน เพื่อแก้ไขปัญหาในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม การศึกษาเอกสารถึงการปลูกฝังค่านิยมในอดีตโดยสื่อวิทยุและระบบการศึกษาช่วย การศึกษาด้านการจัดการระบบโครงสร้างการจัดการศึกษา ในแง่เอกภาพด้านนโยบายและการกระจายอำนาจพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีศักยภาพโดยรวมในระดับปานกลาง ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมสูง แต่ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่มีระดับน้อย การกระจายอำนาจมีการดำเนินการผ่านตัวแทนชุมชนที่เข้าร่วมเป็นคณะทำงาน มีงานที่ศึกษาด้านการพัฒนาบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล ในปัจจุบันพบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนมาก และร่วมดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยมากกว่าการศึกษาในระบบ ประเด็นความสอดคล้องของการดำเนินการกับปรัชญาและนโยบายทางการศึกษา มีงานที่ศึกษาถึงปัจจัยที่เกื้อหนุนการจัดการศึกษาเอกชนในทศวรรษหน้า และในลักษณะของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวคาดว่าเอกชนจะมีบทบาทมากขึ้น ประเด็นการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ทุกองค์กรศาสนาทุกศาสนามีส่วนอย่างมาก และการถ่ายโอนอำนาจการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปสู่องค์การบริหารส่วนตำบล จะทำให้ประหยัดงบประมาณส่วนกลางได้อย่างมาก

หมวดที่ 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มีงานวิจัย 65 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก 1 เรื่อง ปริญญาโท 43 เรื่อง งานวิจัยส่วนบุคคล 19 เรื่อง และงานวิจัยของหน่วยงาน 2 เรื่อง มีการศึกษาความต้องการของบุคคลทั่วไป นับแต่ความต้องการของผู้ปกครองในด้านการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย และประถมศึกษา ความต้องการศึกษาต่อของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาใน

สายอาชีพ และในระดับอุดมศึกษา มีงานวิจัยที่ศึกษาความต้องการของผู้เรียนต่อสภาพการเรียนการสอน และมีงานวิจัย 1 เรื่องที่ศึกษาความต้องการผู้สอนและผู้บริหารด้านการใช้คอมพิวเตอร์ งานวิจัยที่ศึกษาความต้องการด้านการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส เป็นการศึกษาถึงคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนของชนกลุ่มน้อย เด็กที่อยู่ในกลุ่มผู้มีรายได้น้อย และเด็กพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนนำร่อง ด้านสภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้ด้อยโอกาสและแนวทางช่วยเหลือ งานวิจัยศึกษาทั้งสมรรถภาพในการเรียนรู้ด้านอารมณ์ของเด็กสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาใช้ทักษะทางดนตรีช่วย ทางด้านร่างกายใช้กิจกรรมศิลปะช่วย และพัฒนาวิธีการต่างๆ เพื่อช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายและช่วยข้อบกพร่องที่เด็กมี มีการศึกษาสภาพการบริหารจัดการเพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม ซึ่งพบว่า ปัญหาที่พบคือ ด้านสื่อการสอน งานนิเทศภายในและการวัดประเมินผล มีการศึกษาการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับคนพิการทางการเคลื่อนไหว

ประเด็นกฎหมายและนโยบายที่ส่งเสริมสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มีงานวิจัยเพียง 1 เรื่อง ศึกษาพัฒนาคุณภาพชีวิตสิทธิหน้าที่นักศึกษาไทย พร้อมด้วยกระบวนการพิจารณาทางนิตินัย

ด้านเสรีภาพในการเรียนรู้และการใช้นวัตกรรมเพื่อความเสมอภาค มีการพัฒนานวัตกรรมสำหรับเด็กตาบอดด้วยอนุบาล โดยใช้แนวคิดพหุปัญญา มีงานวิจัย 5 เรื่องใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ช่วยเด็กด้อยโอกาส ขณะเดียวกันมีการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนร่วมวิชาคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา มีการศึกษาปัญหาการใช้สื่อในโรงเรียนเด็กพิเศษเรียนร่วม ในแง่ของความเสมอภาค งานวิจัย 4 เรื่องศึกษาถึงความเสมอภาค แต่เป็นลักษณะของความไม่เสมอภาคในการบริหารจัดการศึกษา

หมวดที่ 3 ระบบการศึกษา มีงานวิจัย 53 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก 11 เรื่อง ปริญญาโท 28 เรื่อง งานวิจัยส่วนบุคคล 11 เรื่อง และงานวิจัยหน่วยงาน 3 เรื่อง

- ลักษณะของการจัดการศึกษา

การศึกษาในระบบ มีการวิเคราะห์การใช้แนวคิด มอนเตสซอรีในระดับปฐมวัย การใช้ทฤษฎีแอนดราโกจีกับวิธีสอนในหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง การรับอิทธิพลการฝึกกำลังพลระดับสัญญาบัตรที่ได้รับอิทธิพลจากประเทศมหาอำนาจ

มีงานวิจัย 3 เรื่อง ศึกษาการจัดการศึกษาในโครงการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กพิเศษ ซึ่งพบว่า ครูไม่มีความพร้อม แต่การจัดการเรียนร่วมไม่ได้เป็นปัญหาให้กับเด็กปกติ

การศึกษานอกระบบมีการศึกษาผลการใช้แนวคิดในการทำงานแบบร่วมมือกันในการดำเนินงานการศึกษาอกระบบพบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีความต้องการระบบการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมสูงกว่าระบบการดำเนินงานที่เป็นจริงในระดับมาก งานวิจัยที่ศึกษาและพัฒนาโปรแกรม

การศึกษานอกโรงเรียนตามแนวคิดของนักการศึกษา และการจัดหลักสูตรระยะสั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในศูนย์การเรียนชุมชนพบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก

การศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อการมีส่วนร่วมของสังคมเป็นรายงานการวิจัยจะพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเด็กก่อนเกณฑ์ มีการศึกษาถึงกลยุทธ์ในการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีงานวิจัยที่ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ในด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพกลุ่มเกษตรกรในการจัดศูนย์การเรียนชุมชนพบว่าเป็นที่น่าพอใจของเกษตรกร

- ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย มีงานวิจัยที่จัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการรูปแบบการเรียนรู้วิถีชุมชนกับการเรียนการสอนในรายวิชา ระดับอุดมศึกษา มีการวิเคราะห์ผลของการศึกษาในระบบที่มีต่อชุมชน สำหรับการจัดการสอน
ก ร ศ ก ย า
นอกระบบที่จัดโดยความรับผิดชอบของกรมการศึกษานอกโรงเรียนพบว่า มีความสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน และผู้เรียนประเมินว่าอยู่ในระดับดี เช่นเดียวกับการพัฒนาการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ด้านการศึกษาตามอัธยาศัยมีการจัดกิจกรรมให้กับพนักงานบริการน้ำมัน จัดกิจกรรมให้ประชาชนโดยทั่วไป และมีการศึกษาระบบวนการเรียนรู้โดยครอบครัว

การศึกษาความสัมพันธ์และการประสานงานระหว่างการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย พบว่า มีการศึกษาการจัดการเรียนการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีการศึกษาการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นการเสริมพลังอำนาจให้ประชาชนมีความรู้ รายงานวิจัยที่ศึกษาองค์กรที่เป็นสถาบันนอกระบบที่จัดการศึกษาตามอัธยาศัยพบว่า มี 7 ลักษณะของการจัดฐานการเรียนรู้ และศูนย์การเรียนที่มีอยู่ในประเทศไทยที่ไม่สังกัดสถาบันรัฐ ขณะนี้มี 2 กลุ่มใหญ่คือศูนย์ที่อิงการศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าข่ายมาตรา 18 (3) ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และศูนย์การเรียนที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อื่น

มีงานวิจัย 2 เรื่องศึกษาถึงการประสานด้านการเทียบโอนพบว่า ในประเทศไทยมีเพียงการเทียบระหว่างสถาบันการศึกษาอุดมศึกษาเป็นหลัก แต่การเทียบโอนระหว่างในระบบโรงเรียนและตามอัธยาศัยยังไม่ปรากฏ ส่วนการประสานการเรียนรู้ระหว่างสถาบันของรัฐและศูนย์การเรียนรู้อื่นสถานประกอบการพบว่าการดำเนินงานตามเป้าหมาย

หมวดที่ 4 แนวทางการจัดการศึกษา มีงานวิจัยที่นำมาตั้งเคราะห์ 631 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก 21 เรื่อง ปริญญาโท 533 เรื่อง งานวิจัยส่วนบุคคล 66 เรื่อง และงานวิจัยของหน่วยงาน 11 เรื่อง เป็นงานวิจัยระดับปริญญามหาบัณฑิต 27 เรื่อง การศึกษาขั้นพื้นฐาน 493 เรื่อง อุดมศึกษา 63

เรื่อง การศึกษานอกระบบ 7 เรื่อง การศึกษาตามอัธยาศัย 17 เรื่อง การศึกษาพิเศษ 12 เรื่อง การศึกษาทั้งระบบ 11 เรื่อง และการศึกษาต่อเนื่อง 1 เรื่อง

- การเรียนรู้เรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 32 เรื่อง ศึกษาสภาพปัญหา ปัจจัยและการรับรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษา การนำรูปแบบการสอน โปรแกรมฝึกอบรมมาใช้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ พฤติกรรมและเจตคติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ธรรมชาติ และพัฒนารูปแบบและกิจกรรมการเรียนการสอนหรือสร้างแหล่งข้อมูลสิ่งแวดล้อมศึกษา

- การจัดการศึกษาแก่ผู้ที่อยู่ในสถานประกอบการและพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต และประกอบอาชีพมิงงานวิจัย 13 เรื่อง เป็นประเด็นเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางอาชีวศึกษาระหว่างสถานประกอบการและองค์กรทางการศึกษา เป็นการศึกษาความต้องการในการพัฒนาบุคลากรของสถานประกอบการ การวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาการฝึกอาชีพและทักษะการดำรงชีวิต มิงงานวิจัยด้านการพัฒนาการฝึกอาชีพเป็นนักศึกษาพยาบาล การให้การศึกษแก่ผู้ด้อยโอกาสที่เป็นบุตรหลานเกษตรกร การศึกษาวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้กิจกรรมทางเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้ในชุมชนแบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง มีการศึกษาวิจัยในชั้นเรียนในกระบวนการวิชาการจัด โครงการอาชีพอิสระ การให้การศึกษแก่ประชาชนในชุมชนเพื่อการดูแลสุขภาพของตนเอง และการจัดโครงการให้นักเรียนได้สัมผัสชีวิตในชุมชน โดยเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

ด้านการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิดและแก้ปัญหาเน้นประสบการณ์และฝึกปฏิบัติ มิงงานวิจัย 49 เรื่อง เป็นการใช้รูปแบบและแผนการสอนต่างๆที่พัฒนาพฤติกรรมผู้เรียนและความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาจริยธรรม พัฒนาทักษะการวิเคราะห์ การใช้เหตุผล รูปแบบและกิจกรรมประกอบด้วย 4 MAT ซินเดคส์ การใช้ทรายสี หุ่นมือในเด็กปฐมวัย กิจกรรมกลุ่ม กลุ่มสัมพันธ์ แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ รูปแบบชิปปา เทคนิคระดมสมอง และแผนผังความคิด ฝึกสมาธิตามแนวสติปัญญา 4 รูปแบบการเรียนรู้เชิงความร่วมมือ ซึ่งทุกกิจกรรมและกระบวนการทำให้ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

- การเรียนรู้โดยการผสมผสานความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาประชาธิปไตย ภูมิปัญญาท้องถิ่น และศิลปวัฒนธรรม มิงงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 41 เรื่อง

มิงงานวิจัย 3 เรื่องพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมโดยใช้หนังสือการ์ตูน การใช้วิธีการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมตามแนวทางคอนสตรัคติวิสต์ และสร้างโปรแกรมเพื่อเสริมสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ในด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้สอนมิงงานวิจัย 11 เรื่อง ศึกษาวิจัยเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย วิถีไทย มิงงานวิจัยที่ศึกษา

ความต้องการของวิทยากรท้องถิ่น เกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งพบปัญหาว่า เป็นความไม่พร้อมด้านวัสดุ การเตรียมสื่อ และเวลาสอนน้อยไปในแต่ละครั้ง มีงานวิจัย 3 เรื่อง จัดโปรแกรมสร้างเสริมความรู้และพฤติกรรมจริยธรรม มีการศึกษาผลของกระบวนการศึกษาเพื่อสร้างพลังที่มีต่อการพัฒนาแกนนำสุขภาพประจำครอบครัว และศึกษาความเชื่อที่เกี่ยวกับการควบคุมทางสังคมของชุมชน ซึ่งพบว่าด้านอนามัย ด้านเกษตรยังคงปรากฏผลอยู่

- การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ มีงานที่นำมาสังเคราะห์ 94 เรื่อง งานวิจัยแบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ สร้างหรือทดลองใช้หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา ประกอบด้วยหลักสูตร โปรแกรม กิจกรรม เทคนิควิธีการ สื่อการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในระดับชั้นต่างๆ ซึ่งเป็นงานวิจัยที่สนใจสร้างหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาดังกล่าว เพื่อหวังผลในการพัฒนาตัวแปรเฉพาะบางตัวที่ไม่ใช่ผลสัมฤทธิ์โดยตรง และงานวิจัยที่มุ่งสำรวจหรือบรรยายตัวแปรทางคณิตศาสตร์

- การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 70 เรื่อง จัดกลุ่มตามเป้าหมายของงานวิจัยได้ 3 ลักษณะ คือ งานวิจัยที่สร้างหรือทดลองการใช้หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา ประกอบด้วยหลักสูตร โปรแกรมหรือบทเรียน หรือกิจกรรม เทคนิควิธีการ สื่อการเรียนการสอนและอื่น ๆ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในระดับชั้นต่างๆ งานวิจัยที่พัฒนาตัวแปรผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาเพื่อพัฒนาตัวแปรอื่นที่ไม่ใช่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นงานวิจัยกลุ่มใหญ่ และงานวิจัยที่มุ่งสำรวจหรือบรรยายสภาพตัวแปรทางวิทยาศาสตร์ทั้งตัวแปรสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนและตัวแปรอื่น ๆ

- การเรียนการสอนภาษาไทย มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 84 เรื่อง ประกอบด้วยงานวิจัย 22 เรื่อง ใช้รูปแบบและวิธีสอน เพื่อพัฒนาทักษะหรือผลสัมฤทธิ์ในการอ่านภาษาไทยมีงานวิจัย 9 เรื่อง พัฒนาทักษะทางการเรียนและ 13 เรื่อง พัฒนาผลสัมฤทธิ์ในภาพรวม รูปแบบและวิธีสอนที่ใช้จะมีตั้งแต่วิธีสอนแบบร่วมมือ แบบ STAD กิจกรรม CIRC แบบเพื่อนช่วยเพื่อน รูปแบบการสอนตามทฤษฎีอภิปรัชญา วิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา รูปแบบความคิดรวบยอดล่วงหน้า บทเรียน โปรแกรม รูปแบบสตอรี่ไลน์ แผนผังทางปัญญา ชุดการสอน แบบฝึกทักษะ ขณะเดียวกันมีงานวิจัยที่พัฒนารูปแบบและวิธีสอน โดยพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะและผลสัมฤทธิ์ในวิชาภาษาไทย และตัวแปรอื่น ๆ

- การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 116 เรื่อง งานวิจัยที่พบกลุ่มแรกเป็นงานวิจัยที่ใช้รูปแบบหรือวิธีสอน เพื่อพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ในภาษาอังกฤษ และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษ งานวิจัยกลุ่มต่อไปเป็นงานที่พัฒนารูปแบบวิธีสอนและผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะต่าง ๆ ในการเรียนภาษาอังกฤษ และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และกลุ่มสุดท้ายเป็นการสำรวจสภาพตัวแปร และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่

มีอิทธิพลหรือเกี่ยวข้องกับการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งการวิเคราะห์งานวิจัยทางการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายระหว่างปี 2531 –2541 พบว่า งานวิจัยเกี่ยวกับวิธีสอน ทักษะการอ่านมากที่สุด เช่นเดียวกับที่พบในการสังเคราะห์งานวิจัยในครั้งนี้

- การเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต การงาน พื้นฐานอาชีพ สังคมศึกษา ศิลปศึกษาและพลศึกษา มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 52 เรื่อง ในกลุ่ม สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีการใช้รูปแบบและวิธีสอน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ รวมถึงพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาประเภทหนังสืออ่านเพิ่มเติมและสื่อต่าง ๆ ในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีงานวิจัย 2 เรื่องพัฒนาค่านิยมและจริยธรรมของนักเรียน การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อวิชาพุทธศาสนา วิชาประวัติศาสตร์ ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะโดยใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามีงานวิจัย 3 เรื่อง พัฒนาเครือข่ายเสมือนช่วยในการเรียน การสอนในระดับมัธยมศึกษา

- การประเมินผลการเรียนรู้ แบบทดสอบและเกณฑ์การประเมินผล มีงานวิจัยที่นำมา สังเคราะห์ 56 เรื่อง ประกอบด้วย การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และ ทักษะพิสัย มีงานวิจัยเกี่ยวกับการทดสอบ แบบทดสอบ และเทคนิคการวัด การพัฒนาทางการวัดผล ซึ่งประกอบด้วยงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแบบประเมิน การพัฒนารูปแบบการประเมินและ การพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อประโยชน์ทางการวัดผล มีงานวิจัยที่ศึกษาผลของตัวแปร ทางการวัดผล ซึ่งเป็นการวิจัยเกี่ยวกับผลการตรวจให้คะแนนด้วยวิธีต่างกัน ผลการคิดคะแนนสอบ คัดเลือกด้วยวิธีต่างกัน เทคนิคการวิเคราะห์แบบต่างๆ ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบ การวิเคราะห์โดยใช้หลายลักษณะ หลายวิธี หรือลักษณะหลากวิธี (Multitrait Multimethod) การวิจัยตัวแปรทางการเรียนการสอน งานวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และงานวิจัยเกี่ยวกับ สภาพปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล

- การเรียนรู้โดยความร่วมมือกับครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กร ชุมชน มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 24 เรื่อง ประกอบด้วยงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดอบรม เพื่อ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน สภาพและความต้องการในการมีส่วนร่วม การสร้าง ความสัมพันธ์กับชุมชน แนวทางและรูปแบบการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมพบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ในระดับประถมศึกษาผู้ปกครองมีส่วน ร่วมน้อย ปัญหาคือ ผู้ปกครองไม่มีเวลา ในโรงเรียนประถมศึกษาบางประเภท เช่น โรงเรียนใน โครงการเพื่อนเด็ก พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมมาก แต่ชุมชนยอมรับว่าขาดความรู้ความเข้าใจในด้าน วิชาการที่จะช่วยบุตรหลาน ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากรในท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่น มีงานวิจัย 3 เรื่องพบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้นำท้องถิ่นมีส่วนร่วมในงาน

วิชาการหลายด้าน ยกเว้น ด้านการประเมินผล แต่ในบางท้องที่ พบว่า ผู้ปกครองและผู้ทรงคุณวุฒิที่ คณะกรรมการ โรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการเสนอความคิดเห็นต่อ โรงเรียนในระดับน้อย ในบางท้องที่ชุมชนมีความพร้อมที่จะร่วมบริหารการศึกษาในระดับมาก การศึกษาการใช้เครือข่าย การเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อจัดการเรียนการสอน มีการพัฒนาโปรแกรมการใช้สารนิทัศน์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครู การส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล ขณะเดียวกันก็มี งานวิจัย 3 เรื่อง ที่ศึกษาเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนและชุมชน ในการจัดการศึกษาในเด็ก ระดับอนุบาล ซึ่งเป็นความร่วมมือที่ชัดเจน และเป็นไปตามเป้าหมาย

- มาตรา 28 ของหมวดที่ 4 ได้กำหนดให้หลักสูตรต้องมีความหลากหลาย งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการสอน มีจำนวนทั้งสิ้น 136 เรื่อง เป็นงานวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาเอก 12 เรื่อง ระดับปริญญาโท 73 เรื่อง วิจัยส่วนบุคคล 47 เรื่อง วิจัยของหน่วยงาน 4 เรื่อง เมื่อจำแนกตามระดับและรูปแบบการศึกษา เป็นการศึกษาปฐมวัย 3 เรื่อง การศึกษาขั้นพื้นฐาน 50 เรื่อง อุดมศึกษา 72 เรื่อง การศึกษานอกระบบ 10 เรื่อง และการศึกษาต่อเนื่อง 1 เรื่อง ในด้านหลักสูตรและการสอนนี้ ข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตรมีงานวิจัยทั้งหมด 8 เรื่อง เป็นการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการหลักสูตรท้องถิ่น การเตรียมความพร้อมสมรรถภาพที่พึงประสงค์และการ จัดทำระบบสารสนเทศ โดยพบว่าชุมชนต้องการให้โรงเรียนนำเนื้อหาทางการเกษตร เช่น การทำไร่นาสวนผสมมาพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการพัฒนาหลักสูตรมีงานวิจัยทั้งสิ้น 49 เรื่อง มีการพัฒนาหลักสูตรหลายลักษณะ นับแต่หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรวิชาชีพ หลักสูตรฝึกอบรมและ หลักสูตรท้องถิ่น และทำในระดับต่างๆพบว่าความคล้ายคลึงกันก็จะเริ่มจากการศึกษาข้อมูล พื้นฐานนำไปยกร่างหลักสูตร โดยเน้นให้ผู้เรียนหรือชุมชนหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกำหนดความต้องการ นำหลักสูตร ไปทดลองใช้และผลการ ใช้จะสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์และเป็นที่น่าพอใจ ในจำนวนนี้ มีงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 12 เรื่อง ซึ่งพัฒนาใน กลุ่มวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมและกลุ่ม สาระการเรียนรู้งานอาชีพและเทคโนโลยี อย่างไรก็ตามปัญหาที่พบคือครูผู้สอนบางส่วนครูผู้สอน บางส่วนขาดความเข้าใจในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย การกำหนดโครงสร้างหลักสูตร การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่กำหนดขึ้น

ด้านการใช้หลักสูตร มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 16 เรื่อง ประกอบด้วยการใช้หลักสูตรก่อน ประถมศึกษา ซึ่งพบว่า มีการวางแผนใช้หลักสูตร โดยมีเป้าหมาย การจัดกิจกรรมเหมาะสมกับวัย ความสนใจ ความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน โรงเรียนนาร่องและโรงเรียน เครือข่ายระดับประถมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน พบว่า ให้ความสำคัญและปฏิบัติ ในระดับมากในด้านต่อไปนี้ การดำเนินการตามหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การเตรียม ความพร้อมบุคลากรและงบประมาณ การศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรภาษาอังกฤษของโรงเรียน

มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า มีปัญหาด้านงบประมาณในการจัดหาบุคลากรมาช่วยสอน ในระดับอาชีวศึกษาการใช้หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรพบว่า ในด้านโครงสร้างหลักสูตร ผู้สอนต้องดัดแปลงเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน แต่ก็พบว่า เนื้อหาขี้นมากเกินไป ในบางหลักสูตรมีปัญหาเนื้อหาของวิชาพื้นฐานไม่สอดคล้องกับหลักสูตรวิชาชีพ ในระดับอุดมศึกษามีงานวิจัยที่ศึกษาแผนกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนทางครุศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ พบว่า จุดแข็งคือ อาจารย์มีความรู้ มีประสบการณ์ มีความเป็นเครือข่าย นักศึกษาเป็นคนในท้องถิ่น จุดอ่อนคือ อาจารย์มีภาระงานหลายด้าน นักศึกษามีฐานความรู้ต่ำ การใช้หลักสูตรของสถาบันราชภัฏ สาขาศิลปศาสตร์ในระดับปริญญาตรี พบว่า มีความเหมาะสม การศึกษาแนวทางการเร่งรัดการสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่พบว่า องค์ประกอบที่ทำให้นักศึกษาจบการศึกษาล่าช้ากว่าที่หลักสูตรกำหนด ก็คือ การปฏิบัติตัวของนักศึกษา การเอาใจใส่ของอาจารย์และการวางแผนการเรียน

ด้านการประเมินหลักสูตร มีงานวิจัยจำนวน 63 เรื่อง การประเมินหลักสูตรมีการดำเนินการประเมินในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับอาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษาและการศึกษานอกระบบงานวิจัยเหล่านี้ อาศัยแบบจำลองของซีพี (CIPP Model) เพื่อเป็นกรอบในการประเมิน หลักสูตรที่มีการประเมินได้แก่ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 ซึ่งพบว่า ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับมาก ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ มีงานวิจัย 4 เรื่อง ประเมินผลหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พบว่า การดำเนินการสอนได้เหมาะสมระดับมาก มีงานวิจัย 8 เรื่อง ประเมินหลักสูตรการศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยภาพรวมพบว่ามีความเหมาะสมระดับมาก การประเมินผลผลิตของสถาบันอุดมศึกษาและการทำงานของบัณฑิตในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยและกระทรวงศึกษาธิการพบว่าผลผลิตของสถาบันอุดมศึกษาระดับปริญญาตรีเพิ่มขึ้นตามลำดับ เป้าหมายการผลิตบัณฑิตของทบวงมหาวิทยาลัยผลิตบัณฑิตได้น้อยกว่าเป้าหมาย ส่วนกระทรวงศึกษาธิการผลิตบัณฑิตได้มากกว่าเป้าหมายที่กำหนด อัตราการออกกลางคันของนักศึกษาสังกัดทบวงสูงกว่ากระทรวง ภาวะการมีงานทำ บัณฑิตสังกัดกระทรวงมีงานทำในสัดส่วนที่มากกว่าบัณฑิตสังกัดทบวง จุดเด่นในการปฏิบัติงานของบัณฑิต คือความรู้เกี่ยวกับงานที่รับผิดชอบ และจุดด้อยคือ การใช้ภาษาต่างประเทศ สำหรับหลักสูตรการศึกษานอกระบบมีการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของส่วนราชการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า คุณภาพระบบบริหารจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จร้อยละ 64.71 ของตัวชี้วัด

หมวดที่ 5 การบริหารและการจัดการศึกษา มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ทั้งสิ้น 168 เรื่อง เป็นงานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก 11 เรื่อง ปริญญาโท 145 เรื่อง งานวิจัยส่วนบุคคล 10 เรื่อง และงานวิจัยของหน่วยงาน 2 เรื่อง ซึ่งจำแนกตามประเภทและระดับได้เป็นปฐมวัย 8 เรื่อง การศึกษาขั้นพื้นฐาน 129 เรื่อง อุดมศึกษา 23 เรื่อง การศึกษานอกระบบ 2 เรื่องและการศึกษาพิเศษ 2 เรื่อง

และการศึกษาทั้งระบบ 3 เรื่อง สรุปได้ดังนี้ รูปแบบการบริหารและการจัดการในระดับต่างๆ เป็นการศึกษาปัจจัยด้านสภาพการจัดการศึกษาพบว่า ผู้บริหารได้วางแผนกำหนดขอบข่ายความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สภาพความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาพบว่า ด้านบุคลากร อาคารและสถานที่ สื่อ วัสดุครุภัณฑ์เพื่อการศึกษาความพร้อมในระดับปานกลาง สภาพการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของโรงเรียนเอกชนพบว่า กิจกรรมที่ปฏิบัติได้ถูกต้องคือ กิจกรรมการเรียน การรับนักเรียนในเขต กิจกรรมที่ปฏิบัติแล้วแต่ไม่ถูกต้องคือ การสำรวจความต้องการจากผู้ปกครองชุมชน และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

สภาพด้านบทบาทของผู้บริหารและภาวะผู้นำ งานส่วนใหญ่เป็นการศึกษาบทบาทที่คาดหวังบทบาทที่เป็นจริงในการบริหารงาน พบว่าโดยภาพรวมครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคาดหวังต่อบทบาทการบริหารงานโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน การศึกษาบทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พบว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนต่างก็มีบทบาทที่รับรู้ในการส่งเสริมที่แตกต่างกันอยู่ 3 เรื่อง การศึกษาภาคทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหาร วิสัยทัศน์ของผู้บริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีภาวะผู้นำตามแนวผู้นำตามแนวพิสัยสัมบูรณ์อยู่ในพิสัยต่ำถึงพิสัยกลาง การศึกษา บทบาทในอุดมคติและบทบาทที่รับรู้ บทบาทที่เป็นจริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า โดยภาพรวมบทบาทแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก ศิษยระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบมุ่งงานและแบบมุ่งมิตรสัมพันธ์ ระดับผลการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารงาน ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบมุ่งงาน แบบมุ่งมิตรสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารงาน พบโดยภาพรวมทั้ง 2 แบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงพยากรณ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การวิเคราะห์วิสัยทัศน์ทางการจัดการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาและเปรียบเทียบวิสัยทัศน์ทางการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาที่มีความแตกต่างกันในตัวแปรปัจจัยด้านชีวสังคมพบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์วิสัยทัศน์ทางการจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนคือ ประสบการณ์ทางการบริหาร วิธีการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน สาขาวิชาที่ศึกษา อายุ พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงาน และบุคลิกภาพการตัดสินใจต่อสิ่งที่รับรู้ประเภทใช้ความรู้สึก การศึกษาและเปรียบเทียบวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า วิสัยทัศน์ด้านจุดมุ่งหมายของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัยและด้านการบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มที่จบมัธยมศึกษาตอน

ปลายหรือต่ำกว่ากับกลุ่มมัธยมศึกษาตอนปลายมีวิสัยทัศน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้ง 3 ด้าน การศึกษาเปรียบเทียบเจตคติของผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนร่วมต่อการจัดโครงการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติกในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า มีเจตคติอยู่ในระดับสูงและมีความแตกต่างกันในทุกด้าน บทบาทการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารโรงเรียนแกนนำปฏิรูปการเรียนรู้ ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เปรียบเทียบการรับรู้ของผู้บริหารกับครูผู้สอนจำแนกรายด้านและรวมทุกด้านพบว่าไม่แตกต่างกัน การนำเสนอแบบจำลองการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบคุณลักษณะ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะ 3) ด้านทัศนคติ 4) ด้าน คุณธรรมและจริยธรรม 5) ด้านบุคลิกภาพ การศึกษาคุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคภาคใต้ พบว่า ด้านบุคลิกภาพอยู่ในระดับมาก และมีด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรม ด้านภาวะผู้นำและด้านความรู้ความสามารถในการบริหาร อยู่ในระดับปานกลาง การพัฒนาตัวบ่งชี้และเกณฑ์การบริหาร โครงการฝึกอบรมหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง ของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ พบว่ามีตัวบ่งชี้และเกณฑ์จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งหมด 56 ตัวบ่งชี้ 115 เกณฑ์

บุคลิกลักษณะและความเป็นผู้นำของผู้บริหาร การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อภาวะความเป็นผู้นำของคณบดีสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งพบว่า คณบดีที่มีภาวะความเป็นผู้นำมีความพร้อมในด้านภูมิหลัง ด้านคุณลักษณะเฉพาะด้าน ด้านพฤติกรรมความเป็นผู้นำ สามารถพิจารณาได้จากความสำเร็จของงานในคณะ มีงานวิจัย 3 เรื่อง ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของสถานศึกษาซึ่งมีหลายด้าน เช่นเดียวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ การศึกษาสภาพปัญหาและการดำเนินงานด้านบริหารของหน่วยงานพบว่า ปัญหาการปฏิบัติงานบริหารด้านวิชาการในระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย ครอบคลุมความรู้ความเข้าใจ การทำสาระของหลักสูตรใหม่ ขาดบุคลากรครู(ครูไม่ครบชั้น) การวัดและประเมินผลไม่เป็นตามสภาพจริง ขาดเอกสารค้นคว้า ขาดสื่อการสอน ขาดการวางแผนนิเทศ ขาดการส่งเสริมพัฒนาครูซึ่งปัญหาเหล่านี้ได้พบในการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม การศึกษาด้านศักยภาพการจัดการเรียนการสอนผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าครูปฏิบัติมากทุกด้านและมีปัญหาระดับปานกลาง การศึกษาปัญหาการบริหารด้านธุรการในระดับมัธยมศึกษา พบว่าปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก การศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาแบบสหวิทยาเขตพบว่า มีการหมุนเวียนบุคลากรช่วยเหลือในโรงเรียนที่ขาดและจัดให้นักเรียนหมุนเวียนไปเรียนในโรงเรียนที่มีความพร้อม การศึกษาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารสหวิทยาเขตพบว่า ชุมชนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อโรงเรียนที่มีคุณภาพไม่เท่าเทียมกัน การศึกษาการปฏิรูประบบการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา : การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับปริญญา

ตรีพบว่า วิธีการเรียนการสอนเปลี่ยนจากครูป้อนให้เป็นการนำความรู้ในชุมชนมาใช้และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ มีการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลพบว่าผู้ปกครองพอใจในระดับมาก ด้านธรรมเนียมโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพบว่า มีการวางแผนและดำเนินการตามขั้นตอนอย่างครบถ้วน การศึกษารูปแบบโรงเรียนที่เน้นความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การศึกษาการดำเนินงานตามแนวปฏิรูปการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา พบว่าครูมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด ด้านการบริหารสถานศึกษาการศึกษาเกี่ยวกับงานปกครองนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาและกระบวนการบริหาร โครงการเสริมสร้างวินัยนักศึกษาพบว่าการดำเนินงานโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ไขพฤติกรรมในระดับมัธยม แต่ในสถาบันเทคโนโลยี ราชมงคลผู้บริหารและคณาจารย์มีทัศนคติอยู่ในระดับน้อย มีการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบว่า ปัจจัยที่เอื้อในระดับมาก ได้แก่ แนวทางการจัดการศึกษา ครูผู้สอน และด้านกรรมการสถานศึกษา มีการเสนอแบบจำลองการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนเป็นฐานพบว่า ประกอบด้วยคุณลักษณะ 5 ด้าน คือความรู้ ทักษะ ทัศนคติ คุณธรรม จริยธรรม สำหรับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางพบว่ามีบทบาทที่รับรู้ในการส่งเสริมแตกต่างกันใน 3 เรื่อง นอกจากนี้ เป็นงานวิจัยที่ศึกษาภาวะผู้นำในรูปแบบต่างๆซึ่งได้ประเด็นที่เป็นข้อสรุปคุณลักษณะโดยทั่วไปและได้ประเด็นข้อสรุปตามตัวบ่งชี้และเกณฑ์ที่ได้พัฒนาขึ้น

หมวดที่ 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ในหมวดนี้รวมทั้งสิ้น 96 เรื่อง ประกอบด้วยวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก 6 เรื่อง ปริญญาโท 80 เรื่อง งานวิจัยส่วนบุคคล 9 เรื่อง งานวิจัยของหน่วยงาน 1 เรื่อง เมื่อแยกตามระดับและรูปแบบประกอบด้วย การศึกษาปฐมวัย 3 เรื่อง การศึกษาขั้นพื้นฐาน 62 เรื่อง อุดมศึกษา 30 เรื่อง และการศึกษาต่อเนื่อง 1 เรื่อง สรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้

การประกันคุณภาพและการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานการประกันคุณภาพระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีการศึกษาเกณฑ์มาตรฐาน ในด้านความพร้อมในการรองรับการประกันคุณภาพในสถาบันการศึกษา ซึ่งมีงานวิจัยในโรงเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา ซึ่ง พบว่าการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาล ซึ่งพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาในการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานนั้นโรงเรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาพบว่า มีปัญหาอยู่ระดับปานกลาง ประเด็นที่พบว่าเป็นปัญหาคือ การทำแผนการสอน ตามความต้องการของนักเรียน การฝึกให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ ปัญหาอื่น ๆ คือ งบประมาณ ครูขาดความเข้าใจ นักเรียนขาดความพร้อม โรงเรียนเอกชนประเภท

สามัญศึกษาพบปัญหาสภาพการจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับธรรมนูญโรงเรียน มีปัญหากระบวนการตรวจสอบ การประเมินตนเองและทักษะในการตรวจสอบและประเมินตนเอง ความรู้ความเข้าใจในแนวทางการประเมินคุณภาพ

การศึกษาความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาในส่วนของมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ด้านกระบวนการของบุคลากรตามนโยบายของกรมสามัญศึกษาพบว่าผู้บริหาร ผู้ช่วยฝ่ายบริหารมีความเข้าใจในระดับมาก ผู้สอนมีความเข้าใจในระดับปานกลาง ด้านการพัฒนาตัวบ่งชี้มีงานวิจัยศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้ร่วมประสิทธิผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและปัจจัยที่ส่งผลต่อตัวบ่งชี้ร่วมประสิทธิผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ผลการประเมินภายในสถานศึกษาระดับโรงเรียนประถมศึกษพบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหารที่ส่งผลต่อการใช้ผลการประเมินภายในสถานศึกษาได้แก่ กระบวนการทำงานตามวงจร PDCA ปัญหาที่พบคือครุมีภาระหน้าที่มาก ด้านการประกันคุณภาพและการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานและคุณภาพระดับอุดมศึกษา มีการศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานอาชีวศึกษา พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีปัญหาในระดับปานกลาง การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมินมีการวิเคราะห์ความเหมาะสมของวิธีการประเมินตัวบ่งชี้มาตรฐานการศึกษาในการประเมินภายในโรงเรียนพบว่าการประเมินภายในมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นการประเมินเฉพาะกิจ การพัฒนาโมเดลผลการประกันคุณภาพการอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยพบโมเดลที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของผลการประกันคุณภาพอุดมศึกษาได้ร้อยละ 95 และการพัฒนาเครื่องมือและเทคนิคตรวจสอบคุณภาพภายในสำหรับประกันคุณภาพการศึกษาพยาบาล พบว่า การตรวจสอบภายในที่มีประสิทธิภาพ ขึ้นอยู่กับการใช้เครื่องมือและเทคนิคการตรวจสอบที่มีคุณภาพ และมีความหลากหลาย และยังคงขึ้นอยู่กับผู้ตรวจสอบที่มีความรู้ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ในการตรวจสอบ

ด้านระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพของบุคลากรสังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า รูปแบบการสื่อสารคือการสื่อสารจากบนลงล่าง บุคลากรส่วนใหญ่ได้รับและต้องการรับสารสนเทศจากการประชุมสัมมนา มีงานวิจัยที่ศึกษาความเชื่อมโยงของการใช้การประกันคุณภาพของสถาบันการศึกษากับการประกันคุณภาพจากระบบอื่นๆ จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ การนำระบบ ISO 9000 การบริหารด้วยระบบบริหารคุณภาพ ISO 9002 ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และวิทยาลัยพยาบาลราชชนนี และวิทยาลัยสังกัดพระบรมราชชนกพบว่าผู้บริหารเห็นด้วยและในการประเมินทุกองค์ประกอบของประสิทธิผลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การที่นำ ISO 9000 มาพัฒนาระบบการจัดการคุณภาพงานฝึกอบรมพบว่าผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับดี การศึกษาคุณภาพและการประกันคุณภาพในวิถีทรนการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย พบว่า วิถีทรน

ในอุดมศึกษาไทยในทศวรรษที่ 21 จะประกอบด้วยประชาคมแห่งการสร้างความรู้ การเรียนรู้ ตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยไทยก้าวในเครือข่ายแห่งการตรวจสอบ ความเป็นเลิศที่ใช้การได้ในสังคม แห่งการตรวจสอบ

หมวดที่ 7 ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 170 เรื่อง เป็นงานระดับปริญญาเอก 5 เรื่อง ปริญญาโท 121 เรื่อง งานวิจัยส่วนบุคคล 42 เรื่องและวิจัยของ หน่วยงาน 2 เรื่อง

- การผลิต การเตรียมคนเข้าสู่วิชาชีพครู บุคลากรทางการศึกษา มีงานวิจัยศึกษา คุณลักษณะและกระบวนการถ่ายทอดของครูไทยในอดีตและปัจจุบัน ลักษณะที่พึงประสงค์ของครู ปฐมวัยพบว่ามียุทธศาสตร์ประกอบด้านความสามารถในวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ สุขภาพจิตดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีอุดมคติในวิชาชีพครูและมีคุณธรรมจริยธรรม การศึกษาสมรรถภาพที่พึงประสงค์ ของครูประถมศึกษาพบว่าสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในระดับมาก การศึกษาลักษณะครูแห่งชาติ พบว่า มี 11 ลักษณะ มีงานวิจัย 3 เรื่อง ศึกษาบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษา ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลพบว่า อาจารย์ปฏิบัติหน้าที่ในระดับมาก แต่นักศึกษาต้องการมากที่สุดคือ การเสียดละ อุทิศตนช่วยเหลือนักศึกษา งานวิจัยที่ศึกษาบทบาทครูแนะแนวที่พึงประสงค์ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่คาดหวังในบทบาทของครูในระดับมาก ด้านคุณลักษณะของผู้บริหาร สถานศึกษาที่เอื้อต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ใน ระดับมัธยมศึกษา ได้แก่ คุณลักษณะด้านคุณธรรม บุคลิกภาพ สุขภาพ สติปัญญาและความสามารถ มีการศึกษาภาวะผู้นำปริวรรตของผู้บริหาร การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ ขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผู้นำของคณบดีสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ศึกษาคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ของผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา ด้านการสรรหาและเตรียมคนเข้าสู่วิชาชีพครู มีงานวิจัย 5 เรื่อง แต่ตรงประเด็นกับการสรรหาเพียง 1 เรื่อง อีก 4 เรื่องเป็นการเตรียมบุคลากรทาง การพยาบาล

- การพัฒนาครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา การสร้างค่านิยมในวิชาชีพครู และ การพัฒนางานวิจัยในชั้นเรียนและงานวิจัยทั่วไป ประกอบด้วยงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนา ประสิทธิภาพโดยมีงาน 5 เรื่อง ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาครูตามแนวปฏิรูปการศึกษา มีการศึกษา ปี จ ัจ ย ที่ เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการ ปฏิบัติงานบริหารของผู้ช่วยผู้บริหารในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ปัจจัยจูงใจในการทำผลงาน วิชาการของครู ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อความมุ่งมั่นต่องานวิชาการของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งพบว่า ความก้าวหน้า ความพึงพอใจในงานมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจ มีงานวิจัย 2 เรื่อง ศึกษา ถึงปัจจัยที่ส่งผลถึงประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา พบว่า ตัวครู

ในด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร แผนการสอน ทักษะกระบวนการส่งผลต่อประสิทธิภาพ การเรียนการสอน มีงานวิจัย 4 เรื่อง พบว่า ปัญหาของครูแนะแนวในระดับประถมศึกษาและระดับ มัธยมศึกษามีปัญหาด้านครูไม่มีเวลา ขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการแนะแนว ด้านปัญหา และความต้องการในการพัฒนาวิชาชีพด้านการเรียนการสอน พบว่า ครูมีปัญหาในการใช้ผลิตภัณฑ์ ทางการศึกษา ประเภทเพิ่มสะสมงาน สื่อสารสนเทศ ในระดับอุดมศึกษา ผู้สอนต้องการในด้าน การผลิตและใช้สื่อในระดับมาก มีงานวิจัย 9 เรื่อง ศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของครู โดย 3 เรื่อง ต้องการพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับแนวปฏิรูป 2 เรื่อง ต้องการพัฒนาพฤติกรรมตาม เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู อีก 3 เรื่อง ต้องการพัฒนาการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้าน ปัญหาในการนิเทศมีงานวิจัย 2 เรื่อง พบว่า มีปัญหาในระดับปานกลางครูต้องการการนิเทศภายใน ระดับมาก ด้านหลักสูตรและการสอน พัฒนาบุคลากรและวิจัยเชิงปฏิบัติการและครูภาษาอังกฤษ ต้องการการนิเทศในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการวัดและประเมินผลมากที่สุด ด้านการวิจัย ในชั้นเรียน มีงานวิจัย 5 เรื่อง พบว่า ครูมีความต้องการในระดับมาก การศึกษาสมรรถภาพด้าน องค์ประกอบของครู นักวิจัยมีงานที่วิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถภาพที่จำเป็นของครูนักวิจัย มี การศึกษาผลการเสริมพลังอำนาจครู โดยการพัฒนาความสามารถด้านการทำวิจัย มีงานที่ศึกษา กระบวนการวิจัยเชิงพัฒนาศักยภาพครูที่ทำวิจัยในชั้นเรียน ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาวิชาการวิจัยของ อาจารย์สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ซึ่งพบว่า วัฒนธรรมของอาจารย์ยังไม่เอื้อต่อการทำวิจัยสำหรับ

การทำให้วิจัยในชั้นเรียนของครูระดับประถมศึกษา พบว่า มีปัญหาในระดับปานกลาง นอกจากนี้เป็น งานที่ศึกษาสถานภาพและปัญหาในการพัฒนาบุคลากร มีการศึกษาความคิดเห็นและทัศนคติของครู และบุคลากรทางการศึกษา การศึกษาบทบาทของครูในด้านต่างๆ การศึกษาลักษณะและรูปแบบ การพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษา ซึ่งพบว่ามีการพัฒนาโปรแกรมเพื่อพัฒนาครูในระดับต่างๆ

ด้านการสร้างค่านิยมในอาชีพครู ไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาชัดเจนแต่เป็นการสำรวจค่านิยม และพฤติกรรมการดำรงชีวิตของข้าราชการครูที่มีหนี้สิน ด้านความต้องการพัฒนาตนเองของ ผู้บริหารพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความต้องการพัฒนาด้านอื่นๆ ของครู พบว่า เป็น ด้านสมรรถภาพในการทำผลงานและเทคนิควิธี เนื้อหาในวิชาที่สอน

- การประเมินศักยภาพสถาบันผลิตครู การออกนอกระบบราชการของสถาบันการศึกษา มีงานวิจัยที่ศึกษาถึงสถานภาพและความพึงพอใจในอาชีพ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางและระดับ มาก ส่วนการศึกษาวิจัยในประเด็นศักยภาพของสถาบันผลิตครูและการออกนอกระบบราชการ สถาบันการศึกษาไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาโดยตรงงานวิจัยที่พบส่วนใหญ่เป็นการประเมินรายหลักสูตร

หมวดที่ 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 17 เรื่อง สรุป องค์ความรู้ได้ดังนี้

1. การระดมทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา ประกอบด้วย งานวิจัยที่วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบ ค่าใช้จ่ายต่อหัวของการศึกษาเอกชน ค่าใช้จ่ายต่อหัวของโรงเรียนเป็นกรณีตัวอย่าง ด้วยวิธีการคิดแบบอิงกิจกรรม ตลอดจนวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดอุปสงค์ของการกวดวิชา พบว่า ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี นับอย่างไร ทางเลือกที่ 1 ก่อนประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทางเลือกที่ 2 ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทางเลือกที่ 3 ก่อนประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 แต่ละทางเลือกก็มีจำนวนนักเรียน 6,830,300 คน 6,855,000 คน และ 6,985,100 คน ตามลำดับ และแต่ละทางเลือกมีค่าใช้จ่ายรวมเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระหว่าง 855,928 ล้านบาทถึง 957,787 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งประกอบด้วย การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การประกันคุณภาพ และการประเมินมาตรฐานการศึกษา เป็นเงินรวมทั้งสิ้น 79,276 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการตามโครงสร้างใหม่เป็นเงิน 51,677 ล้านบาท โดยสรุปมีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเพื่อการปฏิรูปการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเงินระหว่าง 965,419 ล้านบาท ถึง 1,023,935 ล้านบาท

การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายต่อหัวการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี พบว่า เป็นค่าใช้จ่ายพื้นฐานดำเนินการต่อหัวระดับการศึกษาประถมศึกษา เฉลี่ย 1,137.75 บาท ระดับประถมศึกษา ค่าใช้จ่ายต่อหัว เฉลี่ย 1,583.27 บาท ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมี 3 รูปแบบการ ค่าใช้จ่ายต่อหัว เฉลี่ย 1,770.38 ถึง 1,939.22 บาท ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มี 2 ประเภท ค่าใช้จ่ายต่อหัว เฉลี่ย 3,164.4 ถึง 6,226.00 บาท

การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายต่อหัวระดับมัธยมศึกษาพบว่า ต่ำกว่าจากที่เคยศึกษาไว้เมื่อปี 2539 ร้อยละ 23.42 ความแตกต่างดังกล่าว เนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษา ตลอดจน สภาพเศรษฐกิจที่ต่างกัน ในแต่ละช่วงเวลา แหล่งที่มาของค่าใช้จ่ายมาจากงบประมาณเป็นส่วนใหญ่ยกเว้นค่าใช้จ่ายในการบริหารและพัฒนาครูมาจากนอกงบประมาณเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังพบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าใช้จ่ายต่อหัวสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายต่อหัวของโรงเรียนเอกชนพบว่า มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวในระดับก่อนประถมศึกษาเท่ากับ 16,094 บาท ระดับประถมศึกษาเท่ากับ 16,090 บาท ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเท่ากับ 17,840 บาท และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเท่ากับ 19,631 บาท

การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายต้นทุนต่อหัวของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการศึกษาจากกิจกรรมพบว่า ปีการศึกษา 2543 มีต้นทุนต่อหัวเฉลี่ย 12,459.02 บาท จำแนกเป็นต้นทุนส่วนโรงเรียน 8,371.40 บาท ต้นทุนส่วนของนักเรียน 4,087.62 บาท

การศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดอุปสงค์ที่มีต่อการเรียนกวดวิชาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 สายคณิตศาสตร์ – วิทยาศาสตร์ โรงเรียนรัฐบาลในเขตกรุงเทพมหานครพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาคือ เพศ อายุ รายได้ของผู้ปกครอง ผลการเรียน ขนาดโรงเรียน

ส่วนระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาแนวทางการจัดงบประมาณ และการลงทุนวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายต่อหน่วยของมหาวิทยาลัยของรัฐ 24 แห่ง จำแนกเป็นกลุ่ม (Cluster) ตลอดจนวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนในการลงทุนทางการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยพบว่า งบประมาณบริหารการอุดมศึกษาของรัฐมาจากงบประมาณแผ่นดินเป็นส่วนใหญ่เพื่อการขยายบริการ สร้างอาคาร ผลิตบัณฑิต ซึ่งไม่เพียงพอต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและวิชาการ การจัดระบบงบประมาณไม่คล่องตัวเพราะปีงบประมาณและปีการศึกษาไม่ตรงกัน ทำให้ยากต่อการวิเคราะห์ค่าใช้จ่าย งบประมาณจากหลายแหล่ง คือ งบประมาณแผ่นดินและงบรายได้ของมหาวิทยาลัยไม่พร้อมกันและไม่รวมกันทำให้ไม่เห็นภาพรวมทาง

การเงินของสถาบัน การบริหารเงินจากงบประมาณแผ่นดินและนอกงบประมาณมีมาตรฐานแตกต่างกัน การเงินและบัญชีทำในรูปเงินสดจึงทำให้ไม่รู้ต้นทุนการผลิตที่แท้จริงในการดำเนินงาน การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นมาตรการด้านการจัดการการเงินในรูปแบบโครงการต่างๆ เพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศ มี 8 โครงการเป็นเงินทั้งสิ้น 14,020 ล้านบาท โดยสถาบันอุดมศึกษาจ่าย 8,500 ล้านบาท และรัฐอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดิน 5,520 ล้านบาท กระบวนการที่ต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอุดมศึกษาไทยให้ทัดเทียมกับนานาชาติประเทศ ที่สำคัญคือ ด้านบุคลากร ด้านการเก็บค่าเล่าเรียน ด้านกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ ระบบสารสนเทศ ด้านรายได้ ค่าใช้จ่าย และทรัพย์สิน

การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายต่อหน่วยของมหาวิทยาลัยของรัฐ 24 แห่ง พบว่า ค่าใช้จ่ายต่อหัวนักศึกษาและสัดส่วนของงบประมาณจากภาครัฐและค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรมีความแตกต่างกัน เนื่องจากปัจจัยต่างๆ เช่น อายุของมหาวิทยาลัย การจัดการเรียนการสอน จำนวนนักศึกษา สถานที่ตั้ง นอกจากนี้ยังมีความจำเป็นในการศึกษาอย่างต่อเนื่องต่อไปทั้งในรายละเอียดของกลุ่มสาขา (Clusters) มิติของการคิดค่าใช้จ่ายอื่น เช่น วิชาบรรยาย วิชาปฏิบัติการ ตลอดจนการเชื่อมโยงค่าใช้จ่ายต่อหัวนักศึกษาเต็มเวลากับการบริหารจัดการด้านการเงินของอุดมศึกษาในภาพรวม การศึกษารุ่นนี้ทำให้เกิดประโยชน์ต่อความเข้าใจและกระบวนการจัดทำข้อมูลของมหาวิทยาลัยต่างๆ ทำให้ระบบการจัดการข้อมูลด้านการเงินของมหาวิทยาลัยเกิดขึ้น ผู้บริหารให้ความสำคัญเข้าใจจุดอ่อนของระบบการเงิน บัญชี และงบประมาณมากขึ้น

การศึกษาค่าใช้จ่ายและผลตอบแทนในการศึกษาต่อระดับปริญญาโทจากการรับรู้ของบัณฑิตเศรษฐศาสตร์และบัณฑิตอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งจบการศึกษาในปีการศึกษา 2543 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อของบัณฑิตเศรษฐศาสตร์ ได้แก่

ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อของบัณฑิตอักษรศาสตร์ ได้แก่ อายุ เกรดเฉลี่ย ลักษณะและประเภทของงานเอกชน ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว จำนวนพี่น้อง ลำดับที่พี่น้อง และแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการศึกษา การทดสอบความแตกต่างในการตัดสินใจศึกษาต่อระหว่างบัณฑิตเศรษฐศาสตร์และบัณฑิตอักษรศาสตร์พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน

สถานภาพการลงทุนการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ช่วงปีงบประมาณ 2540-2544 พบว่า นักศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีส่วนใหญ่ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมา คือ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี และต่ำกว่าปริญญาตรี อัตราส่วนระหว่างนักศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับนักศึกษาทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ คิดเป็น 60.69 : 30.31 การลงทุนสูงสุดในสาขาวิชาแพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ รองลงมา คือ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ วนศาสตร์ และการประมง และสาขาวิทยาศาสตร์อื่นๆ ตามลำดับการลงทุนทางการศึกษาเฉลี่ยต่อหัวนักศึกษาในสาขาวิชาแพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ มีการลงทุนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ วนศาสตร์ และการประมง สาขาวิศวกรรมศาสตร์ และสาขาวิทยาศาสตร์อื่นๆ ตามลำดับ การลงทุนทางการศึกษาในทุกสาขาวิชาทั้งโดยภาพรวมและแยกตามกลุ่มสถาบัน ยังไม่มีความเสมอภาคเกิดขึ้น

2. การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษา มีรายงานวิจัย 4 เรื่อง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 1 เรื่อง ระดับอุดมศึกษา 3 เรื่อง โดยศึกษาระบบการบริหารจัดการเพื่อการจัดสรรทรัพยากรสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ระบบการเงินอุดมศึกษา การพัฒนาระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน และนโยบายการจัดทุนการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า

ควรปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณจากการจัดสรรงบประมาณแบบแสดงรายการไปเป็นการจัดสรรงบประมาณแบบรวมเป็นก้อนโดยเน้นระบบงบประมาณแบบเน้นผลงานการปรับโครงสร้างแผนงานงบประมาณด้านการศึกษาเพื่อเป็นกรอบใหญ่ของการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา การให้มีการจัดลำดับความสำคัญเชิงกลยุทธ์ของงบประมาณรายจ่ายทางการศึกษา การมีแผนกลยุทธ์ โครงสร้างแผนงานด้านการศึกษาสะท้อนหลักการและเป้าหมายด้านการกระจายอำนาจ การลดความไม่เท่าเทียมกัน การส่งเสริมคุณภาพการศึกษา การสร้างมูลเหตุจูงใจให้มีการพัฒนาเด็กและโรงเรียน นอกเหนือไปจากการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึง การแบ่งประเภทของสถานศึกษาระดับของการมีทรัพยากรทางการศึกษาที่แตกต่างกัน ระดับของผลการปฏิบัติงานทางการศึกษา การให้มีวิธีการให้เงินช่วยเหลือเพื่อสร้างความเท่าเทียมกัน ให้มีการจัดทำดัชนีความจำเป็นของแต่ละโรง ให้มีการเชื่อมโยงแผนกลยุทธ์กับเป้าหมายและการใช้จ่ายงบประมาณเป็นก้อน

ให้มีการจัดทำงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะกลาง เน้นความสำคัญและมีการปฏิบัติอย่างจริงจัง ในด้านการติดตามและประเมินผลสำเร็จของแผน มีการจัดระบบข้อมูลเพื่อประกอบการจัดสรรและการบริหารจัดการงบประมาณเป็นอย่างดี ปรับเปลี่ยนวิธีคิดของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับผิดชอบในการจัดเก็บ ประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลด้านการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางที่เอื้ออำนวยต่อการเตรียมการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับมาเป็นเงินก้อน โดยมีข้อมูลทุกระดับ โดยเฉพาะระดับโรงเรียน ได้เสนอขั้นตอน 5 ขั้นตอนในการเตรียมการจัดทำและบริหารจัดการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ขั้นตอนในการจัดทำงบประมาณ การบริหารจัดการงบประมาณที่เป็นเงินก้อน การจัดทำและบริหารจัดการงบประมาณระยะสั้น และระยะกลาง และระยะยาว

ศึกษาระบบการเงินอุดมศึกษา พบว่า การปฏิรูปการเงินเพื่อการศึกษาควรมีหลักการ ดังนี้ 1) รัฐเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ลงมือจัดการศึกษา (provider of education service) เป็นหลัก มาเป็นผู้สนับสนุน (promoter) ผู้กำกับดูแล (regulator) และผู้กำหนดนโยบายการอุดมศึกษา (policy maker) เป็นหลัก 2) ใช้กลไกทางการเงินเป็นเครื่องมือในการปรับประสิทธิภาพการจัดการศึกษา 3) การให้การอุดหนุนผู้เรียนผ่านด้านอุปสงค์ (demand side financing) ควรดำเนินการ ภายใต้หลักความเท่าเทียมกัน 4) ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นให้ได้สัดส่วนกับประโยชน์ส่วนบุคคลที่ผู้เรียนได้รับ 5) รัฐจะยังคงต้องรับภาระในเรื่องการศึกษาอยู่ โดยใช้หลัก expenditure neutrality approach 6) รัฐยอมให้สถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนเรียกเก็บค่าเล่าเรียนได้ตามหลักการคุ้มทุน (cost recovery) 7) รัฐจัดให้มีทุนเงินกู้ยืมสำหรับผู้เรียนที่ประสงค์จะกู้ทุกคน 8) รัฐพึงปฏิบัติต่อสถานศึกษาของรัฐและเอกชนอย่างเท่าเทียมกัน 9) สถานศึกษามีการบริหารจัดการตามหลักการบริหารจัดการที่ดี (good governance) 10) ปรับประสิทธิภาพของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.)

การพัฒนาระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถาบันอุดมศึกษา พบว่า การจัดสรรงบประมาณของไทยในอนาคตจะเน้นการจัดตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศเป็นหลักและมีคณะกรรมการนโยบายงบประมาณที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ทำหน้าที่กลั่นกรองการจัดสรรทรัพยากรสู่เป้าหมายก่อนการเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงจะทำตามข้อตกลงการให้บริการสาธารณะ (Public Service Agreement : PSA) กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย 1) สังคมผู้ด้อยโอกาสและยากไร้ 2) สังคมเศรษฐกิจพอเพียง 3) สังคมฐานานุภาพ 4) สังคมแห่งการแข่งขัน ยุทธศาสตร์การพัฒนา ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองและสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน 2) การเปลี่ยนค่านิยมให้คุณวุฒิเพื่อสถานภาพสู่การเพิ่มคุณภาพเพื่อการผลิตและบริการ 3) การกำหนดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้โดยให้มีส่วนร่วมได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วม 4) การสร้างสาขาวิชาและบุคลากรที่มีความชำนาญ 5) การสนับสนุนการผลิตสื่อสารสนเทศเพื่อการศึกษา 6) การมีมาตรฐานต่างระดับและมีคุณภาพระหว่างมูลค่ากับคุณค่า 7) การ

ผนึกกำลังและการมียุทธศาสตร์ร่วมในการจัดการความร่วมมือกับต่างประเทศ 8) การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพทางปัญญาและความสามารถพิเศษ 9) การส่งเสริมและเชื่อมโยงเครือข่ายทางปัญญาของชาติเพื่อสร้างมาตรฐานงานวิจัยที่เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในการจัดเตรียมทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานจะต้องมีการกำหนดพันธกิจ วัตถุประสงค์และเป้าหมาย เตรียมข้อมูลที่จะต้องใช้กำหนดตัวชี้วัด อาจต้องใช้แผนงาน (Plan Driven) เป็นการกำกับให้สถาบันอุดมศึกษาปฏิบัติตามและใช้ตัวบ่งชี้วัดการดำเนินการตามแผนงานดังกล่าว (Compliance Indicators) ด้วย

แนวนโยบายการบริหารจัดการและปัญหาการจัดการทุนการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ พบว่า ปีงบประมาณ 2543 ยังไม่ชัดเจนในการดำเนินงาน ทุนมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการนักศึกษาได้รับประโยชน์จากการที่ได้รับทุนการศึกษา ระยะเวลาการประกาศรับสมัครทุน และจำนวนทุนที่จัดสรรให้แก่ นักศึกษามีความเหมาะสมน้อย ปัญหาในการจัดการทุนการศึกษา มีปัญหา ด้านเวลา การประชาสัมพันธ์ การสัมภาษณ์ การจัดสรรทุน การติดตามผลผู้ได้รับทุนยังขาด การประเมิน ขาดการประสานงาน ควรแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเฉพาะกิจ เพิ่มมาตรฐาน และความเป็นธรรมในการจัดสรรทุนเพิ่มความสะดวกในการรับเงินทุนการศึกษาและเพิ่มการแสวงหาทุนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิชาชีพครู ควรกำหนดคุณสมบัติของนักศึกษาให้ชัดเจน

3. การตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพ และประสิทธิผล งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มี 3 เรื่อง คือการติดตาม และประเมินผล การปฏิรูปการศึกษาหมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา พบว่า การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาขาดความชัดเจน ขาดข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปใช้ในการกำหนดงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายรายหัวในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ของสังคม ขาดการเผยแพร่ที่จะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถึงสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจากการสนับสนุนเพื่อการศึกษาระยะต่อไปควรมี การประสานงานและทำความเข้าใจร่วมกันอย่างใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เร่งดำเนินการแก้ไขปรับปรุงหรือเพิ่มเติมกฎหมายหรือระเบียบต่างๆ ศึกษาวิจัยโดยใช้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ ชัดเจน และทันสมัย สำหรับนำไปใช้ในการพัฒนานโยบาย กำหนดกฎหมายหรือระเบียบในเรื่อง นั้นๆ เช่น วิธีการ จัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายรายหัว รูปแบบและวิธีการระดมทรัพยากร จากภาคสังคม มาตรการที่จะส่งเสริมให้ภาคสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อ การศึกษา โครงการนำร่องต่างๆควรมีการติดตามและประเมินผล

นอกจากนั้นยังมีการศึกษากองทุนเงินให้กู้ยืม เพื่อการศึกษา 2 ชั้น พบว่า กองทุนฯสามารถ ให้กู้ยืมแก่นักเรียนนักศึกษาเป็นจำนวนมาก แต่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่ากองทุนฯ ประสบความสำเร็จในการให้กู้ยืมแก่กลุ่มเป้าหมาย ขาดวงเงินกู้ยืมที่ผู้กู้ได้รับมีความไม่เท่าเทียมกัน 2

กรณี คือ กรณีแรกวงเงินกู้ที่ผู้กู้รายเก่าได้รับโดยเฉลี่ยสูงกว่าวงเงินกู้ของผู้กู้รายใหม่ แม้ว่าผู้กู้ทั้งสองรายจะศึกษาในสถานศึกษาเดียวกัน วิชาชีพเดียวกันก็ตาม กรณีที่ 2 ขนาดวงเงินกู้ยืมไม่เท่ากัน แม้ว่าผู้กู้จะศึกษาวิชาเดียวกัน เพียงเพราะสถานศึกษาสังกัดต่างกระทรวง สาเหตุของความไม่เท่าเทียมกันนี้เกิดขึ้นจาก การจัดสรรงบประมาณของกองทุนฯ เน้นให้ตามสังกัดสถานศึกษามากกว่าตัวนักเรียน

นักศึกษา กองทุนฯ ถูกจัดตั้งด้วยวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ทางสังคม จึงมิได้มีการระบุว่ากองทุนฯ จะต้องหมุนเวียนหรือดำรงสถานะทางการเงินได้ด้วยตัวเองหรือไม่ และเงื่อนไขการชำระหนี้ของกองทุนฯ ผ่อนปรน อีกทั้งระบบการติดตามและบังคับการชำระหนี้ไม่เข้มงวด ทำให้รายได้จากดอกเบี้ยเงินกู้ยืมไม่พอที่จะครอบคลุมต้นทุนการบริหารและจัดการกองทุนได้

หมวดที่ 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 262 เรื่อง เป็นงานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก 10 เรื่อง ปริญญาโท 217 เรื่อง งานวิจัยส่วนบุคคล 33 เรื่อง งานวิจัยของหน่วยงาน 2 เรื่อง

- การวางโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ได้แก่ การพัฒนาระบบการสอนทางไกลในสถาบันอุดมศึกษา ระบบปิด 12 แห่ง และมีการนำระบบการลงทะเบียนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้พบว่า อาจารย์และนักศึกษาส่วนมากมีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต การประเมินศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาพบว่า มีปัญหาด้านบุคลากร

- การพัฒนาแบบเรียน วัสดุ อุปกรณ์เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการศึกษา มีงานที่นำมาสังเคราะห์ 194 เรื่อง เป็นระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 126 เรื่อง อุดมศึกษา 42 เรื่อง การศึกษานอกระบบ 13 เรื่อง การศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาพิเศษและการศึกษาปฐมวัยอย่างละ 4 เรื่อง ซึ่งประกอบด้วย การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในวิชาต่างๆ ซึ่งมีงานวิจัยถึง 85 เรื่อง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสำหรับเด็กพร่องทางการได้ยิน มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์การศึกษาต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาแบบเรียนแบบฝึกและสิ่งพิมพ์ ชุดฝึกอบรม ชุดการสอน/ชุดสื่อประสม บทเรียนโปรแกรมวิทัศน์ ซึ่งสื่อที่ผลิตขึ้น ส่วนใหญ่พัฒนาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนให้สูงขึ้น ขณะเดียวกันการศึกษาการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม วิชาคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา พบว่า เวลาที่ใช้ในคาบกิจกรรมไม่เพียงพอและผลการเรียนรู้ระดับปานกลางและมีการศึกษาการสอนระบบทางไกลในระดับอุดมศึกษาซึ่งพบปัญหาเช่นเดียวกันคือ ผู้เรียนไม่คุ้นเคยกับรูปแบบการเรียนการสอนทางไกล

- การพัฒนาเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ โดยมีการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการคิด บทเรียนคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่าย การพัฒนาแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ซึ่งพบว่า ส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับมาก

- การพัฒนาระบบสารสนเทศในชั้นเรียนมีการศึกษาการนำเสนอการออกแบบห้องเรียนคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนแบบร่วมมือ มีการศึกษาสภาพการใช้อินเทอร์เน็ตในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งพบปัญหาด้านงบประมาณสนับสนุนและบุคลากร

- ผลกระทบของสื่อที่มีต่อครู บุคลากรต่อครู พบว่า ครูไม่มีเวลาในการผลิตคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และสนใจที่จะนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ไปใช้น้อย แต่ต้องการรับการฝึกอบรมมากที่สุด ครูเห็นว่าคอมพิวเตอร์เป็นสื่อที่จำเป็นในการปฏิรูปการศึกษาของครูมีการศึกษาพฤติกรรมของผู้ปกครองในการใช้อินเทอร์เน็ตพบว่าผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดีและชี้แนะข้อมูลที่เป็นประโยชน์ให้กับเด็ก เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง แต่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์คือ การมีโลกส่วนตัวของตัวเอง และการศึกษาผลของสารสนเทศจากสื่อมวลชน พบว่าส่งผลอยู่ในระดับมาก

ผู้เรียน นโยบายหลักในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต้องการเห็นพัฒนาการที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นการสังเคราะห์งานวิจัยในครั้งนี้จึงศึกษาลักษณะของผู้เรียน ซึ่งงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์มีทั้งหมด 200 เรื่อง เป็นงานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก 4 เรื่อง ปริญญาโท 119 เรื่อง งานวิจัยส่วนบุคคล 74 เรื่อง และงานวิจัยของหน่วยงาน 3 เรื่อง

- ปัจจัยที่ส่งผลต่อผู้เรียนและลักษณะของผู้เรียนเป็นงานวิจัยระดับปฐมวัย 3 เรื่อง การศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 เรื่อง อุดมศึกษา 2 เรื่อง นอกระบบและการศึกษาต่อเนื่อง อย่างละ 1 เรื่อง การศึกษาสภาพการเลี้ยงดูและพัฒนาวัยเด็กพบว่าความรู้ของมารดา ความมั่นคงทางอารมณ์ของมารดา ความพึงพอใจในชีวิตสมรสและแรงสนับสนุนทางสังคมของมารดาจากญาติ สามารถร่วมทำพฤติกรรมมารดาในการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนได้ การศึกษาเรื่องกลุ่มเพื่อนการใช้กิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนได้ และ การใช้ระบบกัลยาณมิตรทำให้ผู้เรียนมีทักษะการฟังและเห็นคุณค่าในตนเอง การศึกษาผลกระทบของการสอบคัดเลือกเข้าสถาบันอุดมศึกษาระบบใหม่ พบว่า ผู้เรียนเครียด แต่พอใจที่รู้ผลก่อนเลือกคณะ

- ปัจจัยที่ส่งผลสัมฤทธิ์ในการเรียน มีการศึกษาถึงผลของรูปแบบการจัดการศึกษารูปแบบต่างๆ รวมถึงสภาพแวดล้อมที่ส่งผลสัมฤทธิ์ในการเรียน การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำนายพฤติกรรมการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้แก่ ปัจจัยด้านตัวครู ด้านหลักสูตรการเรียนรู้ ผู้ปกครองและชุมชน และปัจจัยด้านสื่อเทคโนโลยีการเรียนรู้ ปัจจัยที่มีผลต่อการทำนายพฤติกรรมการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชนด้านหลักสูตร ด้านครูผู้สอน มีงานวิจัย 5 เรื่อง ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้เรียน โดยการปรับลดพฤติกรรมและการเสริมพฤติกรรมในด้านต่างๆ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มซึ่งพัฒนาความเชื่อมั่นในตน ฝึกความสามารถในการแก้ปัญหา ลดพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ป้อนกันการกลับไปเสพยาและขายยาเสพติด มีการใช้โปรแกรม

นันทนาการการพัฒนาเชาว์อารมณ์ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ซึ่งพบว่า คะแนนเฉลี่ยเชาว์อารมณ์ดีกว่าก่อนการทดลอง มีงานวิจัยที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสนใจในอาชีพธุรกิจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกอาชีพพยาบาล ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคะแนนสอบคัดเลือกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีงานวิจัยศึกษาความอยู่รอดในการศึกษาในการออกกลางคันของนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้แก่ อายุ เกรดเฉลี่ยสะสมระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดและภาควิชา ในด้านการปรับตัว

ผู้เรียนมีงานวิจัยพบว่า นิสัยทางการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมและบรรยากาศในการสอนมีผลทางบวกกับการปรับในการเรียน ด้านความสนใจและความต้องการของนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีความต้องการร่วมกิจกรรมระดับปานกลาง กิจกรรมที่ต้องการร่วมมากที่สุดคือ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอนามัย มีงานวิจัย 4 เรื่อง ศึกษาปัญหาและความต้องการแนะแนวพบว่าผู้เรียนต้องการมากในด้านแนะแนวติดตามผลการวางแผนการเรียน บริการสารสนเทศ การให้คำปรึกษา และบริการวางตัวบุคคล มีงานวิจัย 7 เรื่อง ศึกษาสาเหตุการกวดวิชาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 สังกัดกรมสามัญศึกษาพบว่า มีสาเหตุด้านส่วนตัว คือ ต้องการความรู้เพิ่มเติม ต้องการพัฒนาความรู้เดิม ต้องการให้ผลสัมฤทธิ์ดีขึ้น ด้านเทคนิควิธีสอนเข้าใจง่าย ด้านเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน การศึกษาถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม มีการศึกษาถึงสภาพการจัดสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา สภาพแวดล้อมของครอบครัวที่ส่งผลต่อการเรียนดีและความประพฤติ การศึกษาคุณภาพชีวิตของนักเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่าคุณภาพชีวิตของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

- คุณลักษณะของผู้เรียน การศึกษาคูณลักษณะด้านความคิดสร้างสรรค์และพฤติกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสและนักเรียนระดับประถมศึกษามีความสามารถทางเชาวน์ปัญญาในระดับปานกลาง การศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับบัณฑิต พบว่า นักศึกษาชายมีรูปแบบการเรียนรู้แบบอเนกนัย นักเรียนหญิงเป็นแบบปฏิบัติ คุณลักษณะด้านค่านิยมและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษาพบว่า คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างความมีวินัยในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับความรับผิดชอบต่อการเรียนมีค่า .670 และมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีการศึกษาเจตคติต่อการเรียนในระยะของการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายต้องการศึกษารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แบบที่ครูยังมีบทบาทคอยกำกับกิจกรรมและแบบที่ครูลดบทบาทลงไปปานกลางไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีการเจตคติและความรู้เรื่องสารเสพติด สุขภาพเพศศึกษา การติดเชื้อ HIV และภาวะเสี่ยงอื่นๆ มีงานวิจัย 2 เรื่อง ศึกษาปัจจัยความรู้เรื่องเพศศึกษา

สาขาวิชาอุตสาหกรรมมีคุณลักษณะดังนี้คือ มีความสามารถในการถ่ายทอด มีวุฒิตรงกับงานที่ปฏิบัติ ตรงต่อเวลา มีความตั้งใจ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ได้บังคับบัญชา เป็นต้น

การปฏิรูปการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษา มีจำนวนงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 80 เรื่อง เป็นระดับการศึกษาปฐมวัย 10 เรื่อง การศึกษาขั้นพื้นฐาน 40 เรื่อง และระดับอุดมศึกษา 24 เรื่อง การศึกษานอกระบบและการศึกษาต่อเนื่องอย่างละ 1 เรื่อง และการศึกษาพิเศษ 3 เรื่อง ครอบคลุมประเด็น ต่อไปนี้

ด้านแนวคิดและสภาพการดำเนินงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทย มีงานวิจัย 12 เรื่อง ประกอบด้วยการศึกษาด้านการเตรียมความพร้อมในการดำเนินการตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา พบว่ามีความพร้อมทุกด้าน การวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการนำนโยบายการศึกษาไปปฏิบัติ กรณีนโยบายการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า การขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนยังรับนักเรียนได้ต่ำกว่าเป้า คุณภาพของผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับพอใช้ การบริการด้านวิชาการของโรงเรียนนาร่อง การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติพบว่า ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรของแต่ละโรงเรียน ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรดังกล่าว และกระบวนการจัดทำหลักสูตร การศึกษาการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พบว่า อาจารย์มีความรู้ด้านเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประสานงานกับชุมชนในระดับปานกลาง และการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการปฏิบัติในระดับมาก การศึกษาภาวะวิกฤตและยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ เพื่อปฏิรูปการศึกษาในแผนพัฒนาแห่งชาติระยะที่ 9 - 10 พบว่าจำนวนบัณฑิตใหม่ไม่สอดคล้องกับความต้องการแท้จริง

สัดส่วนคณาจารย์ต่อนักศึกษาไม่เป็นไปตามเกณฑ์และการเกษียณอายุราชการทำให้ขาดแคลนผู้มีความรู้ประสบการณ์

ในแนวคิดการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับผู้เรียนทุกกลุ่ม ดังนั้นจึงมีงานวิจัยสภาพการดำเนินโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาพบว่า มีการเตรียมความพร้อมทุกด้านแต่มีปัญหาด้านการขาดแคลนงบประมาณบุคลากรมีภาระหน้าที่มากและขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีการศึกษาคุณลักษณะและสภาพแวดล้อมของเด็กปัญญาเลิศในระดับประถมศึกษา มีการพัฒนากิจกรรมที่พัฒนาเชาวน์อารมณ์ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ มีงานวิจัยที่ศึกษาทดลองใช้รูปแบบและวิธีสอนต่างๆ พัฒนาระบวนการคิด ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ มีการศึกษาวิจัยการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน และการศึกษาสภาพการจัดการ

เรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสถานศึกษาทุกระดับนำนวัตกรรมและผลิตภัณฑ์ทางการศึกษามาเป็นเครื่องมือในการสอน

ข้อเสนอแนะทิศทางของงานวิจัยของประเทศไทยในอนาคต

จากปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยนับแต่ช่วงปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา มีผลทำให้ทุกฝ่ายได้เล็งเห็นความสำคัญขององค์ความรู้ที่เกิดจากฐานการค้นคว้าวิจัยที่จะสร้างความเข้มแข็งให้กับบุคลากรของชาติ ทุกฝ่ายจึงมุ่งวิเคราะห์หายุทธวิธีที่จะให้ประเทศไทยได้มีการศึกษาวิจัยที่เป็นลักษณะองค์รวมเพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนแก้ไขหรือพัฒนาในจุดค้อยหรือจุดเด่นของส่วนต่างๆ ในระบบของประเทศได้ ข้อสรุปที่เกิดขึ้นคือ งานวิจัยแบบอิสระแยกส่วน จะเป็นงานที่มีผลกระทบน้อย ใช้ประโยชน์ได้น้อย ฉะนั้นจึงมียุทธศาสตร์ส่งเสริมงานวิจัยในลักษณะที่มีการประสานความร่วมมือเป็นงานวิจัยเชิงบูรณาการเป็นหลัก ขณะเดียวกันงานวิจัยเดียวกันนับเป็นงานที่สนองภารกิจของสถาบันการศึกษาได้แก่ งานวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาในระดับมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต งานวิจัยเชิงบูรณาการอาจเป็นสิ่งที่ดำเนินการได้ไม่ถนัดนัก ดังนั้น แม้ว่าความต้องการงานวิจัยในเชิงบูรณาการจะมีความสำคัญเป็นลำดับต้น แต่งานวิจัยอิสระหรืองานวิจัยเดียวกันก็ยังนับว่ามีความสำคัญอยู่ ฉะนั้นในเบื้องต้นนี้ การเสนอแนะประเด็นงานวิจัยจึงเสนอประเด็นไว้ก่อน ส่วนการนำไปศึกษาวิจัยจะในแบบของงานเดี่ยวหรืองานบูรณาการจึงเป็นความเหมาะสมที่จะพิจารณาต่อไป ประเด็นงานวิจัยที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้เป็นประเด็นที่ขาดและประเด็นงานวิจัยที่ควรได้รับการสนับสนุน โดยนำเสนอตามสาระในหมวดต่างๆ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

หมวดสาระงานวิจัย	ประเด็นงานวิจัยที่ควรได้รับการสนับสนุน
หมวดที่ 1 ความมุ่งหมายและนโยบายทางการศึกษา งานวิจัยที่ขาด 1. งานวิจัยที่ศึกษาระยะยาว (Longitudinal Study) ที่ศึกษาความสอดคล้องของนโยบายการศึกษาปรัชญาการศึกษาชาติกับการดำเนินงานในสภาพจริง 2. งานวิจัยเชิงพัฒนาที่ศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - งานวิจัยเชิงนโยบายศึกษาความสอดคล้องและสถานภาพของการใช้นโยบายทางการศึกษา - งานวิจัยเชิงนโยบายศึกษาลักษณะการศึกษาของไทยในอนาคตด้านคุณลักษณะของ เยาวชน - งานวิจัยเชิงพัฒนาเพื่อศึกษาโครงการบริหารภายใต้โครงสร้างการกระจายอำนาจ - งานวิจัยเชิงประเมิน ติดตามศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินนโยบายตามจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษา - การศึกษาความต้องการของสังคมด้านการศึกษา

<p>โครงสร้างการบริหาร และกระบวนการบริหาร ในองค์กรเขตการศึกษาที่ เป็นฐานรองรับการ กระจายอำนาจ</p>	
--	--

หมวดสาระงานวิจัย	ประเด็นงานวิจัยที่ควรได้รับการสนับสนุน
<p>หมวดที่ 2 สิทธิและหน้าที่ ทางการศึกษา งานวิจัยที่ยังขาด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กฎหมายและนโยบายที่ส่งเสริมสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา 2. เสรีภาพในการเรียนรู้ของผู้ด้อยโอกาส 3. สภาพการศึกษาเล่าเรียนของเด็กเร่ร่อนหรือกลุ่มผู้ติดตามพ่อแม่ที่ย้ายถิ่นที่อยู่ 4. ความเสมอภาคทางการศึกษาในแง่ที่ว่าเมื่อศึกษาต่อจนจบหลักสูตรภาคบังคับและการไม่เข้าศึกษาต่อมีข้อจำกัดหรือปัญหาอุปสรรคของผู้เรียนกลุ่มดังกล่าว 	<ul style="list-style-type: none"> - การศึกษาความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองในเขตชนบทในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของผู้เรียน - งานวิจัยติดตามศึกษาการเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนของผู้เรียนในบริบทต่าง ๆ - การวิเคราะห์กฎหมายและนโยบายที่ส่งเสริมสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา - ศึกษาสถานภาพด้านความเคลื่อนไหวของเสรีภาพในการเรียนรู้ของประชาชน - การวิจัยและพัฒนาการใช้นวัตกรรมเพื่อความเสมอภาค - การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมที่มีคุณภาพที่จะสนองความต้องการกลุ่มบุคคลทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มผู้พิการและผู้ที่อยู่ในเขตห่างไกล - งานวิจัยที่พัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาบุคลากรกลุ่มแรงงานเพื่อเป็นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลและเพิ่มประสิทธิภาพกลุ่มแรงงาน - รูปแบบการเตรียมบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อรองรับการจัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วมควรเป็นนโยบายสำคัญของหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาและผลิตบุคลากรเพื่อสอนในสถาบันการศึกษาเพื่อให้เจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาเพื่อความเสมอภาคเป็นจริงอย่างยั่งยืน

<p>หมวดที่ 3 ระบบการศึกษา งานวิจัยที่ขาด</p> <p>1. รูปแบบที่เหมาะสมของ การจัดการศึกษาประสิทธิภาพ ของการจัดการศึกษาในระบบ ต่าง ๆ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการศึกษา - ความเคลื่อนไหวของการเกิดและการจัดการศึกษานอกระบบ และอัยาศัยที่ไม่ใช่อยู่ภายใต้บังคับของรัฐ ศึกษาพลังและ ผลกระทบที่เกิดกับการสร้างและพัฒนาบุคคล - ศึกษาการเชื่อมโยงระหว่างการจัดการศึกษาในระบบต่างๆ ระหว่างสถาบันการศึกษาที่เป็นองค์กรรัฐกับการศึกษาในภาค สังคม
--	---

หมวดสาระงานวิจัย	ประเด็นงานวิจัยที่ควรได้รับการสนับสนุน
<p>หมวดที่ 3 ระบบการศึกษา งานวิจัยที่ขาด (ต่อ)</p> <p>2. การเทียบโอนความรู้จาก ประสบการณ์</p> <p>3. การเทียบโอนหน่วยกิต ระหว่างระบบการศึกษา</p> <p>4. บทบาทของสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาใน 3 ระบบ (ในระบบ นอกระบบ และตามอัยาศัย)</p> <p>5. การบริหารนอกระบบที่มี ประสิทธิภาพ</p> <p>6. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ในการจัดการศึกษาใน 3 ระบบ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะ/รูปแบบที่เหมาะสมในการเทียบโอนจากการศึกษา ตามอัยาศัยสู่การศึกษาในระบบ - บทบาทที่เหมาะสมของสถานศึกษาในการเชื่อมโยงการศึกษา ทั้ง 3 ระบบ - ยุทธศาสตร์การบริหารการศึกษานอกระบบ - รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบไตรภาคี - การพัฒนาฐานข้อมูลอาชีพเพื่อการพัฒนาการอาชีวศึกษา - การศึกษาเชิงลึกถึงความเคลื่อนไหวของการเกิดและการจัด การศึกษานอกระบบและอัยาศัยที่ไม่ใช่อยู่ภายใต้บังคับของรัฐ ในแง่ของพลังและผลกระทบที่เกิดกับการสร้างและพัฒนา บุคคล
<p>หมวดที่ 4 แนวทางการจัด การศึกษา งานวิจัยที่ขาด</p> <p>1. การเรียนที่มุ่งพัฒนาทักษะ ด้านการดำรงชีวิตและการ ประกอบอาชีพ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้ เป็นวิถีชีวิต - รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่นำภูมิปัญญาไทย วิถีไทย เข้ามาบูรณาการเป็นแนวคิด วิชคิด วิธีปฏิบัติที่สอดคล้องกับ บริบทของสังคมที่เปลี่ยนไป - การบูรณาการเทคโนโลยีพื้นบ้านกับองค์ความรู้ทาง

2. กระบวนการคิดของเยาวชนไทย	<p>วิทยาศาสตร์ที่นำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนา อาชีพในท้องถิ่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - การบูรณาการความรู้ทางคณิตศาสตร์กับอาชีพในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือชีวิตประจำวัน - การพัฒนาผู้เรียนด้วยวิธีสอนและรูปแบบการสอนต่างๆ โดยอาศัยงานวิจัยในชั้นเรียน
-----------------------------	---

หมวดสาระงานวิจัย	ประเด็นงานวิจัยที่ควรได้รับการสนับสนุน
<p>หมวดที่ 4 แนวทางการจัดการศึกษา</p> <p>งานวิจัยที่ขาด (ต่อ)</p> <p>3. การเรียนรู้ที่บูรณาการคุณธรรมจริยธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันที่เข้าถึงและสอดคล้องกับวัฒนธรรมและบริบทไทย</p> <p>4. การบูรณาการวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ในวิถีชีวิต</p> <p>5. รูปแบบความร่วมมือในการจัดส่งเสริมการเรียนรู้ โดยความร่วมมือขององค์กรต่างๆ</p> <p>6. รูปแบบการวัดและประเมินผลตามระดับช่วงชั้น</p> <p>7. แหล่งเรียนรู้ตามบริบทไทย</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การประเมินผลความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และองค์กรต่างๆ ในการจัดการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) - รูปแบบและวิธีสอนที่เสริมสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้คิดเป็นปรับตัวได้ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถดำรงตนในสังคมปัจจุบันได้ด้วยความเข้าใจทั้งฐานวัฒนธรรม ฐานคิดตามความเป็นไทยและเข้าใจฐานคิดวัฒนธรรมของชนชาติอื่น ยอมรับในความเหมือนและความต่างในเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรมมีทักษะทางสังคม สามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างมีความสุข - ความสำเร็จการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือในการประเมินคุณลักษณะต่างๆ ของผู้เรียนเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษา - รูปแบบการประเมินผลตามสภาพจริงในรายวิชาต่างๆ /การวัดและประเมินผลตามระดับช่วงชั้น - การพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวัดและประเมินผล เพื่อให้บุคลากรทางการศึกษาได้ใช้ประโยชน์ การวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ทางการวัดและประเมินผล เพื่อสร้างองค์ความรู้และนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสังคมไทย - การศึกษาพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามบริบทไทย

--	--

หมวดสาระงานวิจัย	ประเด็นงานวิจัยที่ควรได้รับการสนับสนุน
<p>หมวดที่ 4 แนวทางการจัดการศึกษา (ต่อ)</p> <p>งานวิจัยที่ขาด (หลักสูตร)</p> <p>1. การประเมินหลักสูตรแบบบูรณาการ</p> <p>2. การพัฒนาหลักสูตรความร่วมมือระหว่างสถาบันในระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา</p> <p>3. พัฒนาหลักสูตรชุมชนเป็นฐาน</p> <p>4. หลักสูตรสำหรับผู้ด้อยโอกาส</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การหาแนวทางให้เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนอย่างแท้จริง - การเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ในการจัดทำหลักสูตรโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน - การพัฒนาระบบการสร้างความรู้ความเข้าใจผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการที่เกี่ยวกับ หลักสูตร - การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการในรูปแบบต่างๆ - การประเมินหลักสูตรลักษณะบูรณาการ โดยอาจดำเนินการโดยการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อให้ผู้สอนได้มีส่วนในการประเมินตนเอง - การใช้หลักสูตรร่วมระหว่างสถาบันต่างๆ ทั้งในส่วนของสถาบันในประเทศด้วยกัน และสถาบันในประเทศกับสถาบันต่างประเทศ - การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา เนื่องจากทุกโรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษาและได้ดำเนินการใช้หลักสูตรนี้ครบทุกโรงเรียนแล้ว เพื่อจะได้เป็นแนวทางแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมตามบริบทของโรงเรียนต่อไป - การประเมินในลักษณะการวิจัยและพัฒนาในโครงการจัดการศึกษา ที่ดำเนินการโดยองค์กรต่างๆ ในสังคมที่ไม่ใช่ภาครัฐ เพื่อให้การศึกษาในลักษณะดังกล่าวเพิ่มคุณภาพและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น - การพัฒนาระบบการพัฒนาหลักสูตรแบบใช้ชุมชนเป็นฐาน - การพัฒนาหลักสูตรสำหรับผู้ด้อยโอกาสหรือการพัฒนาหลักสูตรสำหรับกลุ่มพิเศษ - รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรให้เกิดประสิทธิภาพ - การประเมินหลักสูตร โดยใช้วิธีการเชิงระบบ เกี่ยวกับการประเมินปัจจัยเบื้องต้น การประเมิน กระบวนการ การประเมินผลลัพธ์ โดยใช้กระบวนการทัศน์ใหม่เกี่ยวกับการประเมิน คือ ดำเนินการอย่างเป็นระบบที่ต่อเนื่อง ทันสมัย ทันการเปลี่ยนแปลง สนองตอบความต้องการของสังคม และความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

หมวดสาระงานวิจัย	ประเด็นงานวิจัยที่ควรได้รับการสนับสนุน
<p>หมวดที่ 5 การบริหารและการจัดการศึกษา</p> <p>งานวิจัยที่ขาด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. โครงสร้างการบริหารและวัฒนธรรมองค์กร 2. ยุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3. การพัฒนาระบบสารสนเทศและรูปแบบการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบเดียวกันทั่วประเทศ ระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ 4. การติดตามประเมินการบริหารงานหลังจากการกระจายอำนาจทางการศึกษา 5. รูปแบบการบริหารตามบริบทพื้นที่ต่าง ๆ 6. การจัดการศึกษาร่วมกับเอกชน 7. การนำการวิจัยไปใช้ในสถานศึกษา 8. ความพร้อมของบุคลากรด้านการบริหาร 9. รูปแบบการบริหารการอาชีวศึกษา 10. การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก 11. บุคลากรและช่องทางการสื่อสารในองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายนอกองค์กร 	<ul style="list-style-type: none"> - โครงสร้างการบริหารและวัฒนธรรมองค์กร - พัฒนายุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน - การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร - รูปแบบการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบเดียวกันทั่วประเทศ - การประเมินการบริหารงานในลักษณะการกระจายอำนาจขององค์กรเขตพื้นที่การศึกษา - รูปแบบการบริหารตามบริบทพื้นที่ต่าง ๆ - การวิเคราะห์การจัดการศึกษาร่วมกับเอกชน (ระบียบปฏิบัติต่าง ๆ / ปัจจัยที่เปิดโอกาส/ ส่งผลให้มีส่วนร่วม) - ยุทธศาสตร์ในการนำการวิจัยไปใช้ในสถานศึกษา ผลการพัฒนากรรมการสถานศึกษา / การพัฒนากระบวนการบริหาร - ความต้องการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน - การศึกษาการบริหารรูปแบบใหม่ของกรมอาชีวศึกษาในช่วงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารของกระทรวง - ยุทธวิธีในการมีส่วนร่วมในการจัดการด้านการศึกษาของผู้ปกครองและชุมชน - บทบาทขององค์กรที่เป็นกลางในการสนับสนุนการจัดการศึกษา (หลังจากการปรับโครงสร้างการบริหาร) / ปัญหาการสร้างฐานข้อมูลให้เป็นระบบเดียวกัน - รูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก (โดยเฉพาะด้านวิชาการ) - การประเมินโครงสร้างหน่วยงานการบริหารงานและประสิทธิภาพหลังการปฏิรูประบบราชการ - การพัฒนาช่องทางการสื่อสารในองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายนอกองค์กร

หมวดสาระงานวิจัย	ประเด็นงานวิจัยที่ควรได้รับการสนับสนุน
<p>หมวดที่ 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพ งานวิจัยที่ขาด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ระบบงานวางแผน ติดตาม ตรวจสอบ ระบบคุณภาพการบริหาร การศึกษา 2. การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3. ทักษะของผู้บริหาร ครู ศึกษานิเทศก์และบุคลากรทางการศึกษา ต่อทางด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพ 4. เกณฑ์การประเมินบุคลากรตามวัตถุประสงค์ของงาน 5. การประเมินมาตรฐานครู อาจารย์ บุคลากร 	<ul style="list-style-type: none"> - การพัฒนาระบบการวางแผนติดตามประเมินผล โรงเรียนที่มีแนวการดำเนินการประกันคุณภาพในบริบทต่าง ๆ - การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา - ศึกษาทัศนคติของผู้บริหาร ครู ศึกษานิเทศก์และบุคลากรทางการศึกษาต่อทางด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพ - การพัฒนาเกณฑ์ประเมินบุคลากรทางการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ ประเมินเพื่อพัฒนางาน ประเมินเพื่อเลื่อนตำแหน่ง - การประเมินมาตรฐานของครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา - การศึกษามาตรฐานการศึกษา KPI ของอาชีวศึกษาและการศึกษานอกระบบ - การพัฒนาระบบประเมินคุณภาพวิถีไทยตามบริบทของโรงเรียน
<p>หมวดที่ 7 ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา งานวิจัยที่ขาด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ระบบการผลิตและเตรียมคนเข้าสู่อาชีวศึกษา 2. การเตรียมผู้บริหาร 3. การประเมินศักยภาพของสถาบันผลิตครู 4. การสร้างค่านิยมในอาชีวศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - ศึกษากระบวนการผลิต การเตรียมคนเข้าสู่วิชาชีพครู โดยติดตามประเมินการผลิตครู 5 ปี เป็นการศึกษาระยะยาว - การสร้างค่านิยมในอาชีวศึกษา ควรศึกษาในลักษณะของการศึกษาระยะยาว อาจเริ่มตั้งแต่ ผู้เรียนเข้าสู่สถาบันผลิตครูจนถึงสำเร็จการศึกษา เพื่อให้เห็นพัฒนาการเปลี่ยนแปลง ทักษะและค่านิยมของผู้เป็นครู - การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมสำหรับพัฒนาครูในรายด้านตามปัญหาและความต้องการของครู เช่น ครูมี

หมวดสาระงานวิจัย	ประเด็นงานวิจัยที่ควรได้รับการสนับสนุน
<p>หมวดที่ 7 ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา</p> <p>งานวิจัยที่ขาด (ต่อ)</p> <p>5. การออกนอกระบบราชการของสถาบันการศึกษา</p> <p>6. ศักยภาพด้านเนื้อหาวิชาของครูผู้สอน (Content knowledge)</p> <p>7. การประเมินสถาบันผลิตครูโดยตรง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาปัญหาขาดความรู้ในการวิเคราะห์หลักสูตร พัฒนาหลักสูตร การผลิตสื่อ การวัดประเมินผล - ศึกษาสภาพของสมรรถภาพครูในด้านเนื้อหาวิชา (Content Knowledge) และเทคนิควิธี (Pedagogical Knowledge) เพื่อให้เห็นภาพจุดเด่นจุดด้อย และสามารถส่งเสริมหรือพัฒนาได้ตรงกับปัญหา - ศึกษาคุณลักษณะด้านวิชาการของผู้บริหาร - การประเมินสถาบันผลิตครูในภาพรวมทุกด้าน - การศึกษาถึงระบบการผลิตและการเตรียมคนที่ให้เห็นโครงสร้างที่ชัดเจนนับแต่การวางแผนการผลิตจนถึงระบบการผลิต - รูปแบบการบริหารและการจัดการศึกษานอกระบบราชการของสถาบันการศึกษา - ควรเป็นการศึกษาในลักษณะของการศึกษาระยะยาว (Longitudinal study) ตั้งแต่ เริ่มต้นที่ผู้เรียนเข้าศึกษาในสถาบันผลิตครูจนถึงสำเร็จการศึกษา และออกไปประกอบอาชีพ โดยเปรียบเทียบถึงความเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติและค่านิยมของผู้ที่เป็นครู - คุณลักษณะด้านวิชาการของผู้บริหาร
<p>หมวดที่ 8 ทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา</p> <p>งานวิจัยที่ขาด</p> <p>1. การพัฒนาและบริหารงบประมาณด้านการศึกษา</p> <p>2. บัตรอุดหนุนการศึกษา</p> <p>3. การพัฒนาด้านทรัพยากรและการลงทุนของโรงเรียน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - วิจัยและพัฒนาระบบข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านกำลังคน - ศึกษาเกี่ยวกับบัตรอุดหนุนการศึกษา - การวิเคราะห์ประสิทธิผลการใช้ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา - ศึกษาผลกระทบของการเก็บค่าธรรมเนียมแบบลอยตัวของสถานศึกษา - ผลกระทบจากการนำนโยบายระดับทรัพยากรมาใช้ในสถานศึกษา - ศึกษาความเป็นไปได้ในการ Share ทรัพยากรเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ของครูในโรงเรียนในบริบทต่าง ๆ

หมวดสาระงานวิจัย	ประเด็นงานวิจัยที่ควรได้รับการสนับสนุน
<p>หมวดที่ 8 ทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา (ต่อ)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การวิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัยและพัฒนาด้านทรัพยากรและการลงทุนของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา - การวิเคราะห์การใช้ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
<p>หมวดที่ 9 เทคโนโลยีทางการศึกษางานวิจัยที่ขาด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. โครงสร้างพื้นฐานเพื่อเทคโนโลยีวิทยุ โทรทัศน์และเครือข่ายโทรคมนาคม 2. จรรยาบรรณในการใช้สื่อผลกระทบของสื่อที่มีต่อผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาวิจัยโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเทคโนโลยีด้านวิทยุ โทรทัศน์และเครือข่ายโทรคมนาคม - การศึกษาวิจัยศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น แหล่งเรียนรู้ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สื่อต่างๆ ที่อยู่รอบตัว และส่งผลถึงการเรียนรู้ - การพัฒนาระบบสารสนเทศในโรงเรียน - การพัฒนาระบบสารสนเทศในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการใช้รูปแบบการเรียนการสอนร่วมกับการใช้สื่อทางเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ นอกจากจะหาประสิทธิภาพของสื่อที่พัฒนาขึ้นเพียงอย่างเดียว - จรรยาบรรณในการใช้สื่อ - ผลกระทบของสื่อที่มีต่อผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา - การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนสำหรับบุคคลพิการด้านต่างๆ และผู้ด้อยโอกาส - วิจัยในลักษณะสหวิทยาการ ร่วมกับสาขาอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อให้ตรงตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์

หมวดสาระงานวิจัย	ประเด็นงานวิจัยที่ควรได้รับการสนับสนุน
<p>งานวิจัยที่เกี่ยวกับผู้เรียน</p> <p>งานวิจัยที่ขาด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การใช้เวลาของผู้เรียน 2. การปรับตัวในการศึกษา 3. แนวคิดของผู้เรียนเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ในสังคม เช่น การเมือง ค่านิยมและทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ 4. งานวิจัยในด้านความเข้าใจเรื่องสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้เรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้เวลาของผู้เรียนกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งในด้านการใช้เวลาของผู้เรียนควรศึกษาในแง่ของความสัมพันธ์กับทักษะการดำรงชีวิต ความสำเร็จในวัยเรียน และความสุขหรือความพอใจ หรือปัญหาที่ผู้เรียนได้รับ ควรศึกษาทั้งในกลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาและผู้เรียนที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อจะได้เปรียบเทียบประเด็นที่น่าจะได้รับการสนับสนุนส่งเสริม และประเด็นที่ควรแก้ไข ขณะเดียวกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้มีแนวทางในการจัดกิจกรรมหรือแผนงานรองรับ เพื่อเป็นบริการหรือเพื่อช่วยแก้ปัญหาในการใช้เวลาของผู้เรียนต่อไป - รูปแบบการบริโภคของผู้เรียนกลุ่มต่าง ๆ - การปรับตัวในการศึกษาของผู้เรียนในระดับต่าง ๆ - เส้นทางการศึกษาต่อของนักเรียนที่ไม่ได้กวดวิชา ในโรงเรียนในบริบทต่างๆ กัน - รูปแบบที่เหมาะสมในการให้ความรู้กับผู้ปกครอง ในการอบรมเลี้ยงดู และให้ความรู้กับบุตรหลานในเรื่องต่างๆ เช่น ยาเสพติด เพศศึกษา การดำรงตนเองตามสถานะและวัยของตนอย่างเหมาะสม - ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะในการดำรงชีวิตและความสำเร็จในวัยเรียน - ความเข้าใจในเรื่องสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่อผู้เรียน เพื่อหาข้อสรุปว่าในบริบทของสังคมไทย มีปัจจัยใดที่มีส่วนเสริมสร้างความเข้าใจและส่งผลถึงพัฒนาการในด้านพฤติกรรมด้านความเคารพในสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบ - รูปแบบในการเผยแพร่ข้อสรุปที่ได้จากการวิจัยทางการศึกษา ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียน

หมวดสาระงานวิจัย	ประเด็นงานวิจัยที่ควรได้รับการสนับสนุน
<p>งานวิจัยที่เกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา</p> <p>งานวิจัยที่ขาด</p> <p>การติดตามประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาโดยภาพรวม</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การประเมินติดตามผลการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษา โดยศึกษาเป็นรายด้านและในภาพรวมอย่างต่อเนื่อง - ศึกษาสภาพของโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษาและสรุปแจกแจง รูปแบบเพื่อให้โรงเรียนอื่นได้เรียนรู้และปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตน - ศึกษาสภาพของบุคลากรในสถานที่ดำเนินการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้เห็นการพัฒนา ปัญหา และความคิดเห็นเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาบุคลากรโดยรวมต่อไป - ติดตามประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เห็นภาพพัฒนาการและคุณลักษณะของผู้เรียนที่ชัดเจนว่าสอดคล้องกับเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาหรือไม่อย่างไร - การศึกษาความยั่งยืนและความก้าวหน้าในการปฏิรูปการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบต่าง ๆ ของโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อให้ได้เป็นรูปแบบในการศึกษาเรียนรู้ของโรงเรียนอื่น ๆ ต่อไป - ศึกษาวิจัยถึงการพัฒนาของบุคลากรหลังจากมีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้เห็นถึงสภาพการปรับปรุงและพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ของบุคลากร ที่สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปตามแนวปฏิรูปการศึกษา

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กลยุทธ์	มาตรการ
สร้างสังคมที่บริโภคนงานวิจัย	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำฐานข้อมูลที่สมบูรณ์ / พัฒนาระบบฐานข้อมูล - เผยแพร่งานวิจัยในลักษณะแผ่นพับหรือเอกสารสรุปย่อ - ประสานงานระหว่างหน่วยผลิตและหน่วยใช้ - จัดสัมมนาบุคลากรทางการศึกษาด้านการนำงานวิจัยไปใช้ - ให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเป็นศูนย์กลางให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษา ได้แลกเปลี่ยนองค์ความรู้กันอย่างสม่ำเสมอ
สร้างความเข้มแข็งในการใช้งานวิจัย บริหารและการจัดการเรียนการสอน	<ul style="list-style-type: none"> - มีคณะกรรมการติดตามครู และผู้บริหารที่ได้รับการอบรมจากโครงการต่างๆ
ส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษา โดยอาศัยสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมการผลิตสื่อสำหรับผู้เรียนที่มีข้อบกพร่องในการเรียนรู้ด้านต่างๆ ทั้งในด้านสติปัญญาและร่างกาย - จัดทำโครงการประกวดสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีการผลิตจากฐานงานวิจัย - จัดหน่วยการรับผิดชอบพิมพ์เผยแพร่และขยายผลให้เข้าถึงผู้ด้อยโอกาสในสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างให้ได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน
ส่งเสริมงานวิจัยที่มีผลกระทบ	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทุนสนับสนุนงานวิจัยตามกรอบ/Theme งานที่ตรงกับความต้องการจำเป็น - จัดสรรทุนสนับสนุนงานวิจัยในสัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างงานวิจัยที่ศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้และงานวิจัยสหวิทยาการในเชิงวิจัยและพัฒนา
การประสานงานระหว่างองค์กรด้านนโยบาย	<ul style="list-style-type: none"> - มีการประสานแผน/เชื่อมโยงแผนงานระหว่างสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐาน เพื่อวางแผนงบประมาณให้มีสัดส่วนที่สอดคล้องกันและส่งผลให้แผนการลงทุนเพื่อการจัดการศึกษาระดับพื้นฐานมีความเป็นไปได้ และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสถาบันอุดมศึกษา

กลยุทธ์	มาตรการ
พัฒนาคุณภาพงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนารฐานข้อมูลวิจัยที่สมบูรณ์ - จัดทำกรอบ และTheme เผยแพร่ให้นักศึกษาทำงานวิจัย - จัดประกวดงานวิทยานิพนธ์ในสถาบันทุกปี - จัดสัมมนาให้นักศึกษานำเสนองานวิจัย - จัดสัมมนาคณาจารย์ บัณฑิต เพื่อวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยของงานวิทยานิพนธ์
พัฒนาบุคลากรทางการศึกษาด้านการวิจัย	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาเครือข่ายความร่วมมืองานวิจัยกับครูในท้องถิ่น/ภูมิภาค - จัดทำศูนย์อบรมครูทั้งในด้าน pedagogical knowledge และ content knowledge - ส่งเสริมเครือข่ายนักวิจัยโดยจัดในลักษณะ นักวิจัยแกนนำและนักวิจัยหน้าใหม่ให้ดำเนินการวิจัยในลักษณะเป็นทีมและประสานความเชี่ยวชาญที่มีทั้งสาขาวิชาที่หลากหลายและสาขาวิชาดั้งเดิม - สอบถามความต้องการและจัดโครงการพัฒนาให้ตรงกับความต้องการของบุคลากรในสังกัดต่าง ๆ

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2542. การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอน
วิทยาศาสตร์ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช. 2540. การสังเคราะห์งานวิจัยทางการศึกษาด้วย
การวิเคราะห์อภิมานและการวิเคราะห์เนื้อหา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี กรุงเทพมหานคร.
- นงลักษณ์ วิรัชชัยและสุวิมล ว่องวาณิช. 2540. งานวิจัยเรื่องบทสรุปรวมผลงานวิจัยทาง
การศึกษาและที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เล่มที่ 8 : การสังเคราะห์ด้วยวิธีบรรยาย. สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี กรุงเทพมหานคร.
- วลัยพร ศรีเชิงทราย. 2542. การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2537-2359. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิเชียร เกตุสิงห์. 2540. การสังเคราะห์งานวิจัยทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา วารสาร
การศึกษา พฤษภาคม-มิถุนายน 2540 ; 28-30.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2538. ชุดวิชาวิจัยทางการศึกษานอกโรงเรียน : การออกแบบการวิจัย.
กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุพัฒน์ สุกมลสันต์. 2535. การอภิวิเคราะห์และการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน
ภาษาอังกฤษในระหว่างปี พ.ศ. 2515-2530. โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2538. บทสรุปรวมงานวิจัยทางการศึกษาและที่
เกี่ยวข้องกับการศึกษา. สำนักนายกรัฐมนตรี กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2542. วาระการวิจัยแห่งชาติในภาวะวิกฤต เพื่อฟื้นฟูชาติ.
กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. 2542. พระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ. 2542 . สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ.

สำราญ มีแจ้ง. 2542. การสังเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการเรียน วิธีการสอนและรูปแบบ
การเรียนการสอนที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ที่ยั่งยืนของเด็กไทย วิชาคณิตศาสตร์
ระดับชั้นประถมศึกษา (พ.ศ.2533- 2541) . คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
พิษณุโลก.

อุทุมพร จามรมาน. 2531. การสังเคราะห์งานวิจัย : เชิงปริมาณ (Research Synthesis : A
Quantitative Approach) เน้นวิธีวิเคราะห์เมตตา (A Meta Analysis).
กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด. ฟีนีฟับบลิชชิง .

ภาคผนวก ก

การเปรียบเทียบวิธีสอนแบบต่าง ๆ กับการสอนปกติ

ตารางที่ 1 แสดงค่าสถิติที่ใช้ในการคำนวณของงานวิจัยเชิงทดลองที่เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ด้วยการสอนแบบต่างๆกับการสอนปกติ

งานวิจัย	N_E	N_C	\bar{X}_E	\bar{X}_C	SD_E	SD_C	t	r_{XX}	d_i	d_T
ย										
1	40	40	27.25	20.7	5.29	6.79	4.997	0.86	1.076	1.160
2	37	37	32.54	28.42	5.26	4.99	3.536	0.67	0.804	0.899
3	40	40	48.2	40.25	3.76	6.1	6.582	0.86	1.569	1.692
4	33	30	40.3	32.3	4.5	3.5	7.69	0.81	1.973	2.192
5	30	30	32.33	28.7	2.29	2.38	-	0.89	1.554	1.648
6	33	33	18.76	15.76	3.25	4.2	3.26	0.83	0.799	0.877
7	30	30	6.37	4.5	3.32	3.13	2.24	0.73	0.580	0.678
8	45	48	6.87	6.73	3.96	3.74	0.17	0.74	0.036	0.041
9	38	40	11.61	8.8	2.8	2.61	4.56	-	1.039	1.162
			$r_{XX} = 0.8$		$d_T = 1.1081$					
			$\sigma_d^2 = 0.3713$			$\sigma_e^2 = 0.0784$				
			$\sigma_s^2 = 0.2929$			$\sigma_s = 0.5412$				

ตารางที่ 2 แสดงค่าสถิติที่ใช้ในการคำนวณของงานวิจัยเชิงทดลองที่เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ด้วยการสอนแบบต่างๆกับการสอนปกติ

งานวิจัย ย	N_E	N_C	\bar{X}_E	\bar{X}_C	SD_E	SD_C	t	r_{xx}	d_i	d_T
1	20	20	21.75	19.25	3.42	3.09	2.376	0.95	0.767	0.787
2	31	32	28.29	26.38	2.81	4.13	2.14	0.8	0.539	0.602
3	32	32	17.47	15.59	3.25	2.34	-	0.71	0.664	0.788
4	32	32	18.52	15.59	2.53	2.34	-	0.71	1.202	1.427
5	30	30	12.07	10.23	2.18	2.06	4.86	-	0.868	0.970
6	33	33	22.03	19.21	5.5	4.31	2.318	0.83	0.571	0.626
7	25	25	24.23	17.36	2.54	5.54	5.604	0.81	1.594	1.771

$$r_{xx} = 0.8$$

$$d_T = 0.981$$

$$\sigma_d^2 = 0.1602$$

$$\sigma_e^2 = 0.0964$$

$$\sigma_\delta^2 = 0.0638$$

$$\sigma_\delta = 0.2526$$

ตารางที่ 3 แสดงค่าสถิติที่ใช้ในการคำนวณของงานวิจัยเชิงทดลองที่เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการสอนโดยใช้สื่อคอมพิวเตอร์กับการสอนตามปกติ

งานวิจัย	N_E	N_C	\bar{X}_E	\bar{X}_C	SD_E	SD_C	t	r_{XX}	d_i	d_T
ย										
1	20	20	26.55	24.95	1.85	1.39	3.09	0.77	0.978	1.114
2	27	27	24.07	21.63	1.74	1.78	2.94	0.86	1.386	1.495
3	37	37	75.64	86.08	14.35	13.07	-	0.68	-0.761	-0.922
4	30	30	26.93	19.07	1.82	2.74	13.1	0.82	3.379	3.802
5	15	15	26.66	26.26	1.54	1.48	0.72	0.78	0.265	0.300
6	30	30	53.37	49.3	2.57	2.1	6.71	0.83	1.734	1.904
7	21	21	22.33	20.57	1.62	2.73	2.54	0.79	0.784	0.882

$$r_{XX} = 0.79$$

$$d_T = 1.2373$$

$$\sigma_d^2 = 2.2286$$

$$\sigma_e^2 = 0.1137$$

$$\sigma_\delta^2 = 2.115$$

$$\sigma_\delta = 1.4543$$

งานวิจัยเปรียบเทียบวิธีสอนแบบต่างๆ กับการสอนตามปกติที่มีข้อมูลครบถ้วน สามารถนำมาสังเคราะห์เชิงปริมาณได้ มีจำนวน 22 เล่ม เมื่อนำจำนวนค่าขนาดของผล พบว่ามี 23 ค่า จำแนกตามประเด็นที่ศึกษาได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนค่าขนาดของผลของงานวิจัยเชิงทดลองที่นำมาสังเคราะห์เชิงปริมาณ

ประเด็นที่ศึกษา	จำนวนค่าขนาดของผล
1. งานวิจัยที่เปรียบเทียบวิธีสอนแบบต่างๆ (ยกเว้นการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน) กับการสอนตามปกติในรายวิชาวิทยาศาสตร์	9
2. งานวิจัยที่เปรียบเทียบวิธีสอนแบบต่างๆ (ยกเว้นการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน) กับการสอนตามปกติในรายวิชาคณิตศาสตร์	7
3. งานวิจัยที่เปรียบเทียบผลการใช้สื่อประเภทที่มีคอมพิวเตอร์เป็นส่วนประกอบ กับการสอนตามปกติในรายวิชาต่างๆ	7
รวม	23

งานวิจัยเชิงทดลองที่นำมาสังเคราะห์เชิงปริมาณทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยได้ทำการปรับแก้ความคลาดเคลื่อนจากการวัด ก่อนจะนำค่าขนาดของผลไปทำการสังเคราะห์เชิงปริมาณต่อไป รายละเอียดการปรับแก้ความคลาดเคลื่อนจากการวัดของค่าขนาดของผล เสนอไว้ในภาคผนวก

1. ผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เปรียบเทียบวิธีสอนแบบต่างๆ (ยกเว้นการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน) กับการสอนตามปกติในรายวิชาวิทยาศาสตร์ แสดงได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงค่าขนาดของผล ค่าเฉลี่ยขนาดของผลและความแปรปรวนของขนาดของผลของงานวิจัยที่เปรียบเทียบวิธีสอนแบบต่างๆ (ยกเว้นการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน) กับการสอนตามปกติในรายวิชาวิทยาศาสตร์

งานวิจัย	d_T
1	1.160
2	0.899
3	1.692
4	2.192
5	1.648
6	0.877
7	0.678
8	0.041
9	1.162
\bar{d}_T	1.108
S^2_d	0.371

จากตารางที่ 5 พบว่า วิธีสอนแบบต่างๆ ที่นำมาศึกษาทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สูงกว่าการสอนตามปกติ โดยมีค่าเฉลี่ยขนาดของผลเท่ากับ 1.108 ความแปรปรวนเท่ากับ 0.371 หมายความว่า วิธีสอนแบบต่างๆ ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สูงกว่าการสอนตามปกติเท่ากับ 1.108 เท่าของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานร่วมระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2. ผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เปรียบเทียบวิธีสอนแบบต่างๆ (ยกเว้นการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน) กับการสอนตามปกติในรายวิชาคณิตศาสตร์ แสดงได้ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงค่าขนาดของผล ค่าเฉลี่ยขนาดของผลและความแปรปรวนของขนาดของผลของงานวิจัยที่เปรียบเทียบวิธีสอนแบบต่างๆ (ยกเว้นการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน) กับการสอนตามปกติในรายวิชาคณิตศาสตร์

งานวิจัย	d_T
1	0.787
2	0.602
3	0.788
4	1.427
5	0.970
6	0.626
7	1.771
\bar{d}_T	0.981
S^2_d	0.160

จากตารางที่ 6 พบว่า วิธีสอนแบบต่างๆ ที่นำมาศึกษาทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่าการสอนตามปกติ โดยมีค่าเฉลี่ยขนาดของผลเท่ากับ 0.981 ความแปรปรวนเท่ากับ 0.160 หมายความว่า วิธีสอนแบบต่างๆ ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่าการสอนตามปกติเท่ากับ 0.981 เท่าของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานร่วมระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3. ผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เปรียบเทียบวิธีสอนที่ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน(รวมทั้งสื่อประสมต่างๆที่ต้องใช้คอมพิวเตอร์) กับการสอนตามปกติในรายวิชาต่างๆ แสดงได้ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงค่าขนาดของผล ค่าเฉลี่ยขนาดของผลและความแปรปรวนของขนาดของผลของงานวิจัยที่เปรียบเทียบวิธีสอนที่ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน(รวมทั้งสื่อประสมต่างๆที่ต้องใช้คอมพิวเตอร์) กับการสอนตามปกติในรายวิชาต่างๆ

งานวิจัย	d_T
1	1.114
2	1.495
3	-0.922
4	3.802
5	0.300
6	1.904
7	0.882
\bar{d}_T	1.237
S_d^2	2.229

จากตารางที่ 7 พบว่า วิธีสอนที่ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (รวมทั้งสื่อประสมต่างๆที่ต้องใช้คอมพิวเตอร์) ที่นำมาศึกษาทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนตามปกติ โดยมีค่าเฉลี่ยขนาดของผลเท่ากับ 1.237 ความแปรปรวนเท่ากับ 2.229 หมายความว่า วิธีสอนที่ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนตามปกติเท่ากับ 1.237 เท่าของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานร่วมระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ภาคผนวก ข

ตารางที่ 8 ความถี่ของลักษณะของงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ จำแนกตามลักษณะของงาน ระดับการศึกษา

สาระตาม พรบ. รายการ	ความ มุ่งหมาย	ลัทธิ หน้าที่	ระบบ การศึกษา	แนวการจัด การศึกษา	หลักสูตร	บริหาร	มาตรฐาน	ครูอาจารย์ บุคลากร	ทรัพยากร การลงทุน	เทคโนโลยี	ผู้เรียน	ปฏิรูป	รวม	ร้อยละ
วิทยานิพนธ์														
ปริญญาเอก	1	1	11	21	12	11	6	5	1	10	4	4	87	4.57
ปริญญาโท	18	43	28	533	73	145	80	121	3	217	118	51	1431	75.20
งานวิจัย														0.00
ส่วนบุคคล	6	19	11	66	47	10	9	42	6	33	75	22	346	18.18
หน่วยงาน	-	2	3	11	4	2	1	2	7	2	3	3	40	2.10
รวม	25	65	53	631	136	168	96	170	17	262	200	80	1903	100.00
ระดับการศึกษา/รูปแบบ														
ปฐมวัย	2	1	3	27	3	8	3	4	-	7	12	10	80	4.20
การศึกษาขั้นพื้นฐาน	14	13	2	493	50	129	62	89	8	165	84	40	1149	60.38
อุดมศึกษา	-	10	8	63	72	23	30	61	7	78	93	24	469	24.65
การศึกษานอกระบบ	1	6	18	7	10	2	-	2	-	3	2	1	52	2.73
การศึกษาตามอัธยาศัย	3	2	13	17	-	-	-	2	-	9	4	-	50	2.63
การศึกษาต่อเนื่อง	-	2	2	1	1	1	1	1	1	-	4	1	15	0.79
การศึกษาพิเศษ	-	31	3	12	-	2	-	-	-	-	1	3	52	2.73
การศึกษาทั้งระบบ	5	-	4	11	-	3	-	11	1	-	-	1	36	1.89
รวม	25	65	53	631	136	168	96	170	17	262	200	80	1903	100.00
ร้อยละ	1.31	3.42	2.79	33.16	7.15	8.83	5.04	8.93	.89	13.77	10.15	4.20	100	

ตารางที่ 9 งานวิจัยตามสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จำแนกตามระดับและประเภทการศึกษา

ระดับ สาระตามพระราชบัญญัติการศึกษา	ปฐมวัย	พื้นฐาน	อุดม	นอกระบบ	อัธยาศัย	ต่อเนื่อง	พิเศษ	ทั้งระบบ	รวม	ร้อยละ
1. ความมุ่งหมายและนโยบายทางการศึกษา										
1.1 ปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาตลอดชีวิต โดยให้สังคมมีส่วนร่วม	-	2	-	-	-	-	-	2	4	0.21
1.2 การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาเอกภาพด้านนโยบาย และการกระจายอำนาจ	1	5	-	-	2	-	-	3	11	0.58
1.3 มาตรฐานการศึกษาและระบบประกันคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพ ครูคณาจารย์และบุคลากร	-	1	-	-	1	-	-	-	2	0.11
1.4 ระดมทรัพยากร การมีส่วนร่วมของบุคลากร ชุมชน องค์กรชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1	6	-	1	-	-	-	-	8	0.42
2. สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา										
2.1 ความต้องการด้านการศึกษาของบุคคลโดยทั่วไป	1	8	8	2	-	1	-	-	20	1.05
2.2 ความต้องการด้านการศึกษาของผู้ด้อยโอกาส	-	-	-	1	-	-	2	-	3	0.16
2.3 สภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้ด้อยโอกาส และแนวทางการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนให้ได้รับการศึกษา	-	2	1	3	-	-	18	-	24	1.26

ตารางที่ 9 งานวิจัยตามสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จำแนกตามระดับและประเภทการศึกษา (ต่อ)

ระดับ สาระตามพระราชบัญญัติการศึกษา	ปฐมวัย	พื้นฐาน	อุดม	นอกระบบ	อัธยาศัย	ต่อเนื่อง	พิเศษ	ทั้งระบบ	รวม	ร้อยละ
2.4 กฎหมายและนโยบายที่ส่งเสริมสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา	-	-	1	-	-	-	-	-	1	0.05
2.5 เสรีภาพในการเรียนรู้และการใช้นวัตกรรมเพื่อความเสมอภาค	-	3	-	-	2	1	11	-	17	0.89
3. ระบบการศึกษา										
3.1 การศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย	2	1	1	2	3	2	3	-	14	0.74
3.2 รูปแบบที่เหมาะสมของการจัดการศึกษา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
3.3 ระบบการศึกษาเพื่อการมีส่วนร่วมของสังคม	1	1	-	6	-	-	-	-	8	0.42
3.4 ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาระหว่างในระบบและนอกระบบ	-	-	1	9	7	-	-	1	18	0.95
3.5 รูปแบบความสัมพันธ์และการประสานงานระหว่างการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย	-	-	2	1	2	-	-	3	8	0.42
3.6 บทบาทที่พึงประสงค์ของหน่วยงานด้านการศึกษาไทยในทศวรรษหน้า	-	-	2	-	1	-	-	-	3	0.16
3.7 ยุทธศาสตร์ในการสร้างความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างหน่วยงานสถานศึกษา	-	-	2	-	-	-	-	-	2	0.11

ตารางที่ 9 งานวิจัยตามสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จำแนกตามระดับและประเภทการศึกษา (ต่อ)

ระดับ สาระตามพระราชบัญญัติการศึกษา	ปฐมวัย	พื้นฐาน	อุดม	นอกระบบ	อัยยาศัย	ต่อเนื่อง	พิเศษ	ทั้งระบบ	รวม	ร้อยละ
4. แนวทางการจัดการศึกษา										
4.1 การเรียนรู้เรื่องของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1	23	3	-	5	-	-	-	32	1.68
4.2 การจัดการศึกษาแก่ผู้ที่อยู่ในสถานประกอบการ และพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ	-	2	3	3	4	-	-	1	13	0.68
4.3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การ แก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และฝึกปฏิบัติ	7	27	13	1	-	-	-	1	49	2.57
4.4 การเรียนรู้โดยการผสมผสานความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาประชาธิปไตย ภูมิปัญญาท้องถิ่นและ ศิลปวัฒนธรรม	5	24	5	-	5	-	-	2	41	2.15
4.5 การเรียนการสอน										
4.5.1 คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์										
4.5.1.1 คณิตศาสตร์										
4.5.1.1.1 การใช้รูปแบบ / วิธีสอน	3	57	-	-	-	-	5	-	65	3.41
4.5.1.1.2 การพัฒนารูปแบบ / วิธีสอน	-	8	-	-	-	-	-	-	8	0.42
4.5.1.1.3 การสำรวจ	-	19	2	-	-	-	-	-	21	1.10

ตารางที่ 9 งานวิจัยตามสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จำแนกตามระดับและประเภทการศึกษา (ต่อ)

ระดับ สาระตามพระราชบัญญัติการศึกษา	ปฐมวัย	พื้นฐาน	อุดม	นอกระบบ	อัยาศัย	ต่อเนื่อง	พิเศษ	ทั้งระบบ	รวม	ร้อยละ
4.5.1.2 วิทยาศาสตร์										
4.5.1.2.1 การใช้รูปแบบ / วิธีสอน	1	41	2	-	-	-	2	-	46	2.42
4.5.1.2.2 การพัฒนารูปแบบ / วิธีสอน	-	10	-	-	-	-	-	-	10	0.53
4.5.1.2.3 การสำรวจ	-	9	2	-	1	-	1	1	14	0.74
4.5.2 การเรียนการสอนภาษา										
4.5.2.1 การเรียนการสอนภาษาไทย										
4.5.2.1.1 การใช้รูปแบบ / วิธีสอน	-	48	-	-	-	-	1	-	49	2.57
4.5.2.1.2 การพัฒนารูปแบบ / วิธีสอน	3	22	1	-	-	-	2	-	28	1.47
4.5.2.1.3 การสำรวจ	-	6	1	-	-	-	-	-	7	0.37
4.5.2.2 การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ										
4.5.2.2.1 การใช้รูปแบบ / วิธีสอน	-	56	4	-	-	-	-	-	60	3.15
4.5.2.2.2 การพัฒนารูปแบบ / วิธีสอน	-	19	6	-	-	-	-	-	25	1.31
4.5.2.2.3 การสำรวจ	-	20	8	1	1	-	1	-	31	1.63

ตารางที่ 9 งานวิจัยตามสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จำแนกตามระดับและประเภทการศึกษา (ต่อ)

สาระตามพระราชบัญญัติการศึกษา	ระดับ										
	ปฐมวัย	พื้นฐาน	อุดม	นอกระบบ	อัธยาศัย	ต่อเนื่อง	พิเศษ	ทั้งระบบ	รวม	ร้อยละ	
4.5.3 การเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต การงานพื้นฐานอาชีพ สังคมศึกษา ศิลปศึกษาและพลศึกษา											
4.5.3.1 การใช้รูปแบบ / วิธีสอน	-	27	4	-	-	-	-	-	31	1.63	
4.5.3.2 การพัฒนารูปแบบ / วิธีสอน	-	9	1	-	-	-	-	-	10	0.53	
4.5.3.3 การสำรวจ	-	11	-	-	-	-	-	-	11	0.58	
4.6 การประเมินผลการเรียนรู้ แบบทดสอบ และเกณฑ์ การประเมินผล	3	38	7	-	1	1	-	6	56	2.94	
4.7 การเรียนรู้โดยความร่วมมือกับความครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน	4	17	1	2	-	-	-	-	24	1.26	

ตารางที่ 9 งานวิจัยตามสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จำแนกตามระดับและประเภทการศึกษา (ต่อ)

สาระตามพระราชบัญญัติการศึกษา	ระดับ									
	ปฐมวัย	พื้นฐาน	อุดม	นอกระบบ	อัธยาศัย	ต่อเนื่อง	พิเศษ	ทั้งระบบ	รวม	ร้อยละ
5. หลักสูตร										
5.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร	-	3	4	1	-	-	-	-	8	0.42
5.2 การพัฒนาหลักสูตร	1	37	7	3	-	1	-	-	49	2.57
5.3 การใช้หลักสูตร	1	5	10	-	-	-	-	-	16	0.84
5.4 การประเมินหลักสูตร	1	5	51	6	-	-	-	-	63	3.31
6. การบริหารและการจัดการศึกษา										
6.1 รูปแบบการบริหาร การจัดการศึกษาในระดับ ต่างๆ	6	88	14	-	-	1	1	3	113	5.94
6.2 การพัฒนารูปแบบการเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ เดียวกัน	-	14	4	-	-	-	-	-	18	0.95
6.3 การพัฒนาระบบการตรวจ นิเทศ ติดตาม ประเมินผล	2	22	5	2	-	-	1	-	32	1.68
6.4 การกระจายอำนาจทางการศึกษา	-	5	-	-	-	-	-	-	5	0.26

ตารางที่ 9 งานวิจัยตามสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จำแนกตามระดับและประเภทการศึกษา (ต่อ)

ระดับ สาระตามพระราชบัญญัติการศึกษา	ปฐมวัย	พื้นฐาน	อุดม	นอกระบบ	อัยาศัย	ต่อเนื่อง	พิเศษ	ทั้งระบบ	รวม	ร้อยละ
	7. มาตรฐานและการประกันคุณภาพ									
7.1 การประกันคุณภาพและการศึกษาเพื่อพัฒนา มาตรฐานและคุณภาพระดับประถมศึกษาและ มัธยมศึกษา	3	61	6	-	-	-	-	-	70	3.68
7.2 การประกันคุณภาพและการศึกษาเพื่อพัฒนา มาตรฐานและคุณภาพระดับอุดมศึกษา	-	1	22	-	-	-	-	-	23	1.21
7.3 ความเชื่อมโยงของการใช้การประกันคุณภาพของ สถาบันการศึกษากับการประกันคุณภาพจากระบบอื่นๆ	-	-	2	-	-	1	-	-	3	0.16
8. ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา										
8.1 ระบบการผลิตและการเตรียมคนเข้าสู่วิชาชีพครู	2	21	22	1	-	1	-	3	50	2.63
8.2 การพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากร การสร้าง ค่านิยม การพัฒนางานวิจัยในชั้นเรียน	2	65	34	1	2	-	-	8	112	5.88
8.3 การประเมินศักยภาพสถาบันผลิตครู การออก นอกระบบราชการของสถาบันการศึกษา	-	3	5	-	-	-	-	-	8	0.42

ตารางที่ 9 งานวิจัยตามสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จำแนกตามระดับและประเภทการศึกษา (ต่อ)

สาระตามพระราชบัญญัติการศึกษา	ระดับ									
	ปฐมวัย	พื้นฐาน	อุดม	นอกระบบ	อัยยาศัย	ต่อเนื่อง	พิเศษ	ทั้งระบบ	รวม	ร้อยละ
9. ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา										
9.1 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา	-	6	3	-	-	1	-	-	10	0.53
9.2 การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษา	-	1	3	-	-	-	-	-	4	0.21
9.3 การตรวจสอบติดตามและประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผล	-	1	1	-	-	-	-	1	3	0.16
10. เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา										
10.1 การวางโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเทคโนโลยี	-	8	4	-	-	-	-	-	12	0.63
10.2 การพัฒนาแบบเรียน วัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อการศึกษา	5	134	48	1	6	-	-	-	194	10.19
10.3 การพัฒนาเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้	1	13	16	-	3	-	-	-	33	1.73
10.4 การพัฒนาระบบสารสนเทศในชั้นเรียน	-	2	3	-	-	-	-	-	5	0.26
10.5 จรรยาบรรณในการใช้สื่อ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.6 ผลกระทบของสื่อที่มีต่อครู บุคลากร และ นักเรียน	1	8	7	2	-	-	-	-	18	0.95

ตารางที่ 9 งานวิจัยตามสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จำแนกตามระดับและประเภทการศึกษา (ต่อ)

ระดับ สาระตามพระราชบัญญัติการศึกษา	ปฐมวัย	พื้นฐาน	อุดม	นอกระบบ	อัยาศัย	ต่อเนื่อง	พิเศษ	ทั้งระบบ	รวม	ร้อยละ
11. ผู้เรียน										
11.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อผู้เรียนและลักษณะของผู้เรียน	3	5	3	1	1	1	-	-	14	0.74
11.2 อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่อผู้เรียน	2	33	36	-	-	2	-	-	73	3.84
11.3 คุณลักษณะของผู้เรียนในปัจจุบัน	7	46	54	1	3	1	1	-	113	5.93
12. งานวิจัยและการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา										
12.1 แนวคิดและสถานภาพการดำเนินการตามแนวปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทย	-	11	3	-	-	-	-	1	15	0.79
12.2 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา	10	29	21	1	-	1	3	-	65	3.42
12.3 การจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ										
รวม	80	1149	469	52	50	15	52	36	1903	100
ร้อยละ	4.20	60.38	24.65	2.73	2.63	0.79	2.73	1.89	100	

ตารางที่ 10 ปริมาณงานที่ส่งเคราะห์แยกตามประเภทและมีปีที่ศึกษางานวิจัย

ที่	สถาบัน	ปีที่ศึกษางานวิจัย				รวม	เปอร์เซ็นต์
		2543	2544	2545	2546		
1	งานวิจัยส่วนบุคคล	89	91	109	56	345	18.13
2	งานวิจัยของหน่วยงาน	6	7	13	14	40	2.10
3	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	137	124	52	2	315	16.55
4	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	43	50	72	102	267	14.03
5	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์				1	1	0.05
6	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	14	31	40	14	99	5.20
7	มหาวิทยาลัยมหิดล		2	1		3	0.16
8	มหาวิทยาลัยศิลปากร	20	19	24		63	3.31
9	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	3	11	1		15	0.79
10	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	20	32	8		60	3.15
11	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า คุณทหารลาดกระบัง		2	10	4	16	0.84
12	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	5	8	18	11	42	2.21
13	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	37	53	46	27	163	8.57
14	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	1	0	4	5	10	0.52
15	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	58	48	73	43	222	11.67
16	มหาวิทยาลัยนเรศวร	30	17	27	30	104	5.47
17	มหาวิทยาลัยบูรพา	14	13	26	9	62	3.26
18	มหาวิทยาลัยทักษิณ	15	27	9	9	60	3.15
19	สถาบันราชภัฏ	2	2	6	6	16	0.84
	รวม	494	537	539	333	1,903	100

ภาคผนวก ค

ที่ปรึกษาโครงการ

ศาสตราจารย์ ดร. นงลักษณ์ วิรัชชัย

รายนามคณะวิจัย

รศ.ดร. เพ็ญณี แนนรอก

ผศ. ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข

ผู้ร่วมวิจัย

รศ.ดร. ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ

ผศ. ดร. พวงรัตน์ เกษรแพทย์

ผศ.ดร.พัศนีย์ บุญเดิม

ดร.ชญานิษฐ์ อูสาโ

ผศ.ดร.วาริรัตน์ แก้วอุไร

ผศ.จุมพล ราชวิจิตร

รศ.ดร.คงศักดิ์ ธาตุทอง

รศ. ประภาพร ศรีตระกูล

นางสาวอัจฉรา สากระจ่าย

ดร.สุทธิพร บุญส่ง

นางวรรณารถ เกื้อนคำ

นางยลฤดี ตันทสิทธิ

หัวหน้าโครงการ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

เลขานุการ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยนเรศวร

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผอ.ศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ขอนแก่น กรมการศึกษานอกโรงเรียน

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล (ปทุมธานี)

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล (ปทุมธานี)

วิทยาลัยสาธาณสุขสิรินธร

ภาคผนวก ง

ใบปะหน้ารายงาน
การสังเคราะห์งานวิจัยทางการศึกษาและทิศทางการวิจัยในอนาคต

โปรดกรอกข้อมูลที่สอดคล้องกับงานวิจัยที่ท่านสังเคราะห์

ประเภทงานวิจัย	ปีที่พิมพ์	หน่วยงาน
☐ ปรียญานิช/วิทยานิช ☐ ระดับมหาบัณฑิต ☐ ระดับดุษฎีบัณฑิต	☐ 2543	☐ สปช.
	☐ 2544	☐ กรมวิชาการ
	☐ 2545	☐ สถาบันราชมณฑล (โปรระบุ)
☐ วิจัยส่วนบุคคล	☐ 2546	☐ สถาบันราชภัฏ (โปรระบุ)
☐ วิจัยคณะบุคคล		☐ มหาวิทยาลัย (โปรระบุ)
☐ วิจัยหน่วยงาน		☐ วิทยาลัยสาธาณสุข (โปรระบุ)
☐ อื่น ๆ (โปรระบุ)		☐ อื่น ๆ (โปรระบุ)

ระดับ/ประเภทการศึกษา	สาขาวิชา/สาระ	
☐ ก่อนวัยเรียน	☐ การใช้หลักสูตร	☐ ปรัชญาการศึกษา
☐ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษา	☐ การประเมินและพัฒนาหลักสูตร ☐ การเรียนการสอน ☐ การพัฒนาวิธี/รูปแบบ ☐ การใช้วิธี/รูปแบบ ☐ การสำรวจพฤติกรรม	☐ ความเสมอภาคทางการศึกษา ☐ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
		☐ การวัดและประเมินผล ☐ จิตวิทยาการศึกษา ☐ เศรษฐศาสตร์การศึกษา ☐ การศึกษากับสุขภาพ
☐ อาชีวศึกษา	☐ การเรียนการสอน ☐ การพัฒนาและการใช้สื่อการสอน	☐ การศึกษากับการพัฒนา/การพัฒนาชุมชน
☐ อุดมศึกษา		☐ การสอบคัดเลือกและการโอนย้าย
☐ ต่อเนื่อง	☐ การพัฒนาและการใช้สื่อการสอน ☐ การนิเทศการศึกษา ☐ การพัฒนาบุคลากร ☐ การประกันคุณภาพการศึกษา	☐ การแนะแนวการศึกษา
☐ นอกกระบบ		☐ อื่น ๆ (โปรระบุ)
☐ ตามอัธยาศัย		
☐ การศึกษาพิเศษ		

	<p>5.2 วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง</p> <p>☐ เจาะจง</p> <p>☐ สุ่มแบบง่าย</p> <p>☐ สุ่มแบบแบ่งกลุ่ม</p> <p>☐ สุ่มแบบแบ่งชั้น</p> <p>☐ สุ่มแบบหลายชั้นตอน</p> <p>☐ อื่น ๆ (ระบุ)</p> <p>☐ อื่น ๆ (ระบุ)</p>
	<p>5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล/วิธีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ</p> <p>☐ แบบสอบถาม</p> <p>☐ หาความตรง (Validity)</p> <p>☐ หาความเที่ยง (Reliability) ได้ค่า.....</p> <p>☐ แบบทดสอบ</p> <p>☐ หาความตรง</p> <p>☐ หาความเที่ยง ได้ค่า.....</p> <p>☐ หาความยากง่าย</p> <p>☐ หาอำนาจจำแนก</p> <p>☐ แบบวัด</p> <p>☐ หาความตรง</p> <p>☐ หาความเที่ยง ได้ค่า.....</p> <p>☐ หาความยากง่าย</p> <p>☐ หาอำนาจจำแนก</p> <p>☐ แบบสัมภาษณ์</p> <p>☐ แบบสังเกต</p> <p>☐ แบบบันทึก</p> <p>☐ อื่น ๆ (ระบุ)</p>

6. การวิเคราะห์ข้อมูล (สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูล)	6.1 สถิติพื้นฐาน		
	☐ ร้อยละ	☐ ฐานนิยม	☐ ความแปรปรวน
	☐ ค่าเฉลี่ย	☐ พิสัย	☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)
	☐ มัธยฐาน	☐ ความเบี่ยงเบน มาตรฐาน	
	6.2 สถิติอ้างอิง		
	☐ descriptive statistics	☐ t-test dependent ☐ t-test independent	☐ ANOVA (F-test)
	☐ ANCOVA	☐ MANCOVA	☐ Profile Analysis
	☐ LISREL	☐ Multiple Regression	☐ χ^2 -test

หมายเหตุ : รายละเอียดข้อมูล

กรณีสถิติวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlational studies)

ชื่อตัวแปรต้น	ชื่อตัวแปรตาม	จำนวน n	\bar{x}	S.D.	ค่าสหสัมพันธ์ (r)	สถิติและค่าสถิติ ทดสอบอื่น ๆ

กรณีงานวิจัยเชิงสำรวจ/เชิงทดลองหรือเปรียบเทียบ

ตัวแปรตาม	n (คน)	ค่าสถิติที่ใช้		ค่าสถิติทดสอบ t หรือ F value	หมายเหตุ
ชื่อกลุ่ม		\bar{x}	S.D.		
ตัวที่ 1 ชื่อ.....					
กลุ่มทดลอง.....					
กลุ่มควบคุม.....					
ตัวที่ 2 ชื่อ.....					
กลุ่มทดลอง.....					
กลุ่มควบคุม.....					
ตัวที่ 3 ชื่อ.....					
กลุ่มทดลอง.....					
กลุ่มควบคุม.....					

7. ข้อค้นพบในงานวิจัย/ผลการวิเคราะห์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....